آیات رب العالمین محبوب الہی شاہ غلام علی صاحب
در المعارف
RSITY LIBRARY

ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم وصلوات وافیات وتحیات زاکیات بروح
پر فتوح آن سرور انبیا رہبر اتقیا ہمار اوج رسالت وعنقار قاف
قربت خلیل جلیل رب جمیل دلیل سبیل خداوند جمیل اول اوائل دلیل
دلائل مبتدار انوار الہیہ منتہار عروج کمالیہ مثل اعلار الہیہ وہیولار عوالم
غیر متناہیہ شافع امم جمیع انبیار کرام شافی ہمہ امراض وہ اسقام سید
ہر دو سرا خواجہ دین و دنیا امام انبیا پیشوای اولیا شفیع روز جزا محبوب
کبریا فخر اصفیا احمد مجتبی محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وصحبہ
صلوۃ اللہ الملک الاعلی باد - **اما بعد** میگوید فقیر **رؤف احمد**
مجددی نسبا وطریقۃ عفی عنہ کہ چون اخوت پناہ والا دستگاہ کاشف
اسرار شریعت وطریقت واقف انوار حقیقت ومعرفت حافظ کلام المجید
شاہ ابوسعید سلمہم اللہ تعالی کہ اسرار السعید من حفظ البحیرہ از جبین
مبینش ظاہرست وانوار السعید من سعد فی بطن امہ از پیشانی نور فشانیش
باہر مجوز این ہیچمدان گردیدند کہ ملفوظات حضرت پیر دستگیر قطب دوران
قیوم زمان مہر سپہر ولایت ماہ سمار ہدایت نیر برج اتقا گوہر درج
اجتبا آفتاب مطلع ارشاد ماہتاب افق امداد سراج محفل صفا چراغ
بزم رضا مظہر اسرار الہیہ مہبط انوار نامتناہیہ مورد فیض سبحانی مصدر
برکات رحمانی مروج طریقہ مجددیہ مکمل کمالات احمدیہ سالک مسالک

اصفیا

مصدر

صراط مستقیم شریعت و ایمان ناهج مناهج سبیل طریقت و احسان کاشف اسرار خلت و محبت واقف انوار محبت و محبوبیت مجدد مائة ثالثة عشر مروج شریعت خیر البشر — قصیده

امام جمله خلائق امیر سرور سرا | محیط رحمت و دریای جود و بحر عطا

بشیر معرفت و بادشاه هر دو جهان | برای گم‌شدگان شکل خضر راه نما

خبیر سر خدا مرشد و یزدان | امام امت و سردار دین بجود و سخا

دوای درد درون و شفا جمله علل | دلیل وحدت و برهان دین بعلم و ذکا

رحیل راه الهی کفیل شرع نبی | رئیس انس انیس ملک جلیس خدا

صفای عارض خوبی کمال محبوبی | حبیب ذات الهی محب اهل صفا

ضیاء مهر ولایت مه عروج کمال | به انتظام همه خلق مثل قطب رحا

طبیب علت دل طائر ریاض قدس | بر نکهات رسل طاهر از معاصیها

فقیر درگه داور امیر انس و ملک | وجود فیض الهی و اصلح الصلحا

قسیم فیض محبت قرار مشتاقان | خلیل بارگه کبریا بعز و علا

کتاب راز خدا و صحیفه اسرار | کریم عالم و محبوب اکرم

ولی ایزد و واقف بجمله سر و علن | وجود نور ظهور سر [illegible]

هدایت دو جهان هادی مبین و زمان | همای اوج صفا طائر [illegible]

کلیم پوش محبت بطور منبع کلیم | کلیم وادی طور تجلی

شفای جمله مرض شافی روز جزا		شنیدم از زبان حضرت غلام علی

قدس الله تعالی باسرارهم وانوارهم که در محافل قدسی مشاکل از
دُرِ غُرر معارف و نصائح بزبان گوهرفشان میریزند از جواهر زواهر
آن یک وجذبه بلسان فیض ترجمان بیان میفرمایند در رشته تحریر
انتظام ده و بسلک ترقیم آر لهذا باشارت آن واجب الاطاعت این
کمترین خاکروبانِ خانقاه عرش اشتباه حضرت پیر دستگیر با وجود عدم
لیاقت تحریرِ کلام فیض نظام آنحضرت گردید والله الموفق والمعین و نستعین
بدانکه ملفوظات حضرت پیر دستگیر برین نهج ترقیم خواهم نمود که اول تاریخ
و روز نوشته هرچه که دران روز روبروی این فقیر از زبان گوهرفشان
ارشاد فرمودند ثبت خواهم ساخت و بجای اسم مبارک حضرت پیر دستگیر

فرمایند

لفظ حضرت ایشان مینگارم و غرض من درین تالیف بجز ثواب امری
دیگر نیست امید از جناب حضرت حق جلشانه آنست که از ثمره شجره
خیر فیض اثر انما الاعمال بالنیات بهرهمند شوم و ما توفیقی الا بالله
و هو حسبی و نعم الوکیل - روز سه شنبه تاریخ دوازدهم شهر
ربیع الآخر سنه ۱۲۳۱ هجری - فدوی در محفل منزل حاضر گردید
دران اثنا در حضور فیض گنجور ذکر فقیر آمد حضرت ایشان بزبان گهربار
ارشاد فرمودند که در فقیر حرف فا عبارت از فاقه کشیدن و توکل

[illegible]

نشستن ست و حرف قاف از قناعت کردن و رشته جستجو گسستن
و یا عبارت از یاد ایزد منان و فراموشی از هردو جهان و حرف را عبارت
از ریاضت کردن و مجاهده نمودن ست پس هرکه این همه ساخت کار خود
و فقر بسر برد او را فا فضل و قاف قرب و یا یاری در آمد حیث
درویت یافت و الا فا فضیحت و قاف قهر و یا یاس و را
رسوائیست نعوذ بالله من ذلک — هم در آن روز ذکر سماع آمد حضرت
ایشان فرمودند که اهل سماع آنها اند که متوجه الی الله و معرض عن
سواه اند هرچه می شنوند از حق میدانند غیبت از نظر ایشان مرتفع
شده است و میفرمودند که حضرت نظام الدین اولیا رضی الله عنه
میفرمودند که ای کاش من در سماع مردمی و هم میفرمودند که حضرت
نظام الدین اولیا رضی الله تعالی عنه تا آخر عمر درین حسرت ماندند که
حضرت فریدالدین گنجشکر قدس سره روزی از راه عنایت و توجه
بعنایت بمن ارشاد فرمودند که آنچه خواهی از ما بطلب من استقامت
طلبیدم و مردن در سماع نخواستم افسوس که وقت از دست رفت
و هم میفرمودند که وجد و تواجد فرقیست وجد بی اختیار
رقص کردن ست و تواجد باختیار و هم میفرمودند که تواجد بدرستی
نیت نیز در صوفیه جائز ست چنانچه در مجلس حضرت نظام الدین اولیا

قدس سرہ بود و ہم مستفسر مودند کہ در مجلس شریف حضرت نظام الدین
سماع بود بلا مزامیر و نے حضور فساد امارد بلکہ دست بر دست زدن
ہم نبود پس اینچنین سماع در شرع ہم جائز ست چنانچہ در فوائد الفواد
و سیر الاولیا نوشتہ است و ہم مستفسر مودند کہ حضرت قطب المحققین خواجہ
بختیار اوشی کاکی قدسنا اللہ تعالے بسرہ الاقدس در سماع بترنم این
بیت از دار فانی بمکان جاودانی رحلت نمودند **بیت**

کشتگان خنجر تسلیم را ہر زمان از غیب جان دیگرست

اللہ اللہ چہ کلام احمد جام ست کہ جام وصال مینوشانند و از دوام ہستی
میرہانند و ہم در انروز ذکر جامعیت انسان آمد ارشاد فرمودند کہ
حضرت امام محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ رحمۃ واسعۃ نوشتہ اند کہ انسان
جامع جمیع ممکنات برین تفہیم ست کہ ہرچہ در ہمہ عالم ست در انسان
قوۃً ہم موجود کہ سر انسان نمونہ فلک و خطرات مشابہ ملائکت و استخوان
بمنزلہ کوہہا و خون چون دریا و رگہا استوار لشکل اشجار و ہر دو چشمان
مثال مہر تابان و ماہ درخشان قس علی ہذا لکن ما میگوئیم کہ انسان جامع
جمیع ممکنات برین طور ست کہ ہمہ عالم ظہور اسما و صفات ست و انسان
مظہر ذات و ذات جامع جمیع صفات ست و ہم مستفسر مودند کہ قلب
انسان آئینہ جہان نما ست لکن عارف می بینند کہ ہمہ عالم در دلہا

من نیست بلکہ حق جل وعلا است در من جلوہ گر ست اکثر اولیا درینحالت بوحدت وجود قائل اند ونعرہ انا الحق وسبحانی ما اعظم شانی ولیس فی جبتی سوی اللہ میزنند۔ مولانا جامی گفتہ است

ما آئینہ جہان نمائیم — ما نور جمال کبریائیم
موجود بجز وجود ما نیست — در ہر چہ نگہ کنی تو مائیم
ہر قطرہ کہ بنگری ز دریا — دریاب کہ قطرہ نیست مائیم

وعارف نامی مولانا عبد الرحمن جامی ہم باینمقام اشارت فرمودہ اند

ممکن ز تنگنای عدم تا کشیدہ رخت — واجب ز بارگاہ قدم تا نہادہ گام
در حیرتم کہ این ہمہ نقش عجیب چیست — بر لوح صورت آمدہ مشہود خاص و عام
بادہ نہان و جام نہان آمد پدید — در جام عکس بادہ و در بادہ رنگ جام
جامی مقید ما وحدتست و بس — ما در میان کثرت موہوم والسلام

وجمعی از اولیائی عظام بوحدت شہود قائل اند ومیگویند کہ عالم یک آئینہ خانہ ایست کہ انوار آفتاب چہرۂ معشوق حقیقی درین تافتہ است

کرام

عکس روی تو چو در آئینۂ جام افتاد — عارف از خندۂ می در طمع خام افتاد

فائدہ مؤلف گوید عفی عنہ کہ سماع آواز را گویند کہ بے آلات باشد وغنا مع آلات ست پس اختلاف ہیچ یکے از علما بحرمت غنا نیست کہ از نص واستفزز من استطعت منہم بصوتک حرمت غنا

ظاهرست که مفسرین لهو الغنا نوشته اند کریمه ومن یشتری لهو الحدیث
هم ازین قبیل ست واحادیث هم در حرمت غنا بسیار اند چنانچه
الشیطان اول من ناح واول من تغنی ودیگر الغناء ینبت
النفاق فی القلب کما ینبت الماء البقلة. پس اختلاف علما در حرمت
سماع است نه در غنا وشنیدن آواز نسا وامارد هم داخل همین قسم ست
پس سماع یعنی آوازی که از نسا وامارد نباشد ومزامیر هم نبود اهل قلوب
را که ذوق وشوق ووجد وبیخودی واضطرابی وانوار واسرار وترقیات
می بخشد بشرطیکه متصوفین نوشته اند جائزست والا فلا۔

روز چهارشنبه تاریخ سیزدهم شهر مذکور در حضور فیض گنجور حضرت
ایشان حاضر شدم در آنوقت تفسیر سورة الکافرون بلسان عنبر افشان
ارشاد فرمودند سخن در ناسخ ومنسوخ افتاد که اهل شرک نسبت تردد
تقدیر وتلون اوامر بجناب اقدس الهی جلشانه میسازند نعوذ بالله منهما
فرمودند که حق سبحانه تعالی حکیم مطلق ست وبنی آدم مثال مریض وپیغمبران
برنگ عطار وصحائف بلسان نسخ پس در هر زمان برعایت موسم وامزجه
حکیم نسخه مینگارد چراکه غرض حکیم شفای مریض ست پس حق تعالی
مناسب هر قرن نسخه هدایت بنی آدم به پیغمبران اولو العزم میفرستاد
حتی که پیغمبر ما علیه من الصلوات افضلها ومن التسلیمات اکملها جلوه ظهور

یافتند مناسب هر وقت بآنحضرت احکام نازل شدند بعد ازان ذکر
امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنه آمد فرمودند که تعریف حضرت
مجدد قدس سره چه بیان توان کرد که مقابل اولیاء هزار سال یک وجود
مبارک ایشانست و هم میفرمودند که حضرت خواجه خواجگان پیر پیران
فانی فی اللہ خواجه باقی باللہ نقشبندی رضی اللہ تعالی عنه فرموده اند
که شیخ احمد آفتابیست که مثل ما هزاران ستارگان در سایهٔ جنب ایشان
گم اند و معارف شیخ احمد قابل مطالعهٔ انبیاء کرام اند علی نبینا و علیهم
الصلوٰة والسلام و هم میفرمودند که شیخ عبد الحق دهلوی رحمة اللہ علیه
در رسالهٔ خود نوشته اند که من دربارهٔ حضرت مجدد تفکر کردم تا ناگاه آیتی
که دربارهٔ رفع اشتباه حضرت موسی علی نبینا و علیه التحیات والتسلیمات
نازل شده است در دل من وارد شد پس حضرت ایشان فرمودند که
ازینجا معلوم شد هر که معتقد حضرت مجدد است موسی ست و هر که منکر
فرعونی ست نعوذ باللہ منها و هم میفرمودند که شیخ عبد الحق رحمة اللہ
علیه اخلاص نامه بخواجه حسام الدین احمد خلیفه حضرت خواجه باقی باللہ
رحمة اللہ علیه نوشته اند دران ترقیم نموده که میان شیخ احمد سلمه اللہ
تعالی می آید احوال دل من دگرگون گشته و غشاوهٔ بشری در دل
من نمانده و بخاطر آمده که با چنین بزرگان بد نباید بود پس از فقط

غشاوہ معلوم شد کہ اعتراضات ایشان ہمہ از راہ بشریت و نفسانیت
بودند از راہ حقیقت این سخن جواب ہمہ اعتراضات شیخ ست پیش دیدن
اثنا ذکر فضیلت حضرت حضرتین یعنی حضرت خازن الرحمۃ خواجہ محمد سعید
وعروۃ الوثقی حضرت خواجہ محمد معصوم رضی اللہ تعالے عنہما آمد حضرت
ایشان فرمودند کہ حضرت خواجہ باقی باللہ نور اللہ مرقدہ فرمودہ اند کہ اولاد
شیخ احمد پارہای جواہر اند و ہم میفرمودند کہ حضرتین تا بہ انتہا مقامات
حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالے بسرہ السامی رسیدہ اند پس
عرض کردہ شد کہ حضرت قاضی ثناء اللہ رحمۃ اللہ علیہ پانی پتی نوشتہ
اند کہ حضرت خواجہ محمد معصوم رضی اللہ عنہ بتجدید شرکت دارند حضرت
ایشان فرمودند کہ شرکت بتجدید جزئاً نمیتوان گفت مگر حضرت مجدد الف
ثانی رضی اللہ عنہ درحق ایشان فرمودہ اند کہ معاملہ او تو مثل معاملہ
صاحب شرح وقایہ است بجد خود کہ جد او وقایہ آنچہ تحریر میکرد صاحب
شرح وقایہ یاد و حفظ میساخت یعنی آنچہ معارف بر من منکشف
شدہ اند تو آنرا حاصل کردہ است ~ تو یک نکتہ زین لوح نگذاشتی
ہر آنچہ نہادم تو برداشتی ~ بعد ازان در مجلس شریف اتفاقاً ذکر
میر غیاث الدین کہ از خلفاء حاجی غلام معصوم رحمۃ اللہ علیہ بودند آمد
حضرت ایشان بزبان فصاحت بیان این شعر میر غیاث الدین ارشاد

کردند و فرمودند که صاحب ذوق و شوق بودند ہ

نادکی بیرہ جگرزاہد شکاک انداز		توس ابرو بیما نرگس مژگان کیشا

روز پنجشنبه تاریخ چهاردهم شهر مذکور در حضور پرنور حاضر شده مشرف
بشرف آستان بوسی گردیدم شاہ گل محمد غزنوی که از خلفاء حضرت
ایشان اند استفسار طریقه توجه خواستند حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که طریقه توجه حضرات علیه نقشبندیه مجددیه مظهریه رضوان الله تعالی
علیهم اجمعین که بما رسیده است و بیاران خود میکنیم برین نهج ست که اول فاتحه
بارواح طیبه حضرت امام الانبیا و سید اصفیا احمد مجتبی محمد مصطفی
علیه و علی آله من الصلواة افضلها و من التسلیمات اکملها و حضرات پیران
کبار و مرشدان کاشف اسرار خصوصاً خواجه خواجگان پیر پیران حضرت
خواجه بهاء الدین نقشبند و خواجه عبید الله احرار و حضرت امام ربانی مجدد
الف ثانی شیخ احمد سرهندی و حضرت مرزا صاحب مظهر اسرار و مصدر انوار
قطب زمان حضرت جان جاناں رضی الله تعالی عنه و عنهم اجمعین خوانده دعا و
تضرع از جناب الٰهی نموده و استمداد از پیران خواسته متوجه بطرف قلب
طالب می شوم باینطور که قلب خود محاذی قلب طالب ساخته همت مینمایم
و نور ذکری که از پیران کبار بقلب من آمده است در قلب طالب القا میکنم
حتی که قلب طالب ذاکر میگردد و بعد ازان بلطیفه روح و سر و خفی و اخفی

بطریقهٔ سابقهٔ ذکر القا می سازم و سه سه توجه در هر لطیفه مینمایم بعد ازان
متوجه لطیفهٔ خطرات قلب طالب گشته بهمت خیال ازاله مینمایم و حضور و
جمعیت القا میکنم و از همت قلب خود انجذاب قلب طالب بسوی بالا
میکنم باز بهمین طریق به لطیفهٔ نفس و عناصر اربعه در قلب مراقبهٔ احدیت
که مسمی اسم مبارک الله ست جامع جمیع صفات کمال و منزه از
نقصان و زوال تصور کنند باز مراقبهٔ معیت و هو معکم اینما کنتم
می سازند یعنی هر لحظه و هر لمحه معیت الهی در دل خیال میکنند بلکه
در هر لطیفه از لطائف بلکه در هر رگ و پی بلکه در تمام عالم معیت
سبحانه بیچون و بیچگون چنانچه نص قرآنی بران ناطق ست و تجلی افعالی
و وحدت الوجود و ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و
وجد و تواجد حاصل میشود و بعد ازان در لطیفهٔ نفس مراقبهٔ اقربیت
نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ میکنند و فیض این مراقبه بلطیفهٔ نفس
باشرکت لطائف عالم امر وارد میشود باز بحضور والا این عاصی پرمعاصی
عرض نمود که توجه برای ازالهٔ مرض بچه طور عطا میفرمایند حضرت
ایشان فرمودند که طریقه توجه ازالهٔ مرض در قدما بر دو منهج بود یکی آنکه
مقابل مریض نشسته تصور صحت مریض ساخته متوجه الهی شده می نشستند
دیگر آنکه همت و خیال سلب مرض از مریض کرده بر خود می اندازند چنانچه

حضرت مولانا جامی رحمة الله علیه برای عیادت مریض رفته که بر بدن وی
بسیار ورم بود مولانا توجه ساختند تا آنکه ورم او بر بدن مبارک
مولانا ظهور کرد حضرت قیوم زمان مرزا جان جانان قلبی و روحی فداه
قدسنا الله تعالی بسره السامی توجه بجهت ازاله مرض باینطور میفرمودند
که محاذی مریض نشسته درمیان مریض و خود قدح آب با چادر سفید و
یا چیز دیگر نهاده بهمت سلب مرض از مریض ساخته بران می انداختند
باز حضرت ایشان فرمودند که من ازاله مرض از جسم مریض پس پشت پا
میسازم باز بحضور اقدس مولوی شیر محمد صاحب عرض نمودند که توجه بجهت
حصول کشف بچه طور میفرمایند حضرت ایشان فرمودند که متوجه بلطیفه
طالب شده نوریکه در قلب است در مردمک چشم القا کنند و هم حضرت ایشان
میفرمودند که توجه بجهت ازاله جهل نسبت درین طریقه میفرمایند یعنی
رفع جهل قلب طالب ساخته القا ادراک مینمایند و نیز حضرت ایشان میفرمودند
که طور ظفره هم در طریقه ماست هر گاه میخواهند که عبور بر مقامات عالیه
زود بشتاب گردد انوار و اسرار مقام عالی بر طالب القا می کنند
باینطریق که خود را در آن مقام داخل کرده انوار آن مقام بر قلب طالب
اندازند درآنوقت مولوی شاه محمد عظیم صاحب حاضر بودند عرض کردند
که انوار آن مقام آورده بر طالب اندازند یا طالب بهمت در آن مقام

داخل سیر باشند حضرت ایشان فرمودند که شما همین طور بکشید و نیز حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که حضرت میرزا صاحب قبله قدس الله سره بطور
تفصیل مقامات نمی‌فرمودند چنانکه من تفصیل میکنم و هم مرا الهام ربانی
شده است که از سینهٔ تو طریقه برآمده است و نیز حضرت ایشان فرموده است
که طریقه توجه جماعه کثیره که ما میکنیم اینست که قلوب همه جماعت بخیال مجتمع
ساخته تضرع بجناب حق جل و علا مینمائیم که الهی هر یک را بمقام خصوصی خود
رسان پس بهمت خود بسوی همه قلوب متوجه میسازم از تفضل الهی هر یک را
عروج واقع می‌شود پس در انوقت ذکر ذوق و شوق در حضور آمد حضرت
ایشان فرمودند که طالب ذوق و شوق و کشف و کرامات هم طالب خدا نیست
جل شانه طالب را باید که طلب ذات بحت کند و هر چه که در راه آید نفی سازد
و بگوید که نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک و نقل فرمودند که از حضرت پیر و مرشد
ما قلبی و روحی فداه در ابتدا رحال کسی مرا گفت که فلان شخص طالب ذوق و
شوق و کشف و کرامت است فرمودند که هر که طالب این شعبده است او را بگوئید
که از خانقاه من برود و نزد من نیاید پس این خبر بما رسید در حضور پر نور حاضر
شدم و عرض نمودم که حضرت چنین فرموده اند یا نه حضرت ارشاد ساختند
که بلی من گفته ام من عرض نمودم که باز مرضی حضور چیست فرمودند که درینجا
سنگ نمک لیسیدن ست اگر کسی طالب پی این چیزی باشد نزد من

بنیاید والا پس من عرض نمودم که مرا همین منظور است فرمودند خوب بیاید

ما برای استقامت آمدیم	نی پی کشف و کرامات آمدیم

و نیز حضرت ایشان فرمودند که حضرت قیوم زمان قطب جهان عارف بلند مسیر قبله عالم خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه سر مبارک خود بر قلب طالب نهاده توجه میفرمودند و مناقب حضرت قبله عالم بسیار بیان ساختند و در تعریف حضرت خواجه ضیاء الله که از اعاظم خلفا حضرت قبله عالم بودند فرمودند که هر که دیدن نسبت مجددی مجسم خواهد خواجه ضیاء الله رحمة الله علیه را ببیند و نیز فرمودند که حضرت خواجه ضیاء الله در آخر شب گریه و زاری میکردند و مردمان را زجراً و تنبیهاً بیدار میساختند و میگفتند که ای وای بر شما که دعوی محبت الهی میکنید و یار و محبوب شما بیدار است و متوجه بشما است و شما خفته اید و غافل ازو در دعوی محبت شما دروغ گویید الا حال عاشقان اینست ؎

مجنون بخیال زلف لیلی در دشت	در دشت بجستجوی لیلی میگشت
میگشت بدشت و برزبانش لیلی	لیلی میگفت تا زبانش میگشت

بعد ازان در مجلس شریف کسی گفت که سبحان الله عجب اکابران این طریقه شریفه اند که از همت و توجه ایشان ما را آنچه که در خیال و وهم نمی آید میسر ساختند حضرت ایشان فرمودند این برکات از جناب حضرت امام ربانی مجدد الف

ثانی ست قدسنا اللہ تعالے باسرارہ السامی کہ بے محنت کیفیات و اسرار بر
مقام مے آیند والا در طریقۂ دیگران مجاہدات و ریاضات شاقہ می کشند و
حصول این دولت عظمی و موہبت کبرے کم دست میدہد ؎
آنکہ بہ تبریز یافت یک نظر شمس دین ❊ سخرہ کند بر دہ و طعنہ زند بر چلہ
و نیز حضرت ایشان میفرمودند کہ اینہمہ عنایت حضرت خواجہ بہاء الدین
ست رضی اللہ تعالی عنہ کہ در سجدہ رفتہ دعاء التجا بجناب کارساز حقیقی
جلت عظمتہ کردہ بودند کہ الہی مرا طریقۂ عنایت کن کہ البتہ موصل باشد
حق تعالی مجیب الدعوات دعای ایشان مستجاب فرمود و طریقہ عنایت کرد کہ
البتہ موصل ست و نیز حضرت خواجہ بہاء الدین نقشبند قدسنا اللہ تعالے
باسرارہ السامی فرمودند کہ در طریقۂ ما محرومی نیست و در طریقہ ما مجاہدہ نیست
با مرادانیم و در طریقۂ ما اندراج النہایۃ فی البدایۃ ست ؎

اول ما آخر ہر منتہی	آخر ما جیب تمنا تہی

حضرت ایشان فرمودند کہ معنی اندراج النہایۃ فی البدایۃ اینست کہ درین
طریقہ علیہ حضور و آگاہی کہ عبارت از توجہ الی اللہ ست در ابتدا پیدا میشود و
و بیخطرگی یا کم خطرگی دست میدہد تا آنجا میرسد کہ ہرگز خطرۂ غیر در دل نمی آید
اگر بفرضا عمر ہزار سالہ یابد خیال ماسوا خطور نمی کند و ہمین انتہای دیگران
است و یا معنی این کلام شریف اینست کہ درین طریق جذبہ مقدم ست بر سلوک

و در طرق دیگران جذبه بود خود نیز حضرت ایشان این شعر میخواندند

از قتل من مترس که دیوانیان حشر		مجرم کنند بهر تو صد بیگناه را

روز جمعه تاریخ پانزدهم شهر مذکور این غلام بمحفل عالیه حاضر شد
حضرت ایشان فرمودند که آدمی را باید که همه وقت متوجه الی الله باشد
و در هر وقت از اوقات و در هر فعل از افعال تمیز انوار و اسرار و فیوض و برکات
نماید مثلاً چون نماز خواند خیال کند که انوار و برکات بچه کیفیت می آیند
و وقت خواندن قرآن بچه طور می آیند و بخواندن درود چه فیض می آید و به
تهلیل لسانی چه برکات دست میدهند و از مطالعه احادیث چه اسرار منکشف
میشود و به همین نهج خیال مضرات نماید از منهیات و شبهات مثلاً از لقمه
مشتبه چه ظلمت می آید و از غیبت چه ضرر بباطن رسیده و از دروغ چه ظلمت
بر دل آید و علی هذا القیاس از جمیع مناهی ضرر خود فهمیده احتراز نماید حکم کلام
الله شریف را فهم کرده طالب را باید که در هر لحظه و هر لمحه در خود خیال کند که
چه چیز از نفس سر زده است اگر موافق کتاب و سنت است شکر بجا آرد و اگر
نشود باشد مخالف قرآن و حدیث است توبه و استغفار نماید گناه پوشیده
را توبه پوشیده و گناه ظاهر را توبه آشکارا کند و در توبه کردن دیر نکنند
چراکه کراماً کاتبین در نوشتن گناه توقف میکنند اگر شخص توبه کند گناه نمینویسند
والا مینگارند و نیز حضرت ایشان قبل از حلقه لفظ الله دو سه بار جهر گفتند

درآنوقت کیفیتی که برین فدوی رو داد بیان آن در تقریر نمی آید و حضرت ایشان
هم درآنوقت دست مبارک بالا ساخته در عجب حالتی شدند و بزبان مبارک
بے اختیار این شعر راندند ع الهی قربان احسانت شوم * اینچه
احسانهاست قربانت شوم * پس شخصی در حضور حاضر شده استدعاء
تلقین ذکر ساخت حضرت ایشان قلبی و روحی فداه فرمودند که زبان خود را بکام چسپانیده
لفظ مبارک الله الله و در اسم اول بضم ها و در ثانی بسکون ها بخیال از قلب
که موضع او زیر پستان چپ بفاصله دو انگشت ست بگو بینطور که گویا لفظ
مبارک الله در دل می آید و بعد از گفتن لفظ مبارک الله بیست و سی مرتبه
بخوان که خدایا مقصود من توئی و رضای تو محبت خود ده و معرفت
خود ده پس برین طور مداومت نموده باشی - بعد از ان شخصی دیگر عرض نمود
که یکمرد عالم ست و اراده بیعت از حضرت دارد لاکن میگوید که من در چندجا
خدمت بزرگان حبس دم ریاضت کرده ام الحال مرا طاقت نمانده است
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که در طریقه من مجاهده نیست مگر وقوف
قلبی که عبارت از توجه دل بسوی ذات الهی و نگهداشت خطرات گذشته
و آینده از دل هر لحظه هر لمحه این دو شی باید کرد و نگهداشت خطرات
گذشته و آینده بینطور باید کرد که چون خطره در دل آید که فلان کار در زمان
گذشته چه طور شده بود هم وقت از دل دفع کند که تمام قصه در دل نیاید

و یا در دل آید که در فلان جا میروم و در آنجا اینچنین کار کنم و در آنکار این
منفعت ست این دفع کند حاصل آنکه چون خطرهٔ غیر خدا آمدن خواهد همون وقت
دفع کند و در دل آمدن ندهد پس در آنوقت ذکر توجه آمد حضرت ایشان فرمودند
که توجه سریع التاثیر بینطور می شود که صورت خود را صورت مرشد خود تصور
کند و مراقبه معیت ملحوظ داشته توجه همت بر قلب طالب نماید تا طالب
را ذوق و شوق دست دهد ع تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد و
نیز در حضور ذکر تزوج صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت قدوة
اسرار کاشف انوار خواجه عبید الله احرار رضی الله تعالی عنه میفرمودند که از من
گناهی سرزده شده است اگر پنجسال زنده مانم و توبه و استغفار بجا آرم تدارک
آن نمی شود یاران مجلس عرض نمودند که کدام گناه بوقوع آمده فرمودند نکاح
پس خیال باید ساخت که باوجود این حشمت ظاهری اینچنین مضرت باطنی دارد
و احوال کارخانهٔ ظاهری ایشان ظاهر و باهر و مشهور و معروف است که مولانا
جامی رحمة الله علیه در شان ایشان نوشته اند

چو فقر اندر قبای شاهی آمد	بتدبیر عبید اللهی آمد

و نیز شخصی از حضرت ایشان عرض نمود که حضرت میرزا صاحب قبله مظهر
جان جانان رضی الله تعالی عنه را از طریقهٔ قادریه هم فائده رسیده است
یا نه حضرت ایشان ارشاد نمودند که فیض حضرات نقشبندیه قادریه و چشتیه

حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی را که رسیده است
حضرت میرزا صاحب قبله را هم حاصل شده است و فائده از روح مبارک
حضرت غوث الاعظم محبوب سبحانی شیخ عبدالقادر جیلانی و از روح حضرت
قطب المحققین خواجه قطب الدین بختیار کاکی هم حصول گردیده است و فیض که
از روح حضرت غوث الواصلین خواجه بهاء الدین نقشبند است ظاهر و باهر است
بعد ازان تذکره حکایت توجه در حضور والا آمد حضرت ایشان فرمودند که یک روز
میان کرامت الله را درد جنب لشدت شد من دست خود بران نهاده همت
نمودم فی الحال درد رفع شد بالکلیه و در حضور میان کرامت الله هم موجود بودند
اقرار نمودند و نیز حضرت ایشان فرمودند که روزی توجه به کشتی زنان کردم ایستاده شد
روز شنبه تاریخ شانزدهم شهر مذکور فقیر در حضور پر نور حضرت ایشان حاضر
شد و عرض نمود که در طریقه نقشبندیه چه چیز فرض است ارشاد فرمودند که دو
چیز وقوف قلبی و نگهداشت خواطر و ایضاً ذکر مسئله زکوٰة در حضور آمد حضرت ایشان
ارشاد نمودند که زکوٰة بعد یک سال لازم می آید لیکن من هم وقت که سلطان نذر من
می آید ادا میکنم و ایضاً فرمودند که از حضرت شیخ شبلی رح شخصی مسئله زکوٰة پرسید فرمودند که
بر یکصد و بیست مبلغ دو روپیه هشت آنه بعد یکسال میشود لیکن قول ما اینست که مبلغ دو روپیه و
هشت آنه هم و یکصد و بیست روپیه هم براه الهی جلت عظمته تصدق میکنم و ایضاً در مجلس شریف بذکر
مقام وصل عریانی آمد ارشاد فرمودند که در کمالات وصل عریانی میسر میشود آن عبارت است

از تجلی ذاتی که معراست از اعتبارات تعینات و ورای الورا است از اطلاق
صفات و اینجا عجز ذات بحث دیگر نمیتوان گفت و درین مقام نصیب سالک عجز
یاس و ناامیدی و محرومی نیست هرچند وصول ست حصول نیست نه ذوق ست
نه شوق نه آه ست نه نعره نه وجد ست نه تواجد نه استغراق ست نه بیخودی
اینهمه احوال در ولایت قلبی حاصل میشوند که ابتدای این خانه انست و آن سیر
در انتها و درینجا نسبت خود هم در ادراک سالک نمی آید و ایضا حضرت ایشان
فرمودند که احوال قلب که بر سالک می آیند نسبت آن مثل باران شدت و قوت
می گردد بعد از ان چون از قلب عروج میکند و بلطیفه نفس سیر واقع میگردد از ین
می شود نسبت آن مانند بارش خفیف جلوه گر میگردد و چون از لطیفه نفس
معامله بالا سیر و پیش تر میکند که عروج نماید نسبت منعدم می شود و استهلاک
و اضمحلال زیاده تر میگردد و نسبت باریکتر صورت شبنم بنظر می آید
تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد * روز یکشنبه تاریخ هفدهم شهر مذکور
فقیر در محفل فیض منزل حضرت ایشان حاضر شده شرف آستان بوسی حاصل
کرد در حضور ذکر نکاح آمد ارشاد فرمودند که صوفی را نکاح کردن نشاید و صحبت
نسا نباید و ایضا فرمودند که در آداب المریدین حضرت ضیاء الدین ابو نجیب
عبد القاهر سهروردی رضی الله تعالی عنه نوشته اند که فی زماننا نکاح نباید
کرد پس وای بران صوفی که درین زمانه با زن یا مرد دست دراز نماید و ایضا فرمودند

که حضرت غوث الثقلین محبوب سبحانی سید محی الدین ابو محمد عبد القادر جیلانی
الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنه چون عقد نکاح بستند صوفیه آن زمان
متعجب شدند حضرت فرمودند که من این امر را امر ربانی کرده ام و ایضا فرمودند
که صوفی را ترک و تجرید و روگردانی از دنیا و انحراف از ماسوی الله و خلوت
و دوری از صحبت اغنیا باید کرد و نکاح مانع این چیزهاست چرا که در بسیار
صبر و توکل و قناعت نمیشود الا ما شاء الله که بعضی زنان صاحب توکل
می باشند و نسبت باطنی میدارند چنانکه نقل ست که حضرت غوث الثقلین
رضی الله تعالی عنه برای زیارت خانه کعبه معظمه رفته بودند بی زاد و راحله
و بی خدام و رفقا ناگاه شخصی دیگر در راه ملاقی شد پرسیدند کجا میروی
آن شخص گفت من به نیت حج میروم اراده کرده ام که تنها بی زاد و راحله
بروم حضرت فرمودند من هم چنین کرده ام غرض آن شخص همراه حضرت
بمقامی رسید ناگاه عورتی بر هوا پرواز نموده نزد ایشان آمد و گفت من
از حبش نور شما مشاهده نموده ام امروز دعوت شما بر ماست ایشان
قبول کردند چون وقت طعام آمد دیدند که یک خوان طعام از آسمان بر
زمین فرود آمد در و شش نان و سه ظرف ادام و سه کوزه آب پس آن زن
سه حصه ساخت یک حصه خود گرفت و دو حصه ایشان را داد و گفت الحمد لله
حق تعالی پرداخت مهمانان ما ساخت پس آن عورت بر هوا پرواز نمود

وحضرت مع آن شخص دیگر در خانهٔ کعبهٔ معظمه رسیدند بعد ازان از قضاء
الهی آن شخص دیگر در انجا فوت شد باز دیدند که همچون عورت حبشی به هوا می آید
حتی که بر خانهٔ کعبه فرود آمده نزد حضرت حاضر شد و گفت که ای محیی الموتی
زنده کن این شخص را پس از حکم الهی جل شانه آن شخص زنده گشت و برخاست
وایضاً حضرت ایشان فرمودند که در وصال حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی
عنه سه روایت اند نهم و یازدهم و هفدهم شهر ربیع الثانی راقم گوید عفی عنه
تاریخ ولادت و عمر و ارتحال حضرت غوث الثقلین رضی الله تعالی عنه شخصی
در یک بیت نظم نموده است **بیت** تولد عاشق و کامل شده عمر * وصالش
دان تو معشوق الهی * وایضاً شخصی برای بیعت در حضور حاضر شد حضرت
ایشان هر دو دست او بدست مبارک خود گرفته استغفر الله ربی من کل ذنب
واتوب الیه سه بار خوانیدند بعده آمنت بالله و ملائکته و کتبه و رسله والیوم الآخر
والقدر خیره و شره من الله تعالی والبعث بعد الموت آمنت بالله کما هو باسمائه
وصفاته و قبلت جمیع احکامه خوانیدند و کلمهٔ شهادت یکبار و کلمهٔ طیبه سه بار
تا به لا اله الا الله خوانیدند بعد ازان آن شخص را پرسیدند که تو دیگر او طریقه
ارادهٔ بیعت داری آن شخص عرض نمود که خاندان قادریه حضرت ایشان فاتحه
بارواح حضرت غوث الاعظم و جمیع اولیاء سلسلهٔ عالیهٔ قادریه خوانیدند و ذکر
قلبی که معمول حضرات نقشبندیه است تلقین فرمودند [illegible] و رابطه

در مجلس شریف بسیار ظاهر شد ۰

روز دوشنبه تاریخ هیژدهم شهر مذکور در مجلس شریف حاضر شدم و
در انروز عرس حضرت محبوب الٰهی نظام الدین اولیا بود من از حضرت ایشان
مرخص شده بزیارت مزار پرانوار حضرت نظام الدین رضی الله تعالی عنه رفتم
تمام روز در انجا ماندم بوقت شام در حضور آمدم باین سبب از کلام فیض نظام
حضرت ایشان مستفید نگردیدم مگر وقت شام چون بحضور والا حاضر شدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که هرکه فاتحه بنام نبی از انبیاء عظام و یا ولی از اولیاء
کرام خوانده متوجه بلطف آن نبی و ولی شده بنشیند از فیض البته بهره ور گردد

روز سه شنبه تاریخ نوزدهم شهر مذکور فدوی در محفل فیض منزل حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضور دو قسم است یکی حضور ذکر است
در اول حال که لطائف ذاکر میگردند نگهداشت آن باید کرد دوم حضور
مع الله که آنرا در طریقه ما یادداشت و توجه و آگاهی و حضور میگویند و در طرق دیگر
شهود خوانند و آن بینائی دل است بسوی او سبحانه چون این حاصل شود
نگهداشت این ضروری است حتی که ملکه دل شود و حضور دائمی گردد و غفلت راه
نیابد اگرچه در ظاهر بمعامله دنیا مصروف باشد لیکن در باطن باو سبحانه مالوف بود چنانچه
گفته اند دل بیار و دست بکار و این حضور دائمی نزد حضرت محی الدین ابن
العربی رضی الله تعالی عنه وقتی میسر شود که در خواب هم غفلت از حضرت

رب العزت نیابد و نزد ما وقتی ست که چون از خواب بیدار شود دل را آگاه
یابد و نزد مولانا جامی وقتیکه متوجه بدل شود دل را بمشاهده ذات یا بحضور
دائمی ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که خطرات در مرتبه ولایت ضرر
میرسانند و در مرتبه کمالات نبوت خطرهٔ نیک مضر نیست چنانکه حضرت امام
الاولیا و امام الاصفیا عمر بن الخطاب رضی الله عنه در عین صلوة تدبیر
غزا با عدای خدا و درستی صفوف لشکر میفرمودند و حضور ایشان از تخیلات
از دل نمیرفت چنانکه مشاهده آفتاب که از تخیلات دل از نظر نمیرود و این
کمال حضور و مشاهده است حق تعالی میسر گرداند ؎ دادیم ترا ز گنج مقصود
نشان * گر ما نرسیدیم تو شاید برسی * بعد از ان در حضور ذکر طعام صوفیه
آمد حضرت ایشان فرمودند که یکی رضای نفس ست و یکی حق نفس رضای نفس
غذای متکلف و ملطف و بسیار خوردن ست و حق نفس آنکه چندان خورد که توانائی
فرض و سنن باقی ماند راقم گوید عفی عنه چنانکه بزرگی گفته است ؎
نه چندان بخور کز دهانت بر آید * نه چندانکه از ضعف جانت بر آید * و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که در خانقاه حضرت نظام الدین اولیا رضی الله عنه
صوفی گدائی میکردند یکروز و تا چند روز آنرا میخوردند و ایضاً فرمودند که بعضی
در غیبه مزدوری میکردند و میخوردند چنانکه احمد شبلی رحمة الله علیه که پسر
هارون الرشید بودند بعد روز سبت مزدوری میکردند تا شش روز مزدوری

یکروزه میخوردند و در عبادت حق جل و علا بسر میبردند و گاهی از خانهٔ هارون
رشید نخوردند و در مسجد استقامت میداشتند روزی هارون رشید نزد ایشان
آمد و گفت ای پسر تو مرا رسوا کردهٔ مردمان میگویند که پسر پادشاه باینحال
تباه است ایشان فرمودند ای پدر ترا از من رسوائی نیست از تو مرا البته
ننگ می آید هارون رشید گفت بچه طور- فرمودند که این طائران که برهوا پرواز
میکنند اینها را طلب کن هارون رشید آنها را آواز داد طائران بالا تر
رفتند باز ایشان اشاره فرمودند طائران بهمونطور پیش ایشان آمده
ایستادند پس ایشان گفتند که مشاهده نمودی که از آواز تو میگریزند و از
اشارهٔ من می آیند پس احمد سبتی بشهری بلدهٔ دیگر رفتند یک لعل در بازوی
ایشان والدهٔ ایشان بست و یک قرآن مجید برای تلاوت همراه بردند چون
در آنمقام رسیدند خشت برداری معماران بروز سبت مزدوری میکردند
و در صحرا مسجدی بود در آن شش روز خلوت مینمودند و سستی و کمی چنانکه عادت
مزدوران ست ایشان در مزدوری نمیکردند امیر که مالک آنجا بود مشاهده کرد
و معتقد ایشان گشت که این عجب شخص اند که در مزدوری هیچ نقصان نمیکنند
و پنج وقت نماز میخوانند القصه ایشان بعادت قدیمه یکبار بهفته سبت برای
مزدوری نیامدند امیر از مزدوران پرسید که فلان شخص امروز چرا نیامده است
و کجا سکونت دارد شخصی گفت که در فلان مسجد آنمرد قیام دارد و طبیعت او علیل است

امیر نزد ایشان رفت و عیادت نمود و مراسم اخلاص بجا آورد ایشان را
بیماری شدید بود فرمودند که سه وصیت من اند اگر بجا آری امیر عرض کرد
که آنچه ارشاد شود البته بجا خواهم آورد فرمودند که من از پسر هارون رشید هم
دانه و گاهی چیزی نگرفته ام مگر این لعل که بزور بر بازوی ما بستند و یک کلاه نمدینه
من از خود همراه آورده بودم پس الحال آن هر دو نزد من موجود اند پس اول وصیت
اینست که این هر دو امانت به هارون رشید رسانید دوم آنکه من در تمام عمر
هیچ کاری موافق رضای او سبحانه تعالی نکرده ام و بجز تقصیر و عصیان از
من بظهور نیامده لازم که بعد از مرگ روی سیاه کرده رسن در گردن من انداخته
و در تمام شهر کوچه بکوچه بگردانند و بگویند که هر که بنده کسی باشد و نافرمانی صاحب
خود کند حال او چنین خواهد شد۔ سوم آنکه نشان قبر ما ننمایید۔ این وصایا فرموده
و ازینجهان فانی ارتحال نمودند۔ امیر بسیار تاسف و تالم گشت و خواست
که موافق وصیت ایشان بکند البته بگردانند آواز غیبی ندای لاریب بگوشش
آمد که ای امیر این بی ادب اینچنین بی ادبی از مقربان ما میکنی و از غضب ما نمیترسی
و ایضاً ذکر فقر و درویشی آمد حضرت ایشان فرمودند که درویشی اکابران
سابق میکردند که به مجاهدات و ریاضات قیام می ورزیدند و طعام قلیل بعد
از ایام کثیر میخوردند و حق نفس ادا میکردند و رضای نفس ترک می ساختند
و مرا از نام بردن درویشی شرم می آید که در من طور متصوفین متقدمین نیست

پس فرمودند ع عیبها جمله بگفتی هنرش نیز بگو ۞ و رسن توجه الی الله و از غیر
او انحراف کلی از تفضلات ایزدی ست و بجز حق در رضای جل و علا مقصودی
و مطلوبی در کونین نمی شمارم مست لقای یارم و مدهوش دیدار نگارم از دنیا
و آخرت کاری ندارم ؎ خواهم که همیشه در هوای تو زیم ۞ خاکی شوم
بزیر پای تو زیم ۞ مقصود من خسته زکونین توئی ۞ از بهر تو میرم و برای
تو زیم ۞ و ایضاً حضرت ایشان بعضی اوقات در کمال شوق الهی جل جلاله
این رباعی العشق تمام بے اختیار میفرمودند ؎ حوران بنظاره نگارم صف زد
۞ رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد ۞ یک خال سیه بران رخ مطرف
زد ۞ ابدال ز بیم چنگ بر مصحف زد ۞ و ایضاً این بنده عرضی متضمن حالات
خود بحضور گذرانید حضرت ایشان در جواب آن سطری چند ارقام فرمودند
آنرا تبرکاً ایراد می نمایم و آن اینست ۞
بسم الله الرحمن الرحیم رقیمهٔ شریفه رسید مضامین مندرجاش مسرور گردانید
الله تعالی شما را بمقامات و علوم و معارف آباء کرام ایشان رساند در سیر قلبی تلوینات بسیار
پیش می آیند اینهمه از تلوینات ست سعی فرمایند و بجناب الهی سبحانه التجا
نمایند که احوال باطن به تمکین رسد و حضوری که حضرت حق سبحانه را بذات مبارک
است چو آن بر باطن شریف ظهور نماید حضور بلا غیبت میسر آید جهت فوق که
متوهم میشود و دوام پذیرد و شامل همه جهات گردد تا نسبت نقشبندی حاصل

گردد و از کیفیات و حالات گذشته بغیر توجه تمام نقد وقت نباشد بلکه آنهم مستهلک گردد و این استهلاک علامت تمامی سیر لطیفهٔ قلبی ست والسلام ❊

روز چهارشنبه تاریخ بستم شهر مذکور در حضور پر نور حاضر شد حضرت ایشان فرمودند که طریقهٔ علیه نقشبندیه عبارت از چهار چیز است یکی بیخطرگی دوم دوام حضور و آگاهی سوم جذبات چهارم واردات و ایضاً فرمودند که سفر در وطن که از مصطلحات طریقهٔ نقشبندیه است نزد من اینست که از خصائل رذائل بسوی حسنات رود و مقامات عشره صوفیه حاصل کند یعنی از بیصبری بسوی صبر رود و از نے توکلی بجانب توکل و از نے قناعتی بطرف قناعت سفر نماید و قس علی ہذا و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که طریق حصول این مقامات عشره برین نہج است که کثرت تہلیل نماید و از کلمهٔ طیبه لا اله نفی بیصبری نماید یعنی نیست مقصود من بیصبری الا الله مگر ذات پاک مقصود منست و مداومت چندی نماید انشاء الله تعالیٰ مقام صبر بحصول انجامد و همچنین نفی بیتوکلی و نے قناعتی و غیرها نماید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که خلوت در انجمن عبارت ست از حضور و توجه و آگاهی و یادداشت و شهود که این الفاظ همه مترادف یعنی هستند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که کمال مرتبه ولایت نزد همه اکابران رضی الله تعالیٰ عنهم اجمعین آنست که خطره ماسوا در دل نیاید توجه و شهود بحضرت حق جل و علا ملکهٔ دل شود و نزد حضرت مجدد الف ثانی رضی الله

تعالیٰ عنہ ما ورائی انیست حق تعالیٰ نصیب نماید وایضاً حضرت ایشان فرمودند
کہ از سینہ تا فرق من مثل لوحی ست مصفا کہ ہرگز خطرۂ غیر خطیر نمیگردد وخیال
ماسوی اللہ نمی آید واگر در ظاہر ہم متوجہ بکسی جانب میشوم مثال احوال مولانا
روم رضی اللہ عنہ خطائے می آید ع قافیہ اندیشم ودلدار من * گویدم مندیش
جز دیدار من * وایضاً حضرت ایشان بیان لطائف سبع فرمودند کہ پنج از
عالم امر اند دو واز عالم خلق وآن پنج کہ از عالم امر اند قلب وروح وسر
وخفی واخفی وآن دو کہ از عالم خلق اند نفس وقالب ست وموضع قلب
زیر پستان چپ بفاصلہ دو انگشت وموضع لطیفہ روح زیر پستان راست
بفاصلہ دو انگشت وموضع لطیفہ سر برابر پستان چپ نزدیک وسط سینہ
وموضع لطیفہ خفی برابر پستان راست نزدیک وسط سینہ بفاصلہ دو انگشت و
موضع لطیفہ اخفی در وسط سینہ وموضع لطیفہ نفس در پیشانی ست این
شش لطائف شدند وہفتم لطیفہ قالب ست کہ مرکب از عناصر اربعہ است
وباعتبار عناصر دہ لطیفہ میشوند چنانکہ لطائف عشرہ میگویند *

روز پنجشنبہ بست وپنجم شہر مذکور در حضور پر نور حضرت ایشان قبلی
وروحی فداہ حاضر شدم ارشاد فرمودند کہ پیغمبر ما علیہ افضل الصلوٰۃ واکمل
التحیات جامع جمیع کمالات نبوت ورسالت وولایت اند لاکن ظہور ہر کمال
موقت بوقت خاص مختص بزمانہ از ازمنہ وشخصی از اشخاص بود کہ در افراد

امت جلوه گر گردید مثلاً کمالی که ناشی از بدن مبارک آن سرور زمین و زمان است
علیه و علی آله من الصلوات انمهاو من التحیات اکملها و آن گرسنه ماندن جهاد
کردن و عبادت نمودن بود در صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم اجمعین جلوه
ظهور یافت و کمالی که ناشی از قلب مبارک آنحضرت ست علیه الصلوة
والسلام که دران ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و اسرار وجود
است از زمانه حضرت جنید بغدادی رحمة الله علیه با ولیاء امت ظاهر گردید
و کمالیکه ناشی از لطیفه نفس اشرف النفوس آن سرور ست علیه صلوة
الله الملک الاکبر که عبارت از استهلاک و اضمحلال ست به اکابران سلسله
علیه نقشبندیه از وقت خواجه خواجگان بهاء الملة والدین خواجه بهاء الدین
نقشبند رضی الله تعالی عنه هویدا گشت و کمالیکه ناشی از اسم شریف محمد
علیه صلوات الله الملک الصمد ست بعد از هزار سال بحضرت مجدد الف ثانی
قدسنا الله تعالی باسرارهم جلوه گر گردید غرض هر کمالیکه از کاملان ظاهر
گردیده عکس و پرتو لیست از کمال پیغمبر علیه صلوة الله الملک الاکبر که جامع
جمیع کمالات اند ع آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری ع

از زمان حضرت مجدد الف ثانی

ای ذات تو از صفات ما پاک	کنهٔ تو برون ز حد ادراک
هم از تو منیر شمع انجم	هم از تو بلند قصر افلاک
آدم ز تو شد منور ایمه	پیداست مقام ذرهٔ خاک

و درین اثنا ذکر اطمینان نفس و حصول مقام رضا آمد حضرت ایشان ارشاد
فرمودند که در طریقهٔ ما اول تصفیهٔ قلب که عبارت از نسیان ماسوی و دوام
حضور و آگاهی ست بتوجه و کثرت ذکر و مراقبه میفرمایند و در ضمن آن لطائف
اربعه را تهذیبی بهم میرسد بعد ازان به تزکیهٔ لطیفهٔ نفس مشغول میشوند و
آن عبارت ست از استهلاک و اضمحلال و شکستگی انا که سالک اطلاق لفظ
انا بر خود متعذر میداند درینوقت راضی و مرضی می شود و فنا را انا حاصل
میگردد و نفس اماره مطمئنه می شود و خصائل رذائل زائل میگردد یعنی غرور
تکبر و حسد و بغض و کینه و عجب و غیرها مبدل بحسنات میشوند ؛

روز جمعه تاریخ بست و دوم شهر مذکور در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم شخصی از حضرت ایشان سوال سلوک طریقهٔ نقشبندیه مجددیه نمود حضرت
ایشان سلوک بتمامه از اول تا آخر بطور اختصار بیان فرمودند بنده را سلیقهٔ
رشک اکسیر آن کیمیای قلوب بآن نهج خوش اسلوب مو بمو یاد نمانده است
مگر حاصل آن تحریر مینمایم بدانکه انسان از لطائف عشره ترکیب یافته است
که پنج ازان از عالم امر اند قلب و روح و سر و خفی و اخفی و پنج از عالم خلق
نفس و باد و خاک و آب و آتش - و از تحت الثری تا عرش عالم خلق ست
و بالای آن عالم امر پس اول سالک را ذکر قلبی و نگهداشت خواطر و توجه
قلبی تلقین میفرمایند چون دل را بیخطرگی یا کم خطرگی و حضور و آگاهی حاصل شود

جذبات و واردات می آیند و فنائی قلبی که مراد از نسیان ماسوا است میگردد و تجلی افعال متجلی میشود که سالک نسبت افعال بخود و بهمه عالم در اشخال میکند همه فعل را فعل فاعل حقیقی میداند و می بیند و میگوید ؎

طرۂ ناز را دو تا کرد که کرد یار کرد	دل بد و عالم آشنا کرد که کرد یار کرد
کعبه و دیر و تبکده ساخت که ساخت یار ساخت	کافر و رند و پارسا کرد که کرد یار کرد

و هم در سیر لطیفۂ قلبی ذوق و شوق و آه و نعرہ و استغراق و بیخودی و وجد و رقص نقد وقت سالک میگردد و توحید وجودی منکشف می شود و نعرۂ انا الحق و سبحانی میزند و بے اختیار میفرماید ؎

من نمیگویم انا الحق یار میگوید بگو	چون نمیگویم مرا دلدار میگوید بگو

هرگاه که غیریت از نظر مرتفع می شود خود را عین او می انگارد و از زبان حال بترنم این مقال می برآید ؎

ما ز دریائیم و دریا هم ز ماست	این سخن داند کسی کو آشناست

بجز یک وجود نمی شناسد

آفتابی در هزاران آبگینه تافته	پس برنگ هر یکی تابی عیان انداخته
جمله یک نورست لیکن رنگهای مختلف	گفت و گوئی در میان این و آن انداخته

و گاهی کسوف فنا میپوشند و میگویند

خواجه مگو که من منم من نه منم نه من منم	جان من اوست در تنم من نه منم نه من منم

فاش و نهان او منم گنج و روان او منم — گوهر کان او منم من نه منم نه من منم
شمس منم قمر منم بحر منم کهسد منم — جوهر سیم و زر منم من نه منم نه من منم

و گاهی خلعت بقا می باید اظهار مینماید

نقاش هر نقشم عیان من عاشق دیرینه ام — دیگر کسی نی درمیان من عاشق دیرینه ام
من هم زمینم هم سما من با تو هستم جمله جا — هم آشنا هم هم ضیا من عاشق دیرینه ام

و درین لطیفهٔ قلب اول مراقبهٔ احدیت میفرمایند یعنی بلحاظ مسمی اسم مبارک
الله در دل مینمایند بعد ازان مراقبهٔ معیت و هو معکم اینما کنتم ملحوظ میسازند
و توحید وجودی ازهمین مراقبه منکشف میشود و چون سالک سیر لطیفهٔ قلب تمام
می نماید در سیر لطیفهٔ روح عروج واقع میشود و دران تجلی صفات ثبوتیهٔ الهیه
منکشف می شود که سالک صفات خودرا و صفات همه عالم را محو و متلاشی در
صفات حق می بیند بعد ازان سیر در لطیفهٔ سر واقع میشود و دران تجلی شیونات
ذاتیهٔ الهیه میشود و بعد ازان سیر در لطیفهٔ خفی دران تجلی صفات سلبیهٔ الهیه منکشف
میگردد و بعد ازان سیر در لطیفهٔ اخفی و دران تجلی شان جامع الهی منکشف میشود
بعد ازان به تزکیهٔ لطیفهٔ نفس مشغول میشدند این که گذشت طریقهٔ تفصیلی حضرت
امام ربانی مجدد الف ثانی رضی الله عنه بود لیکن حضرتین این راه دراز کوتاه ساخته
اند و معمول خود کرده اند که بعد از تصفیهٔ لطیفهٔ قلب تا به تزکیهٔ لطیفهٔ نفس می پردازند
و در ضمن قلب این ها تصفیهٔ لطائف اربعه هم فی الجمله میسر میشود و غرض تا اینجا

دو دائره قطع میشوند دائرهٔ امکان و دائرهٔ ولایت صغری و حاصل این دو دائره حصول مقامات عشره که عبارت از توبه و انابت و زهد و ورع و توکل وغیرها است میگردد و بعد ازان بتهذیب لطیفهٔ نفس مشغول میشوند و فنا را نام و توحید شهودی منکشف میگردد و مراقبهٔ اقربیت درین مقام میکنند یعنی لحاظ معنی نحن اقرب الیه من حبل الورید مینمایند و درین لطیفه سه و نیم دائره قطع میشوند که دائره ولایت کبری متضمن این دوائر است بعد ازان سیر عناصر ثلثه سوای عنصر خاک شروع میشود و این را ولایت علیا میگویند که ولایت ملاء اعلی است بعد ازان دائرهٔ کمالات نبوت منکشف میشود و درینجا سیر عنصر خاک است و تجلی ذاتی دائمی میشود و پس ازان دائرهٔ کمالات رسالت بعد ازان دائرهٔ کمالات اولوالعزم هویدا میگردد بعد ازان سیر حقائق واقع میشود دائرهٔ حقیقت کعبه و دائرهٔ حقیقت قرآن و دائرهٔ حقیقت صلوة و دائرهٔ معبودیت صرفه و دائرهٔ حقیقت ابراهیمی و دائرهٔ حقیقت موسوی و دائرهٔ حقیقت محمدی و دائرهٔ حقیقت احمدی و دائرهٔ حب صرفه و دائرهٔ لاتعین منکشف میگردند کرا نصیبی است که تا اینجا برسد و کرا بختی است که سیر این مقامات نماید عقل عاقلان نکته شناس درینجا غرقهٔ لجهٔ تحیر است و هوش هوشمندان دقیقه شناس درینمقام سر در جیب تفکر ذلک فضل الله یوتیه من یشاء بعد ازان حضرت الشان فرمودند که حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه

همو زن اولیاء هزار ساله اند ٭

روز شنبه تاریخ بست و سوم شهر مذکور غلام در حضور آن قبلهٔ انام حاضر
گشت در انوقت مذکور طلب اکل حلال آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند چنانکه
طلب حلال فرض ست بر مومنان همچنین ترک حلال واجب ست بر عارفان پس
دران اثنا ذکر ترک کردن هوای نفسانی آمد فرمودند که هر که در متابعت هوا ست
سگی بندهٔ خداست العزیز تا که در بند آنی بندهٔ آنی بعد ازان مذکور بی نفسی
صوفیه فرمودند که در خانقاه ابو العباس ابن قصاب علیه الرحمه شخصی
برای بیعت آمد کوزهٔ آب برای استنجا طلب کرد یک صوفی کوزه از آب پر کرده او را
داد شخص مذکور کوزه را بشکست و دیگر طلب کرد کوزهٔ دیگر دادند آن هم
بشکست و دیگر طلب نمود حتی که تمام کوزه های خانقاه بشکست و گفت که این شیخ
خود بگوئید که ریش خود برای استنجا ما بیارد حضرت ابو العباس برهنه شده آمدند و
محاسن خود بدست خود گرفته فرمودند که زهی سعادت پسر قصاب که ریش او
بکار استنجا مسلمانی آید آن شخص بر پای مبارک افتاد و بیعت نمود و گفت که
من بی نفسی حضرت شنیده بودم بعد ازان مذکور صبر در حضور آمد حضرت ایشان
فرمودند که بزرگی بود صابر و تمام بدن مبارکش مجروح بود حتی که از موی سر
تا ناخن پا کرمها افتادند و لحم جسد میخوردند روزی از مرید خود آن بزرگ پرسید
که در بدن من جای هست که کرم مانده است یا نه مرید گفت نه الا زبان بسیار

فرمود شکر که لسان برای ادای شکر باقیمانده است وگفت که همچنین در باطن
نیز قلب جای بغیر از ذکر هم نمانده است شکر ست که دل برای ذکر باقی ست و
باز فرمود که حضرت ایوب علی نبینا و علیه الصلوٰة والسلام رَبِّ اَنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَاَنْتَ
اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ فرمودند و من تا حال نگفته ام لله الحمد ذکر در انحراف نمودن از ماسوی
الله آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ ممشاد الدینوری رضی الله تعالی
عنه میفرمودند که چهل سال شده اند که روبروی من درهای بهشت باز میکنند و
میخواهند که ببینند و من چشم از غیر استعاره کرده ام هم بسویش نمی نگرم ۰
روز یکشنبه تاریخ بست و چهارم شهر مذکور در حضور حاضر شدم حضرت
ایشان فرمودند که طریقهٔ قدما ریاضات و مجاهدات بود حضرت خواجه
خواجگان پیر پیران مرهم دلهای دردمند خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله
عنه عمل بسنت فرموده اند و راه را آسان ساخته بموجب آیهٔ یُرِیْدُ اللّٰهُ بِکُمُ
الْیُسْرَ وَلَا یُرِیْدُ بِکُمُ الْعُسْرَ ریاضات شاقه منع کرده برای ما کم همتان احسان
بلیغ فرموده اند و درین طریقهٔ علیه نسبت محبت از توجهات پیران یکبار فیض
می آید و سالک ترقی از هر مقام می یابد سبحان الله عجب شان خواجهٔ خواجگان
است که زبان در وصف آن قاصر ست ۰

سکه که بر یثرب و بطحا زدند   نوبت آخر به بخارا زدند

روز دوشنبه بست و پنجم شهر مذکور در حضور پرنور حاضر گردیدم حضرت

ایشان فرمودند که من آنچه در راه الهی کُنیم امید هم بوقت تثلیث ثواب
در دل مینمایم ثواب یک حصّه بروح حضرت سیّد الاولین والآخرین علیه
افضل صلوة المصلین و یک حصّه به پیر و مرشد خود قلبی و روحی فداه که ایشان
میدانند و پیران ایشان بهر طریکه فهمند تقسیم نمایند و یک حصّه بوالدین شریفین
خود می بخشم پس دران اثنا تذکور مقامات درویشان آمد حضرت ایشان فرمودند
که حضرت ابوالحسن خرقانی و یک بزرگ دیگر رضی الله تعالی عنهما نزد ابوالعباس
قصاب علیه الرحمه رفتند و از ایشان پرسیدند که شادی دوام بهتر است یا
غم همیشگی ابن قصاب فرمودند که الحمد لله که من ازین هر دو برترم در مقامی
رفته ام که سرور و حزن هر دو را در آنجا دخلی نیست ؎

از وصل و فصل رفته در منزلی درآئیم	شادی و غم نگنجد در محفلی که مائیم

بعد ازان در مضمون سخن بمعنی ولایت افتاد حضرت ایشان فرمودند که ولایت بالکسر
وا و بمعنی نصرت است و بالفتح وا و بمعنی قرب الهی و در طریقه بالفتح باید و بالکسر
ضروری نیست و ایضاً فرمودند که ولی بر وزن فعیل صفت مشبه است
بمعنی فاعل و مفعول هر دو آمده است یعنی دوست دارنده حق و دوست داشته
شده حق حاصل هر دو یکی ست یعنی حق تعالی نگاه میدارد او را از معاصی
و مناهی یا احتراز مینماید او از منهیات از مدد حق جل و علا بلکه اعراض از جمیع
ماسوی الله میکند بعد ازان در مجلس شریف سخن کشف و کرامات آمد

حضرت ایشان فرمودند که کثرت کرامات از سیاح مناهج بوادی سید الطائفه
جنید بغدادی شروع گردیده بسبب تقلیل طعام با پرهیز حرام و قلت کلام و خلوت
از عوام و قلت نوم از دوام صوم و کثرت ذکر و دوام فکر وغیره من المجاهدات
والریاضات لیکن درین طریقه شریفه حضرت امام الاصفیاء سید الاولیاء خواجه
بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه بنای طریقه بر دو چیز نهادند یکی محبت
دوم متابعت شریعت و عمل بالعزیمت اختیار کردند اگر میتواند شد والا از رخصت
هم رخصت دادند پس درین طریقه علیه کرامت اینست که همت کرده القای
ذکر در دل طالب مینمایند و توجه نموده جمعیت در قلب طالب پیدا هم کنند و متوجه
شده حضور و آگاهی و جذبات و ارادات در دلهای طالبان می آرند و خواص
همین را کرامت میشمرند اگرچه نزد عوام کرامت مثل احیاء اموات و دیگر خوارق
عادات ست که آنها در راه الهی بکار نمی آید و این عین راه است و طریقه
انیقه این اولیاء عظام مثل طریقه صحابه کرام ست که در آنها حضور و جمعیت
بود نه کشف و کرامت ع

ما برائے استقامت آمدیم	نے پئے کشف و کرامت آمدیم

روز سه شنبه بست و ششم شهر مذکور بنده در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان فرمودند که در طریقه علیه نقشبندیه دو چیز اختیار می کنند
اتباع سنت و توجه بقلب چنانکه طریقه اصحاب کرام بود و صحابه کرام افضل

جمیع اولیاء امت هستند در کمالات که کمالات ایشان اصول اند و کمالات
اولیا فروع و ظلال پس در هر طریقه که طرز و نهج صحابه باشد افضل طرق دیگر
باشد بعد ازان در حضور مذکور جمعیت و بیخطرگی آمد حضرت ایشان فرمودند که چون
از دل خطرات زائل میشوند و در دل قلب هیچ آیند بیرون قلب بحوالی می آیند
پس باید که ازانجا رفع کند و از حوالیش رفع کند و چون ازانجا هم مندفع
میشوند بحس مشترک در پیشانی تجمع میگردند و چون از خطرات در آن مقام
هم فراغ میگردد مورد آنها تخیله دماغ میگردد و چون از فضل الله پروردگار
و توجهات پیران کبار ازانجا میروند بکسی جا نمی آیند لیکن زوالش اینچنین
حاصل شدن بسیار مشکل ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء بعد ازان در
حضور پر نور مذکور الهامات آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که الهام را
اکل حلال و صدق مقال و طهارت دوام و خلوت عوام باید و احترازات
از شبهات می شاید و الهام بر چند قسم هستند یکی القای حق [illegible] دوم صدای
ملک سوم ندای روحانی چهارم آواز نفس شیطانی است پس هر نوعیکه باشد
چندان خوض و توسل نباید که الهام غیبی چه دلالت کرده و ماه شعبان [illegible]
روز چهارشنبه بیست و پنجم شهر مذکور این غلام بحضور آن قبله انام
و کعبه خواص و عوام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فنا عبارت
از زوال آرزوها ست و بزرگی گفته با ینمعنی اشارت ست ع

تمنّا ہی تیسری اگر ہی تمنّا | | تری آرزو ہی اگر آرزو ہے

بعد ازان عند حضور پر نور مذکور درد و مصائب و ابتلاءِ مقربان حق جلّ و علیٰ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ مبتلا ببلا ساختن و غمگین بنہا نمودن امتحان معشوق نازنین ست بصدق تعشق عاشق مسکین ؎

نیست سنگی موجب بی آزار ما | | امتحان میخواهد از ما یار ما

راقم گوید عفی عنہ آہ صد آہ چندانکہ عاشق گریانست و خندانست چونکہ غمگین عاشق صبورست او مسرورست آلام عاشق مضطر آرام معشوق دلبرست رقّتِ عاشق شیدا فرحت معشوق رعناست ؎

| چندانکہ طپید بسمل ما | | خندان ترگشت قاتل ما |

والیضاً حضرت ایشان دران مجلس فرمودند کہ مرد باتمیز دو چیز شکستہ و دو درست دارد دل شکستہ و پای شکستہ و دینی درست و یقینی درست یعنی دل شکستہ از آرزو و جز تمنا و مولا و پای شکستہ از تگ و پو در جستجوی ماسوی و دینی درست موافق شریعت و سنّت و یقینی درست مناسب حقیقت و معرفت ؞

روز پنجشنبہ بیست و ہشتم شہر مذکور فدوی بمحفل عالی حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ ایمان باللہ فرض و سہ معنی این سخن ارشاد کردند یکی آنکہ ایمان آوردن بوحدانیت حق جلّ و علی۔ دوم دانستن ہر کاری کہ بوقوع

می آید از قضا رصمد جلت عظمته - سوم آنکه هر فرحت و غم و هر سرور و الم که پیش
آید از حق داند و از حق گوید و از حق بیند و از ورود غم شادان و از صدور الم
خندان باشد - چهارم گوید عفی عنه چرا که آنچه از محبوب هست مرغوب است و هر چه
هست از دوست مصلحت بدوست ؏

ما صحا گر کشت ما را دوست ما دانیم و دوست ‌ ‌ ‌ ور بقتل من رضا بر او دست ما دانیم و دوست
قهر او عین رضا و مهر او عین مراد ‌ ‌ ‌ ای عزیزان این چه گفتند گو دوست ما دانیم و دوست

عاشق را باید که جور محبوب را عین احسان بیند و جفا را عین وفا ؏

جور و جفا نیستان عاشق بیتاب را ‌ ‌ ‌ تشنه لب نشناسد از آب بقا سیلاب را

سخنی در دشنام زیاده تر لذت است از انعام و در جور زیاده تر مسرتی از اکرام ؏

بدم گفتی و خرسندم عفاک الله نکو گفتی ‌ ‌ ‌ جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خا را

آری هر که چنین نیست از عشق هم قرین نیست عاشق بیچاره آواره و غمگین باید
و متلذذ از غم بیچارگی و متفرح با آوارگی شاید که از هر زخم ناوک کرشمه عین فرحت
بیند و از غمزهٔ ابرو کمان مست شخصی چه خوش میفرماید ؏

خوبان دل و جان مبتلا میخواهند ‌ ‌ ‌ زخمی که زنند مرحبا میخواهند
این قوم این قوم چشم بد دور این قوم ‌ ‌ ‌ خون میریزند و خونبها میخواهند

بعد از ان در حضور پرنور مذکور سماع و اهل سماع آمد حضرت ایشان ارشاد
فرمودند که از حضرت پیر طریقت هادی حقیقت قطب بحری و کوهی حضرت

خواجه عبد القدوس گنگوهی رحمة الله علیه صحبت سماع گفته شد فرمودند که موجب
درستی سماع اینست که در سماع میلان قلب بسوی فسق میشود و مرا رجوع بسوی
حق میشود پس وقتیکه سبب دو بود سببیکه موجود بود ازو افادات شرط
فات المشروط و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که سماع در ولایت قلبی البته
ترقی می بخشد و بولایات عالیه تلاوت قرآن و خواندن درود و کثرت نوافل
علی الفادت درجات الولایت و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که نسبت
نقشبندیه مجددیه که بیرنگ است با رقیق سا گستر فرق است او از سماع
دافع نسبت میرود که گاه هیچ پیدا اورا فرق میکند و متوجه می نماید
در ذوق و شوق پیدا میکند و بیتابی پیدا سازد ٭
روز جمعه بیست و ششم شهر ذیقعده بنده کمترین [illegible] حاضر
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فقر و فاقه کمال را ارثه است درویشانرا
ملوک بعمل صلوة الله اکبر باید و خلاف آن نشاید و احوال آنحضرت
صلی الله علیه وسلم این بود که از نهایت گرسنگی سنگ بر شکم می بستند
و متوکل نشستند و صبر میکردند و شکر بجا آوردند و قلت طعام آن
حضرت احادیث بسیار وارد اند چنانکه ما شبع محمد صلی الله علیه وسلم
من خبز الشعیر یومین متتابعین حتی قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم [illegible]
رسول الله آمده هم شمائل ترمذی آمده است فقرا میگویند که گرسنگی

لیلة المعراج درویشان ست و نیز میگویند که درویش اگر بعد از سه روز طعام
طلبد او صوفی نیست او را از خانقاه بدر خواید کرد و نقل ست که در دل بزرگی
بعد از شش روز خطرهٔ طعام آمد الهام شد که ای دون همت صحبت مرا بنان فروختی
بعد از ان در حضور پرنور مذکور حضور مع الله آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که حضور در دل چنین باید که هرگز خطرهٔ غیر نیاید و ایضاً فرمودند که بزرگی در صحرا قبه
سبز عجیب آورد و نشسته بود ناگاه گربه هم در آنجا بکمین موش متوجه بدل بود اتفاقاً
در قلب آن بزرگ خطرهٔ غیر آمد عتابی نازل شد که ای دون همت از موش
کمتر نیم و تو لنگر به کم نه ببین که گربه چسان متوجه موش ست و تو او نیست
هم آغوش ست و از یاد من فراموش و ایضاً حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که حضور و جمعیت و توحید وجودی در سیر لطیفهٔ قلب میشود ولیکن فنا و اضمحلال
و استهلاک در سیر لطیفهٔ النفس بوقوع می آید و شکستگی و نابودگی و نیستی نقد وقت
سالک میگردد چنانکه حضرت مولانا روم میفرمایند

چیست معراج فنا این نیستی	عاشقان را مذهب و دین نیستی

بعد از ان در حضور ذکر افضلیت بعد از صحابه آمد که در قرن تابعین فاضلتر
کیست حضرت ایشان فرمودند که اختلاف صحبت درین مسئله بعضی بسبب نسبت
عبادت حضرت امام العارفین زین العابدین رضی الله عنه را فضیلت داده اند
بعضی بسبب فقر و زهد و ترک و تجرید و افراط محبت حضرت خاتم الرسل علیه التحیات

حضرت اویس قرنی قدس سرہ را افضل فرمودہ اند و بعضی بسبب ترویج شریعت و تجدید ملت حضرت عمر بن عبد العزیز رحمۃ اللہ علیہ را افضل نمودہ اند و بعضی بسبب اشعار شریعت و اجرای طرق طریقت حضرت حسن بصری رضی اللہ تعالی عنہ بہ گفتہ اند ٭

روز شنبہ سلخ ربیع الثانی غلام در حضور قبلۂ انام جہانگیر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ عرفان انوار آنست کہ سالک امتیاز فیوض و برکات انوار و اسرار در ہر شی علیحدہ علیحدہ بنماید یعنی فرق بین کند در انوار خواندن قرآن و ورد و نوافل و غیرہ و عرفان ظلمات آنست کہ در ظلمت ہر شی از اشیاء مناہی مثل اکل حرام و شبہہ غیبت و فحش و غیرہا امتیازی نماید و ایضا در ان مجلس میان رمضان شاہ کہ خلیفہ مولوی عبد القادر صاحب رحمۃ اللہ علیہ ہستند در حضور حاضر شدند و عرض نمودند کہ من در واقعہ دیدہ ام کہ حضرت امام العادلین عمر بن الخطاب رضی اللہ تعالی عنہ ازین جہان رحلت نمودہ اند و ام کلثوم رضی اللہ عنہا اشک ماتم از دیدۂ پر نم می بارند من دران رؤیا گریستم و از شدت تالم بیدار شدم و در تعبیرش حیران ام حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ از شما امر معروف ترک شدہ باشد یا خواہد شد و ہمبرین تعبیر مثالے بیان فرمودند کہ عالمگیر بادشاہ در رؤیا وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دیدہ بود ہمون روز ارتحال شاہ علیم اللہ رای بریلوی واقع شد و ایضا شخصی در مجلس شریف حاضر

شد گفت که در مکتوب شیخ احمد چنین نوشته است حضرت ایشان فرمودند
شیخ احمد کیست - آن شخص گفت که شیخ احمد سرهندی - فرمودند برو از
مجلس من اینچنین بے ادبی پیر من روبروی من میکنی غرض آن شخص را از مجلس بر
ساختند بعد ازان در حضور پر نور مذکور سفر حجاز آمد حضرت ایشان فرمودند که
از نام بیت الله شریف انواری محیط من میگردد و دلم در شوق طواف از
اختیار میرود و ایضاً فرمودند که من یکبار بقصد خانهٔ کعبه نیم قد از جای نشست
خود برخاسته بودم که الهام گردید که ترا در همین مکان ماندن اولی ست که
منفعتی ست برای خلق و ایضاً فرمودند که دو رکعت در خانهٔ کعبه ادا نمودن
مثل یک رکعت جای دیگر ست که با طمینان قومه جلسه گذارده باشد. ازین بیان ثنا
تذکره احوال صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند که صوفی دنیا و آخرت را پس پشت
انداخته متوجه الی الله میباشد و از غیر حق جل و علا سر و کاری ندارد ع

ملت عاشق ز ملتها جداست	عاشقان را مذهب و ملت خداست

بعد ازان در عشره ذکر نسبت مجددیه آمد حضرت ایشان دست بدعا برداشته
فرمودند که الهی در زندگی و در نزع و در قبر با این نسبت شریفه محظوظ دار و در حشر
و حشر و نشر هم با این نسبت علیه محشور گردان و ایضاً حضرت ایشان دست دعا
بجناب الهی برداشته و بتضرع و زاری این رباعی میخواندند و گفتند که یارب من
حال ما را هم برین نهج گردان ع

منگر که دل این همین پرخون شد مصحف بکف و پاره و دیده بدوست	بنگر که ازین سرای فانی چون شد با یک اجل خنده زنان بیرون شد

روز یکشنبه غرّهٔ جمادی الاولی بنده در حضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت مولوی شاه عبد العزیز صاحب و من در یک مجلس بودیم ناگاه تذکرهٔ نسبت نقشبندیه آمد مولوی صاحب فرمودند که نسبت انیقهٔ لطیفهٔ نقشبندیه بے نمک است من گفتم که ما مهمان خوان نسبت درویشک نیستیم نسبتی میخواهیم که با کیفیات و جذبات و واردات و انوار و اسرار باشد پس بے اختیار بر زبانم این شعر آمد ع

الله در عشق تو بدخوئی آورد مرا	کز تسلی بدو عالم نتوان کرد مرا

والیضاً حضرت ایشان درس مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی قدس الله سره باسراره السامی میفرمودند در مقامی تأمل نموده متوجه گردیدند بعد از لمحه مبارک بر زبان آمد ارشاد کردند که عصای پیر بجای پیر بعد ازان اشاره قبلهٔ مکتوبات قدسی آیات نموده فرمودند که اینهم بجای پیر است و این مصرعه خواندند ع گفت انسان پارهٔ انسان بود و بعد ازان حضور ذکر صبر اولیاء الله آمد حضرت ایشان فرمودند که پسر حضرت فرید الدین گنج شکر رحمة الله علیه رحلت نموده مردمان خبر رسانیدند حضرت گنج شکر فرمودند که این سگ بچه را در جای بدارند بعد ازان مذکور اکابر احوال

وحدت الوجود آمد حضرت ایشان فرمودند که مجتهد این مقام لعل کان احدیت و قدوهٔ سحر فردیت جوهر گوهر مطلبی محی الدین ابن العربی قدس سره هستند چنانکه در فتوحات

لا آدم فی الکون ولا ابلیس / لا ملک سلیمان ولا بلقیس

فالکل عبارة وانت المعنی / یا من هو للقلوب مقناطیس

واکثر اولیا رضی الله عنهم اجمعین غواص این لجهٔ عرفان هستند راقم گوید عفی عنه که مولانا روم قدس سره فرموده اند

سجده خود را میکند هر لحظه او / سجده پیش آئینه است از بهر رو

و مولانا مغربی رضی الله تعالی عنه فرموده اند

ز دریا موج گوناگون برآمد / ز بیچونی برنگ چون برآمد

گهی در صورت لیلی فرو شد / گهی در کسوت مجنون برآمد

چو یار آمد ز خلوتخانه بیرون / همان نقش درون بیرون برآمد

و مولانا احمد جام رحمة الله علیه فرمودند

ما ز دریائیم و دریا هم ز ماست / این سخن داند کسی کو آشناست

و مولانا عبدالرحمن جامی قدس سره فرموده اند

چیست میدانی صدای چنگ و عود / انت حسبی انت کافی یا ودود

[illegible] جناب قدس عشق / لیک در هر صورتی خود را نمود

در لباس حسن لیلی جلوه کرد / صبر و آرام از دل مجنون ربود

پیش روی خود ز عذرا پرده است	صد در فهم برخ وامق کشود
در حقیقت خود بخود میباخت عشق	وامق و مجنون بجز نامی نبود

پس حضرت ایشان فرمودند که این همه اکابران را اگر حضرت مجدد الف
ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی بهمت تمام توجه فرمایند یقین است
ازین مقام عروج واقع شود لیکن حضرت محی الدین ابن العربی قدس سره
درین بحر خیال غرق اند که تا بلب آوردن ایشان متعذر است اما امید است
که ایشان هم ازینمقام عروج نمایند. ایضاً حضرت ایشان در ذکر مشاهده حق
جل و علا این شعر ترنم نمودند ؎

چو غلام آفتابم همه ز آفتاب گویم	نه شبم نه شب پرستم که حدیث خواب گویم

روز دوشنبه دوم جمادی الاولی سنه یکهزار و دوصد و سی و یکم
از هجرت خاتم الرسل علی صاحبها الصلوة و التحیات بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان فرمودند که بقول امام محمد غزالی رحمة الله علیه فنا
عبارت ست از گم شدن خصائل رذائل و نزد حضرت محبوب سبحانی غوث
صمدانی سید محی الدین ابو محمد عبد القادر جیلانی رضی الله تعالی عنهم فنا
سه قسم ست یکی فنای خلق یعنی امید و بیم از خلق نماند دوم فنای هوا یعنی آرزوی
غیر از حق تعالی و تقدس اصلا در دل نماند و سیم درینمعنی شعر حضرت ایشان است ؎
من نه آن مستم که جام می بهوش باشد مرا ؎ گردشی از ساغر چشم تو بس باشد مرا ؎

سوم فنای اراده یعنی هیچ اراده در دل باقی نماند بزرگی فرموده
ارید ان لا ارید واراده اصل ست هر هوارا چنانکه چشم اصل ست هر جو
را و فنای خلق و فنای هوا موافق اصطلاح حضرات مجددیه در سیر لطیفهٔ قلب
که عبارت از تجلی افعال ست میسر میگردد و فنای اراده در لطیفهٔ نفس ظاهر
میگردد و ایضاً حضرت ایشان ارشاد فرمودند که در حضرات مجددیه فنا
هر لطیفه علیحده علیحده میشود فنای اول فنای قلب ست که عبارت از نسیان ماسوا
است و قلب زیر قدم حضرت آدم ست علی نبینا و علیه الصلوة والسلام کسی
را که حق سبحانه تعالی مشرف ازین ولایت میسازد و معامله تقرب شود پایه
را میسر او را آدمی المشرب خوانند بعد ازان فنای لطیفهٔ روح ست
که زیر قدم حضرت نوح و حضرت ابراهیم ست علی نبینا و علیهما السلام هر کسی
را که مختص این ولایت میگردانند او را ابراهیمی المشرب میگویند ؛
روز سه شنبه سوم شهر جمادی الاولی بنده بحضور فیض گنجور حاضر
گردیده و حضرت ایشان ارشاد فرمودند که قلب زیر قدم حضرت آدم ست
و در سیر این ولایت تجلی افعالی منکشف میشود و روح زیر قدم حضرت
نوح و حضرت ابراهیم ست و در سیرش تجلی صفات ثبوتیه الهیه منکشف میگردد
و لطیفهٔ سر زیر قدم حضرت موسی ست و در سیرش تجلی شیونات ذاتیه الهیه
منکشف می شود و لطیفهٔ خفی زیر قدم حضرت عیسی ست و در سیرش تجلی صفات

سلب به الّٰیه منکشف میشود و لطیفهٔ اخفی در زیر قدم حضرت خاتم الرسل
است علیه وعلیهم الصلوٰة والتسلیمات و در سیرش تجلی شان جامع اسمی
منکشف میشود که اصل صفات ست چنانکه شعشان که اصل نور آفتاب ست
واقرب از آفتاب ست و درین لطیفه تجلی ذاتی هم کالبرق جلوه گر میگردد
وایضاً فرمودند که در سیر لطیفهٔ روح سلب صفات از خود و نسبت آن بحضرت
حق سبحانه تعالی و در سیر لطیفهٔ سر اضمحلال ذات در ذات او سبحانه و در لطیفهٔ خفی
تفرید جناب کبریا از جمیع مظاهر و در لطیفهٔ اخفی تخلق باخلاق حق سبحانه نقد
وقت سالک میگردد و بعد ازان ذکر کسب صوفیه آنحضرت ایشان فرمودند
که بعضی صوفیه برای اکل حلال کسب تجارت وغیرهم میکنند لیکن ایشان از نماز صبح
تا به ظهر مصروف باینکار میشوند باقی اوقات را در اصحاب خود بحلقهٔ مراقبه و ذکر
و توجه میپردازند وایضاً فرمودند صوفیه هر کسبی که میکنند چون آواز اذان
میشنوند گذاشته تهیهٔ نماز مینمایند بزرگی بود که جلاهی میکرد از یکی
چند رشته تا تمامیت پارچه باقیمانده بود که آواز اذان بگوش شنید رشته
او وقفه نمود حتی که رشته را تمام کرد بعد ازان برای آب رفته دلو در چاه
انداخت بجای آب دراهم در دلو پر شدند و چون دلو را کشید دید که بجای آب
دراهم آمده اند بزمین انداخته و باز دلو در چاه برای آب فرو انداخت
و باز دو ثانی طلا پر شدند باز انداخت بار سوم از جواهرات دلو پر شده باز

انداخت و گفت الٰهی از من تقصیر میکنی من اینها را چه میکنم مرا برای وضو آب
درکارست و من میدانم که از من گناهی سرزده شده است که در نماز تاخیر کرده
ام و مغفرت تو وسیع ترست از گناه من نظر رحمت فرما بر حال من و بخشش
کن بر احوال من آنگاه برای وضو عنایت ساز ای الله کارسازا و آگاها
حضرت ایشان فرمودند که امام قشیری رحمة الله علیه روزی برای استنجا
کلوخ میجستند در دستش لعلی آمد بر زمین انداختند و گفتند که من برای استنجا
کلوخ میخواهم و تو مرا لعل میدهی لعل شما ایشان مبارک باد و مرا در کار نیست ـ
غرض آنکه قدر دنیا در نظر عارفان از خردل هم کمتر ست هر که طالب یار ست
از این بیزار ست ـ راقم گوید عفی عنه که هر که بدین مبتلا است کی عاشق خدا ست
طالب یزدان وارسته ایست از هر دو جهان سبحان الله شیخی چه خوش گفته و
چه دُرهای معنی سُفته ـ

گیرم که سریست از بلور و شیشم ست	سنگش داند هر آنکه او را چشم ست
این مسند قاقم و سمور و سنجاب ست	در دیدهٔ بوریا نشینان پشم ست

بعد از آن در حضور فیض گنجور ذکر مهر وان انوار و برکات دعا آمد حضرت ایشان
فرمودند که بوقت دعا انوار و برکات می آیند لیکن فرق نمودن متعسر ست
که این انوار دعاست یا اجابت بعضی اکابر نوشته اند که علامت بهر دو دست
اگر دست دهد نشان اجابت ست و من بانیطور احتیاط میکنم که اگر در وقت دعا نور

انبساط قلب و انشراح دل ست علامت اجابت ست و الا افواه دعا و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت مرزا صاحب قبله مظهر اسرار رحمان
مصدر انوار سبحان حضرت جان جانان نور الله مرقده هم برای کاری دعا فرمودند
انوار آمدند ارشاد کردند که امید قبولیت دعا ست من بدل گفتم که این کار
نخواهد شد بحکم الهی آن کار بوقوع نیامد و ایضاً فرمودند که روزی برای کار
حضرت قاضی ثناء الله پانی پتی رحمة الله علیه دعا نمودم معلوم کردم که قبول
نشده است باز دعا نمودم باز مرا عدم اجابت معلوم گشت گفتم که قبول
نگردیده است باز دعا کردم پس انبساط در قلب من آمد گفتم دعا هم آغوش بدعا
گردید آن کار از تفضل حق سبحانه برآمد بعد از ان تذکره دعا نمودن غیر از جناب
الهی جل شانه آمد حضرت ایشان فرمودند که دعا کردن و ندا نمودن غیر از حق
جل و علا البته در شریعت ناروا ست اما استمداد خواستن از دوستان خدا
اگر بسبب تقرب خدا است روا ست راقم گوید عفی عنه که کاری از بزرگان
خواستن خطا ست و نا مرضی کبریا ست و حل مشکلے از حق تعالی طلب نمودن
بتوجه بزرگان بجا ست و عین رضا ست آدمی را باید که استمداد از مقربان
حق تعالی باین طور نماید که یا حضرت توجه فرمائید و دعا بکنید که حق تعالی مرا
بمراد رساند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که من روزی میگفتم یا حضرت
شیخ عبد القادر جیلانی شیئاً لله آواز غیب بگوش من رسید که بگو یا ارحم الراحمین

شنیا لامه و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که پیشهٔ بازار اختیار نمودن مضایقه
ندارد ولیکن به نیت رفع احتیاج خلق که مردمان را احتیاج این امر واقع میشود
از من بحصول انجامد و مؤثر حقیقی اکساب و اسباب را نداند و اکثر اولیاء الله قدس
الله تعالی اسرارهم ترک اسباب و تعلقات نموده متوکل حق جل و علا می نشینند
راقم گوید عفی عنه که اسباب منقسم اند بسه اقسام قسم اول اسباب قطعیه هستند
چنانکه خوردن سبب رفع جوع است ترک کردن این موجب اثم است مثلاً
شخصی طعام نمیخورد و در بروی او حاضر است میگوید که توکل کرده ام بجبر اشکم
هر آنکه پر کند و یا از دست خود نمیخورد و میگوید که اگر او سبحانه میخوراند بخورم آثم است
علی هذا القیاس و قسم دوم اسباب ظنیه هستند چنانکه تجارت و نوکری اختیار
کردن و پیشه کسب ساختن و دوا در مرض نمودن و غیرها درین خیار است اما ترک کردن
این اسباب و متوکل نشستن اولی است و قسم سوم اسباب وهمیه هستند چنانکه
فال گرفتن و در کار ساعات سعد و نحس ملحوظ داشتن و به سعادت و نحوست هر چیز
که بعضی مردان نوشته اند عمل نمودن از قبیل شرک است و ترک کردن این واجب است
و اولیاء الله که ترک اسباب و تعلقات مینمایند همین دو قسم اخیر اند و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که روزی بمزار پر انوار حضرت پیر طریقت هادی حقیقت مرشد
اندراج النهایة فی البدایة فانی فی الله خواجه محمد باقی بالله عطر الله قبره و نور الله
مرجعه حاضر شدم و عرض نمودم که از توجه شما حضرت شیخ احمد سرهندی امام

ربانی مجدد الف ثانی گشتند قدسنا الله تعالی باسراره السامی من نیز امید وار عنایت
حضور هم [illegible] که حضرت خواجه از مزار مبارک بیرون آمدند و همت و توجه بمن
فرمودند وقت استوا بود و گرما شدت [illegible] جلسه خفیفه نموده برخاستم و درنگ
[illegible] شده ام الی الآن هر حسرتی ست و از توجه آنحضرت آنچنان اثر در خود
یافتم که در بیان نمی آید و ایضا حضرت ایشان فرمودند که حضرت امیر خسرو دهلوی
رحمة الله علیه بخدمت حضرت بوعلی قلندر قدس سره آمده شرف قدمبوس
بحصول انجامیدند حضرت بوعلی قلندر فرمودند که تو همون خسرو ست که بابا
هی هی میکند حضرت امیر عرض کردند که بلی باز حضرت بوعلی قلندر فرمودند
که تو اشعار منظوم میسازی و من هم غزلی گفته ام پس غزل خود خواندند حضرت
امیر را از استماعش جوش سرشک از چشم برنگ چشمه سر زد حضرت بوعلی قلندر
فرمودند که از کلام من چیزی می فهمی که در گریه می آئی حضرت امیر گفتند که
گریه من بر نافهمی است که کلام حضرت نمی فهمم بر نارسائی طبع خود میگریم حضرت
بوعلی قلندر بسیار خوش شدند و دعای در حق ایشان فرمودند که خسرو خوش
خواهی زیست و خوش خواهی مرد و خوش خواهی برخاست ٭
روز چهارشنبه چهارم شهر مذکور بحضور والا حاضر گردیدم چند یاران
[illegible] برای [illegible] حضرت ایشان از سمرقند آمده بودند
حضرت ایشان [illegible] نمودند از آن بشارت [illegible]

پُرانوار حضرت قبلۂ دین و ایمان مظہر انوار رحمان مرزا جان جانان رحمۃ اللہ علیہ و نور اللہ مرقدہ فرمودہ گفتند کہ یا حضرت مرزا صاحب و قبلہ من لائق این نیستم کہ اینچنین اکابران از چنین سفر دور و دراز قطع مراحل و طے منازل نمودہ نزد من بیایند این ہمہ عنایت شماست و در حضور شما مے آیند من ہمون یکمرد پنجابی نالائق کہ بودم ہستم نظر عنایت شماست کہ مرو بان خاک اینجا کحل البصر سیاز ندگاہ کیمیا اثر شما مس وجود مرا تبۂ طلا دادہ است ؎

نیاوردم از خانہ چیزی نخست ۔۔۔ تو دادی ہمہ چیز و من چیز تست

رتبۂ من ہمین کہ بر خاک نشستہ ام پس این شعر فرمودند ؎

خاک نشینی ست سلیمانیم ۔۔۔ عار بود افسر سلطانیم

پس ازان فرمودند زبان ندارم کہ شکر جناب الٰہی بجا آرم و شکر حضرت جناب آن سرور علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبر و شکر جناب حضرت جان جان مظہر رحمۃ اللہ علی روحہ الاطہر اظہار نمایم ؎

شکر فیض تو چمن چون کند ای ابر بہار ۔۔۔ کہ اگر خار و گر گل ہمہ پروردۂ تست

روز پنجشنبہ پنجم شہر مذکور غلام بحضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان بروضۂ منورۂ حضرت خواجۂ خواجگان پیر پیران خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف بردند فدوی ہم در رکاب سعادت حاضر بود

حضرت ایشان بسیار معارف و راشناهی راه بیان فرمودند لیکن درین وقت
از یاد رفتند و چون بمکان فیض نشان خود تشریف آوردند حکیم عبدالکریم
جنهانی از حضرت ایشان رساله مراقبات که من تصنیفات آنحضرت است
عرض نموده نقل ساختند و این غلام را نیز آنقبله خاص و عام قلبی و روحی
فداه قبل ازین عنایت فرموده بودند و آن اینست ٭
بسم الله الرحمن الرحیم بعد حمد و صلوٰۃ واضح باد که اکابران این
طریقه شریفه مقامات قرب در عالم مثال بکشف صحیح و معاینه صریح دیده
تعبیر از آن مقامات بدائره مناسب یافته اند که آنمقامات بیجهت و
بیچون ست و دائره هم بیجهت ست والا جائیکه خداست دائره کجاست
دائره اولی دائره امکان ست در نصف سافل آن سیر آفاقی دست
میدهد و آن عبارتست از دیدن انوار ست بیرون باطن خود برنگهای
مختلفه و در نصف عالی آن سیر و سلوک انفسی ست و آن مشاهده انوار و
تجلیات ست در باطن خود منامات و واقعات را اعتبار ننهاده سعی و
جهد در حصول دوام حضور و آگاهی باید نمود درینجا ذکر اسم ذات و نفی
اثبات و تهلیل لسانی نیز ترقی می بخشد و مراقبۂ احدیت صرفه حضرت ذات
که مسمی اسم مبارک الله ست میفرمایند وقوف قلبی توجه بدل و لحاظ
معنی که نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک باصحت الفاظ ذکر و نگاهداشت

دل از خواطر علی الدوام میباید که دل نیز ذکر کثیر نمیکشاید توجه بدل و توجه
بحضرت ذات او سبحانه و نگاه داشت خواطر ذکر بصحت الفاظ و لحاظ معنی و بازگشت
نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک یا آنکه الهی تو مقصود من تویی و رضائے
تو با ملاحظهٔ نیستی خود و اثبات هستی حضرت ذات پاک بانکسار و تضرع باید
که دائمی باشد چون بیخطرگی یا کم خطرگی که خاطر مانع توجه و کیفیت نشود تا
به چهار گهڑی برسد مراقبهٔ معیت و هو معکم اینما کنتم در هر لحظه و لمحه باید نمود
و ذکر تهلیل لسانی نیز درین مراقبه در ولایت صغری میکنند که دائرهٔ ثانی
هست و اینجا سیر تجلیات افعالیه الهیه و ظلال اسما و صفات ست و توحید
وجودی و ذوق و شوق و آه و ناله و استغراق و بیخودی و دوام حضور و توجه
وغیره حاصل میشود و چون توجه احاطهٔ شش جهت نماید و انتظاری نماند شروع
سیر در دائرهٔ ولایت کبری مینمایند و این دائرهٔ ثالث ست متضمن سه دوائر
و یک قوس در دائرهٔ اولی مراقبهٔ اقربیت نحن اقرب الیه من حبل
الورید میکنند و ذکر تهلیل نصف سافل دائرهٔ اولی مشتمل تجلیات اسما
و صفات زائده است و نصف عالی آن متضمن شیون و اعتبارات ذاتیه
و دائرهٔ ثانی اصول آن تجلیات و دائرهٔ ثالثه اصول آن اصول و قوس
اصول آن اصول و درین دوم و سوم و قوس مراقبهٔ محبت یحبهم و یحبونه
مینمایند درین ولایت کبری که ولایت انبیاست علیهم السلام توحید شهودی

و فنای انا و استهلاک و اضمحلال در نسبت باطن و اسلام حقیقی و شرح صدر و
عالم را ظل وجود و توابع وجود حضرت سبحانه یافتن و فنای رذائل صفات و
تخلّق باخلاق نیک دست میدهد و بحصول این همه تجلیات ظلال اسمای و صفات
و تجلیات اسمائی و صفاتی سیرِ اسم ظاهر تمام میشود من بعد سیرِ اسم الباطن و
تجلیات و حالات آن پیش می آید و این دائره اربعه مقامات ست و این سیر را
ولایت علیا مقرر کرده اند و درینجا نماز نافله با طول قنوت و مراقبه مسمی الباطن
موجب ترقی می شود بعد ازان سیر تجلی ذاتی دائمی دست میدهد و این تجلی ذاتی دائمی
را تعبیر بکمالات نبوت کرده اند و این دائره خامسه است و تجلیات ذاتیه درینجا
وارد اند اول کمالات نبوت ست درینجا مراقبه ذات بحت از اعتبارات دیده
و لطیفه عنصر خاک درینجا مورد فیض ست تلاوت قرآن مجید درینجا ترقی می بخشد
و کثافت حالات باطن و بیرنگی و بیکیفی نقد وقت میشود و ایمانیات و عقائد
را قوتها پیدا میشود و استدلالی بدیهی میگردد و کشف اسرار حروف مقطعه قرآنی
بتحقیقات این درجا حاصل میشود درجه دوم دائره کمالات رسالت ست
درجه سوم دائره کمالات اولو العزم ست درین هر دو دائره مورد فیض هیئت
وحدانی سالک ست که بعد تصفیه و حصول فنای لطائف خمسه عالم امر و تهذیب
لطائف خمسه عالم خلق هیئتی دیگر یافته و حقائق سبعه که بعد ازین پیش
خواهد آمد سیر مورد فیض هیئت وحدانی ست و تلاوت قرآن مجید خصوصاً در

نماز با موجب ترقی میشود یعنی اکابر بعد حصول کمالات ثلثه سیر حقائق انبیا
علیهم السلام میسر نموده‌اند دائرهٔ خلت حقیقت ابراهیمی ست علیه السلام درینجا مراقبه
حضرت ذات بلحاظ آنکه حقیقت ابراهیمی از انجا ناشی ست مینمایند و صلوة ابراهیمی
بسیار میخوانند دائرهٔ محبت ذاتیه حقیقت موسوی علیه السلام ست درینجا مراقبه حضرت
ذات که منشاء حقیقت موسوی ست میکنند و درود اللهم صل علی سیدنا محمد
و علی اخوانه من الانبیاء خصوصا علی کلیمک موسی و بارک و سلم ورد میکنند دائرهٔ
محبت ذاتیه ممتزجه با محبوبیت ذاتیه حقیقت محمدی ست صلی الله علیه وسلم درینجا
مراقبه حضرت ذات بلحاظ آنکه منشاء حقیقت محمدی ست صلی الله علیه وسلم مینمایند
و در حقیقت احمدی که محبوبیت صرفه ذاتیه است مراقبه حضرت ذات او تعالی شانه
که منشاء حقیقت احمدیست صلی الله علیه وسلم باید نمود و در حب صرفه ذاتیه
مراقبه حضرت ذات ست بلحاظ احبیت ذاتیه و کثرت صلوة اللهم صل علی سیدنا
محمد و علی آله و اصحابه افضل صلواتک بعدد معلوماتک و بارک و سلم و ذلک
درین مقامات ترقیات می بخشد بعد ازین مرتبه لاتعین و اطلاق حضرت ذات ست
سبحانه من بعد دائرهٔ حقیقت کعبه حسنی که آن عبارت از ظهور عظمت و کبریای
حضرت ذات ست درینجا مراقبه حضرت ذات باعتبار مسجودیت آن ممکنات
را می کنند دائرهٔ حقیقت قرآن عبارت از مبدء وسعت حضرت ذات ست
درینجا مراقبه حضرت ذات باعتبار که منشاء حقیقت قرآنی ست مینمایند

دائرهٔ حقیقت صلوٰة که عبارت از کمال وسعت حضرت ذات ست سبحانه
درینجا مراقبهٔ حضرت ذات که منشاء حقیقت صلوٰة ست مستشعر مرتبهٔ معبودیت
صرفه است درآنجا سیر نظری میتواند شد نه سیر قدمی که آن در مقامات حاصل
میشود اینست اسامی مقامات و مراقبات طریقهٔ عالیه احمدیه که تفصیل آن در
مکتوبات شریفه مندرج ست و در ولایت ثلثه ظهور کیفیات می شود از بیخودی
و استغراق و توحید وجودی و استهلاک و اضمحلال و توحید شهودی و فناء تا
و کیفیات لطیفه قالبیه ظهور تجلیات ذاتیه دائمی در کمالات ثلثه و در حقائق
سبعه لطافت و بساطت و وسعت و بیرنگیها و بیکیفیها و نسبت باطن بکمال
میرسد و قوت ایمانیات و عقائد حقه و کسی که کثرت مراقبات درین مقامات
عالیات مینماید در بساطت و بیرنگی هر مقام فرق میتواند کرد والله اعلم

تم کلامه الشریف ؁

روز جمعه بیست ششم جمادی الاولی ۱۲۳۱ هجری در حضور فیض گنجور حاضر
گردیدم قبل از من خدمت ایشان چند سخنان هدایت عنوان ارشاد فرموده
بودند جناب اخوی صاحب در آن مجلس حاضر بودند زبانی ایشان تحریر مینمایم
که حضرت ایشان ارشاد فرمودند که هر که برای ملاقات بزرگان میرود باید
که اول دو رکعت نماز خواند بعده قلب خود را متوجه آن بزرگ ساخته قطع راه
نموده داخل حضور والا گردد که تا از فیضش بهره ور شود و در صحبت آن بزرگ

خاموش نشیند که بموجب مصرعه ؎ خموشی معنیی دارد که در گفتن نمی آید

و ایضاً فرمودند که در حدیث شریف آمده است که قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

اِیَّاکُمْ وَ بَنِیَّاتِ الْاَسْوَاقِ و ایضاً فرمودند که حضرت امیر المومنین ابوبکر صدیق

رضی اللہ تعالی عنہ در دہن مبارک خود پارہای سنگ مینہاشتند تا آواز بلند

از دہن برآید و نیز حضرت قبلہ عالم خواجہ محمد زبیر قدسنا اللہ بسرہ الاقدس

نبات در دہن داشتند و کلام قلیل میفرمودند چراکه بر انسان بیشتر آفات از

زبان می آید و رفع اکثر بلیات خموشی مینماید بعد ازان بیت مثنوی مولانا

روم خواندند ؎

ای زبان هم گنج بی پایان توئی		ای زبان هم رنج بی درمان توئی

و ایضاً حضرت ایشان در آن مجلس فیض نشان این شعر اکثر بزبان شریف

میراندند ؎

چو مجنون سر بسوی صحرا نمیکردم چه میکردم		اگر عشقت چو مجنون پیدا نمیکردم چه میکردم

بعد ازان عرض نمودم که مولوی نور محمد صاحب اراده بیعت دارند حضرت

ایشان فرمودند که بیعت سه قسم است یکی بیعت توسل است که شخصی برای

توسل گرفتن به پیران کبار حضرات نقشبندیه یا قادریه یا چشتیه و غیرهم

بهر طریقه که میخواهد بیعت مینماید دوم بیعت برای رفع معاصی این بیعت

می شکنند از صدور گناه پس تجدید این جائز است بلکه از وقوع معاصی لازم

شتوم بیعت برای کسب سلوک باطن ست ۵

روز شنبه هفتم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری بنده بحضور فیض گنجور
حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ یحیی منیری رحمة الله علیه
نوشته اند که آدمی چون مبتلا بامراض و بلا میگردد و آه و نعره از شدت
درد میکند حق سبحانه تعالی بملائکه میفرماید که اَشْهَدُوْا بُکَاءَهٗ فَاِنِّیْ اُحِبُّ
بُکَاءَهٗ بعد ازان این شعر خواندند ۵

چندانکه طپید بسمل ما	خندان ترگشت قاتل ما

پس بصد تضرع فرمودند که اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ اَللّٰهُمَّ
اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ فِی الدِّیْنِ
وَالدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ دَوَامَ الْعَافِیَةِ بعد ازان در حضور
ذکر گسستن و پیوستن آمد حضرت ایشان فرمودند که بعضے اکابران گسستن را
بر پیوستن مقدم میشمارند و بعضی عارفان پیوستن را بر گسستن مقدم دانند
یعنی چون وصل از حق گشت فصل از ماسوی الله گردید یا چون فصل از ماسوی
گشت وصل بحق گردید راقم گوید عفی عنه که هر دو اقوال درست اند که چون آتش
عشق الهی در دل شعله میزند هیزم تن سوخته میگردد و نیز چون آئینه دل از کدورات
خطرات ماسوی الله پاک و مصفی میگردد انوار رخسار یار جلوه نما میشود ۵

آئینه که زنگ آلایش جدا است	پر شعاع نور اسرار خدا است

رو تو ز نگار از رخ او پاک کن   بعد از آن آن نور را ادراک کن

بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که نزد من پیوستن بمقدم ست بر گسستن که تا محبت الهی نمی آید محبت دنیا نمیرود و بعضی عارفان هر دو را معاً فرموده اند یعنی وقتیکه اتصال بحق گردد انفصال از خلق میشود و چون انفصال از تعلقات خلق میشود اتصال از حق میگردد - رباعی للمؤلف

چون رشتهٔ اخلاص و عاشق بگسست   در راه محبت الهی بنشست
رفت نه تقدم و تأخر اینجا ست   آن دم که گسست در میانه هم پیوست

بعد از ان در حضور پیر نور مذکور گم شدن در طلب حق جل و علا آمد حضرت ایشان این دوهره فرمودند

ایک کهانی ہم کہوں سُنو سکھیو تم آکر   پی کو ڈھونڈھن ہم گئی آئی آپ گنوا

یعنی افسانهٔ عشق میگویم بشنوید ای یاران که در جستجوی یار رفته بودم و لیکن نگار رفته بودم خود را گم کردم چه جای یافتن - راقم گوید عفی عنه آری گم ساختن خود دریافتن اوست

رفتم از خویش نگارم آمد   بیخودی طرفه بکارم آمد

پردهٔ خودی حجاب چهرهٔ معشوق است بیت هر که این را درید او را دید

نقاب چهره ندارد نگار دلکش ما   تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که خودی خدائی یعنی از خودی جدا و پی ست

خدا را تا بیخ خودی نه برکندی بخدا نه پیوندی و تا از خودی خود دور نگردی از وصل خدا مسرور نگردی آری درین راه مصرع باخودی کفر و بیخودی دین است

راقم را درین مقام نقلی یاد آمده است آن را بسلک نظم آورده می‌نویسیم نظم

یکی جا یکی بود مرد خدا — نهایت بدل طالب کیمیا
بشوقش همه کار بگذاشت او — خیالش که نقش حجر داشت او
دران عهد یک عارف با صفا — ولی خدا نائب مصطفا
شفای همه رنجهای درون — دوای همه سوز و درد و جنون
چو کردی نظر جانب خاک او — چو اکسیر خالص شدی پاک او
غرض آن شه دین دران مصر بود — بیامد بنزدیکش آن مرد زود
بگفتا که من طالب سر حق — بیاموز ما را سبق در سبق
ولی در دلش شوق اکسیر بود — از آنحضرت اورا نه تاثیر بود
اگر صاف چون آئینه دل شود — پس البته تاثیر کامل شود
که بیند بدل عکس روی نگار — نماید به عکسش بود گر غبار
همه وقت نزدیک آن با صفا — شدی حاضر آن طالب کیمیا
یکی روز از آنحضرت نیک مرد — بصد آرزوی او بسی عرض کرد
که ای گوهر بحر ذات خدا — سوالم شنو بهر ذات خدا
دل پر تمنای من شاد کن — مرا کیمیا زود ارشاد کن

بگفت آن ولی خوب نزدم بیا | ز من یاد کن نسخهٔ کیمیا
که ایشسته وایشسته وانیسته واین | بنا کن تو این نسخه را اینچنین
مگر خطرهٔ شکل سیمون بدل | نیاری بدانوقت ای مشتغل
پس آنمرد گفت ای ولیِ زمان | ز توفیض یابست جمله جهان
اگر دادنِ نسخه منظور بود | پس از ذکر سیمون تراشد چه سود
نفهمید آنمرد رازِ نهان | که در پرده گفت آن ولیِ زمان
اگر دور این خطره از دل شود | بلاشبهه اکسیر حاصل شود
ز سیمون مراد این خودی ترا است | اگر این رود از دلت کیمیاست
برو از خودی تا رسی با خدا | خدا را ز خود بگذر ای جانِ ما
تو خود گشته پردهٔ روی یار | خدا را ببین و خودی را گذار
بحسنِ خود آرایش نظاره کن | حجابِ خودی را ز خود پاره کن
ابشو نسخهٔ ما سوی الله را | بجو نکتهٔ قلبِ آگاه را
نظر تا به کی میکنی سوی خط | ز خط بگذر و فهم کن در نقط
که شد از نقط بود خط در عیان | ولی آن نقطه را تو کردی نهان
بس این نکته کافیست رافت خموش | مکن ظاهر این رازها را بپوش

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که مزاح هم آنحضرت صلی الله علیه وسلم میفرمودند لیکن مزاحی که در و شائبهٔ کذب نباشد چنانچه در حدیث شریف

آمده است که پیرزنی بخدمت آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمده عرض نمود
که شنیده ام که پیرزنان در بهشت نمیروند این سخن راست و حق ست یا باطل
حضرت بطور مزاح فرمودند که جوانان زنان در بهشت داخل خواهند شد
نه پیران۔ آن پیرزن غمگین شده بخانهٔ خود مرخص گردید بازازان زن
حضرت صلی الله علیه وسلم ارشاد کردند که زن پیر را حق سبحانه تعالے
خلعت نوجوانی عطا فرموده در جنت داخل خواهد ساخت پس در بهشت
البته پیر نباشد بلکه جوان باشد۔ وایضاً حضرت ایشان فرمودند که قبل
ازین مزاج من هم مائل بمزاح بود روزی مرا الهام شد که مزاح نباید کرد
روز یکشنبه هشتم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری در حضور فیض گنجور
حاضر گردیدم حضرت ایشان بطرف میر قمر الدین سمرقندی مخاطب شده ارشاد
فرمودند که آدمی را باید که اوقات خود را ضائع ننماید تضیع اوقات موجب
نقصان درجات ست بعد ازان ارشاد فرمودند که پیغمبر صلی الله علیه
وسلم نماز تهجد سیزده رکعت با طول قرارت و درازی قومه و جلسه گزارده
اند[illegible] شد رکعت و گاهی پنج رکعت بنا بر علی اختلاف الروایات والا وقات
بعد نماز صبح می نشستند حتی که آفتاب بسوی مشرق چندان می برآمد که
وقت عصر بجانب مغرب بماند درانوقت دو رکعت شکر النهار و دو رکعت
نماز استخاره میخواندند و دعا میفرمودند که الهی کاری که در حق من در دین و دنیا

خیر باشد از من سرزد و شود و آنچه در دین و دنیا در حق من بد باشد از من باز دار
نگردد و در حدیث شریف آمده است من صلی الفجر فی جماعة ثم جلس
یذکر الله تعالی حتی تطلع الشمس ثم صلی رکعتین کانت له کأجر حجة
وعمرة تامة تامة تامة و دعای استخاره که پیغمبر صلی الله علیه وسلم خوانده اند
اینست اللهم انی استخیرک بعلمک واستقدرک بقدرتک و
اسألک من فضلک العظیم فانک تقدر ولا اقدر وتعلم ولا اعلم
وانت علام الغیوب اللهم ان کنت تعلم ان هذا الامر خیر لی فی
دینی ومعاشی وعاقبة امری او عاجل امری وآجله فاقدره لی
ویسره لی ثم بارک لی فیه وان کنت تعلم ان هذا الامر شر لی فی
دینی ومعاشی وعاقبة امری او عاجل امری وآجله فاصرفه
عنی واصرفنی عنه واقدر لی الخیر حیث کان ثم ارضنی به
بعد از آن چون آفتاب بطرف مشرق چندان بلند بشود که بوقت ظهر نسبت
مسافت دارد چهار رکعت صلوة ضحی ادا میفرمودند بعد از آن
بوقت زوال نماز فیء الزوال با طول قرائت میخواندند و قبل از عصر چهار
رکعت و بعد از مغرب شش رکعت صلوة اوابین و قبل از عشا چهار رکعت
میخواندند و ایضا حضرت ایشان فرمودند که حضرت مغفرت پناه شیخ محمد عابد
رحمة الله علیه در صلوة تهجد شصت بار سوره یسین میخواندند بعد از آن

حضرت ایشان فرمودند که درود دو هزار بار باید خواند و کلمهٔ تمجید و دیگر ادعیه
ماثوره و استغفار هر قدر که میسر آید باید خواند و باقی شب و روز بذکر قلبی و
تهلیل لسانی و مراقبات باید پرداخت و منزل کلام مجید هم باید خواند
روز دوشنبه ششم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری در حضور والا
حاضر گشتم حضرت ایشان از مولوی شیر محمد پرسیدند که جذبات بکدام
لطیفه شما پیدا میشود و فیض بکدام مقام می آید مولوی صاحب عرض نمودند
که از توجهات حضرت جذبات هر لطیفه را می شود و فیض اول بلطیفهٔ سر
می آید بعده متوجه بصدر میگردد و منفصل و مستهلک میگردد پس حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که حضرت محبوب سبحانی مجدد الف ثانی قدسنا الله
بسره السامی فرموده اند که چون نفس مطمئنه میگردد و راضی و مرضی میشود
معامله متعلق بصدر میگردد و شرح صدر حصول می انجامد و در اینجا اثبات
محتاج دلیل نشود و نظری بدیهی میگردد و اعتقادی کشفی بعد ازان حضرت
ایشان فرمودند که سبحان الله عجب طریقهٔ علیهٔ حضرات نقشبندیه است
رضی الله تعالی عنه که آسان ترست و نافع تر و بعد ازان در حضور فیض
گنجور ذکر نسبت حضرات نقشبندیه رضوان الله تعالی عنهم اجمعین آمد
حضرت ایشان فرمودند که قبل از حضرت خواجه عبد الخالق غجدوانی قدسنا
الله تعالی باسراره السامی نسبت احسان بود و از ایشان پرقوت

این نسبت وحضور واگاهی رو نمود بعد ازان ازجناب حضرت خواجه
بهاؤالدین نقشبند رضی الله عنه طریقه جدیده اظهار گردید که ایشان
تا دوازده روز دعا فرمودند که الهی مرا طریقهٔ عنایت فرما که البته موصل
باشد حق تعالے دعای ایشان مستجاب گردانید وطریقهٔ آسان تر وموصل
تر عنایت فرموده وایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار پر انوار
حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی رحمة الله علیه حاضر شده بودم
وطلب توجه وامداد از ایشان نمودم وعرض کردم که شیئاً لله شیئاً لله
دیدم بمشاهدهٔ قلبی که یک حوض ست مملو بمار طاهر که از کناره اش
آب میریزد والقا شد که سینهٔ تو از انوار عرفان مجددی انچنین ملا ست
که گنجایش نور دیگر ندارد وایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بروضهٔ منورهٔ
حضرت نظام الدین رفتم وعرض نمودم که توجه بمن فرمائید حضرت نظام الدین
اولیا قدس سره فرمودند که جمیع کمالات احمدی شما را حاصل اند عرض
نمودم که نسبت خود هم عطا فرمائید ایشان توجه فرمودند واز نسبت
خود محظوظ ساختند وآثار آن هم در خود یافتم ومشاهده نمودم که رنگ چهرهٔ
ایشان متجلی در صورت من گردید وچهرهٔ من بشکل چهرهٔ ایشان گشته ؎

من تو شدم تو من شدی من تن شدم تو جان شدی ؛
تا کسی نگوید بعد ازین من دیگرم تو دیگری ؛

روز سه شنبه دهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری در محفل فیض
منزل حاضر گردیدم حضرت ایشانرا درآنوقت از شدت ضعف قلب طاقت
نشستن نبود شخصی عرض نمود که حضرت را کمال ضعف ست تدابیر رفع این
بانواع ادویات باید فرمود حضرت ایشانرا حرارت محبت الهی جوش
زد و بی اختیار این شعر خواندند ع

هر چند پیر خسته دل و ناتوان شدم	هرگه که یاد روی تو کردم جوان شدم

پس برخاستند و بیاران اهل طریقه توجه فرمودند ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که سیر الی الله عبارت ست از انقطاع تعلقات و گذاشتن
آرزوها و چون تعلقات بانقطاع رسید و آرزوها گم گردید سیر فی الله
شروع گشت و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت مولانا و
مرشدنا و هادینا مظهر اسرار رحمان میرزا جان جان علیه رحمة الرحمان بسبب
طاری شدن ضعف توجه موقوف نمودند یاران برای توجه آمده منتظر
عنایت نشسته بودند پس حضرت میرزا صاحب و قبله این شعر را خواندند ع

خضر از حسد بمیرد چو بروی یار با فر	کند آخرین نگاهی در ره پایدار گیرد

و بقوت تمام برخاسته و بیاران توجه فرمودند و ایضاً حضرت ایشان
میر قمر الدین سمرقندی را فرمودند که متوجه شو ما همت میکنیم که لطائف خمسه
عالم و لطیفه نفس و عناصر ثلثه توجه یک شوند بعد ازان مولوی بشیر محمد

و مولوی محمد عظیم و مقبول النبی کبروی کشمیری و میان محمد جان را ارشاد
فرمودند که شما هر چهار اصحاب متوجه شوید که ما توجه بشما میکنم که لطائف
خمسه شما از لطیفه نفس متحد شوند و مسافتی بمیان نماند راقم
گوید عفی عنه که یکشدن لطائف عبارت ست از تمام شدن سیر هر لطیفه و هر
لطیفه از اخری اتحادی دارد یعنی انتهاء لطیفه قلبی و ابتداء لطیفه روحی بهم پیوسته
است و قس علیهما البواقی علی سبیل ترتیب اللطائف پس هر سالکے که سیر
یک لطیفه تمام میکند قدم در لطیفه دیگری می نهد و شروع سیر او مینماید و سلوک
مقامات بر دو قسم است یکے سلوک هر مقام تمام نمودن ست که از توجه مرشد
خود از ابتدای سیر مقام یا لطیفه تا انتهای آن قطع مینماید بعد ازان بسیر
لطیفه دیگر مشغول میشود دوم سلوک مقامات بطور طفره است و آن اینست
که مرشد هر کرا میخواهد که کارش زود تر با نجام رسد توجه بلطیفه اول میکند
و هنوز سیر لطیفه اول قطع نگردیده است که انوار لطیفه ثانی در و القا میکند همچنین
لطیفه ثانی قطع نشده که توجه بلطیفه ثالث میفرماید علی هذا القیاس از توجه
خود حظی از هر مقامی و فیضی و انواری و کیفیتی از هر جا در باطن سالک القا
میفرماید پس آن سالک صاحب طفره گویا که هر مقام را بطور اجمال می بیند
بعد ازان تفصیل هر مقام هم بعنایت خداوندی جلشانه حاصل میشود و حضرت
ایشان که با صحاب اربعه بر یک شدن لطائف توجه فرمودند معلوم گردید که

که اول ایشان را تسلیک لطائف بطور طفره فرموده بودند والحال به تمامیت
سیر هر لطیفه توجه میفرمودند ۞

روز چهار شنبه یازدهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری فقیر بخدمت
آنقبله بنا و پیر حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که روزی من و حضرت
شاه عبدالعزیز صاحب و حضرت شاه رفیع الدین در یک مجلس بودیم اتفاقا
ذکر فضیلت علم بر عبادت آمد شاه رفیع الدین فرمودند که در حدیث شریف
که فضل علم بر عبادت آمده است مراد ازان علم مسائل ست من گفتم که مراد
ازان علم علم بالله ست و علم بالله دو معنی دارد یکی آنکه مستغرق باشد
در ذات خدا دوم آنکه واقعات از قضاء حکیم مطلق و یا فعل او را برحق بیند
بعد ازان در حضور ذکر فضیلت اولاد حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله
بسره السامی آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت محبوب سبحانی مجدد الف
ثانی رضی الله عنه فرموده اند که نسبت من در تمام اولاد من ساری خواهد
باشد تا زمان قیامت لیکن در بعضی بحسب حیات ظهور میباید و در بعضی وقت
ممات جلوه گر میشود و کسی را محرومی ازین نسبت شریفه نخواهد شد و ایضا
حضرت ایشان فرمودند که دل من میخواهد که این خانقاه حضرت مرشدنا
و قبلتنا مولانا مظهر رحمان حضرت جان جانان قدسنا الله تعالی بسره الاقدس
وسیع گردد باز فرمودند که من اهل و عیال ندارم که برای آن میخواهم مگر بهر کس

من محض لله است که مردمان برای طلب حق جل و علا از اوطان خود می آیند
و جای استقامت نمی یابند برای اینها سنت مکان بنجواهم و نیز فرمودند
که بعد از من درین مکان میان ابوسعید نشینند و بحلقه و مراقبه و بدرس حدیث
و تفسیر مشغول شوند پس از ان فرمودند که خداوند ابعد از من چه طور شود لیکن بطور
من مانند یا بنهج دیگر بعد از ان فرمودند که بعضی کسان میگویند که اینقدر
عنایت بر حال ایشان چراست نمیفهمند که میان ابوسعید پانصد کس مریدان
خود را ترک کرده نزد من آمده اند و قبل ازین خرقهٔ خلافت از مشائخ دیگر یافته
بودند پس در حین حیات مرشد خود خلافت و اجازت را گذاشته حلقهٔ
بیعت من بگردن اخلاص خود انداختند و از پیری بجانب مریدی شتافتند
پس چگونه مورد عنایت و مصدر همت نباشند — ایضا دران
روز تذکرهٔ اسمای خواجه های نقشبندیه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین آمد
حضرت ایشان فرمودند که خواجه های نقشبندیه که ختم ایشان مشهور ست
هفت اند اول خواجه عبد الخالق غجدوانی دوم خواجه عارف ریوکری سوم
خواجه محمود انجیر فغنوی چهارم خواجه علی رامیتنی پنجم خواجه بابای سماسی ششم
خواجه امیر کلال هفتم خواجه بهاؤ الدین نقشبند قدسنا الله تعالی باسرارهم
روز پنجشنبه دوازدهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ بنده در حضور عالی
حاضر گردید میر قمر الدین سمرقندی از حضرت ایشان عرض نمودند که حضرت

امام حسن و حضرت امام حسین رضی اللہ تعالے عنہما از اصحاب رسول اللہ صلی
اللہ علیہ وسلم بودند یا از تابعین حضرت ایشان فرمودند کہ از صغار اصحاب
بودند و حضرت امام حسن رضی اللہ تعالے عنہ حدیث شریف دَعْ مَا یُرِیْبُكَ
اِلٰی مَا لَا یُرِیْبُكَ روایت از ان سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر
فرمودہ اند و روایت دعای قنوت کہ بمذہب امام شافعی صحیح اند ہم از ان
سرور کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ و اکمل التحیات ساختہ اند و ان اینست
اَللّٰھُمَّ اھْدِنِیْ فِیْمَنْ ھَدَیْتَ وَعَافِنِیْ فِیْمَنْ عَافَیْتَ وَتَوَلَّنِیْ
فِیْمَنْ تَوَلَّیْتَ وَبَارِكْ لِیْ فِیْمَا اَعْطَیْتَ وَقِنِیْ شَرَّ مَا قَضَیْتَ
اِنَّكَ تَقْضِیْ وَلَا یُقْضٰی عَلَیْكَ وَاِنَّهٗ لَا یَذِلُّ مَنْ وَّالَیْتَ وَلَا یَعِزُّ
مَنْ عَادَیْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَیْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَیْكَ
پس روایت و حدیث از حضرت امام حسن رضی اللہ تعالی عنہ آمدہ است
ابدا از ان حضرت ایشان فرمودند کہ از حضرت فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالی عنہا
کہ روایات احادیث قلیل آمدہ اند سببش اینست کہ ابدا از پیغمبر علیہ تحیات
الملک الاکبر زیادہ از شش ماہ بقید حیات نماندند و از کاشف اسرار
تحقیق امیر المومنین ابو بکر الصدیق رضی اللہ تعالی عنہ ہم روایات احادیث
ازین سبب کم اند کہ عمر ایشان ہم بعد ارتحال جناب پیغمبر علیہ صلوات اللہ
الملک الاکبر زیادہ از دو سال و سہ ماہ بلوح حیات خط طوالت نکشید

واز حضرت ابوهریره رضی الله تعالی عنه که روایات احادیث بسیار
آمده است سببش این بود که عمر ایشان دراز شده بود و هم آنحضرت
صلی الله علیه وسلم روزی از حضرت ابوهریره فرمودند که چادر خود دراز
کن ایشان چادر را دراز کردند پس آنحضرت علیه افضل الصلوات واکمل التحیات
بهر دو دست مبارک خود مشت کرده نوری انداختند. و فرمودند که بر سینه خود
بمال حضرت ابوهریره همچنان کردند حق تعالی قوت حافظه ایشان را چنان عطا
فرمود که هیچ شی از یادش نمیرفت چنانچه هفت هزار و پنجصد احادیث از آن
حضرت صلی الله علیه وسلم روایت کردند پس عرض نموده شد که از اینجا معلوم شد
که توجه و همت نمودن هم مروی از پیغمبر علیه صلوات الله الملک الاکبر
حضرت ایشان فرمودند که ازین القا مفهوم میشود که آن سرور انبیا علیه
صلوات الله الملک الاعلی القای حفظ بسینه حضرت ابوهریره رضی الله
تعالی عنه کردند لیکن همت نمودن آن همای اوج رسالت و عنقای
قاف قربت علیه من الصلوات اتمها و اکملها از حدیث دیگر ظاهر و باهر است
که حضرت ابی بن کعب رضی الله عنه را خطره جهالت بدل آمد حضرت امام الانبیا
علیه صلوة الله الملک الاعلا بهمت دست مبارک خود بقلب ایشان زدند
فی الحال از قلب ایشان آن خطره مرتفع شد و از لوح سینه بی کینه
ایشان آن نقش باطل محو شد و ایشان گفتند کانی انظر الی الله فرقاً

وهم آن سیدالاولاد آدم صلی الله علیه وسلم اصحاب دیگر را برای دفع خطرات
ماسوی دست مبارک خود که رشک ید بیضای موسوی بود از سینه تا ناف
کشیدند چنان اثر آن بهمت ظاهر گردید که تا حین حیات او گاهی هیچ خطره
در سینهٔ بی کینه اش نیارامید وایضاً در حضور فیض گنجور مذکور شیخ طاهر
لاهوری که از خلفای حضرت مجدد الف ثانی بودند آمد حضرت ایشان
فرمودند که حضرت شیخ طاهر شان عظیم و مرتبهٔ فخیم دارند اکثر اوقات
ایشان را الهام میشد که ای طاهر بگو که قدم من بر مفارق اولیاء الله است
بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که روزی مجدد الف ثانی قدسنا الله
تعالی بسره السامی در حلقه نشسته بودند که از راه مکاشفه احوال
شیخ طاهر بر آنحضرت ظاهر گشت فرمودند که مرا معلوم شده است که شخصی
از حاضران این حلقه طوق ضلالت بگردن خواهد انداخت و از راه هدایت
و صراط ارشاد برگشته خود را راهی بادیه کفر خواهد ساخت عیاذاً بالله
سبحانه عن ذلک و من در پیشانی او لفظ هو الکافر نوشته دیده ام پهر
یاران حلقه که حلقه بندگی بگوش اخلاص انداخته بودند و مریدان طریقه
که رخش فدویت بمیدان ارادت تاخته بودند ازین احوال مرید مریده
از ترس مآل وعید شدید خائف از زوال ایمان گردیدند آخر الامر عرض
نمودند که هر یکی از ما ترسان ازین سخن هست و متالم ازین رنج و محن

چشمی داریم که از عین عنایت نظر فرمایند و این ورطهٔ ضلالت بکناره
امنیت در آرند شخصی از ما که تا آل کار نا هنجارش در قعر این دریای بلاست
دیگری از ما که حال کردار ناسزاوارش غواص لجهٔ ابتلاست ارشاد کنید که
آن ناشاد کیست و نامش چیست چون انجامش گفته آمد نامش هم بفرمایند
پس آن واقف اسرار رحمانی حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی
بسره السامی فرمودند که این شیخ طاهر لاهوریست یاران حیران شدند
که اینچنین مرد مغز نه پوست مطهر راه بادیهٔ ضلالت گیرد و از نور بظلمت شتابد
بعد از ایام معدوده موافق فرمودهٔ آنحضرت بوقوع آمد که شیخ طاهر طومار
اسلام را مبدل از خباثت کفر ساخت و زنار ارتداد بگردن انداخت
چونکه شیخ استاد حضرتین بودند صاحبزادها عرض نمودند که آنحضرت
توجه فرمایند که شیخ طاهر باز بشرف اسلام مشرف شود حضرت امام
ربانی متوجه گردیدند معلوم شد که در حق او در لوح محفوظ لفظ هو الکافر
مرقوم است باز آنحضرت در جناب الٰهی بتضرع تمام عرض نمودند که الٰهی حضرت
غوث الثقلین رضی الله عنه فرموده اند که هیچکس را بقضای مبرم دسترس
نیست مگر مرا نیز فرموده اند که الرجل من ینازع القدر لا من یوافقه
چون یکی از دوستان خود را این مرتبه کرامت فرمودی من هم امیدوارم
که بواسطهٔ این بلا بر گردد و الله تعالی دعای ایشانرا باجابت رسانید

و شیخ طاهر را بشرف اسلام بلکه بشرف ولایت خاصه مشرف فرمود
و بمزید قرب خویش امتیازی بخشید بعد از ان حضرت ایشان فرمودند
که تقدیر بر سه قسم ست یکی تقدیر معلق ست که حق تعالی
موقوف ساخته است آنرا بدعائی یا بدوائی دوم تقدیر مبرم ست که
آن موقوف بکسی نیست آنچه نوشته است بوقوع می آید سوم تقدیر
بعلم الهی ست بلشانه که آن بلوح محفوظ نه بطور تعلیق نوشته ست و
نه ابرام خاصان خدارا عرض نمودن دران رو است و قول الرسول
من نیازع القدر لا من لوافقه در حق همین تقدیر ست و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که روزی بروضهٔ منورهٔ حضرت پیر و مرشد خود نشسته
بودم و متوجه بلطف نسبت علیه چشتیه شده ام دیدم که جناب حضرت امام
ربانی مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی تشریف آوردند
و فرمودند که الصاحبة اینچنین باید نسبتی که از حضرت خواجه باقی بالله
رضی الله تعالی عنه رسیده است متوجه باو باید بود و پرداخت آن
باید نمود و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت میرزا صاحب قبله و
رضی الله تعالی عنه میفرمودند که حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی
عنه از چهار کس بیعت نموده بودند هر سه کس معلوم اند یکی از والد
ماجد خود حضرت ابو صالح رحمة الله علیه دوم از شیخ ابو سعید مخزومی

قدس سره. سوم از حماد دباس رحمة الله علیه حضرت حماد گیه‌ساز بودند لیکن
بر کپهٔ ایشان گاهی مگس نمی‌نشست این از جملهٔ خوارق ایشان بود روزی
شخصی نزد ایشان آمده اجازت برای سفر تجارت طلب کرد ایشان فرمودند
که درین سفر نقصان مال و جان تو بنظر می‌آید ترک این می‌شاید بعد ازان آن
شخص بخدمت حضرت غوث الاعظم آمده اجازت سفر خواست حضرت غوث الاعظم
رخصت دادند پس آن شخص به تجارت رفت چون از آنجا مراجعت نمود و
در اثنای راه در خواب دید که قطاع الطریق از هر چهار طرف غلبه نموده اسباب
و اموال و اجناس و نقود وی همه ربودند و بدن را از ضرب شمشیر و تیر مجروح
نمودند چون از خواب بیدار شد مال و جان سلامت یافت قطع منازل و
طی مراحل نموده بصحت و عافیت داخل خانهٔ خود گردید و بعد ازان بخدمت
حضرت حماد آمد ایشان فرمودند که حضرت عبدالقادر جیلانی قضا را از دعا
رد ساختند و از بیداری بخواب انداختند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
که روزی حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه بر مزار پر انوار حضرت حماد
نشسته بودند که یکبار رنگ چهرهٔ مبارک متغیر شد دست دعا برداشتند و
تضرع بجناب حق جل و علا نمودند بعد از ساعتی رنگ چهرهٔ ایشان بحالت
اصلی عود نمود برخاستند و فاتحه بروح پرفتوح حضرت حماد خواندند
شخصی از آنحضرت طلب انکشاف این حال کرد حضرت غوث الاعظم فرمودند

که روزی حضرت حماد رضی الله تعالی عنه مرا در حوض آب در ایام سرمای شدید
انداخته بودند تمام بدن من ازان آب سرد تر گشته بود و کتاب در دست
من بود دست بالا کرده اورا محفوظ داشتم چون ازان آب بیرون آمدم
حضرت حماد فرمودند که من تمکین شما میدیدم و برای امتحان در آب انداخته
بودم پس امروز حضرت حماد فرمودند که ازان دستیکه شما را در آب انداخته
بودم آن دست من خشک گردیده است شما دعا بکنید که دست من باز به نهج
سابق گردد من دعا کردم و همراه من پانصد کس از اولیا دست بدعا کشادند
لله الحمد که مقرون باجابت گشت و دست حضرت بطریق سابق صحیح و سالم
گردید پس از استماع اینواقعه شگرف مردمان هم پیرهٔ حضرت غوث الاعظم
انکار این امر نمودند و زبان بطعن کشودند که تصرفات خود در حق پیر و مرشد
خود هم اجرا میسازند حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه ازین انکار مطلع
شده ارشاد فرمودند که تا در عرصه چهل روز جناب حضرت حمّاد دباس رحمة الله
تعالی علیه عذر از شما خواهند فرمود ناگاه خلیفه حضرت حمّاد از راه دور در
آمده گفت که مرا پیر من فرموده است که آنچه عبدالقادر میگویند بجا ست-
بعد ازان حضرت ایشان توجه بیاران نمودند و بحلقه و مراقبه مشغول شدند
پس درهمین حلقه نظر فیض اثر بجانب برخوردار سعادت اطوار میان احمد سعید
حالی عمره کرده ماخو الصاحب فرموده که ایشانرا توجه بطرق باید کرد و گفتا

عرض کردند که حضرت توجه فرمایند که لطائف خمسهٔ ایشان باهم متحد شوند حضرت
ایشان فرمودند که اینها یک میشوند لیکن شخصی ازین مجددی نمیشود مجددی
وقتی میشود که نسبت کمالات پیدا کند ۰

روز جمعه سیزدهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که جذبه از اسم ذات پیدا میشود و کشف راه سلوک
از نفی و اثبات یعنی اسم مبارک الله الله از دل بلحاظ مذکور گفتن ممد جذبه است
و کلمه لا اله الا الله کاشف راه سلوک ست و ایضاً فرمودند که قبل از حضرت
مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی بسره السامی وقوف قلبی و نگاهداشت خواطر
بود و طریق اسم ذات برین نهج نبود چنانچه حضرت پیر و مرشد من مرا هم اسم
ذات تلقین نفرمودند و بر وقوف قلبی و نگاهداشت اکتفا نمودند لیکن چونکه از
مکاتیب شریف حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه تلقین نمودن
اسم ذات پیدا و هویداست معمول من هم برین افتاده است و سالک را مفید تر
در حصول جذبه بسیار ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که طفلان را که ابتدا
شروع حروف مفردات میکنانند و میگویند که بگو الف زبر آ زیر اِ پیش اُ
معنیش اینست که بالا بیا و زیر آی یعنی پست شو پیش او یعنی پیش او تعالی
حاصل اینست که بالا بیا و انا خود را بگذار که پیش او تعالی شیئیت نیست
تا خود را فنا نسازی بار بآن بارگاه نیابی تا هستی نیستی و چون نیستی هستی ۰

روز شنبه چهاردهم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ غلام بحضور قبله
انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که بزرگی را حضرت خضر علی
نبینا و علیه الصلوة والسلام برای نماز از خواب بیدار ساخت آن بزرگ عرض نمود
که شما را از نماز من چه کار ست حضرت خضر فرمودند که خیز و برای من دعا
بکنید آن بزرگ فرمود شما دعا کنید در حق من باز من باز حضرت خضر فرمودند
که شما بکنید آن بزرگ دعا فرمودند وفر الله نصیبک عنه - وایضاً
حضرت ایشان فرمودند که کمال اولیا حضور و آگاهی و بیخطرگی ست چنانکه
فرموده اند آخر کار انتظار ست و حاصل کار انتظار و حضرت مجدد الف ثانی
قدسنا الله تعالی بسره السامی فرموده اند که کمال آنست که انتظار هم نماند
چنانکه استهلاک انتظار در علم حضوری میشود در کمال قرب انتظار نمیماند مثل شخصی
دست خود از پس پشت برآورده مقابل روی خود میکند انتظار ست چون
بر دیک دیده می نهد انتظار و مشاهده نمیماند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
که هر شخصی را علم نفس خود ست لاکن علم علم نیست و ایضاً فرمودند که حضرت
شیخ آدم بنوری رضی الله تعالی عنه در احوال حضرت پیر و مرشد خود مجدد
الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی نوشته اند که از توجه اکابران
طریقت در دل سالک توجهی پیدا میشود و از توجه مرشد من زوال توجه
از دل میشود شتان ما بینهما فافهم و هم حضرت ایشان درین باب
فرق ست میان هر دو ۱۲

فرمودند که حدیث شریف ست کان الله فی عمآء حصول این دولت عظمیٰ
بر خدای تعالیٰ یعنی قبل خلق مخلوقات را (؟)
و موهبت کبری در کمالات میسر میشود

روز یکشنبه پانزدهم جمادی الاولی ۱۳۲۱ھ بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که از کریمهٔ مَنْ یُّطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰہَ بعضے اکابران طریقت که بتوحید وجودی قائل اند سند خود را گرفته اند حضرت ایشان یعنی پیغمبر را علیه صلوات الله الملک الاکبر عین ذات حضرت خداوند میفهمند و او وحدت وجود قائل اند نزد ما ازین کریمه این مشرب ثابت نمیشود زیرا که حضرت رسالت پناهی هرچه از اوامر و نواهی فرموده اند همه از حق سبحانه آورده اند پس اطاعت رسول عین خداست و احکامی که برای آنحضرت صلی الله علیه وسلم نازل شده اند دو قسم اند بعضے بوحی جلی نزول فرموده آن آیات کلام الله ست و بعضی بوحی خفی بر قلب مبارک نزول نموده آنرا حدیث قدسی میگویند پس آنحضرت هرچه ارشاد کرده اند فرموده حق ست سبحانه هم درین مجلس نقل فرمودند که روزی در مجلس حضرت سلطان ابوسعید ابوالخیر قدس سره جمعی از اغنیا شهر حاضر بودند و در آن جمع سیدی از اولاد رسول هم بهتر نشسته بودند درین اثنا مجذوبی مغلوب الحال الله حضرت شیخ آن مجذوب را بجای سید نشاندند سید را این حرکت ناخوش آمد حضرت شیخ فرمودند و بطرف آن سید خطاب نمودند که تعظیم شما از نسبت رسول است

وتسلیم این مجذوب از جهت خداست لهذا این مجذوب را بر شما تقدیم دادم
پس حضرت ایشان ارشاد کردند که مرا هم این نقل خوش نمی آید و آن مجذوب
کمالی که پیدا کرده بود بواسطهٔ حبیب خدا صلی الله علیه وسلم بود و بغیر توسط
آنحضرت هیچکس را بحضرت حق راه نیست ؎

محال ست سعدی که راه صفا		توان رفت جز در پی مصطفی

هم درین محل فرمودند که حضرت پیر ما مجدد الف ثانی رضی الله عنه فرموده اند
که در حین ادای نماز در وقت قیام نظر بسجده گاه داشتن عمل مسنون ست
و این عمل هرچند بین از تحیات که نه بر وفق سنت واقع شوند بهتر و مفیدتر
ست و نیز فرمودند که طریقهٔ خواجگانیه هرچند اتباع ست لیکن از حضرت
شاه نقشبند رضی الله عنه در عمل تقید تمام بوقوع آمده و حضرت مجدد
رضی الله عنه همین طریقهٔ اتباع سنت را شائع و رائج فرموده اند ؂
روز دوشنبه شانزدهم جمادی الاولی در حضور فیض گنجور حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فنا نزد قدما عبارت ست از
بی شعوری ست و فناء الفنا از عدم شعور بی شعوری یعنی چون عدم
شعور ما سوی الله در دل شد فنا حاصل گردید و چون شعور بی شعوری هم
نماند فناء الفنا گشت چنانچه مولوی جامی رحمة الله علیه نیز همین فرموده
اند و سالک را اجازت طریقه دادن هم بدین مقام مقرر ساخته اند بعد

ازان شیرینی طلبیدند و مولوی شیر محمد صاحب را اجازت طریقه دادند
و خرقه و کلاه مبارک خود پوشانیدند و فاتحه بارواح بزرگان طریقه علیه
نقشبندیه خوانده استمداد از پیران خواستند و بسیار دعا در حق ایشان
نمودند ایضاً دران اثنا حضرت ایشان فرمودند که محل اجازت این طریقه
شریفه مجدّدیه اوسط بعد از تصفیه قلب ست که چون در قلب حضور و آگاهی و
بیخطرگی حاصل شد قابل اجازت تلقین طریقه گشت بعد ازان بعد از تزکیه
لطیفه نفس نیز محل اوسط اجازت ست چنانچه من اکثر سالکان را بعد از تزکیه
نفس اجازت طریقه میدهم بعد ازان چون سالک نسبت کمالات پیدا کند
قابل خلافت شود پس اوّل محل اجازت قلب ست و ثانی نفس و ثالث حصول
نسبت کمالات و گاهی بعضی اهل کمالات ناقص را هم اجازت طریقه میدادند
چنانچه حضرت خواجه خواجگان خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالیٰ عنه
وارضاه عنا اجازت طریقه حضرت مولانا چرخی را داده بودند و فرموده بودند
که آنچه از من بتو رسیده است بمردم برسان پس کار ایشان بعد از انتقال
حضرت خواجه بخدمت حضرت علاء الدین عطار بانتهار رسید و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که امروز کسی از غیب بمن گفت که روز نیاز حضرت مجدد الف ثانی
رضی الله تعالیٰ عنه وارضاه عنا باید کرد پس شیرینی طلبیده نیاز نمودند ؛
روز سه شنبه پنجم جمادی الاولی سنه ۱۳۳۱ھ غلام محمد قبله

خاص عام حاضر گردید حضرت ایشان قلبی و روحی فداه ارشاد فرمودند که حضرت غوث الاعظم
محبوب سبحانی شیخ عبدالقادر جیلانی رضی اللّٰه تعالی عنه خورد سال بودند و در آن عهد
یک عارف کامل و غوث وقت در بغداد بود که گاهی از نظر مردمان غائب میشد و گاهی
حاضر حضرت غوث الاعظم برای زیارت آن بزرگ روانه شدند در اثنا دیگر شخصی ملاقی
شد گفت که شما کجا میروید ایشان فرمودند برای زیارت آن بزرگ - آن شخص گفت
من نیز در آنجا میروم و امتحان کمال خواهم کرد پس شخص دیگر این سقه آمد و گفت
که من هم نزد آن بزرگ میروم و یک مسئله میپرسم که جواب [illegible] پس حضرت
غوث الاعظم مع آن دو کسان بخدمت آن بزرگ رسیدند آن بزرگ
فرمودند آن هر دو کسان را که شما نزد من برای امتحان آمده اید مسئله
شما اینست و جواب شما این مسئله هر یک جواب هر یک فرمودند [illegible]
یک کس را فرمودند که تو در دنیا غرق [illegible] و دیگر کس را فرمودند
که ایمان تو سلب کرده شد اتفاقاً آن شخص عقد خود از دختر [illegible]
نمود و نصاری شد بوقت نزع او را گفته شد که تو عالم و حافظ کلام اللّٰه
بودی چیزی یاد داری [illegible] مگر یک آیت یاد
دارم و آن اینست رُبَمَا یَوَدُّ الَّذِینَ کَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْکِتَابِ
وَالْمُشْرِکِینَ پس آن بزرگ حضرت غوث الاعظم را فرمودند که شما للّٰه
در اینجا آمده اید مرتبه شما بسیار بلند خواهد شد و می بینم من که شما بر منبر

استاده خواهند گفت که قدمی هذه علی رقبة کل اولیاء الله وایضاً حضرت ایشان
(قدم من بر گردن همه اولیاء خدا است ۱۲)
فرمودند که حضرت حماد دباس هم حضرت غوث الاعظم رضی الله عنه را نیز همین
بشارت داده بودند وایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت غوث الاعظم
شیرخواره بودند و در رمضان مبارک روزه میداشتند بعد ازان در [illegible] دو کس
برای بیعت آمدند حضرت ایشان یک را بطریقه قادریه و یک کس را در سلسله نقشبندیه
بیعت نمودند و فرمودند که اکثر از آباء و اجداد من متوسل سلسله علیه قادریه بودند
من هم از پیر و مرشد خود بیعت درهمین سلسله کرده ام لیکن سلوک طریقه نقشبندیه
نموده ام و هر کس که درین طریقه علیه مجددیه بیعت نماید خواه به سلسله قادریه
خواه نقشبندیه خواه چشتیه خواه سهروردیه ذکر و مراقبات طریقه نقشبندیه
اورا تلقین فرمایند که عمل این اکابران بر طریقه نقشبندیه است وایضاً فرمودند
که نسبتها را نسبتها اسرار الهی درین طریقه مجددیه جاری اند دو ازان نقشبندیه
اند و یک قادری و نیم چشتی و نیم سهروردی وایضاً حضرت ایشان فرمودند
که جناب حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند و حضرت غوث الاعظم محی الدین
جیلانی و حضرت خواجه معین الدین چشتی و حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی
رضی الله تعالی عنهم اجمعین هر یک ازین اکابران مصدر اسرار الهی است
و مظهر انوار نامتناهی یکی را بر دیگرے فضل دادن نشاید و کمال یکی را
فوق کمال دیگری دانستن زیبا نمی نماید مثل این بزرگواران مثل آئینه ها ست

کہ مختلف الالوان باشند مثلاً چہار آئینہا اند کہ یکے سرخ ست و دومے سبز و سومی زرد و چہارمی سفید و در ہر یک عکس آفتاب متجلی ست و شعشان و انوار و حدت شمس ہویدا لیس در پرتو آفتاب ہمہ مساوی اند اگرچہ بظاہر در رنگ ست اما در فیض آفتاب ہر یکے از دیگری ہم سنگ ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ جملہ مردمان چہار قسم اند یکی نامردانند و آن طالب دنیا اند دوم مردانند و آن طالب دنیا و عقبیٰ اند سوم مردانند کہ آن طالب عقبیٰ مع لقا اند چہارم جوان مردانند و آن صرف طالب دیدار خدا اند از دنیا و آخرت کاری ندارند چنانکہ بزرگے فرمودہ است

ما در دو جہان غیر خدا کار نداریم	ما یار بجز حضرت جبار نداریم
مستانہ قدم ہسیم سر و پای برہنہ	حاجت بکسی جبہ و دستار نداریم

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی در مشاہدہ دیدم کہ حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند رضی اللہ تعالیٰ عنہ در مکانے نشستہ اند حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ ہم در راہ آن مکان تشریف دارند خواستم کہ در حضور پر نور خواجہ روم چون حضرت غوث الاعظم را دیدم از پاس ادب در آنجا استادم و بجد ست حضرت خواجہ رفتن مناسب ندانستم حضرت غوث الثقلین رضی اللہ تعالیٰ عنہ مرا دیدہ بصد الطاف فرمودند کہ چسپہ ستادہ ایستادہ بعدہ بیک بیعت خواجہ بحضور شدہ بخدمت خواجہ حاضر گردیدم۔

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که درین طریقهٔ شریفهٔ نقشبندیه محرومی نیست
و هر که بدبخت ازلی باشد درین طریقه داخل نمیشود و هر که در طریقه آمد او محروم
ازین نسبت نخواهد رفت ۰

روز چهارشنبه بیست پنجم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ فدوی بحضور عالی حاضر
گردید حضرت ایشان فرمودند که دائرهٔ اول که بر سالک مکشوف می شود
دائرهٔ امکان است و دران مراقبهٔ احدیت میکنند. و دائرهٔ ثانی دائرهٔ ولایت
قلبی ست که آنرا ولایت صغری نامند و دران دائرهٔ مراقبهٔ معیت میکنند و
دائرهٔ ثالث دائرهٔ ولایت کبری ست که متضمن سه دائره و یک قوس ست و درین
دائرهٔ اولی ولایت کبری مراقبهٔ اقربیت میکنند و درینجا مورد فیض نفس ست
با شرکت لطائف عالم امر و در دوم دائره مراقبهٔ محبت میکنند و مورد
فیض درینجا لطیفهٔ نفس ست فقط. وایضاً حضرت ایشان فرمودند که معیت
حضرت ذات حق سبحانه با همه عالم نزد علما علمی ست و نزد صوفیه معیت ذاتی
است و هم برین مثالی فرمودند که گردبادیکه بسوی آسمان میرود و خاک
و قیام آن باد و از هر ذره خاک معیت ذاتی باد ست و الا خاک بیکار محض ست
بدون باد و حرکت این غیر ظل ست و باد هست ست نیست نما و خاک نیست
هست نما که باد در صورت بنظر نمی آید و جنبی فاعل ست و خاک بنظر می آید و در
ظاهر و باطن بی حرکت و لاشی ست و همچنین روح ست که قیام جسم ست

وہست ست نیست نما و جسم نیست ست ہست نما و ہر ذرہ جسم از حرکت
روح متحرک ست والا جسم بیکار محض ست و معیت روح از ہر ذرہ ذرہ جسم
ثابت ست و ہمچنین واجب الوجود ست کہ قیم جمیع ممکنات ست و بدون
تحریک واجب حرکت یک ذرہ از ذرات ممکنات غیر ممکن ست کہ قیوم ہمہ عالم
اوست پس معیت ذاتی ثابت شد واللہ سبحانہ اعلم بحقائق الامور کلہا ؛
روز پنجشنبہ نوزدہم جمادی الاولی سنہ ۱۲۳۱ھ فقیر در محفل فیض اکسیر
حاضر شد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصے قابل پیری و لائق مسند نشینی
ارشاد وقتی شود کہ علم مسائل ضروری دارد و مقامات عشرہ صوفیہ توکل
و قناعت و زہد و صبر وغیرہا اند حاصل باشند و اجتناب از صحبت ارباب
دنیا لازم گیرد و از صحبت مشائخ کرام فیضہا دریافتہ باشد صاحب کشف
باشد یا ادراک از خطرہ ماسوی اللہ پاک بود و ظاہر بشریعت آراستہ و
باطن بطریقت پیراستہ باشد بعد ازان فرمودند کہ ما احوال خود چہ وانمائیم
کہ بموجب مقولہ عراقی ست ؎

بزمین چو سجدہ کردم ز زمین ندا برآمد	کہ مرا خراب کردی تو بسجدۂ ریائی
بطواف کعبہ رفتم بحرم رہم ندادند	کہ برون در چہ کردی کہ درون خانہ آئی

روز جمعہ بستم جمادی الاولی سنہ ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیدم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ در کشف احتمال خطا و صواب ہر دو ست

وجدان محتمل خطا نیست مثلاً شخصی از دور صورت چهار پایه دید و دانست که شیر ست و فی الحقیقة آن شیر نیست بلکه چهار پائی دیگر ست و یا آب دید و آن سراب بود پس مثال اہل کشف اینست و وجدان مثل دریافتن ہوا که بنظر نمی آید و حرارت و برودت آن محسوس میشود درین ادراک احتمال خطا نیست پس حضرت ایشان فرمودند که مرا ادراک وجدانی سیم عنایت فرموده اند که از نزدیک و دور و پیش و پس احیا و اموات ادراک انوار و نسبتها حاصل میشود بعد از ان خطاب به بنده کرده فرمودند که تو مطالعه رسائل پیران نقشبندیه مثل فقرات حضرت خواجه احرار رضی الله عنه و رشحات و غیره کرده بنده خاموش ماند فرمودند که بزرگان این سلسله همین حضور و جمعیت را در کتب خود بطالبان ترغیب میفرمایند و بگرمی و ذوق و شوق چندان اعتنا نکرده اند ؛

روز شنبه بست و یکم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید اخوانم از حضرت ایشان عرض نمودند که من خوابی دیده ام که آن قبله از من می پرسند که تو چون تلاوت کلام الله مینمائی دیوارها از پا می افتند یا نے پس من در خواب عرض نموده ام که بوقت خواندن قرآن شریف فیض و برکت نازل میشود لیکن دیوارها نمی افتد و انهدام جدار از کسی اکابر ما سبق هم مروی نیست حضرت ایشان میفرمایند که

از آیهٔ کریمه تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا
فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا همین معنی مفهوم میشود حضرت ایشان تعبیر
این واقعه چنان ارشاد کردند که مراد از دیوارها هستی سالک است یعنی باید
که بوقت تلاوت کلام الله قاری از هستی و انانیت خود تهی شود و دیوار
بشریت و انانیت خود را از بیخ و بن برکند و معنی این کریمه باین طور تاویل
کرده شود که کمال قرب حضرت حق درین دار الآخرت کسانی را
عطا میکنیم که اراده تکبر بشریت و علو انانیت خود در زمین وجود نکرده اند
و فساد و صفات ردیه و اخلاق دنیه اختیار نفرموده و ایضاً حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که حالات صوفیان خانقاه معلوم کنید که هر کس چه قدر
وقوف قلبی میکند و چه مقدار تهلیل لسانی بالحاظ معانی میخواند و اسم
ذات قلبی و زبانی چنان اورا دست میدهد و درود و استغفار و تلاوت کلام الله
مجید بچه اندازه درود میخوانند و تهلیل و شمار را بچه اطوار میگزارد و اوقات
را بچه عنوان منضبط میدارد پس هر که مصروف اینکار و مالوف این اذکار
باشد او را در خانقاه دارند و الا بیرون سازند که قابل صحبت فقرا و
لائق همت اولیا نیست ؏

رافتا هر کس که در تهلیل و تذکار | نیست در ذکر خدا مصروف کار
مجلس از ظلمت دل آمده | صحبت او سم قاتل آمده

ہرکہ غافل یکدم از یادِ خداست		ساعتی با او نشستن نارواست

وایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت فانی فی اللہ خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ عنایت نامہ خود بحضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشتہ بودند متضمن این احوال کہ درینولا یاران طریقہ ما در مقامی بند شدہ اند عروج واقع نمیشود حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نیاز نامہ بجواب این نوشتند کہ یاران را فرمایند کہ کثرت اشغال و مراقبات و تہلیل و تسبیح و تلاوت و نوافل نمایند تا عروج واقع شود ؎

کثرتِ اشغال دل را وا کند		آن خیالِ قد سوی بالا کشد

روز یکشنبہ بست و دوم جمادی الاولیٰ ۱۲۲۱ھ غلام محی الدین صاحب ازان قبلہ انام مرخص گردیدہ بزیارت تخت شریف حضرت قبلۂ عالم خواجہ محمد زبیر معرض عن غیرہ رفتہ بود ازین باعث از کلام فیض نظام آن ہادی خواص و عوام مستفیض نگردید مگر بزبانی مولوی صاحب شاہ محمد عظیم سلمہ اللہ سبحانہ شنیدم کہ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ شخصی روزی بصحبت ما آمد توجہ نمودم ہیچ اثری درا در اکش نیامد روز دیگر توجہ نمودم آنروز ہم اثری در خود نیافت روز سوم چون توجہ کردم ذکر قلبی را و غلبہ نمود دست بر قلب خود نہادہ آہ کشید و گفت کہ دل من اللہ اللہ میکند و از کثرت شوق دل خود بدست گرفتہ بوسیدم و

فرحان وشادان میشد بعد ازان حضرت ایشان این شعر فرمودند

ازان تیغی که آبش شست جرم کشتگانش را
ربودم دل نشین زخمے که می بوسم دهانش را

روز دوشنبه بست سوم جمادی الاولی چون اخوانصاحب این عاصی از زیارت تخت شریف مراجعت نموده بحضور فیض گنجور حاضر گردیدند حضرت ایشان فرمودند که به تخت شریف مراقبه کرده بودید عرض نمودیم که به تخت شریف متوجه شده نشسته بودیم بسیار برکات و انوار مشاهده نمودیم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که برکات آنجا چه بیان نموده شود که حضرت قبله عالم قطب ارشاد در عهد خود بودند و نام ایشان عبد الملک بود و هر کس که این منصب دارد نام او همین باشد بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که من هم تا وقتیکه در پا بود و توانائی در اعضا پیدا در مجلس عرس حضرت قبله عالم معرض عن غیر خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه حاضر شدیم روزی در عرس حاضر شده بودم که مشاهده نمودم حضرت قبله عالم را و ایشان بمن ارشاد فرمودند که کثرت عبادت بکنید که درین راه تعب باید تا در از تصفیه بکشاید بعد ازان در حضور درس مکاتیب شریف حضرت امام ربانی قدسنا الله تعالی باسراره ا[illegible] شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که این معارف بسیار بلند اند از فهم

عرفا واز عقل عقلا ورا ء الورا اند بعد ازان فرمودند که حال ما در فهم این مکتوبات
قدسی آیات مثل شخصی ست که از سکان ولایت فارس بود وامی و ناخوانده
محض بود وضو کرده رو بقبله نشسته کلام الله مجید کشاده انگشت بر سطرها
میزد و میگفت الهی راست گفتی راست گفتی درست گفتی و ایضاً در مکاتیب
شریف مذکور ست که فنا را نادیدن خود و صفات خود را از اصل و خود
را عدم محض یافتن آمد حضرت ایشان از مولوی صاحب حاوی فروع و اصول
واقف معقول و منقول مولوی شیر محمد صاحب سلمہم الله تعالی پرسیدند که شما را
اینحال دست میدهد ایشان عرض نمودند که گاهی از عنایات حضور این احوال
می آید که جمیع صفات خود از خود مسلوب می یابم بلکه وجود خود را هم معدوم محض
می یابم حضرت ایشان فرمودند که چون این احوال از عنایت الهی دوام
پذیرد فنا نفس حاصل گردد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که معارف که
حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بیان فرموده اند احدی ازین امت
اظهار نساخته است و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجه عبید الله
احرار علیه رحمة الغفار فرموده اند که انا الحق گفتن آسان ست و دور شدن
انا مشکل ست

انا را دور کردن مشکل ست این	انا الحق گفتن آسان ایدل ست این

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت فخر الواصلین خواجه معین الدین

حسن چشتی سنجری قدس سره بعد از هفت روز طعام میخوردند و استنجا و وضو
سیپا نخشند پس و تمام هفته احتیاج وضو نمی شد و در کوهستان سکونت
میداشتند چون بهندوستان تشریف آوردند قبولیت خداوندی زیاده
از حد گردید و آنکه میگویند که ایشان برای اراضی ملک خود نزد پادشاه
هندوستان تشریف آورده بودند خلاف عقل معلوم میشود چرا که اینچنین
تارک دنیا ملتجی اغنیا کی گردد و از تعریف اراضی کی راضی میشود

هر که زمین خود می قطع کند بهر دوست		او چه کند ملک املاک غیر املاک اوست
گیرم که سریر از بلور و شیشم ست		سنگی داند هر آنکه او را چشم ست
این سند قاقم و سمور و سنجاب		در دیده بوریا نشینان پشم ست

والیضاً شیخ عبد الحق رحمة الله علیه نوشته اند که آن معین الدین دیگر بودند
که بجهت اراضی ملک نزد سلطان آمده بودند والیضاً حضرت ایشان فرمودند
که حضرت عارف کامل شیخ آدم بنوری رحمة الله تعالی علیه هر کسی را که
دست گرفته مصافحه بیعت نمودند همون وقت او را بمقام فنا رقلبی میرسانیدند
روزی در حضور ایشان شخصی فاسق آمده گفت مرا بیعت فرمایند ایشان
فرمودند که اول ظاهر خود را بشریعت نبوی علی صاحبها الصلوة والسلام
آراسته نما بعد ازان بخدمت ما در آی آن مرد بیدل شد حضرت ایشانرا
الهام شد که چه کاری کردی که طالب را از در خود محروم راندی و تلقین

نسائتی ایشان شخصی را فرمودند که زود آن مرد را بیارید آن شخص نزد آن مرد
بسرعت تمام رفت و گفت که بیا حضرت شیخ ترا می طلبد آن مرد گفت من
نمی آیم پس شخصی دیگر را حضرت شیخ فرستادند آن مرد نیامد آخر الامر شخصی
را حضرت شیخ فرمودند که در گوش آن مرد از طرف من لفظ مبارک الله
بگوئید آن شخص دوان نزدیک آن مرد رسید و گفت که ایستاده باش
که من یک سخن از تو خواهم گفت آن مرد قدری توقف نمود آن شخص در گوش
او گفت که حضرت شیخ آدم ترا لفظ مبارک الله فرموده اند بمجرد شنیدن
این اسم شریف آن مرد را خرق حجب گردید و ولایت نقشبندی حاصل گشت
و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ آدم بنوری قدس سره کسی را
مرید میکردند بوقت بیعت همون ساعت بفنای قلبی رسانیدندی ؛

روز سه شنبه بست چهارم جمادی الاولی غلامان در حضور فیض
گنجور آن قبله خواص و عوام حاضر گردید دران وقت درس مکتوبات
قدسی آیات حضرت امام ربانی محبوب سبحانی واقف اسرار مقطعات
قرآنی کاشف رموز متشابهات فرقانی مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی
باسراره السامی بود دران نوشته بودند که شخصی از حضرت مجدد الف
ثانی رضی الله تعالی عنه سوال کرده بود که مرشد کامل مکمل سالک را از یک
ولایت بسوی ولایت دیگر میبرد یا دران ولایت که مقام اوست ترقیا

می بخشد حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه در جواب نوشته بودند که از
یک ولایت دیگر بیرون معلوم الوقوع نیست مگر درهمون ولایت از توجهات
مرشد ترقیات واقع میشود انتهی کلامه الشریف. حضرت ایشان فرمودند
که حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه در اوائل حال این مکتوب نوشته
اند بعد از ان آنحضرت قدس سره در مکتوب دیگر ارقام فرموده که شیخ کامل
از یک ولایت بولایت دیگر میبرد چنانچه حضرت مجدد الف ثانی رضی الله
عنه خود صاحبزاده کلان یعنی مظهر تصدیق و مورد تحقیق کاشف مستار
دقائق واقف اسرار حقائق وارث الانبیاء والمرسلین سیما الاصفیاء قدوة
عالم عامل فارق بین الحق والباطل مفخر الخلائق شیخ محمد صادق علیه رحمة
الله الخالق را توجه و همت فرموده از مقام ولایت موسوی بولایت
محمدی علی صاحبها الصلوات والتحیات رسانیدند و ایضا حضرت ایشان
فرمودند که شیخ الشیخ ما اعنی قطب الاقطاب غوث الشیخ والشاب عارف
آگاه مجاهد فی سبیل الله سیاح بحار لاهوت طیار جو ناسوت قطب ربانی الوجود
سالک مرابط المقصود مرکز دائره خلت و قیومیت مورد فیض محبت
محبوبیت الداید الزاهد شیخ محمد عابد رضی الله عنه وارضاه عنا جناب
قیوم الزمان محبوب سبحان شمس فلک ولایت نجم سماء هدایت فخر جهت
مجمع ... سامی الهیت عنقاء قاف قربت طائر ریاض محبت

مظهر برکات یزدان حضرت مولانا و قبلتنا و هادینا میرزا جانجانان علیه الرضوان از ولایت موسوی توجه فرموده بولایت محمدی علی صاحبها الصلوة والسلام رسانیدند و هم جناب پیر و مرشد ما مشاهده نمودند که ما مقابل جناب سید البشر علیه صلوات الله الملک الاکبر نشسته ام پس دیدم که در جائیکه من بودم آنحضرت صلی الله علیه وسلم تشریف دارند و در مقامیکه آنحضرت علیه الصلوات والتسلیمات تشریف داشته بودند من هستم بعد از ان دیدم که در هر دو جا آن سید الهدی علیه صلوات الله الملک الاعلی نشسته اند من در هیچ جا نیستم بعد از ان مشاهده نمودم که در هر دو مقام من هستم *

روز چهارشنبه بست و پنجم جمادی الاولی این عاصی پرمعاصی بمحفل فیض مشاکل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که طالبی که پیش شیخ بیاید باید که اول استخاره کرده او را داخل طریق سازد پس عرض نموده شد که هر شیخ را حاجت استخاره نمودن هست یا نی حضرت ایشان قبله درویشان ارشاد فرمودند که صاحب مقام ولایت کبری که خصائل رذائلها و مبدل بحسنات گردیده و فنا را تا حاصل شده و بشرح صدر و اسلام حقیقی رسیده او را حاجت استخاره نیست چراکه در انوقت کار او عین رضای مولاست که خود معدوم محض گردیده و نیست شده است *

روز پنجشنبه بست و ششم جمادی الاولی غلام بحضور آن قبله انام

حاضر گردید شخصی برای بیعت نمودن حاضر گردیده بود حضرت ایشان قبله
در دیشان قلبی و روحی فداه از آن شخص پرسیدند که در کدام طریقه شریف
اراده بیعت داری آن شخص عرض نمود که در طریقه علیه قادریه حلقه بندگی
در گردن اخلاص انداخته بیعت خواهم نمود حضرت ایشان شیرینی طلبیده
فاتحه بروح پرفتوح سید الاولین والآخرین علیه افضل صلوة المصلین
وازکی سلام المسلمین و بروح طیبه حضرت غوث الاعظم سید محی الدین
عبد القادر جیلانی رضی اللہ تعالی عنه بارواح پیران ایشان تا به
آن سرور علیه صلوة اللہ الملک الاکبر نام بنام و متوسلان طریقه ایشان
تا به حضرت مولانا و قبلتنا و بادینا مظهر سبحان حضرت مرزا جان جانان رضی
اللہ تعالی عنه اجمعین خواندند بعد ازان هر دو دست آن شخص به هر دو
دست مبارک خود بطور مصافحه گرفته استغفر اللہ ربی من کل ذنب
اتوب الیه سه بار و کلمه طیبه دو بار و کلمه شهادت یکبار خوانیدند
بعد ازان دعا به اهالی متوسل پیران طریقه قادریه برای کشود کارها
دینی و دنیوی آن شخص و جمیع یاران حاضر و غائب و جمیع مومنان فرمودند
پس ازان ذکر قلبی و نگهداشت خواطر و وقوف قلبی و مراقبه احدیت که
معمول طریقه علیه نقشبندیه است تلقین فرمودند و معمول جناب حضرت ایشان
این است که طالب در هر طریقه که بیعت نماید اذکار و مراقبات طریقه

علیہ نقشبندیہ تلقین میکردند چنانچہ عنوان خاندان مجددیہ بہمین قسم
یافتہ است کہ داخل در ہر سلسلہ میکنند و سلوک و تسلیک طریقہ شریفہ
نقشبندیہ میفرمایند بعد ازان حضرت ایشان شخصی دیگر را در طریقہ شریفہ
نقشبندیہ بیعت فرمودند بر نہج سابق و بہ شیرینی فاتحہ بارواح سلسلہ
نقشبندیہ خوانده صرف سہ بار اللّٰہم مغفرتک اوسع من ذنوبی و رحمتک
ارجی عندی من عملی خوانیدند و دعا فرمودند کہ اللّٰہم اجعلنا للمتقین اماما
و ہم دعا نمودند کہ الٰہی از نسبت شریفہ حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند رضی
اللہ عنہ این شخص را حظ وافر عنایت فرما و آن شخص در آن وقت اثری تمام در
خود ازان نسبت شریفہ یافت و بسیار برکات و فیوض مشاہدہ کرده ؎
نگاه پاکبازان کیمیا ہست ؛

روز جمعہ بست و ہفتم جمادی الاولی فدوی در حضور پر نور حاضر
گردید حضرت ایشان شخصی را نصیحت ادای صلوٰة میفرمودند کہ نماز را با
خشوع و خضوع با طمانینت قومہ و جلسہ کہ در مذہب امام ابوحنیفہ رضی اللہ
تعالی عنہ واجبست و در بعضی مذہب فرض باید خواند و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند کہ شخصی از صحابہ در مسجد نماز بے طمانینت قومہ و جلسہ خوانده در
حضور آن سرور صلی اللہ علیہ وسلم آمده گفت السلام علیک یا رسول اللہ
آنحضرت جواب سلام داده فرمودند کہ نماز بخوان و بیا باز آن شخص نماز

بطریق سابق ادا کرده بحضور حاضر شد باز آنحضرت علیه الصلوة والتحیات
فرمودند که نماز بخوان که گویا نماز نخوانده باز ان شخص نماز خواند باز
فرمودند که صَلِّ فَاِنَّکَ لَمْ تُصَلِّ پس آن شخص عرض نمود که یا رسول الله
صلی الله علیه وسلم نماز یکه مرا یاد بود خواندم آن سرور علیه تحیات
الملک الاکبر ادا صلوة با طمانینت قومه و جلسه تلقین فرمودند بعد ازان
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که شخصے در خواندن یک نماز اجر ده نماز
می یابد و مردی اجر نه نماز و مردی اجر هشت نماز همچنین تا بهیچ کسی اجر یک نماز می یابد و کسے
میخواند و هیچ اجر نمی یابد پس معلوم شد که کسیکه با رعایت سنن و آداب
تدبیر و خشوع و خضوع و اطمینان صلوة ادا میکند اجر زیاده تر می یابد و
هرکه ازین کمتر نماید اجر کمتر می یابد و احوال بعضے عارفان برین عنوان
در نماز مے شود ؎

چونکه با تکبیر مقرون شده اند	همچو بسمل از جهان بیرون شده اند

وایضاً حضرت ایشان بلسان گوهر فشان ارشاد فرمودند که روزے
ناگاه خوشبو چندان بمشام جانم رسید که مست و مدهوشم گردانید و
تمام مکان معطر گشت چون درانحال هوش رباء فرحت افزا چشم باز
کرده بجانب بالا نگریستم مشاهده نمودم که بر فرق من روحی ست منور
مطهر معطر جلوه نما و ظهور انوار درخشان آفتاب حوالی آن متجلی

و بالای زیبای آن زیور فیوض و برکات متجلی حیران گشتم که این چیست
و متعجب گردیدم که این کیست آگاه ازین سر نفرمودند و از نام و نشان اطلاعی
نفرمودند بعد ازان در خاطر خطور شد که با اینچنین تجمل شاید که ظهور روح پرفتوح
جناب سید البشر علیه صلوات الله الملک الاکبر گردیده است و یا روح پاک
حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه راقم این سطور گوید عفی عنه که این
خاصه حضرت ایشان است که در اکثر اوقات تمام مکان شریف معطر میشد
و اهل مجلس می شمیدند خوشبوی مانند عطر خس و ایضاً در آن روزها در خانقاه
عرس اشتباه قضیه در بعضی مردمان بوقوع آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که روح پاک جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه تشریف آورده
ارشاد فرمودند که در خانقاه هر که قضیه نماید او را بیرون باید ساخت
روز شنبه بیست و هشتم جمادی الاولی غلام محمد نور آن قبله انام
حاضر گردید درس مکتوبات قدسی آیات در آن وقت شروع شده بود و
معمول حضرت ایشان مدام همین بود که کلام فیض نظام حضرت مجدد الف ثانی
رضی الله تعالی عنه بعد از عصر خوانده میشد پس حضرت ایشان متوجه شده
در مراقبه نشسته سماع مکتوبات شریفه مینمودند و بزبان گوهر فشان ارشاد
نمودند که من ازین مکتوبات قدسی آیات فیضی اخذ مینمایم چنانکه مریدان
از پیران خود اخذ فیوض و برکات مینمایند و ایضاً فرمودند که سبحان الله

چہ تقدیس و تنزیہ حضرت حق جل جلالہ بیان فرمودہ اند کلام ایشان در رنگ
بیان انسانی ست الحق کہ سراسر الہام ربانی ست چون کلام شریعت فیض
نظام آن قبلۂ انام اینچنین ہادی خواص و عوام ست متکلم را ہمین قیاس
باید ساخت و بوصف و ثنای او باید پرداخت ؎

من چہ گویم وصف آن عالیجناب		نیست پیغمبر و لے دارد کتاب

نقلست کہ آن حضرت ایشان برای توجہ فرمودن متوجہ بحلقہ مستفیدان طرفی
کہ حلقۂ اخلاص بگردن ارادت داشتند می گشتند چون نظر فرمودند کہ مجمع
معتقدان با اخلاص و مخلصان با اختصاص بیشمار ست کہ مردمان از سمرقند
و بخارا و غزنی و تاشکند و حصار و قندہار و کابل و پشاور و ملتان و کشمیر و
لاہور و سرہند و امروہہ و سنبھل و بریلی و رامپور و لکھنؤ و جالیس و بہرایچ
و گورکھپور و عظیم آباد و ڈھاکہ و بنگالہ و حیدرآباد و پونہ و غیرہا بطلب حق
جل و علا او طان خود گذاشتہ آمدہ بودند و حضرت ایشانرا دران ایام
ضعف بسیار بود ارشاد کردند کہ باری مردمان مقرر شود سی کس اشخاص
را در حلقہ صبح اختصاص کنید و سی کس را در حلقہ عصر و بقیہ مردمانرا بروز
دیگر ہمین عنوان گروہ سی سی مردمان آرید کہ توجہ بگیرند و چون ہمہ را
توجہ رسد باز سی سی کس اول مردمان بیایند و از توجہ مستفیض شوند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند کہ معمول حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ

و حضرتین و جناب پیر و مرشد برحق حضرت مرزا صاحب قبله رضی الله تعالی عنهم اجمعین همین بود که یاری مردمان مقرر بود و ایضا حضرت ایشان فرمودند روزی مرا الهام ربانی شده بود که حضرت نظام الدین اولیا خلفا خود را بطرف دکن فرستاده بودند شما خلفای خود را بطرف ولایت کابل و بخارا و قندهار بفرستید ؛

روز یکشنبه بیست و نهم جمادی الاولی بنده بحضور والا حاضر گردید حضرت ایشان مولوی شیر محمد را ارشاد فرمودند که شما را نزول زیاده از عروج واقعست باید که کلمه لا اله الا الله بسیار گویید و کلمه محمد رسول الله بعد از صد مرتبه بخوانید که عروج زیاده گردد و ایضا حضرت ایشان فرمودند که هر سالکی را که عروج زیاده شود در تهلیل لسانی هر بار کلمه محمد رسول الله ضم کرده بخواند تا که نزول زیاده گردد و هر کسی را که عروج و نزول مساوی باشد در تهلیل کلمه محمد رسول الله بعد از ده بار یا پانزده بار بخواند این طریق در باب حصول عروج و نزول بسیار مفیدست و ایضا حضرت ایشان ارشاد فرمودند که روزی من بهمراهی خود نشسته بودیم و خلفای عظام حضرت پیر و مرشد برحق حضرت قاضی ثناء الله پانی پتی و حضرت محمد جان رحمة الله علیهما هم دران مجلس تشریف داشتند شخصی آمد و گفت که برای بدو خرچ معاش حضرت مولوی ثناء الله سنبهلی رحمة الله علیه

مبلغ یکروپیہ یومیہ برسائر مقرر شده است اہل مجلس گفتند کہ مبلغان
سائر قریب بجر مست اند ظلمت در باطن اوشان از تصرف اینچنین مبلغان
خواہد آمد حضرت محمد حبان فرمودند کہ میزاب فیض جناب حضرت امام ربانی
مجدد الف ثانی وقتیکہ میریزد کوہہای ظلمت را برنگ برگ کاه میرباید
و این سخن فرمودند و آہی کشیدند و بیفتادند و بیہوش گشتند *

روز دوشنبہ سلخ جمادی الاولی بنده در محفل فیض منزل حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ میان [illegible] از [illegible] حضرت
پیر و مرشد برحق بودند روزی ایشان را قبض واقع [illegible]
توجہ فرمودند رفع قبض نگردید بعد ازان روح مبارک [illegible]
خواجگان پیران خواجہ بزرگ بہاؤ الدین نقشبند رضی اللہ تعالی عنہ
جلوه آرا گردید ارشاد کردند کہ ای پسر این نسبت چہ کم است یعنی ترقی از
احوال اگر واقع نمیشود این نسبت ہم بسیار است پرداخت ہمین باید کرد
روزی میان محمد موصوف در مجلس منکران حضرت پیر و مرشد [illegible]
مرزا صاحب قبلہ اتفاقا نشستہ بودند در آنجا مذکور حضرت مرزا صاحب
قبلہ بطور اہانت آمد میان [illegible] مخالفت نمودہ از اہل مجلس خفا شده
برخاست چون بحضور حضرت مرزا صاحب قبلہ حاضر گردید حضرت مرزا
صاحب قبلہ بسیار خوشدل شده توجہ فرمودند فی الحال رفع قبض گردید

وعروج واقع شد باز حضرت ایشان فرمودند که ترقی که بسبب خدمت
میشود از ریاضات این کس عشر عشیر آن نمیشود خدمت ست که کار چندین
ساله را در طرفة العین میسر می آید و خدمت ست که سالک را بجذبات
الهیه میرساند ❊

روز سه شنبه غره جمادی الآخره بنده حاضر حضور گردید ذکر گرسنگی
که طعام عاشقان ست افتاد حضرت ایشان حدیث شریف خواندند که پیغمبر
خدا صلی الله علیه وسلم گاهی طعامی بسیر شکم تناول نفرموده اند و همچنین اصحاب
کرام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین گرسنگیها کشیده اند و اولیا متقدمین
ریاضات شاقه و مجاهدات شدیده کشیده اند برگ درختان و بیخ گیاه
قوت ایشان بود پارچهای کهنه که در راه افتاده بود آنرا پاک ساخته
لباس خود میساختند کسی بعد از پانزده روز میخورد و کسی قریب یکماه
هیچ تناول نمیفرمود کسی شصت سال پشت بر زمین ننهاد و کسی چهل سال
خواب نکرد حضرت بزرگ شاه نقشبند رضی الله تعالی عنه در طریقه خود
توسط را اختیار فرموده گفته اند که از نیم آثار کم نباید خورد تا قوت
عبادت ساقط نگردد و امام غزالی رحمة الله علیه فرموده اند که شیر و روغن
و ادام دیگر که همراه نان می خورد باید که درین نیم آثار داخل باشد
نیز حضرت ایشان فرمودند که قیاس حال خود بحالت رسالت پناهی

صلی اللہ علیہ وسلم نباید کرد کہ آنحضرت فرمود کہ من مثل شما مردمان نیستم بلکہ طعام وشراب پیش پروردگار خود تناول میکنم ۞

روز چہارشنبہ دوم جمادی الآخرہ غلام محمد فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ آدمی را باید کہ نظر بر صدق مواعید حق سبحانہ داشتہ نگاہ بطرف اسباب ظلنیہ ووہمیہ ننماید وبیقین داند کہ او روزی میرساند ہر کرا پیدا کردہ است روزیش مہیا کردہ است ۞ مصرعہ رزق را روزی رسان پر میدہد ۞ وایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ قبل از بنای خانقاہ بسبب قلت مکان برای اقامت صوفیان آرزو نہایت بود ودر جوار مکانی بود کہ مالک آن بیع میساخت شخصی گفت کہ این مکان را شما خرید نمائید درآن زمان یک خرمہرہ در پاس نداشتم درجناب کارساز حقیقی جلت عظمتہ دعا بجہت برآمدن این مدعا نمودم حق سبحانہ وتعالی دعا را ہم آغوش مدعا گردانید وفتوحی از غیب رسانید کہ آن مکان را خرید کردہ درتحت تصرف خود آوردم وچند مکانات دیگر بمبلغ ہفت ہشت ہزار روپیہ خریدہ داخل خانقاہ نمودم تا الی الآن خرچ آنچہ از غیب الغیب عنایت میفرماید وکار روائی واداہای احتیاج بود احسن کما ینبغی مینماید ۞

روز پنجشنبہ سوم جمادی الآخرہ بندہ بحضور فیض گنجور حاضر گردید

حضرت ایشان بزبان گوهرفشان ارشاد فرمودند که احوال صوفیان خانقاه معلوم نمایند که نماز تهجد میخوانند و مداومت برین مینمایند یا کسیکه مداومت برین امر نمیکند او را تنبیه بلیغ کنید و خود در آمده خفته را بیدار و بیدار را متوجه بیار نمایند که فرموده اند

یکچشم زدن غافل ازان ماه نباشی ؎ شاید که نگاهی کند آگاه نباشی

پس از سی سال این معنی محقق شد بخاقانی ؎
که یکدم با خدا بودن به از ملک سلیمانی

روز جمعه چهارم جمادی الآخره فقیر بجناب فیضمآب حضرت پیر دستگیر حاضر گردید حضرت ایشان برای صلوٰة عصر در مسجد تشریف آورده بودند بعد ادای نماز ملا گل محمد غزنوی کلام از کسی عرض کردند حضرت ایشان بسیار تنبیه فرمودند که در بارگاه حضرت حق جل و علا آنقدر بی ادب نباید شد و متوجه بجانب غیر او سبحانه نباید گردید در روبروی بادشاه ظاهری چه قدر آداب ملحوظ دارید پس بحضور بادشاه حقیقی چون روآرید زیاده تر کسر خود باید کنید و خود را هدم محض گردانید و نسبت شده چه در یار در آئید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که صوفی را لازم است که در صلوٰة لحاظ نماید که در قیام چه کیفیت حاصل شده و در رکوع چه انوار طاری شده و در سجده چه اسرار هویدا گشته و در قاعده چه فیض

وارد شده و بعد از نماز انجام را خیال کند که چه برکات بسبب ادای صلوة
دست داد و بعد ازان درس مکتوبات قدسی آیات شروع شد حضرت ایشان
بسیار اسرار و غوامض مقامات عالیه بیان فرمودند و دران اثنا میر قمر الدین
سمرقندی عرض نمودند که فنا را عود هست و عدم را عود نیست حضرت ایشان
فرمودند که وجود عدم را عود هست و وجود فنا را عود نیست مرتبهٔ عدم اول است
و مرتبهٔ فنا آخر چون اعدام پیاپے مے آیند فنای فنا حاصل میشود بعد
ازان این شعر فرمودند

وصل اعدام گر توانی کرد   کار مردان مرد دانی کرد

بعد ازان مولوی شیر محمد عرض نمودند که مرا عدمیت می آید و تا یکپاس
میماند و گاهی کم و گاهی زیاده و از ذکر آن حالت میرود حضرت ایشان
فرمودند که دران وقت ذکر نباید کرد بلکه پرداخت آن نسبت باید نمود که تا این
احوال چندان بظهور آید که هرگز نرود پس حضرت ایشان بزبان گوهرفشان
این مصرعه خواندند مصرع برنمی خیزد بتعظیم قیامت گرد ما
بعد ازان شخصی آب برای دم نمودن بجهت شفای مریض در حضور آورده
حضرت ایشان قدری آب پس خورده خود دران آبخوره انداختند و این
نقل فرمودند که دارا شکوه در حضور بزرگی آب بجهت شفای مریض فرستاد
که این را نوش فرموده عنایت فرمایند که سور المؤمنین شفاء در خبر وارد است

ایشان قدری ازان آب نوش فرموده فرستادند و از هیبت الهی ایشان را
اسهال شد که خداوند ایمان کامل دارم یا نه اگر آن مریض را شفا
حاصل شد مشعر بر ایمان ماست و الا دلیل بر ما و گرفتاری ما و ایضاً حضرت
ایشان میفرمودند که من هر روز این دعا میخوانم و هر یک را باید خواند
اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَارْحَمْنِیْ وَعَافِنِیْ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ وَاشْفِنِیْ شِفَاءً عَاجِلًا
لَا یُغَادِرُ سُقْمًا وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که در
کلام نسبت متکلم ظاهر میشود بعد ازان ارشاد کردند که قبل ازین عرضی
مولوی بشارت الله صاحب آمده بود در آن احوال باطن خود را از ابتدا
تا انتها ترقیم نموده بودند و میان احمد یار صاحب که صاحب ادراک صحیح اند
هم در آن وقت موجود بودند چون آن عرضی میخواندم نسبت همه مقامات
که در آن ثبت بودند ظاهر گردید چنانکه میان احمد یار صاحب هم معلوم کردند
بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که میان ابوسعید صاحب هم در احوال باطن
خود رساله تحریر نموده اند من آنرا من اوله الی آخره دیده ام مطابق
مکتوبات شریف حضرت امام ربانی ست بعد ازان حضرت ایشان فرمودند
که مولانا خالد رومی را هم گفته ام که احوال باطن خود تحریر سازند ان شاء
الله تعالی اوشان هم نگاشته خواهند فرستاد مولانا خالد از خلفاء

حضرت ایشان هستند که در بغداد شریف بهدایت طالبان و رهنمای سالکان مصروف اند مرجع عالم اند عرضی ایشان بجناب حضرت ایشان آمده بود متضمن این احوال بود که صد کس عالم متبحر صاحب تصانیف از یاران این فقیر قابل اجازت گردیده اند و پانصد کس از اکابر علما داخل طریق شده اند تعداد عوام و خواص مردمان که بیعت نموده اند چه بیان آید ؁

روز شنبه پنجم جمادی الآخره بحضور پر نور حاضر شدم سطری چند از مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بموجب امر شریف در حضور خواندم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که معنی این کلام فیض نظام بفور تمام فهمیده میشود لیکن فیض و برکات آن فقد وقت ست وایضاً حضرت ایشان فرمودند که در سیر لطیفهٔ قلب تلوینات می آیند از قسم قبض و بسط و فراغ و سرور و ذوق و شوق و وقتیکه قلب از تقلب باز گردید و به فنا و بقا رسید از تلوینات رست و به تمکین پیوست بعد ازان در سیر لطیفهٔ نفس هم تلوینات می آیند و احوال گوناگون در پیش میشود و چون از بوقلمونی باز میگردد و بفنا و بقا میرسد از تلوین به تمکین می در آید بعد ازان احوال و اسرار در لطیفهٔ قالب هم میرسند و تلوینات پیدا میشوند لیکن لطائف عالم امر را بهای از تلوین و رسائی تا تمکین نیست و اگر هست به نسبت ست لا بالاصالة ؁

روز یکشنبه ششم جمادی الآخره غلام بحضور فیض گنجور حاضر گردید شخصی از مکه معظمه اسم مبارک ایشان شنیده آمده بود ازو پرسیده شد که تو چه شنیده آمده گفت که من در بیت الله بودم که قافله از بغداد شریف آمده بود مردمان آن کاروان در حرم شریف مذکور مینمودند که در بغداد شریف شخصی ست عالم متبحر مولانا خالد نام دارد و بهندوستان رفته طریقه نقشبندیه از حضرت قیوم زمان غوث جهان کاشف اسرار خفی و جلی مولانا غلام علی رضی الله تعالی عنه اخذ کرده خرقه خلافت پوشیده آمده است در اقلیم روم شهرهٔ آفاق گردیده عالمان اقلیم روم اکابران مرزوبوم بدست او بیعت نمودند پس من از استماع این سخنان مشتاق لقاء حضور گردیدم آخر الامر از عنایت الهی تا به این آستان فیض نشان رسیدم

روز دوشنبه هفتم جمادی الآخره

در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که نسبت نقشبندیه عبارت از دوام حضور و آگاهی و کم شدن خطرات از دل اکابران طریقه شریفه مقرر نموده اند لیکن نزد ما کم شدن خطرات بجای گم شدن خطرات ست و ایضاً حضرت ایشان قلبی و روحی فداه ارشاد فرمودند که چهار قسم فنا که جناب غوث صمدانی قطب ربانی حضرت سید محی الدین ابا [illegible]

عبد القادر جیلانی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالے عنہ وارضاہ عنا فرمودہ اند چنانچہ در باسبق مذکور شدہ اند در فناء قلبی کہ عبارت از نسیان ماسوی ہست حاصل میشوند۔

روز سہ شنبہ ہشتم جمادی الآخرہ فدوی جان نثار در حضور آن محبوب پروردگار حاضر گردید حضرت ایشان بزبان گوہر فشان ارشاد فرمودند کہ جمیع تصنیفات اکابران طریقت و تالیفات عارفان حقیقت مملوست از توحید وجودی و ذوق و شوق و بیان مقامات عشرہ کہ عبارت از توجہ و انابت و صبر و قناعت و زہد و توکل و رضا و تسلیم و غیرہ است دران مندرج لیکن مقاماتیکہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ تحریر فرمودہ اند ہیچکس از عارفان این معارف در سلک تحریر منتظم نکردہ و در زمین و آسمان کتابے در عرفان یزدان مثل مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد نیست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ سالک را در سیر لطیفۂ قلب و نفس ذکر خفی و نفی و اثبات و تہلیل لسانی ترقی می بخشد و در سیر عناصر ثلثہ کثرت نوافل با طول قرارت و در کمالات ثلثہ تلاوت کلام اللہ مجید و در حقائق سبعہ خواندن درود موجب ترقیات می شود بعد ازان در حضور کسی با نسبت و عبادت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ بعضے اولیاء راسوخیت بجناب حق سبحانہ از کمال زہد و ریاضت و

ترک و تجرید حاصل میشود و جمعی را قرب الهی جلشانه از کثرت عبادت میسّر
میشود لیکن مقام اهل عبادت بر صاحب توکل و زهد و ریاضت عالی ست
وایضاً فرمودند که هرکرا الیقین زیاده مقام او اعلا وایضاً حضرت ایشان
فرمودند که حضرت شاه گلشن رحمة الله علیه صاحب کشف و کرامات و زهد
و ریاضات بودند سی سال عمر در گلیم گذرانیدند و بعد از سه روز قدری تناول
میفرمودند طعام پوست خربزه و تربوز و پوست اشیای دیگر خوردنی
هر موسم بود که در کوچه و بازار افتاده بودند آنرا برداشته پاک ساخته
میخوردند و در مسجد جامع استقامت می ورزیدند و چون شدت عطش میشد
دو سه کف آب حوض مینوشیدند و آن بسیار شور بود روزی عورت فاحشه
بحسن کمال آراسته و بجمال پیراسته از دریچه بام رو برآورده نظاره میکرد
یاران طریقه که دران مجلس حاضر بودند از ایشان عرض نمودند که این زن
را توجه فرمایند که بهدایت آید ایشان تساهلی فرمودند چون یاران مبالغه
بسیار کردند ایشان متوجه شدند بحکم خداوندی جلشانه بعد از دو سه
گهری آن عورت ترک لباس کرده حلق سر نموده کفنی گلیم پوشیده بحضور
ایشان آمد و توبه و استغفار از اجرام سابق ساخته از ایشان بیعت نمود
و حلقه بندگی در گوش اخلاص انداخت و هم دران عهد حضرت قیوم
زمان حرضی عن غیر قبله عالم خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه بودند

و مسند ارشاد و سجادهٔ هدایت از وجود با جود ایشان مزین بود
صاحب عبادت کثیره بودند بعد از نماز مغرب صلوة اوابین میخواندند
و دران ده سیپاره های کلام الله مجید قراءت میفرمودند بعد ازان حلقهٔ
رجال مینمودند و توجه میفرمودند بعد ازان در محل سرا تشریف برده حلقهٔ
نسا مینمودند و توجه میفرمودند بوقت نصف شب چند گهڑی استراحت
نموده برای تهجد می برخاستند و در صلوة تهجد چهل بار یا شصت بار سورهٔ
یسین میخواندند بعد ازان در مراقبه تا بچاشت اوقات بسر می بردند بعد ازان بچاشت
حلقهٔ رجال میکردند و همه روز توجه نمودن و هدایت ساختن مخلوق مشغول میبودند
و بعد ازان قدری قیلوله نموده برای نماز فی الزوال برخاسته بطول
قراءت در چهار گهڑی ادا میفرمودند بعد ازان ختم خواجها خوانده نماز
ظهر می پرداختند بعد ازان تلاوت کلام الله نموده طعام تناول میفرمودند
و همین وقت طعام آنحضرت بود و بعد از نماز عصر مشکوة شریف یا مکتوبات
مذکور میشد و چون از محل سرا بمسجد تشریف می آوردند امرایان و شاهها
و مندیلهای خود از آستانهٔ فیض نشانه تا بمسجد شریف بر زمین می انداختند
که قدم مبارک بر زمین نهند و اگر بعیادت مریض و یا باجابت دعوت
سوار می شدند سواری ایشان مثل پادشاهان جلوه گر بودی روزی
ایشان سوار شده بزیر جامع مسجد گذر فرمودند و حضرت شاه گلشن رحمة الله

علیه دیدند که شخصی در نالکی نشسته است و بسیار پالکیها در رکاب آن میروند
و مجمع کثیر رنگ غلامان گرد و پیش پالکی او هستند و انوار سیلان آن نالکی او چنین
است که گویا از بالای نالکی تا فلک نوریست لامع و تمام کوچه و بازار مملو
ازان نور گردیده است حضرت شاه گلشن گلیم کهنهٔ خود را از سر انداختند و
یاران خود را فرمودند که این را در آتش بسوزانید یاران عرض نمودند که سببش
چیست فرمودند که این امیر که میرود آنچنان در سواری این نوریست که
من در گلیم خود گاهی شمه‌اش مشاهده نکرده ام و با وصفیکه سی سال درین
گلیم ریاضت صرف کرده ام شخصی عرض نمود که حضرت محمد زبیر هستند
ایشان فرمودند لله الحمد که بزرگزادهٔ ما هستند آبروی بابا قیماند و مریدان
خود را برای استفاده بخدمت حضرت قبلهٔ عالم فرستادند و فرمودند جائیکه
حضرت ایشان تشریف دارند ما را مرید گرفتن جائز نیست و درین اثنا
ذکر ریاضات و مجاهدات اولیای متقدمین بیان فرمودند و تاسف بسیار
خوردند که از دست ما هیچ نمی آید بعد ازان بمقام شکر آمده فرمودند که از فضل
الهی درینجا اگر شخصی می آید و موافق فرمودهٔ ما کار میکند او را البته چیزها
وارد میشوند و این شعر خواندند ؎

عاشق کجا که یار بسجانش نظر نکرد | ای خواجه درد نیست وگرنه طبیب هست

روز چهارشنبه نهم جمادی الآخره ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر

کرده بودم سخنی از خطرات و وساوس طالبان بمیان آمد حضرت ایشان
فرمودند که وساوس و خطرات که بر دل می آیند چهار قسم اند شیطانی ملکی
نفسانی حقانی وساوس و خطراتیکه شیطانی باشند از جانب یسار
می آیند و ملکی از طرف یمین و نفسانی از سمت فوق که دماغ ست و
حقانی از فوق الفوق بر دل نزول میکنند و ایضاً فرمودند که حضرت
سید البشر علیه صلوة الملک الاکبر ارشاد فرمودند که ذلک من
کمال الایمان یعنی این آمدن خطرات مقتضای کمال ایمانست چه
هر جائیکه چیزی باشد البته خوف آمدن دزد میشود و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه از عنایت پروردگار و از توجهات
پیران کبار خطرات از دل طالبان کم میشود و بعد از ان کم میشوند در درون
قلب نمیروند مثل مگسها که بر آئینه می نشینند و در درون آئینه رفتن نتوانند
و یا خس و خاشاک که بر روی دریا میباشد و در ته آب ره نیابد همچنین
خطرات بیرون آیند و در دل نمی درایند بعد از ان از آنجا هم مندفع
شده بلطیفهٔ نفس می آیند و پس از تزکیهٔ نفس بتخلیه ظهور کنند و چون
از آنجا نیز بروند دیگر هیچ جا هیچ وقت نمی آیند صاحب این مقام را
اگر فرضاً عمر هزار ساله داده شود هرگز خطرهٔ غیر در دل او نیاید *
روز پنجشنبه دهم جمادی الآخره غلام در محفل فیض منزل حاضر

گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که هر کرا الیقین زیاده است مقام قرب او اعلی تر است باید دانست که مقام یقین سه اند اول علم الیقین ست دوم عین الیقین سوم حق الیقین ست که تفصیل این در کتب مسطورست احتیاج ارقام ندارد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار پُرانوار حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی رضی اللہ تعالی عنہ رفته بودم بالله العلی العظیم خواجه را دیدم که از مزار خود بیرون آمده استقبال من نمودند و بسیار نوازشها فرمودند۔

روز جمعه یازدهم جمادی الآخره بحضور عالی حاضر گردیدم در آن وقت مذکور وفات بزرگان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که جناب والد ماجد من رحمة اللہ علیه طریقه شریفه قادریه داشتند چون وقت ارتحال ایشان رسید ارشاد فرمودند که جناب حضرت غوث الاعظم محبوب سبحانی عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالی عنه تشریف آورده اند پس اشارت از دست مبارک خود کردند که این ایستاده اند حضرت غوث الاعظم و جان بحق تسلیم شدند اللهم نور قبره و بعد ازین بسیار کرامات و خرق عادات ایشان بیان فرمودند۔

روز شنبه دوازدهم جمادی الآخره بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که عرضی مولوی بشارت الله

آمده بود در جواب این ارقام نمودیم که از گذشته نادم و مستغفر باشند
و آینده را اجتناب لازم شناسند و علی الدوام مشغول یاد الٰہی
باشند ہم درین اثنا شخصی عرض نمود که حضرت ایشان برای من
چیزی ارقام فرمایند حضرت ایشان این آیۂ کریمه نوشتند قُلِ اللّٰهُ
ثُمَّ ذَرْهُمْ و تفسیر آن نیز برین نہج قلمی نمودند که تفویض امور جزی و
کلی بحضرت اللّٰه سبحانه باید کرد و از تدبیر معاش و فکر آن ہیچ نباید فرمود
و تعلقات ما سوی اللّٰه را بگذار و امور خویش را باو تعالیٰ بسپار

سپردم بتو مایۂ خویش را		تو دانی حساب کم و بیش را

روز یکشنبه سیزدهم جمادی الآخره بحضور فیض گنجور مشرف شده حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که متصوفین متقدمین فرموده اند
که راه الٰہی جل و جلاله دو گام ست گامی بیرون ہستی خود زدن و یک گام
دیگر بحق پیوستن ست و حضرت مجدد الف ثانی رضی اللّٰه تعالیٰ عنه فرموده
اند که راهی که ما در صدد قطع آنیم ہمگی ہفت گام ست دو گام بعالم
خلق تعلق دارد و پنج گام بعالم امر اول که سالک در عالم امر قدم نهد
بتجلی افعالی رسیده که عبارت از فنای قلبی ست و یک گام دوم تجلی
صفات ثبوتیه که عبارت از فنای روحی ست و یک گام سوم تجلی شیونات
ذاتیه الٰہیه که عبارت از فنای سری ست و یک گام چهارم تجلی صفات

سلبیہ الہیہ کہ عبارت از فناء خفی ست وگام پنجم شان جامع الہی
کہ عبارت از فناء اخفی ست ، و دو گام کہ تعلق بعالم خلق دارد و گام
اوّل فناء لطیفہ نفس ست وگام دوم فناء لطیفہ قالب بعد ازان حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ تا باینجا کہ قطع لطائف سبعہ میشوند نصف
راه سلوک طریقہ شریفہ مجددیہ طی میشود و نصف دیگر کہ باقی ست از آن
نصف اول بمراتب وسیع تر و عالی تر ست و آن عبارت ست از کمالات
ثلثہ و حقائق سبعہ کہ تفصیل آنہا در مکتوبات قدسی آیات حضرت امام
ربانی رضی اللہ تعالی عنہ مفصلاً و مشروحاً مسطور ست ،

روز دوشنبہ چہاردہم جمادی الآخرہ ،

بندہ بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان دران وقت
درس کلام مجید می فرمودند و دُرر غرر معانی را برشتۂ تحقیق
و تدقیق انتظام میدادند شخصی عرض نمود کہ وقت حضرت
ایشان از حضرت مولوی عبد العزیز صاحب زیادہ است
حضرت ایشان فرمودند کہ او بہ ایشان بحر علم و دریای بیانند
از گل گلدستہ مہیا می سازند و من از گل غنچہ میکنم ؎
روز سہ شنبہ پانزدہم جمادی الآخرہ غلام بحضور آن قبلہ
انام حاضر گردید حضرت ارشاد فرمودند کہ روزی حضرت شاہ گلشن رحمۃ اللہ

علیه نشسته بودند ناگاه مرد ذمی از در درآمد ایشان برای تعظیم او سر قد
برخاستند مردمان متحیر ماندند بعد از ان ایشان از آن مرد ذمی پرسیدند
که از تو بوی مرشد من می آید آنمرد عرض کرد که نزد من هیچ چیز نیست الا
کتابے ایشان - کتاب را کشاده دیدند در دو سطر چند از دست خط خاص
حضرت مظهر اسرار سرمد حضرت شیخ عبدالاحد رضی الله تعالی عنه متحرر بودند
و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی مولوی رفیع الدین صاحب مدظلہ العالی
تعالے کتابے میخواندند و من نیز دران مجلس حاضر بودم ناگاه انوار و برکات
بسیار آمدند گفتم که از خواندن این دو سطر فیضی کثیر وارد شد مولوی صاحب
فرمودند که این دو سطر نوشته حضرت عبدالاحد اند و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که روز دیگر هم برین نهج واقع شد گفتم که فیضی بنوع دیگر آمد مولوی
صاحب فرمودند که این سطر محرره حضرت شاه ولی الله اند رحمة الله علیه
راقم گوید عفی عنه که اولیاء الله گلهای باغ وحدت اند هر گلی را بوئے
علیحده و رنگے جدا عطا فرموده است هر کسی را که قوت شامه داده اند
نیز در رنگ و بو مینماید و این همه رنگ ظهور آن بیرنگ ست که در هر گلے
برنگ دیگر جلوه گر گردیده است عاشق شیدا هر رنگے که می بیند رنگ بیرنگ
می شناسد و هر بوی که می بوید بوی محبوب حقیقی دران میجوید ناچار برنگ
بلبل از جام بیقراری گل مینوشد و مدهوش میگردد شد ۰

روز چهارشنبه شانزدهم جمادی الآخره بنده در حضور سراپا
نور حاضر گردید دران وقت مردمان غزنوی و بخاری در حضور
پر نور حاضر بوده رخصت خواستند حضرت ایشان ارشاد فرمودند که از شما
یک کس درینجا ماند و چند مدت استقامت ورزد که تا نسبت باطنی پیدا کرده
راهی بوطن خود گردد شیخ گل محمد غزنوی هم دران مجلس حاضر بودند حضرت
ایشان فرمودند که گل محمد را به بینید که پیر بخارا شده است و اینجا آمده بود
و کلام الله مجید هم نخوانده بود از تفضلات الهی جل شانه و عنایات پیران
کبار رضی الله تعالی عنهم اجمعین در چند مدت کلام الله مجید ختم کرده و علم
فقه تحصیل کرد و نسبت باطن بقوت تمام پیدا ساخت و خرقهٔ خلافت اینجا
گرفته در بخارا شریف پیری شده هدایت و ارشاد بمردمان آن دیار مینماید
بعد ازان حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

بنشین بگدایان در دوست که هر کس
بنشست باین طائفه شاهی شده در تخت سعادت

روز پنجشنبه هفدهم جمادی الآخره در محفل همین منزل حاضر گردیدیم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که چون نفس مطمئنه میگردد و از خصائل
رذائل بحسنات میگردد ع شاهی شده بر تخت صدر مینشیند
و این حالت بعد از قطع دائره ولایت کبری که متضمن سه دائره و یک
قوس ست میسر میشود و شرح صدر بحصول می انجامد و نظری بدیهی میگردد

واستدلالی کشفی که فنای نفس عبارت از انست بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که کمال این فنا بعد از مدت مدید حاصل میشود حضرت خواجه باقی باللہ رضی اللہ تعالےٰ عنه فرموده اند که سالکے که تا چهل سال خلوت اختیار کند و هر روز بر چهل هزار بار اسم ذات و نفی و اثبات مداومت نماید دران وقت بکمال فنا میرسد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت ایشان شهید نور اللہ مرقده المجید ارشاد میفرمودند که سی سال بخدمت پیران کبار نموده هم چهار سال بخدمت حضرت مظهر انوار سبحانی سید نور محمد بدایونی رسیده توجه گرفتم و شش سال بعد از انتقال ایشان بمزار پر انوار حاضر شده هم بعد ازان بخدمت عارف باللہ حضرت حافظ سعد اللہ علیه رحمة اللہ رفتم دوازده سال بخدمت آن مرشد باکمال گذرانیدهم پس از انتقال ایشان بخدمت منفرد زاهد و عابد حضرت شیخ محمد عابد رضی اللہ تعالےٰ عنه آمدهم و ده سال بتوجه شریف ایشان مستفیض شدهم بعد از وفات شریف ایشان سی سال شده اند که باشغال و اذکار و حلقه و مراقبه مشغولم و مردمان را بیعت و هدایت مینمایم پس الحال که شصت سال درین راه گذرانیده ام فنای قلبی بتمامیت و اکملیت میسر گردیده است و تعلق علمی وجهی کما ینبغی در دل نمانده است و خود را مرده می یابم از هستی نامی و از خودی نشانی نمانده است مردمان که نزد من می آیند

وسلامی میکنند و یا پیام دیگران میرسانند میدانیم که من مرده ام ایشان بقبر
می آیند و سلام میکنند و کلام میگویند و پیام میرسانند چون بار دیگر میگویند
من بضرور در خود نظر میکنم میگویم که شاید من زنده ام و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که جناب قیوم زمان خلیفه رحمان قطب شام و روم حضرت ایشان
عروة الوثقی خواجه محمد معصوم رضی الله تعالی عنه میفرمودند که مردمان بکلمه
طیبه اشتغال دارند و لااله الاالله که میگویند بجای الاالله الا انا متحقق میشود
تا وقتیکه فنای نفس که عبارت از شکستگی انا ست حاصل نیست بجای
الاالله الا انا ست و هم حضرت ایشان عروة الوثقی خواجه محمد معصوم رضی الله
تعالی عنه نوشته اند که روزی من بسیار تضرع وزاری بجناب باری
عزاسمه بجهت فنای انا نمودم مشاهده کردم که بسیار زنارها از گردن نفس
من بدر می آیند و می شکستند بعد ازان بخدمت حضرت والدی و شیخی
مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه حاضر شده اظهار این واقعه ساختم حضرت
والدی فرمودند که تا هنوز فنای کامل نگردیده و بعد از مدت مدید اتفاق
طواف بیت الله افتاد در انجا از فضل او سبحانه جل شانه حصول این
دولت عظمی و موهبت کبری نقد وقت گردید لله الحمد والمنة که بعد از
حصول این سعادت در کلمه لااله الا انا که گرفتار بودم بیرون آمده بکلمه
طیبه لااله الاالله مشغول گشتم ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله

ذو الفضل العظیم بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که برای تبدیل اخلاق
رذیله و صفات بشریت و رفع انانیت تکرار کلمهٔ طیبه بکثرت ذکر باید نمود
هرگاه که انوار الهی جل شانه غالب آمد البته در اخلاق و اوصاف سالک شکستگی
حاصل خواهد شد آیهٔ کریمه إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا
أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً اشاره فرما بهمین معنی ست ؎

روز جمعه هجدهم جمادی الآخره حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان
عزیزی را مخاطب ساخته فرمودند که آیهٔ شریفه رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَ
لَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ اشاره بدوام ذکر قلبی دارد و در کریمه فَاذْكُرُوا اللَّهَ
قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ نیز امر بهمین ذکر قلبی مفهوم میشود چه ذکر قلبی
هر وقت میشود و ذکر لسانی علی الدوام تعسر میدارد و درین اثنا اخوان الصفا
معروض ساختند که اگر بزرگی در حین حیات خود خلیفهٔ خود کسی را مقرر نساخته
و بعد از فوت او مشایخ وقت شخصی را بجای آن بزرگ نشانند و خرقه و
کلاه آن بزرگ اورا پوشانیدند دران شخص برکتی و نسبتی پیدا می شود حضرت
ایشان ارشاد کردند که بلی چنین ست بعد ازان نقل فرمودند که بزرگی
وفات یافت و کسی را خلافت در حین حیات خود نداده بود مردمان مجتمع
شده بعد از انتقال آن بزرگ جبه و دستارش شخصی را پوشانیدند فی الحال
احوال آن شخص مثل احوال آن بزرگ گردید و بهمون مراتب ترک و تجرید رسید

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که بزرگی بوقت انتقال وصیت نموده
بود که بعد از من بروز چهلم که اجتماع مردمان خواهد شد طائری از غیب می آید
پس بر سر هر کس که بنشیند خلیفهٔ من است حاضران از استماع این واقعه
متحیر شدند باقتضای الٰهی جل شانه بعد از واقعه آن بزرگ بروز چهلم همون
واقعه در پیش آمد که طائری از آسمان پرواز نموده در مجمع مردمان آمده بر
فرق شخصی بازاری اهل حرفه نشست مردمان دیدند که این شخص قابل
خلافت و لائق اجازت طریقه نیست لیکن بموجب فرمودن آن بزرگ
آن شخص را گفتند که خرقه خلافت ترا وصیت نموده اند آن شخص گفت که
من مرد بازاری ام لیاقت این امر ندارم آخر الامر بگفتن همه صاحبان
شرفت خود فهمیده گفت که من در بازار رفته داد و ستد گذاشته از مردمان
اهل معامله اطلاع نموده می آیم پس آن شخص در بازار رفته انفصال معاملات
کرده آمد و خرقه و دستار آن بزرگ پوشید حق تعالی همون وقت
از نسبت باطنی سرفراز فرموده وایضاً حضرت ایشان فرمودند که شاه
عبد الرحمن قادری مردی بزرگ بودند و در ترک و تجرید قدم راسخ داشتند
اکثر اوقات بر گاوی سوار میشدند چهار نان و پارچه پنیر بالای سر خود
می بستند و جهلنگه چهار پائی بجای لباس می پوشیدند خرق عادت
بسیار از ایشان صادر می شد بعد از وفات ایشان فرزند ایشان بجا

ایشان نشستند رجوع مردمان بطرف ایشان شد شاہ حسین نام فردے
از مریدان شاہ عبد الرحمن رحمۃ اللہ علیہما در وقتیکہ مجمع بسیار بخدمت
پیرزادہ نشستہ بود آمدہ عرض نمود کہ اگر تبرک جھلنگہ ملبوس شدہ من ہم
عنایت شود امید دارم و این سخن را چند بار تکرار کردہ مردمان گفتند کہ این
مرد دیوانہ است کہ جھلنگہ را می طلبد خیر بگیرد شاہ حسین ہمونوقت آن جھلنگہ
را کہ بہتر از خلعتہای فاخرہ دانستہ در بر خود پوشیدہ ہمونوقت توجہ جمیع مردمان بطرف
او شد و قائم مقام پیر خود شدند بعد ازان در حضور پرنور مذکور حلیہ مبارک جناب
محبوب کبریا سید ہر دو سرا احمد مجتبیٰ محمد مصطفےٰ علیہ و علی آلہ من الصلوات
اتمہا و من التسلیمات اکملہا آمد حضرت ایشان این شعر فرمودند ؎

بصورتیکہ توئی کس را آفرید خدا		ترا کشیدہ و دست از قلم کشید خدا

بعد ازان ارشاد فرمودند کہ شعر دیگر ہم یاد آمدہ است لیکن خواندنش
تقاضای ادب نیست پس بگفتن بعضی حاضران مجلس خواندند و آن بیت ؎

توباین جمال و خوبی چو بطور جلوہ آئی ۔ ارنی بگوید آنکس کہ بگفت لن ترانی

روز شنبہ نوزدہم جمادی الآخرہ حاضر حضور گردیدم درین اثنا
ذکر شبہاتیکہ بعضی عزیزان بر کلام حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی
اللہ تعالیٰ عنہ نمودہ اند آمد حضرت ایشان ارشاد کردند کہ فضیلت پناہی
مولوی سید محی الدین رحمۃ اللہ علیہ از گزیدہ اصحاب شنیدہ احباب

حضرت ایشان شهید رضی الله تعالی عنه بودند از زبانی مولوی فخر الدین
چشتی رحمة الله علیه نقل میکردند که مولوی صاحب مرحوم میفرمودند که جواب
اعتراضات چنانچه حضرت مجدد خود در مکتوبات شریفه قلمی فرموده اند از
هیچکس نخواهد شد بعد از ان فرمودند که میدانی که مولوی غلام محی الدین کدام
شخص بودند بزرگی بودند جنیدی صبر و توکل و قناعت و ریاضت ایشان
مانند جنیدیان بود و گویا که از خانقاه حضرت سید الطائفه جنید قدس سره
بودند. مردمان میگفتند که حضرت مرزا صاحب قبله چرا پیش ایشان نمی آیند
ایشان میگفتند که مردمان عقلی ندارند از پیرزادگی چه می شود. ایشان
از فرزندان حضرت غوث الاعظم بودند مولوی باب الله صاحب مرحوم
که استاد ایشان بودند اراده کردند که در بغداد شریف حاضر شوند حضرت
غوث پاک رضی الله عنه در واقعه بایشان ارشاد کردند که پیش شما فرزند
من غلام محی الدین حاضر است حاجت آمدن اینجا نیست ٭
روز یکشنبه بستم جمادی الآخره غلام بحضور پر نور آنقبله انام حاضر
گردید حضرت ایشان از درگاه خداوندانه بآداب فدویانه این عاصی
پر معاصی از کمال الطافت فرموده ارشاد کردند دو روز شده است که
توجه بر لطیفه نفس این شخص کرده ام انوار لطیفه مذکور از جبین این از دور
ظهور میکنند یا از حضرت ایشان فرمودند که سبحان الله عجیب عنایات

جناب مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالے عنہ ست کہ در ہر مقامیکہ توجہ
سیکنم انوار آنمقام ہمو قت بر سالک وارد میشوند این ہمہ عنایات
پیران کبار ست رضی اللہ تعالے عنہم اجمعین ؁
روز دوشنبہ بست و یکم جمادی الآخرہ فدوی بحصول فیض
منزل باریاب گردیدہ بشرف دیدار فیض آثار حضور والا مستفیض گشت
حضرت ایشان خطاب مستطاب باین شکستہ و دلخستہ فرمودہ ارشاد کردند
کہ در نسبت عالیہ بہر یکے کمال رسیدہ و این ہمہ اذواق و اشواق منوط
بولایت قلبی اند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ درین طریقہ شریفہ
نقشبندیہ ذکر شرط ست و نگہداشت خواطر و وقوف قلبی و بازگشت
شرط و توجہ مرشد ہم رکن ست اعظم از ارکان این راہ۔ بعد ازان در
حضور مذکور آمد کہ حضرت علی رضی اللہ تعالی عنہ فرمودہ اند کہ جمیع
علوم در بار بسم اللہ مندرج اند بلکہ در نقطہ با حضرت ایشان این رباعی
خواندند ؁

رباعی

دل گفت مرا علم لدنی ہوس ست	تعلیمم کن اگر ترا دسترس ست
گفتم کہ الف گفت دگر گفتم ہیچ	در خانہ اگر کس ست یک حرف بس ست

راقم گوید عفی عنہ کہ مندرج شدن جمیع علوم در نقطہ ظاہرا باین معنی نمو
مینماید شد کہ ہر خطی کہ کشیدہ شود مبدء او نقطہ بود بلکہ مبدء چہ ہمو

نقطه بود که چون کشیده شود صورت خط می شود پس علم عبارت از
خط است که مندرج ست در نقطه بعد ازان در حضور مذکور مجاهدات و
ریاضات و ترک و تجرید آمد حضرت ایشان فرمودند که از ما یان هیچ کاری
نمیشود در روز کلام ها میکنیم و در شب می خسپیم درین راه در شب بیدار بودن
ست و خموش از گفتار شدن ست قلت طعام و خلوت از انام می باید تا
دری از معرفت بکشاید پس این شعر خواندند

جان بده و جان بده و جان بده	فائده در گفتن بسیار چیست

روز سه شنبه بیست و دوم جمادی الآخره بحضور والا حاضر
گردیدیم دران وقت درس مکتوبات قدسی حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه
بود نوشته بودند که در ابتدای مراقبه احدیت مسمی اسم مبارک الله می کنند
که جامع جمیع صفات کمال و منزه از نقصان و زوال ست نه بلحاظ
صفات که الله سمیع ست یا بصیر یا علیم ست یا قدیر پس مولوی شاه
محمد عظیم صاحب عرض نمودند که لحاظ سمع و بصر و علم و قدرت و غیره صفات
چه وجه دارد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که درین مراقبه ذاتیکه جامع
جمیع صفات ست ملحوظ می نمایند نه لحاظ صفتی از صفات چراکه از ذات
که مقصود بالذات ست بسوی صفات که مقصود بالعرض توجه نمودن
از مقصود حقیقی بمطلوب عرضی میل ساختن ست

روز چهارشنبه بست و سوم جمادی الآخره در محفل فیض
منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ذاکران محبوب
حقیقی و عابدان مطلوب تحقیقی که لیل و نهار در یاد پروردگار مصروف اند
و شب و روز در عبادت آن شمع دل افروز با وقت میفرمایند که لیتنی الله
ما ذکره - آه صد آه که ما در فکر طعام و شراب مشغولیم پس مرا باید گفت
لیتنی الله ما اکل و اشرب - بعد ازان در حضور مذکور فقیر آمد حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که الفقیر من خلا عن المراد لا من خلا عن الزاد - بعد ازان
در حضور مذکور صبر و قناعت آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجه
ناصر رحمة الله علیه کمال صبر و قناعت داشتند و کوه تمکین بودند فاقه ها
میکشیدند و از جای خود نجنبیدند بر سر دو زانوی خود درین بسته بر جای
می نشستند که خیال برخاستن نیاید و مدام از جناب حق جل و علا التجا
می نمودند که الهی اگر من از بنی فاطمه ام فاقه از خانه من بر نرود و مرا
فراخی رزق میسر نشود حضرت خواجه میر درد که پسر ایشان اند میفرمودند
که مرا در تمام عمر یک و نیم فاقه میسر شده است یکی بیست و دو روزه و دیگر
که نیم بوده پانزده روز بود سبحان الله عجب نعمتیست فاقه کشیدن هر کرا
آن باشد که نعمت صحبت او [illegible] و در پیش است که [illegible] را
لیلة المعراج صوفی گفته اند بعد ازان در حضور مذکور توحید وجود آمد حضرت

ایشان فرمودند که مقوله محی الدین ابن عربی ست العالم اعراض مجتمعة في عين
عین واحد و صوفیان دیگر که قائل ہمہ اوست اند کلمات و تلفظات ایشان
در ظاہر مخالف شریعت معلوم میشوند و احوالاتیکه مکشوفات حضرت محبوب
سبحانی مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه و توابعان ایشان ہستند
ظاہر بشریعت آراسته و باطن بطریقت پیراسته اند قول ایشان ست که
معارفیکه سرمو مخالف شرع شریف باشد بجوے نخرند و نسبتیکه از ذکر
خفی و وقوف قلبی حاصل میشود و آن حضور و آگاہی و جمعیت ست اعتبار
میسازند و اکابران طریق دیگر احوالیکه از ذکر جہر و سماع بحصول می انجامد
معتبر میدانند و این بزرگواران آنرا غیر معتبر میشمارند لہذا متصوفان دیگر
معترض بر مکشوفات ایشان ہستند الحق که معارف ایشان از فہم فہماء
اعلا ہستند و از درک ادراک بالا٭

روز پنجشنبه بست و چہارم جمادی الآخره بنده بحضور الاقدس
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که سبحان الله عجیب فیض و برکات از
خواندن حدیث شریف نبوی علی صاحبها الصلوة والتحیات ظہور میکند
افسوس که مردمان چشم بصارت از دیدن این برکت دوخته اند فرداییکه
احادیث در مناقب صحابه کرام رضی الله تعالی عنہم اجمعین خوانده شد
من مشاہده نمودم که جسم را از غسل زیاده تر طہارتے حاصل شده

بوقت چاشت از روز مسطور بنده و حلقه حاضر گردید اتفاقاً در میان حلقه جائے باقی نمانده بود و بنده پس پشت فقرائیکه بهتر از صدر نشینی محفل نفسا است نشست حضرت ایشان بلطف این کمترین درویشان نگاهی فرموده این شعر بزبان مبارک خواندند ؛ ع

فریضه است ترا آمدن بدرگه دوست	اگر درون ندهد بار آستان دریاب

بعد ازان باخوالصاحب متوجه گردیده پرسیدند که امروز بر دلهای حاضران حضور کدام کیفیت فائز است ایشان عرض کردند که کیفیت شکست و نیاز بسیار ظاهر است حضرت ایشان فرمودند که امروز چونکه شب عرس مبارک حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران الفانی عمن سوا الله خواجه باقی بالله رضی الله تعالی عنه است برکات بسیار و نسبت شریفهٔ آنحضرت جهان را گرفته ، چرا چنین نباشد که چهارم حصهٔ امت محمدیه مرید ایشان است و این مصرع بزبان مبارک خواندند ع دل شکسته بود گوهر خزینهٔ ما ؛ بعد ازان فرمودند که اکثر اوقات همه وجود خود را مردیک دیده تعبه در نموده بجناب باری ادامینمایم و گاهی از فواد الفواد خود سجده ها بجا می آرم و بخیال خود کثرت این سجدات میکنم تا بحدیکه از خویش نام و نشانی نمی گذارم باز خود را زنده تصور دیده این عمل بجا می آرم ثم الی ماشاء الله تعالے ؛

روز جمعه بست و پنجم جمادی الآخره فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که اکثر عشاقان جناب محبوب و طالبان دیدار مطلوب که وفائی ندیده اند و جفائی کشیده اند از خنجر الم مقتول گشته و از نشتر غم مجروح شده اند میگویند که ؎

جز ترک عشق یار ستمگار چاره نیست ۔ آخر دل ست جان من این سنگ خاره نیست

لیکن ما میگوئیم که این کلام کمال بے ادبانه و سخن نهایت گستاخانه است ما حسن مطلع این غزل البته میخوانیم ؎

روی عرق فشان تو کرد اینچنین مرا ۔ تقصیر آفتاب و گناه ستاره نیست

بعد ازان فرمودند که مراد از روی ذات محبوب ست و از عرق صفات شیونات حاصل آنکه مرا بے سر و سامان و خانه ویران شکسته بال مضطر بال دل بریان چشم گریان سینه کوبان آه بلب سرگرم مجلس تپ دل و جان طپیده جیب و گریبان دریده انیس الم جلیس ماتم عشق آن محبوب که هر دم و هر لحظه بتجلی دیگر متجلی میشود و بصفت دیگر ظهور میفرماید ساخته است تقصیر گردش آفتاب و برگشتگی ستاره نیست که منجمان سعادت و نحوست را بر گردش سبع سیارات موقوف ساخته اند ؛

روز شنبه بست و ششم جمادی الآخره غلام بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان شخصی را مراقبه اقربیت تلقین فرموده بودند

عبارتست از لحاظ معنی کریمهٔ نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیْدِ
روز یکشنبه بست و هفتم جمادی الآخره بحضور پر نور حاضر
گردیدم حضرت ایشان پرسیدند که تو بر تخت شریف حضرت قبلهٔ عالم عالی
سیر خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه بودی نسبت ایشان معلوم کردی
عرض نمودم که نسبت شریفهٔ ایشان اینقدر ظهور میگیرد که گویا هوا آسمان
میبرد از هر سنگریزهٔ آنجا بجای نار نوری بجلوه ظهور میآید و طور هر شجر
آن مقام برنگ شجرهٔ طور بنظر می درآید و هر نخل آن مکان بجای بار نخبت
باریتعالی عطا میفرماید خاکش همه ذرّه ذرّه نور است حضرت ایشان فرمودند
سبحان الله چه گفته شود و گوهر وصف ایشان چه سفته شود ❊
روز دوشنبه بست و هشتم جمادی الآخره فدوی بحضور آن
محبوب سبحانی قیوم زمانی حاضر گردید حضرت ایشان صرف توجه فرموده
رخصت کردند ❊
روز سه شنبه بست و نهم جمادی الآخره بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که شخصیکه بطور اقعامی نشیند بشکل
لفظ محمد می شود علی صاحبها الصلوة والسلام باین نهج که سر بصورت میم و
کتفین بصورت حا و کمر برنگ حلقهٔ میم ثانی و ساقین بشکل دال میگردد
باین وضع نشسته مراقبهٔ اسم مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم می کنند

بسیار فیض وارد میشود و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر قلبی
خیال باید کرد که فیض تجلی افعالیه از قلب مبارک سید البشر علیہ صلوٰۃ اللہ
الملک الاکبر بقلب حضرت آدم ابوالبشر علیہ السلام رسیدہ است برد[ل]
من می آید و در ذکر لطیفہ روح تصور کنند که فیض تجلی صفات ثبوتیہ الہیہ که
از روح مبارک سید عالم صلی اللہ علیہ وسلم بروح حضرت نوح و حضرت
ابراہیم علی نبینا و علیہما الصلوٰۃ والتسلیم رسیدہ است بلطیفہ روح من
فائز می شود و در وقت ذکر سر خیال نماید که فیض شیونات ذاتیہ الہیہ که از
لطیفہ سر مبارک حضرت سید العالمین علیہ افضل صلوٰۃ المصلین بسر حضرت
موسیٰ کلیم اللہ علی نبینا و علیہ صلوٰۃ اللہ رسیدہ است در لطیفہ سر من
می آید و در وقت ذکر لطیفہ خفی خیال نماید که فیض تجلی صفات سلبیہ الہیہ
که از لطیفہ خفی حضرت سرور ہر دو سرا علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلیٰ بلطیفہ
خفی حضرت عیسیٰ علی نبینا و علیہ الصلوات اتمہا و اکملہا رسیدہ ا[ست]
بلطیفہ خفی من وارد میشود و در ذکر اخفیٰ لحاظ باید کرد که فیض شان جامع
الٰہی از لطیفہ اخفیٰ جناب خاتم پیغمبران علیہ صلوٰۃ اللہ الملک المنان
بلطیفہ اخفیٰ من ظہور میکند ازین مراقبات بسیار ترقی در نسبت میشود
و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر ہر لطیفہ از لطائف که میکنند
ہمون لطیفہ مرشد خود و لطیفہ مرشد مرشد خود تا جناب آنحضرت علیہ التحیات

بشکل اینها مقابل لطیفه خود تصور کرده فیض لطیفه شریفه حضرت سید البشر علیه صلواة الله الملک الاکبر بواسطه آن آئینه ها در لطیفه خود اخذ مینماید بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب را باید که هر لحظه و هر لمحه در خیال وصل مطلوب خود باشد و منتظر جلوه او کشد پس آهی از دل فیض منزل خود کشیدند و فرمودند که مناسب حال ما مضطربان فراق یار و بیقراران اشتیاق نگار این ابیات درد آلود و این اشعار غم آلود هستند ؎

زگرمی های دوشین تو امشب یاد میکردم
فریب خویش میدادم که اینک یار می آید

سپند آسا ز جا می جستم و فریاد میکردم
بهر آواز پائے خاطر خود شاد میکردم

بعد ازان ذکر حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که هر کمالیکه در نوع انسان ممکن الوقوع ست در ایشان جلوه ظهور یافته است مگر نبوت که ختم گردیده است بخاتم الرسل علیه من الصلوات اتمها آنچنان ایشانند مطلع جمال پیغمبر و مظهر کمال سید البشر علیه صلوات الله الملک الاکبر

هر لطافت که نهان بود پس پردهٔ غیب
هر چه بر صفحهٔ اندیشه کشد کلک خیال

همه در صورت خوب تو عیان ساخته اند
شکل مطبوع تو زیبا تر ازان ساخته اند

روز چهار شنبه غرهٔ رجب المرجب بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان را در عرس حضرت مودود چشتی رحمة الله علیه مشائخی طلبیده بود حضرت ایشان فرمودند که ما در جائیکه مجلس سماع و وجد و تواجد باشد

هرگز نه دیدیم اگرچه فاتحهٔ بزرگے از بزرگان دین باشد بعد ازان ارشاد فرمودند
که خداوند که از ما چه خطائے صادر شده که علی الصباح در مجلس بدعت طلب
نمودند وازین جهت که ما را مرد فقیر دانسته در مجلس فقرا طلبیدند بسیار خوش شدیم
بعد ازان ذکر نسبت اویسیت افتاد حضرت ایشان فرمودند که هر که نسبت
اویسیت پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم یا بزرگی طلب نماید باید که هر روز در خلوتی
رفته دوگانه ادا نماید و فاتحهٔ آن بزرگ خوانده متوجه روح آن بزرگ بنشیند
در چند روز این نسبت شریفه ظهور خواهد نمود یا بعد از نماز عشا بخیال خود
دستهای مبارک سرور عالم صلی الله علیه وسلم بدست خود گرفته بیعت نماید
و بگوید یا رسول الله بایعتک علی خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا
رسول الله واقام الصلوة وایتاء الزکوة وصوم رمضان وحج البیت
ان استطعت الیه سبیلا همچنین عمل هر شب نموده باشد
روز پنجشنبه دوم رجب المرجب سنه ۱۲۳۱ھ غلام بحضور آن هادی
خاص و عام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب متوسط الاستعداد
بتوجه مرشد کامل مکمل در عرصه ده سال سلوک این طریقهٔ شریفه مجددیه
باتمام میرساند شخصی عرض نمود که خصائل رذائل مبدل بحسنات گردیدن
ممتنع الوقوع معلوم میشوند حضرت ایشان فرمودند که خصائلیکه در جبلت
انسان افتاده اند رفتن آن خیلے دشوارست و درای آن تا سالک
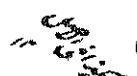
تخلقوا باخلاق الله نگردد از زمرهٔ پیران طریقه در شمار نیاید بعد از ان بنده حضور ید کور شناختن نسبت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حق سبحانه جل شانه مرا چنان ادراکی و وجدانی عطا فرموده است که تمام بدن من حکم قلب پیدا کرده است از هر جانب که شخصی می آید از مقابل بر دمی آید یا از پس پشت یا از یمین یا از یسار احوال نسبت باطن او معلوم میکنم و اعیانا می بینم روز جمعه سوم رجب المرجب بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان مولوی بشیر محمد و مولوی محمد عظیم سلمهما الله تعالی را توجه بعناصر ثلثه سوای عنصر خاک میکردند و فرمودند که در ینجا مراقبه مسمای اسم الباطن میکنند که مبدء فیض مسمای اسم الباطن است و مورد فیض عناصر ثلثه و در اصطلاح حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه این مقام را ولایت علیا میگویند بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که چنانچه مراقبه مسمی الباطن اینجا میکنند همین نهج مراقبه اسم الظاهر در لطائف سبعه میکنند که مبدء فیض در ان جا مسمی الظاهر و مورد فیض لطائف سبعه است اگرچه این مراقبه اسم الظاهر حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید مرا تلقین نفرموده اند لیکن از مکتوبات شریفه حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه معلوم می شود که این مراقبه در ینجا میفرمایند و من بعضی طالبان را تلقین میکنم چنانچه

میان ابوسعید صاحب را اسم الله سبحانه فی الدارین تلقین کرده بودم و
حضرت ایشان این بنده لاشی را هم تلقین فرموده بودند

روز شنبه چهارم رجب المرجب بحضور پرنور حاضر گردیدم حضرت ایشان
فرمودند که شکر عنایات الهی بنعمات نامتناهی که درباب من نالائق صادر
می شوند بچه زبان ادا نمایم که مردمان برای طلب حق جل و علا از بغداد و
قندهار و بخارا و تاشقند درینجا می آیند و از نسبت نقشبندیه مجددیه مستفیض
می شوند موافق استعداد خود هر کسی فیضی میگیرد من چه ام اینهمه عنایات حضرت
ایزد درجهان بواسطهٔ توجهات جناب مرزا جان جانان شامل حال این کمینه
درویشان ست الحق که

گر بر تن من زبان شود هر موئی | یک شکر تو از هزار نتوانم کرد

بعد ازان فرمودند که دیدهٔ قصور من اینست که سگی که بخانهٔ من می آید
میگویم که الهی من چیستم که مقربان ترا وسیلهٔ نجات خود گردانم بهر این سگ
که از مخلوقات ست گناهان مرا بیامرز و نظر عنایت بجا فرما و همدران روز سید
احمد بغدادی از اولاد حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه وارضاه
عنا احوال حضرت ایشان از زبانی مولانا خالد رومی مدظلهم العالی که از
اعاظم خلفاء حضرت ایشان اند و دران اقلیم مهتدی عالم و پیشوای بنی آدم

هستند شنیده ترک مشیخت خود نموده از بغداد شریف باراده بیعت نمودن
بدست حضرت ایشان قطع منازل وطی مراحل نموده آمدند حضرت ایشان فرمودند
محض ستاری آن ساتر العیوب و جرم بخشی آن غافر الذنوب پرده این معصیت
که برمشت خاک این ناپاک بارش ابر رحمت وترشح سحاب مکرمت چندان میفرماید
که هر قطره من لفیاضی از دریای محیط باج میخواهد والاحال من بمصداق این
شعر است ؎

نه تدرویم نه طاوس نه آنیم چه را | چه صیاد سپی کندن بال و پر ما ست
بعد ازان در حلقه نشستند واز کمال شوق ونهایت ذوق این شعر خواندند ؎
وحشی از عشق تو جان داد تو باشی زنده | زندگی بخش کسی عمر کسی جان کسی

روز یکشنبه پنجم رجب المرجب بنده بمحفل فیض منزل حاضر گردیده حضرت
ایشان فرمودند که بکار آمده است این سخن که هجوم مخلوق که از اطراف اربعه
زمین مردمان دراینجا آمده استقامت وتمکین می ورزند وقریب یکصد وپنجاه
کس از طالبان راه یزدان مجتمع شده اند وروز بروز زیاده میشوند در دل این
هیچ خطره نمی آید که اینها را نان خورش میباید ویا بهر پوشیدن پارچه میباید
الحمد لله والمنة که از قلبم خطره خطرات دوجهان ربوده وخیال خیالات دنیا
وآن زدوده - راقم گوید عفی عنه که بمصداق مقوله ناصر علی ؎

جمعیکه سر بسجده وحدت فرو کنند | گر پا و دوست سینه بخار و وضو کنند

چه جای خطره غیر که عارف بلند سیر را کمال محال ست و همدرین اثنا در تفسیر کریمه
إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا
بیان میفرمودند که صنائع بدائع قدرت الهی باید دید که چه صورتهای خوش و
وضعهای دلکش آفریده و لباس احسن تقویم کشیده است روزی هندو پسرکی و
برهمن بچه در مجلس من آمد صورت محبوبانه کسوت مرغوب میداشت مردمان آن
مجلس همه بار وی توجه بجانب او آوردند و دعای چند در چند هدایت او
نمودم آخر الامر دعا باجابت رسید و آن برهمن بچه گریبان کفر از گردن خود
درید و خلعت ایمان پوشید و قامت نمونه قیامت خود را از زیور مقوم ایمان
بیاراست و حسن خود را از نور اسلام جلا داده برخاست •

روز دوشنبه ششم رجب المرجب بنده در حضور پر نور حاضر گردیدم
که امروز روز عرس خواجه خواجگان پیر پیران خواجه معین الدین چشتی ست
رضی الله تعالی عنه بعد از ان حضرت ایشان احوال حضرت خواجه بیان فرمودند
که عمر حضرت خواجه هفتده یا هشتده ساله بود روزی ایشان در باغ خود که
پر از میوها و آبهای جاری بود تشریف داشتند اتفاقاً پیش حضرت خواجه قلندری
آمده و خواست آب نمود ایشان طبقی پر از میوه و کوزه آب شیرین برای
او آوردند آن درویش میوه را تناول فرموده آب را نوش کرد و در حق حضرت
خواجه دعا کرد همون وقت دل حضرت خواجه از دنیا سرد شده و از آنچه در ملک

حضرت ایشان بوده برآمدند اوّل طلب علم فرموده مردانه وار در طلب حق
جل و علا در آمدند تا وقتیکه بخدمت مبارک حضرت خواجه عثمان هرونی رسیده
قریب بیست سال از خدمت شریف ایشان اخذ فیوض و برکات فرمودند و
بحضور حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنه نیز حاضر شده اند و حضرت خواجه
یوسف همدانی را رضی اللہ تعالی عنه نیز زیارت نموده شش ماه در خدمت
ایشان بوده اند هم درین محفل فرمودند که مولانا بدرالدین سرهندی که از اصحاب
حضرت مجدد ست رضی اللہ تعالی عنه نقلی عجیبی در کتاب خود نوشته است
که من از اتفاقات زمانه در حضرت دهلی حاضر شدم دیدم که یک غنچه پر از انوار
و برکات بطرف راهی واقع شده و درون آن باغ در آمدم دیدم که مزار پر انوار
حضرت ما خواجه باقی بالله در آنجا ست متوجه حضرت خواجه نشستم حضرت خواجه
عنایت بحال من نمودند از نسبتهای مخصوصه خود عطا فرمودند بعد از آن بزیارت
حضرت خواجه قطب الدین رضی اللہ عنه رفتم و مراقب شدم حضرت خواجه ارشاد
فرمودند که نسبتی که ترا از حضرت باقی بالله رسیده است آن نسبت ماست
بعد از ان بزیارت حضرت سلطان نظام الدین حاضر شدم سلطان جیو فرمودند
که در نسبت من محبوبیت غالب ست بعد از ان بحسب اتفاق در حضرت اجمیر
رسیدم و بزیارت خواجه بزرگ مشرف شدم حضرت خواجه فرمودند که نسبتی
که ترا از خواجه باقی بالله رسیده است آن نسبت ماست من عرض کردم که یا حضرت

خواجه گاسے حضرت خواجه باقی بالله فرموده اند که مرا نسبت حضرت چشت
رسیده است و آنحضرت چنین میفرمایند سببش چیست حضرت خواجه فرمودند که
من در خدمت حضرت خواجه یوسف همدانی رسیده و از خدمت ایشان نسبتی
کسب کرده ام آن نسبت را از من خواجه قطب الدین گرفتند و از حضرت خواجه قطب الدین بحضرت
خواجه باقی بالله رسیده پس آن نسبت فی الحقیقة نسبت حضرت خواجگان نقشبندیه است
که بمن رسیده است و از من بحضرت خواجه باقی بالله رسیده بعد ازان حضرت
ایشان فرمودند که بواسطهٔ حضرت خواجه بزرگ اسلام در بلاد هندوستان
رواج یافت و تصرف بسیار از آنحضرت صادر شدند و اسے یومنا هذا می شوند
بعد ازان حافظی را امر فرمودند که پنج آیت خوانده فاتحه حضرت خواجه خواند
بعد ازان فرمودند که در طریقهٔ بزرگان نقشبندی نسبتهای متعدده ظهور کرده
اند لیکن اصل نسبت از حضرت خواجه نقشبند است رضی الله عنه بعد ازان لطیفه
فرموده اند که دیگ طعام حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند پختند دران یک دست
نمک بسیار حضرت مخدوم اعظم انداختند نسبت ایشان تیزی پیدا کرد و فلفل
سرخ در آن دیگ حضرت میر ابو العلی رحمة الله علیه کردند آن نسبت تیز تر شد
حضرت مجدد دران دیگ جزرات انداختند کیفیتی دیگر پیدا کرد و تیز بهای
نسبتها بالظهور رساند بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که من در مشاهده دیده
ام که حضرت سیدة النساء فاطمة الزهرا رضی الله تعالی عنها رونق افزاے

این مکان گردیده بمن ارشاد فرمودند که من برای تو زنده شده ام بعد ازان در حضور
مذکور فضیلت اصحاب پیغمبر علیه وآله وصحبه صلوات الله الملک الاکبر آمد حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که افضل ترین جمیع امت واشرف ترین همه اہل ملت خلفای
الراشدین المهدیین اند رضوان الله تعالے عنهم اجمعین که از هریکے ازین اربعه
آوازه هدایت بهر چار طرف زمین رسیده بعد ازان عشره مبشره که کسی غیر عشره
ان کمال ایشان ندیده و نه مثل آن بشارتے شنیده بعد ازان شهدای بدر
که هریک بدر چرخ شهادت ست و ماه سیمای ولایت بعد ازان اصحاب اہل
بیعت الرضوان که تحت الشجره بیعت نموده سرسبز وشاداب از جویبار
ایمان گردیده اند بعد ازان اصحاب جمله که جمیع اولیاء امت بمقابله احد
آنها نمیرسند رضی الله عنهم ورضوا عنها بعد ازان مرتبه جمیع اصحاب رضوان الله
الملک الوهاب ست وکسیکه بنظر ایمان آنسرور زمین وزمان را علیه صلوات
الله الرحمان دیده است داخل زمره این کابر انست واز بشارت اَصْحَابِیْ
کَالنُّجُوْمِ بِاَیِّهِمْ اقْتَدَیْتُمْ اهْتَدَیْتُمْ شادان وفرحان وبشر سجان که کریمه
کُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰی ناطق بر آنست ؛

روز سه شنبه هفتم رجب المرجب این کمینه فقرا باریاب محفل آن شه
بیر یا گردیده در آن وقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی قیوم
زمانی مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بود در آن بمقام مذمت دنیا واہل

دنیا ارقام فرموده بودند که هر که متلبس بدنیاست او را جز حسرت نیست و ندامت
در روز جزا نیست حضرت ایشان ارشاد کردند که دنیا طلب یا دنی ست بر یا محتاج
الیه و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که هر چیز که دل را از حق سبحانه تعالی غافل
سازد او دنیاست و این شعر خواندند

چیست دنیا و لباس و نیو	از خدا غافل شدن ای مولوی
چیست دنیا از خدا غافل شدن	نی لباس و نقره و فرزند و زن

و ایضاً فرمودند که روزی جناب پیغمبر علیه صلواة الله الملک الاکبر در خانه
حضرت سیدة النساء قرة عین الرسول الزهراء البتول رضی الله تعالی عنها
تشریف آورده بودند دیدند که در دست مبارک آن سیدة النساء سوار
نقره هستند فرمودند مالی وللدنیا پس چون آنحضرت صلی الله علیه وسلم بجا
خود تشریف آوردند حضرت فاطمه که ذاکره بودند سواران خود را از
آن هر دو دست برشکن را یکی سنه از دستهای خود جدا ساخته بحضور آنجناب
علیه صلوات الله الملک الوهاب فرستادند حضرت امام الانبیاء علیه و آله صلوات
الله الملک الاعلی از الفقر الصدق فرمودند و ایضاً حضرت ایشان ارشاد
فرمودند که یکی از اصحاب صفه وفات یافت در پارچه پوشش او یک درهم
یافتند ازان سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر عرض نمودند آن حضرت
ارشاد فرمودند کیٌّ من النار یعنی که داغ از آتش همراه خود برده ازان

یکے دیگر از اصحاب صفہ ارتحال فرمودند ناگاہ دو درہم در پارچہ اش یافتند آنحضرت علیہ افضل الصلوٰۃ ارشاد فرمودند کہ کیتان من النار بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ بعضی از اصحاب مثل جناب جامع القرآن حضرت عثمان بن عفان و صاحب رجا و خوف عبدالرحمٰن بن العوف رضی اللہ تعالیٰ عنہما در حضور آن سرور عالم صلے اللہ علیہ وسلم مال کثیر داشتند واکثر از اصحاب بعد از وفات آن سرور علیہ افضل الصلوات واکمل التحیات حشمت و اجلال دنیا کمال یافتند و حق آنست کہ در قربتے کہ ایشان را بجناب حق جل جلالہ بود ہیچ فتوری و قصوری راہ نیافت پس معلوم شد کہ در حق اصحاب صفہ کہ کی من النار واقع شد بجہت آنکہ ایشان دعوی ترک و تجرید کردہ بودند و در صدق دعوی ایشان تخلّلے واقع شد۔ راقم گوید عفی عنہ پس ازینجا معلوم کہ صوفی را پیروی اصحاب صفہ درکار ست والا ساقط از حیز اعتبار ست و فرو حسرت و ندامت بیشمار آری ہر کہ بجانب خدا سبحانہ متوجہ و مائل ست استغنا از دنیا و اہل دنیا در حق او سمّ قاتل ست و قدوۃ امرا حضرت فریدالدین عطار قدس سرہ جائیکہ گفتہ اند چہ درہای نصائح سفتہ اند قطعہ

زہر دارد از درون دنیا چو مار	گرچہ ظاہر ہست پر نقش و نگار
سینما ید خوش زیبا در نظر	لیک از زہرش بود جانرا خطر
زہر این مار منقش قاتل ست	باشد از وی دور ہر کو عاقل ست

همچو طفلان منگر اند سرخ و زرد ‌‌ ‌ ‌ چون زنان مغرور رنگ و بوی گرد

زال دنیا چون عروس آراسته ‌ ‌ ‌ ‌ هر دو روزی شوی دیگر خواسته

لب به پیش شوی خندان میکند ‌ ‌ ‌ ‌ پس هلاک از خشم و دندان میکند

مقبل آن مردی که شد زین جفت طاق ‌ ‌ ‌ ‌ پشت بر وی کرده دادش سه طلاق

و آنکه کثرت مال و منال و علو مرتبت جاه و جلال صحابه را عطا فرموده بودند خود را بر ان قیاس نباید نمود و از آئینهٔ دل زنگ این هیچ اصل باید زدود درین معنی حضرت مولانا روم چه خوش منظوم فرموده اند ع

کار پاکان را قیاس از خود مگیر ‌ ‌ ‌ ‌ گرچه باشد در نوشتن شیر شیر

روز چهارشنبه هشتم رجب المرجب غلام محمد القبلہ انام ظاهر کرد که در آن وقت درس جامع ترمذی بود حدیث فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ خوانده شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ازین حدیث شریف فضیلت حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها بر تمام زنان ثابت شد بعد از ان فرمودند فضیلتی که ایشان راست از روی علم و اجتهاد و فقاهت و ترک و تجرید و محبوبیت آنحضرت ست صلی الله علیه وسلم بر جمیع عورات فرمودند که در باب ترک و تجرید ایشان وارد ست که روزی نزد ایشان هشده هزار درهم و دینار آمده همه را در همون مجلس تصدق کردند یک خرمهره نزد خود نگذاشتند و فضیلتی

کہ جناب فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالی عنہا راست نسبتی ہست کہ بضعۂ رسول اند
و شرافتیکہ حضرت مریم راست بجہت امیہ حضرت عیسی علی نبینا و علیہ الصلوۃ و
السلام واقع ہست و علاوہ تربیتیکہ حضرت آسیہ راست بسبب پرورش حضرت
موسی علی نبینا و علیہ التحیات ہست و ہم بجہت شدائد و تکالیف و مصائب
و بلیہ کہ از دست فرعون بایشان رسید و دران ایوان ظلمت کہ از ہر طرف
صرصر کفر و ضلالت می وزید مشتعل اینجان چراغ نور عرفان را بخموشی راہ ندادند
حق سبحانہ بمراتب اعلی رسانیدہ ،،

روز پنجشنبہ شہر رجب المرجب بندہ در محفل فیض منزل حاضر گردید
در آنوقت درس مثنوی شریف حضرت مولانا روم قدس سرہ بود حضرت
ایشان بعد از فراغ آن بزبان گوہر فشان ارشاد فرمودند کہ در تمام شریعت
سہ کتب اند کہ مثلے ندارند اول آن کلام اللہ المجید بعد از آن بخاری شریف
شریف پس از آن مثنوی مولانا روم کہ مثل آن کتابے بعد کلام اللہ مجید
نیست اگر شخصے عمل برین مثنوی شریف نماید بتعلیم پیر طریقت نظر و افراز
اسرار شریعت یابد و از زمرۂ واصلان حق جل و علا گردد بعد از ان بذکر حضرت
امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ آمد حضرت ایشان تقریر فرمودند
کہ کمالیکہ حضرت مجدد دارند کسی دیگر راست کم وارد حق ہم نیست کہ اگر ہمہ اولیا
اللہ صاحب مجدد ... توجہ فرمایند از راہ تنگ چو بشاہراہ شہود در آیند

و یقین ہست کہ حضرت محی الدین ابن العربی قدس سرہ کہ مجتہد این طائفہ وجودیہ اند از توجہ حضرت مجدد ازین مقام تنگ بمقام اعلیٰ ترقی نمایند بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ پیران طریقت و مرشدان حقیقت سہ قسم اند یکے ارباب کشف چنانچہ حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید۔ دوم ارباب ادراک سوم ارباب جہل کہ مطابق کشف ادراک نسبت ندارند۔ و درکمال این ہر سہ طائفہ ریبے و شکے نیست بعد ازان مذکور شیخ سعدی شیرازی آمد حضرت ایشان فرمودند کہ انوار ولایت سہروردیہ داشتند و مرد فہمیدہ ہستند در دو شعر تمام سلوک بیان فرمودہ اند۔ شعر

مرا پیر دانای مرشد شہاب	دو اندرز فرمود بر روی آب
یکے آنکہ بر خویش خود بین مباش	دگر آنکہ بر غیر بد بین مباش

بعد ازان حضرت ایشان فرمودند کہ ہر کہ از ما ملاقات دارد باید کہ لباس با پوشد و طور یا اختیار کند۔ ع

یا مرو با یار ازرق پیرہن	یا بکش بر خانمان انگشت نیل
یا مکن با پیلبانان دوستی	یا بنا کن خانۂ درخورد پیل

روز جمعہ دہم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم سخن در بیان ترک و تجرید افتاد حضرت ایشان این رباعی خواندند رباعی

خاک نشینی ست سلیمانیم	ننگ بود افسر سلطانیم
هست چهل سال که می پوشمش	کهنه نشد خلعت عریانیم

بعد ازان ذکر اشعار مولانا جمالی سهروردی که همگی بیان ترک و تجرید است آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مولانا جمالی را ملاقات بمولانا عبدالرحمن جامی اتفاق افتاد مولانا جامی قبل از تعارف از ایشان فرمودند که چیزے از اشعار جمالی یاد داری چونکه ایشان درآنوقت بغیر لنگے لباسے نداشتند شعر حسب حال خود خواندند ع

مارا ز خاک کویت پیراهنیست برتن	آنهم ز آب دیده صد چاک تا بدامن

بمجرد خواندن مولانا جامی فرمودند معلوم شد که جمالی توئی بعد ازان حضرت ایشان اشعار جمالی خواندند و فرمودند که معاش را باین طور باید ساخت ع

نظم

لنگکے زیر لنگکے بالا	نے غمِ دزد و نے غمِ کالا
گدڑے بوریا و پوستکے	دلکے پر ز درد دوستکے
اینقدر بس بود جمالی را	رندکے مست و لاابالی را

بعد ازان اشعار شیخ ابن یمین کبروی رحمة الله علیه خواندند و فرمودند که معاش درویشان بدین سان می باشد ابیات

نانِ جوین و خرقۂ پشمین و آب شور	سی پارهٔ کلام و حدیث پیمبری

هم نسخهٔ دو چار ز علمیکه نافع ست / در دین نه لغو باطلی و ژاژ عنصری

تاریک کلبه که پی روشنی آن / بیهوده سستی نه بر دو شمع خاوری

با یک دو آشنا که نیرزد به نیم جو / در پیش چشم همت شان ملک سنجری

این آن سعادتست که حسرت برد بر او / جویای تاج قیصر و ملک سکندری

بعد ازان مذکور صحبت افتاد حضرت ایشان این ابیات نور العین واقف خواندند

ابیات

صبا با زلف یار من چه کردی / زدی بر هم قرار من چه کردی

مکدر گر نگردی با تو گویم / که با مشت غبار من چه کردی

نشستی گرد کین از خاطر یار / بگو ای گریه کار من چه کردی

فگندی خار واقف را به بستر / بگو ای گلعذار من چه کردی

روز شنبه یازدهم رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم درانوقت حضرت ایشان درس حدیث میفرمودند ناگاه شخصی از خاندان چشتیه برای ملاقات حضرت ایشان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمود که گزک اکابران که سرمستان راوق محبت اند سماع و سرود یست که دل را برنگارنگ اشواق می آرد و پردهٔ حجاب از چهرهٔ یار خرق میسازد و گزک ما متوسلان نقشبندیه که باده نوشان جام مودت ایم حدیث و درود یست که قلب را گوناگون اذواق میدهد

در برقع و نقاب از روی نگاره و رهیناید مصرع آن ایشانند من
چنینم مردم ہم۔ بعد ازان آہی از دل کشیدند و فرمودند و اشوق الی المدینۃ
و اشوق الی المدینۃ و احسرۃ المدینۃ۔ بعد ازان در حضور ذکر حسن بصری
رضی اللہ تعالی عنہ آمد حضرت ایشان فرمودند که پدر و مادر ایشان از موالی
بودند لیکن فضیلتے که ایشان دارند ہیچکس نیست دارد که در طفولیت بایام
رضاعت حضرت ام سلمہ رضی اللہ تعالی عنہا که از ازواج مطہرات جناب
سرور کائنات علیہ افضل الصلوۃ بودند پستان خود در دہن ایشان ماندند
از قدرت یزدان شیر از پستان برآمد و ایشان نوش فرمودند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که عادت شریف ایشان بود که چہل ہزار بار
سبحان اللہ ہر روز میخواندند و علماء صوفیہ را اختلاف است در فضیلت
تسبیح و تہلیل متاخرین تہلیل را افضل گفتہ اند و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که اکثر طرق و سلاسل صوفیہ با ایشان میرسند
کبرا و پیشوای جمیع صلحا ہستند بعد ازان حضرت ایشان فرمودند
امروز روز وصال حضرت شاہ ناصرالدین قادری ست که مزار پرانوار
ایشان در حضرت دہلی بمحلہ حبش پورہ واقعست میزارند و شیرینی بہ فاتحہ
والد بزرگوار این ذرہ بیمقدار بودند که در شب گذشتہ این پیوند از این
سرای فانی رخت بربستہ [illegible] از وطن خود آمده بودم

چون درین مکان که حضرت دهلی ست رسیدیم والدم بسیار خوش حال
شدند که مرا از مرشد خود بیعت نمایند اتفاقاً بعد از چند ساعات جناب مرشد
ایشان ارتحال فرمودند بعد ازان در حضور ذکر پیران حضرت غوث الاعظم
آمد حضرت ایشان فرمودند که چهار پیر حضرت غوث داشتند یکی حماد دباس
دوم شیخ ابوالوفا سوم والد ایشان سید ابوالصالح چهارم شیخ ابو سعید
مخزومی قدس الله اسرارهم ۞
روز یکشنبه دوازدهم رجب المرجب این بنده نابکار در حضور
آن مقبول درگاه پروردگار حاضر شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که
ذکر اسم ذات و یا نفی و اثبات برای این میکنند که هرچه موعود ست نسیه را
امروز نقد گردد نه آنکه از بهر خوف دوزخ و تمنای بهشت آنانکه از آتش
عشق سوخته اند آرزوی بهشت را هشته اند پس آهی از دل فیض منزل
کشیدند و فرمودند که وصلی شد و قطعی شود از خودی گذشتن باید و بدو پیوستن
شاید بعد ازان ذکر موت اولیاء الله آمد حضرت ایشان فرمودند که ارواح
بعضی اولیاء فرشته قبض کرده و در پارچه حریر بهشتی پیچیده خواهد که بسوی
آسمان ببرد که آن روح قبل از بردن فرشته از دست فرشته جست
کرده بجناب الهی میرسد چنانچه در حدیث شریف وارد ست و بعضی ارواح
طیبه را در قبض ساختن فرشته را بهره نیست از دست قدرت خود او سبحانه

مستمعین میسر باید ؎

در کوی تو عاشقان چنان جان بدهند | کانجا ملک الموت نگنجد هرگز

روز دوشنبه سیزدهم رجب المرجب غلام در محفل قبله انام حاضر گردید درانوقت مذکور حدیث قدسی أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِيْ بِيْ آمد حضرت ایشان فرمودند که معنی این حدیث نزد من اینست که حق تعالی ارشاد فرمود که هر که مرا بخیال و یا بوهم یاد کند من نزدیک او هستم چنانچه تعبیر این حدیث است إِذَا تَحَرَّكَتْ شَفَتَاهُ بِذِكْرِيْ فَأَنَا عِنْدَهُ دلالت بر اینمعنی می کند بعد ازان در حضور فیض گنجور شخصی آمد و کلمات شوقیه بزبان خود آغاز کرد حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

مرغان چمن کتب سماعی | خوانند ترا باصطلاحی
زانهم آن گل خندان چه نکته بود | که مرغ هر چمنی گفتگوی او دارد

و هم دران مجلس این شعر خواندند ؎

یکبار بگو بدهم لبیکی | مشهور شوم به بند لبیکی

بعد ازان فرمودند که اصل این مضمون در کلام حافظ شیراز یافته می شود و آن اینست ؎

نام من رفتست روزی بر لب جانان بسهو | اهل دل را بوی جان می آید از نامم هنوز

بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که بعضی اشعار حافظ شیرازی موافق مضامین

حدیث شریف هستند پس این شعر خواندند

ساقیا عشرت امروز بفردا مفگن	یا ز دیوان قضا خط امانی بمن آر

فرمودند که مضمون این حدیث ست إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ
وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ پس فرمودند که کار امروز حواله فردا
مکن فرصت را غنیمت شمار - بعد ازان در حضور مذکور هیر و رانجها آمد
حضرت ایشان فرمودند که هیر مرید حضرت بهاء الدین ذکریای ملتانی
بود روزی حضرت بهاء الدین نماز میخواندند که ناگاه هیر پیش نماز رفت
ایشان بعد از نماز او را فرمودند که تو پیش نماز میرفتی این کار هرگز نباید
نمائی که گناه ست - هیر گفت که سبحان الله من در عشق یک ادنی بنده ام چنین
بیهوش بودم که خیال شما و نماز شما نماند و شما که خود را عاشق خدا میگوئید
در عین حضور چه خیال گذشتن ما کردید ایشان انفعال از کلام هیر [illegible]
کشیدند و گریبان دریدند بعد ازان ایشان فرمودند که در حق تو دعای
کنم که از واصلان حق گردی [illegible] اگر شما را طاقت ست مرا تا به
آنجای رسانید [illegible] گردانید بعد ازان در حضور
مذکور قلندری آمد حضرت ایشان این شعر خواندند

قلندر قطره دریای عشق ست	قلندر ذره صحرای عشق ست

بعد ازان این شعر خواندند

که دراز و دور بینم ره و رسم پارسائی		صنما بقلندری سزد ار بمن نمائی

بعد ازان در حضور مذکور تصرفات اولیاء الله آمد که اعانت این طائفه
علیه شامل حال مخلصان میباشد برابر ست که ایشان دانسته در کار روائی
مردمان نمایند یا نادانسته از ایشان اعانت رسد حضرت ایشان ارشاد
فرمودند که اکثر از اولیاء الله حل مشکلات مردمان میشود و ایشان ازان
واقعه خبر ندارند بعد ازان میان الف شاه عرض نمودند که باز
وطن خود که آنجا ست بارادهٔ بیعت در حضور می آمدم در اثنا در راه راه را
گم کردم ناگاه حضرت ایشان را دیدم که تشریف آورده بمن راه راست
نمودند پس من گفتم که شما کیستید از نام و نشان خود خبر دهید حضرت
ایشان فرمودند که من آنم که تو نزد من برای بیعت می آئی دو بار مرا
این واقعه پیش آمد بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که میان محمد یا
صاحب هم میگفتند که من برای تجارت میرفتم ناگاه دیدم که شما
تشریف آورده قریب بهل من ایستاده فرمودید که بهل را تیز بکنید و
بدوانید و ازین قافله جدا شده بگذرید که قطاع الطریق می آیند و این
قافله را برباد می کنند من بهل را دوانیده از قافله جدا شدم بقضای
الهی این همه قافله را قطاعان طریق بغارت بردند و من بخیر و خوبی
داخل منزل مقصود گردیدم ٭

روز سه شنبه چهاردهم رجب المرجب بنده حاضر حضور گردیدم ذکر خطای کشف کونی که از بزرگان واقع می شود افتاد حضرت ایشان فرمودند که بعضے اوقات بزرگان را چیزی کشفاً دریافت میشود لیکن در تعبیر آن واقعه خطائے میشود و تقصیر کشف نیست باید که تعبیر وقائع بدقت نظر بکند هم درین اثنا شخصے اجنبی آمد حضرت ایشان نام او را پرسیدند او گفت نام من داداخان است حضرت ایشان این رباعی خواندند

وا فریاد از عشق وا فریادا	کارم بیکیے طرفه نگار افتاده
گر داد من شکسته وادا دادا	ورنه من و عشق هرچه بادا بادا

بعد ازان ذکر ورود تجلیات آمد حضرت ایشان فرمودند که تجلیات متنوعه بر سالک وارد میشود و آن بیچاره را فانی میسازد این مصرع بر زبان مبارک راندند مصرعه برقے از منزل لیلی بدرخشید سحره گاهی تجلی افعالی می درخشد و افعال عباد را از نظر سالک مستور میسازد و گاهی تجلی صفاتی وارد میکند و صفات مخلوق را از نظر سالک مختفی میفرماید و گاهی تجلی ذات ظهور میفرماید و اضمحلال ذات عالم در ذات حضرت حق میسر آید
بعد ازان در حضور پرنور مذکور عقل آمد حضرت ایشان فرمودند که عقل دو قسم است یکی عقل نورانی دوم عقل مظلم عقل نورانی آنست که شخصے خود بخود اجتناب از نواهی و استقامت با وامر نماید و ظلم

آنکه از هدایت مرشد احتراز از منهیات کند بعد ازان این نقل فرمودند که حضرت شاه عبدالرحیم نقشبندی رحمة الله علیه روزی در کوچه میرفتند ناگاه در اثنای راه دیدند که بچهٔ سگی در کنارهٔ تالاب بگل افتاده است و طاقت بیرون آمدن ازان گل نمیتواند مردمان را گفتند که این را بیرون آرید کسی بیرون نیاورد آخرالامر آن سگ بچه را بدست گرفته بیرون آوردند و اهل محله را فرمودند که کسی این را پرورش کند در آنجا طباخی بود گفت که من متکفل تربیت این میشوم ایشان آن بچه سگ را حوالهٔ طباخ کرده تشریف آوردند بعد از چندی بار دیگر گذر ایشان دران کوچه افتاد که موافق گذر یک کس تر است باقی گل و لای و سگی از مقابل ایشان می آید ایشان آن سگ را منع کرده خود ازان راه گذر کردند سگ گفت که شما برمن ظلم کردید که راه مشترک است برای ما و شما و شما مرا مانع گذشتن این راه گشتید ایشان گفتند که تو از آب تر بودی بجهت پلید گشتن جامهٔ خود منع نمودم سگ گفت که جامهٔ شما از یک کوزه آب پاک میشد و حالانکه درون شما پلیدی ملوث شده است از شستن هفت دریا هم زائل نمیگردد بعد ازان سگ گفت که صوفیان مذهب ایثار اختیار میکنند و شما راه اختیار اختیار کرده اید ایشان گفتند بکجا بود سگ گفت که شما مرا از راه بازداشته خود گذر کردید باز سگ گفت که حق تعالی را از عقل نورانی می شناسند نه از عقل مظلم ایشان گفتند که

تفسیر این هر دو عقل بیان کن سگ گفت که عقل نورانی آنست که سخنی
نصیحت ناصح و سخنی وعظ واعظ پند پزیر شود و عقل مظلم آنکه از بند در بند
نصیحت افتد ❁

روز چهارشنبه پانزدهم رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طریقه شریفه نقشبندیه مامون
و محفوظ است از دسایس شیطان چرا که این اکابران بناء طریقه خود بر
حضور و آگاهی و جمعیت نهاده اند و کشف انوار و ظهور رؤیا از حیز اعتبار
ساقط و امید شمارند بخلاف طرق دیگر که بنای آنها بر انوار و اسرار ست
بعد ازان فرمودند که روزی حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه را تجلی
واقع شد و در عین روشنی آن آوازی بسمع مبارک ایشان رسید که ای
دوست ترا نماز و روزه معاف کردیم و دل ترا از کدورت صاف کردیم
ایشان متحیر شدند که جناب آن سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر را
هم صوم و صلوة معاف نبود اکنون متوسلان آنجنابیم ارتفاع این
امر بچه طور گردد و کلمه تجهیه بر زبان راندند و از وسوسه آن لئیم رانده شده
خلاصی یافتند یا دی دعین ایشان که رحیم و رحمان بود از شر شیطان باز
داشته راه هدایت نمود آن تجلی شیطانی از نظر ایشان مرتفع شد باز
شیطان ندا در داد که من بسیار کسان را ازین مقام عالی بحضیض ضلالت

انگلندیم ہادی شما کہ خدا بود و مؤید محمد مصطفی علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلا
قریب تا بر شما کاری نکرد بعد ازان در حضور بندگو شغل باطنی آمد حضرت ایشان
فرمودند ہر کہ مشغول است مقبول است و ہر کہ غافل است کجی مقبل است ۔ راقم
گوید مردی چہ خوش فردی گفتہ است ۔ فرد

ہر آنکہ غافل از حق یکزمان است		دران دم کافر است اما نہان است

وہم درباب یاد محبوب رعنا چہ شعری زیبا نظم نمودہ است ۔ شعر

پس از سی سال این معنی محقق شد بخاقانی		کہ یکدم با خدا بودن بہ از ملک سلیمانی

بعد ازان در حضور بندگو بیتا بعت مرشد آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ
کار خلاف مرضی پیر بہر نسبت باطن را خراب و ابتر میسازد و لیس فرمودند کہ
شخصی بے اجازت من خربزہ بحضور نواب برد باطن او سیاہ گردید او نبدا نسبت
کہ سببش انیست استغفار و توبہ از گناہان خود کرد ہیچ اثرش ظاہر نگشت
بعد ازان گفت کہ این جرم بردن خربزہ کہ نا مرضی مرشد سرزدہ شدہ است
ازین توبہ مینمایم فی الحال انبساط پیدا شد و نسبت باطنش بطور سابق ظاہر گردید
روز پنجشنبہ شانزدہم رجب المرجب [illegible] در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ہر کہ از یاران [illegible] صبر و توکل
قناعت و تقوی پیش کرد حضور و جمعیت و انوار و کیفیات در قلب دارد
ازجانب من او را اجازت است کہ طالبان را بیعت نماید [illegible] ازین

صبر و توکل و غیره فقط لیست اورا مرید ساختن و بیعت ساختن ضرور نیست
اگرچه از اجازت یافتگان من باشد حقیقة از من مجاز نیست ٭

روز جمعه هفدهم رجب المرجب فدوی بحضور پرنور حاضر گردید
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که سیر آفاقی عبارتست از مشاهده انوار
بیرون خود و سیر انفسی دیدن انوار سینهٔ خود بعد از ان مذکور اندراج النهایه
فی البدایه آمد فرمودند که معانی این عبارت بسیارست لیکن نزد من
چنین تقرر یافته که وقتیکه دل را حضور و جمعیت حاصل شد و کیفیات و
جذبات دوام داشت آمد اندراج نهایت ست که این معامله در طریقه علیه
نقشبندیه در بدایت حاصل میشود فرمودند که اکابران طرق دیگر قدس
الله اسرارهم بعد حصول مقامات عشره که صبر و توکل و غیرهما است متوجه
بحضور و آگاهی میگردند این طائفه علیه نور الله مرقدهم مدار کار در بدایت
بحضور و جمعیت نهاده اند بعد از ان در حضور عالی سخن در اصطلاحات
این طائفه کرام افتاد حضرت ایشان فرمودند که یکے از اصطلاحات
سفر در وطن ست و آن عبارتست از خصائل رذائل بسوی حسنات رفتن
یعنی از بیصبری بجانب صبر دویدن و از بے قناعتی بقناعت آمدن و
از بے توکلی بسوی توکل متوجه شدن و تهذیب اخلاق حاصل نمیشود سلوک
گفته اند چنانچه حدیث شریف تاکید فرما بتحصیل مکارم اخلاق ست

قَالَ رَسُولُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰہَ بَعَثَنِیْ لِتَمَامِ مَکَارِمِ الْاَخْلَاقِ وَکَمَالِ مَحَاسِنِ الْاَفْعَالِ راقم گوید عفی عنہ کہ چون ذکر اصطلاحات سلسلہ علیہ نقشبندیہ درینمقام آمدہ است نوشتن کلمات اینہا باید لہذا تحریر مینمایم کہ حضرت ایشان علی الدوام برای عمل کردن بر اصطلاحات امر میفرمودند لہذا تحریر مینمایم و این عبارت را از مکتوبات قدسی آیات پیر پیران حضرت خواجہ محمد معصوم رضی اللہ عنہ ارقام میکنم باید دانست کہ کلماتیکہ در سلسلہ علیہ نقشبندیہ شہرت دارد ہمگی دوازدہ کلمہ است منہا سفر در وطن و آن عبارت از سیر انفسی است کہ آنرا جذبہ نیز گویند ابتداء معاملہ این بزرگواران ازین سیر است و سیر آفاقی کہ سلوک عبارت از آن است در ضمن این سیر قطع مینمایند و در سلاسل دیگر شروع کار از سیر آفاقی میکنند و انتہا بسیر انفسی فاقہم این طریق است و اندراج نہایت در بدایت بہمین معنی است کہ سیر انفسی کہ نہایت دیگران است بدایت این اکابران است سیر آفاقی مطلوب را بیرون از خود جستن است و سیر انفسی در خود آمدن و گرد دل خود گردیدن ازین معنی گفتہ اند ؎

ہیچ تا بینا مبر ہر سوی دست		با تو در زیر گلیم ست ہر چہ ہست

منہا خلوت در انجمن یعنی در انجمن کہ محل تفرقہ است از راہ باطن

در طریقت وتصنع ست و بتحقیقت ملکه حضوریست پیوسته است در مقام
یادکرد است یعنی ذکری که از شیخ خود تلقین گرفته است دائم در تکرار او
بتکلف مشغول باشد تا بمرتبه حضور برسد ؛ ص

سررشتهٔ دولت ای برادر بکف آر	وین عمر گرامی بخسارت مگذار
دائم همه جا با همه کس در همه کار	میدار نهفته چشم دل جانب یار

چون حضور دوام پذیرد و ذوق یابد و از تکلف وارهد و ملکه گردد که بنفی
منفی نشود یاد داشت بوده ص

دارم همه جا با همه کس در همه حال	در دل ز تو آرزو و در دیده خیال

و یادداشت را معنی دیگر هم هست عالی و آن درخور این رساله نیست ـ
حضرت خواجه نقشبند قدس سره فرموده اند مقصود از ذکر آنست که دل
و ایمان حاضر باشند مع الله بوصف محبت و تعظیم منها بازگشت عبارت
از آنست که بعد از ذکر نفی و اثبات سه و یا بدل گوید الٰهی انت مقصودی
و رضاک مطلوبی یعنی ازین ذکر فائده این کلمه نفی هر خاطر است نیک یا بد
تا آنکه خالص شود ذکر و فارغ شود سر از ما سوا اگر خالص نیابد ذکر خود را
درین کلمه باید که بر سبیل تقلید مرشد بگوید تا حاصل شود و را به برکت او
اخلاص منها نگاهداشت عبارت از مراقبهٔ خواطر است یعنی وقت تکرار
کلمهٔ طیبه در دل اجتهاد کند که خاطر غیر در دل خطور نکند یکساعت یا دو ساعت

این مراقبه و مجاهده ضرورست سالک را ؛ ص

ترا یک پند بس در هر دو عالم | ز جانت برنیاید جز خدا دم

منها وقوف قلبی عبارتست از بیداری دل و حضور قلب مع الحق سبحانه بر وجهیکه نباشد مر قلب را غفلتی و عرضی غیر از حق تعالی پس لازم است سالک را که دائم واقف و حاضر باشد بر قلبش در حال ذکر و نگذارد دلش را که غافل شود از ذکر و نه از مفهومش حضرت خواجه نقشبند قدس سره حبس نفس و رعایت عدد را لازم نمیشمردند ولیکن وقوف قلبی را لازم میشمردند در اثنا ذکر و رابطه و غیرهما پس مقصود از ذکر و وقوف قلبی طرد غفلت است و حضور مذکور علی الدوام بخضوع و خشوع و بالحب و التعظیم

مانند مرغی باش هان بر بیضهٔ دل پاسبان | کز بیضهٔ دل زایدت مستی و شور و قهقهه

رو بر در دل بنشین کان دلبر چه گاهی | وقتی سحری آید یا نیم شبی باشد

و بقول وقوف قلبی آنست که نگران و واقف دل بود و توجهی بنظر باطن داشته باشد قطع نظر از ذکر تا تفرقه بآن راه نیابد و نقوش ماسوا منتقش نگردد گفته اند دل بیکار نیست یا با ماسوا آویخته است یا با مطلوب در آویخته آدمی تا بیدار است حواس ظاهره که جواسیس اند اخبار عالم را میرسانند و در تفرقه میدارند و چون صاحب دل متوجه بدل خود گردد

گویا حصن گرد دل ازین توجه پیدا میشود و نمیگذارد که اخبار عالم بدل رسد
درین هنگام دل بمقصد اقصی درآویزد چه بیکاری در حق او مفقود است
چون از انطرف ممنوع گشت چاره ندارد و غیر از توجه بانطرف احتیاج
بذکر و توجه مذکور ندارد و گفته اند دل از دشمن باز دار و دوست را
طلبیدن حاجت نیست زنگ از آئینه بزدای غیر از ظهور نور هیچ نیست
از حضرت ایشان شنیده ام که کسی را که ذکر قلبی درنگیرد و متاثر نشود ویرا
از ذکر باز داشته بمجرد وقوف قلبی امر باید کرد و توجهات باید نمود تا ذکر
درگیرد ۸ منها وقوف عددی آنست که بر عدد نفی و اثبات بر نهجی که درین
طریقه معهود است واقف باشد تا در هر نفس طاق گوید نه جفت گفته اند که
این ذکر در یک نفس چون به بیست و یک عدد با شرائط معتبره برسد و نتیجه بر ان
مترتب نشود از دید نیستی و فنا و امثال آن بر بیحاصلی این عمل دلیل کنند
باید که سلوک و ذکر از سر گیرد با کمال اخلاص و تقوی شاید فائده یابد
۹ منها وقوف زمانی آنست که حساب کند اوقات خود اگر باعمال خیر گذشته
است شکر کند و اگر بکارهای ناشایسته گذشته است استغفار کند موافق
حال خود حسنات الابرار سیئات المقربین ۱۰ منها سلطان ذکر است
که ذکر تمام بدن را درگیرد و هر عضو در رنگ دل ذاکر و متوجه بمطلوب گردد

هر دم بهوای تست دمساز	هر موی ز گیسوم به پرداز

تم کلامه الشریف۔ روز شنبه هشتدهم شهر رجب المرجب غلام بحضور آنقبله انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب را باید که تهلیل لسانی با صحت الفاظ و لحاظ معانی و وقوف قلبی و نگهداشت خواطر و توجه الی الله بخواند والا در طریقت محسوب نیست و اسم ذات و نفی و اثبات هم بلحاظ معنی وغیره بانتظار فیض باید کرد*

روز یکشنبه نوزدهم شهر رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان الوان لطائف بیان فرمودند و نور لطیفه نفس مثل صبیح بیان کردند*

روز دوشنبه بیستم شهر رجب المرجب بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که کلمه طیبه لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ آیتی ست از آیات قرآنی و مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ کلمه ایست از کلام ربانی پس این کلمه طیبه را اگر بلحاظ آنکه آیتی ست از کلام باری خوانده شود فیض بنوع دیگر می آید و اگر بلحاظ اینکه این کلمه ایست که از خواندنش قائل مسلمان میشود و ما مامور یم از پیغمبر علیه صلوات الله الملک الاکبر بخواندن این کلمه از زبان و تصدیق داشتن معنی این در دل بخواند فیضی بنهج دیگر حاصل می شود و ایضاً فرمودند که خواندن کلمه طیبه بلحاظ معنی اول جنبی را حرام ست و بلحاظ ثانی بهر حالیکه باشد در جنابت باشد یا در حدث جائز ست

و ایضاً فرمودند که کلمهٔ طیبہ لسانی باشد یا قلبی بلحاظ معنی ثانی در لطائف عالم امر ترقیات می بخشد و بلحاظ معنی اوّل در کمالات و حقائق فائدهٔ تام مید ہد و ایضاً فرمودند که نصف کلمهٔ طیبہ که لا الہ الا اللہ ست ناشی است از تجلی صفات و نصف که محمد رسول اللہ ست ناشی ست از تجلی ذات پس فیضی که از نصف اول می آید مبدء ش تجلی صفاتی ست و فیضی که از نصف آخر می آید مبدء ش تجلی ذاتی شتّان ما بینهما الحق که فرقیست بسیار و تفاوتیست کثیر در انوار این ہر دو و در اسرار و فیوض این ہر دو گہر را دیدهٔ بینا عطا کرده مشاہده مینماید و ایضاً فرمودند که طالب را باید که یک لحظه از یاد مطلوب غافل نباشد پس این شعر خواندند

این شربت عاشقی ست خسرو		بیخون جگر چشید نتوان

و ایضاً فرمودند که فرق درمیان تجرید و تفرید آنست که تجرید انقطاع علائق ظاہریست و تفرید انقطاع علائق باطن - و ایضاً فرمودند معنی اِقْرَأُوا الْقُرْاٰنَ بِالْحُزْنِ فَاِنَّهٗ اُنْزِلَ بِالْحُزْنِ آنست که چون ذکر فاسقان در کلام اللہ آید حزین باید بود که مبادا حال ما چنان نشود و چون مذکور مومنان آید خائف بود که ما اینچنین نیستیم و چون مذکور اوامر و نواہی آید غمگین شود که از من چنانکه فرموده اند بظهور نمی آید قس علی ہذا و ایضاً فرمودند حُبُّ الدُّنْیَا رَأْسُ کُلِّ خَطِیْئَةٍ و راس گناہان کفرست

پس حب دنیا کفر شد چنانکه مولانا میفرماید ؎

اهل دنیا کافران مطلق اند	روز و شب در بق بق و در زق زق اند

روز سه شنبه بست و یکم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان فرمودند که صاحب حنفی مذهب را ضرورست که موطای امام محمد رحمة الله علیه نزد خود داشته باشد که دران کتاب عجب کاری کرده است که احادیث صریح و آثار صحیح برای تائید مذهب خود آورده اند بعدازان ارشاد کردند که در هر چهار مذهب چهار خاصه است که یکی را از دیگری ممتاز ساخته است خاصهٔ مذهب حنفی کتاب هدایه است که در مذهب دیگر مثل آن کتابی نیست و در مذهب شافعی امام غزالی رحمة الله علیه عجب محققی گذشته اند و در مذهب حنبلی حضرت غوث الاعظم سرامد مقربان جناب الهی هستند و در مذهب مالکی وجود شریف امام مالک خود آیتی ست از آیات الهیه رضی الله عنهم

روز چهار شنبه بست و دوم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم مولوی کریم الله تجدید بیعت ثالثه نمودند حضرت ایشان عنایات بسیار بحال ایشان فرمودند و خرقه و کلاه تبرک بایشان مرحمت فرمودند و توجهات بلیغه بحال ایشان عنایت فرمودند بعدازان درس مثنوی شریف حضرت مولوی معنوی قدس سره شروع شد حکایت طوطی و بازرگان خوانده میشد چون نوبت باین اشعار آمد ؎

این روا باشد وفای دوستان | من درین حبس و شما در بوستان
یاد آرید ای مهان زین مرغ زار | یک صبوحی در میان مرغزار

حضرت ایشان معارف بلند و حقائق ارجمند بیان فرمودند نسبت مولانا
ظهور نمود و آنحضرت را وقت خوش شده و تاثیری عجیب حاضران حضور
واقع شد گریها دست داد ؛

روز پنجشنبه بست و سوم رجب المرجّب حاضر حضور گردیدم
درس مثنوی شریف بود و احوال گمون و بروز که مشائخ کرام را واقع میشود
افتاده ذکور این شعر مولانا بود

کو یکی مرغی ضعیفی بیگناه | در درونش صد سلیمان با سپاه

حضرت ایشان ارشاد کردند که وقتیکه احوال بروز بر عارف می آید
چنان کلان میشود که در زمین و آسمان از نهایت وسعت نمیگنجد بلکه
زمین و آسمان و عرش و ما فیهما در زاویه قلبش سے در آید پس سلیمان با
سپاه در دلش چه مقدار دارند و وقتیکه احوال کمون بر عارف می آید خود
را از ذرّه هم خورد تر می یابد بلکه هیچ نمی یابد بعد از ان برای توجه
فرمودن یاران مشغول شدند و شخصی را امر فرمودند که برای اهل حلقه
بادکش بجنباند و ارشاد کردند که حضرت ایشان شهید رضی الله عنه
میفرمودند که کشفاً می بینم شخصی را که با اهل حلقه بادکش می جنباند

در فیض توجه هر واحدی شریک میشود زیراکه از جهت او هر واحدی را راحتی میرسد بعد ازان حضرت ایشان شهید نقل فرمودند که روزی بخدمت مرشد خود حضرت سید السادات سید نور محمد رضی الله عنه حاضر شدم دیدم که آنحضرت خوش نشسته اند موجب آن استفسار کردم حضرت سید صاحب ارشاد کردند که امروز بادکشان بسیار برای فقرا تقسیم نموده ام می بینم که بسبب قبولیت این عمل از جناب الٰهی فیوض و برکات بسیار مثل باران میبارد هم دران مجلس این شعر را بر زبان مبارک راندند ؎

ما را بغمزه کشت و قضا را بهانه ساخت	خود سوی ما ندید و حیا را بهانه ساخت
رفتم بمسجدی پی نظاره رخش	دستی برخ کشید و دعا را بهانه ساخت
دستی بدوش غیر نهاد از ره کرم	ما را چو دید لغزش پا را بهانه ساخت
زاهد نداشت تاب جمال پری رخان	کنجی گرفت و ترس خدا را بهانه ساخت

روز جمعه بست و چهارم شهر رجب غلام بحضور قبله اتام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که روزی در حلقه نشسته بودم مشاهده نمودم که چادر نوری از مزار پر انوار حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی نور الله مرقده آمده تمام حلقه را احاطه نمود و ایضاً فرمودند که روزی در عالم مشاهده دیدم که دو مزار برابر واقع شده اند یکی مرقد

منور حضرت نظام الدین اولیا و دیگرے قبر مطهر حضرت ایشان شهید عطّر الله
ارواحهما پس پیراهنی مقابل من آوردند دانستم که این عنایت از حضرت
نظام الدین ست قدس سره واز من پرسیدند که پیر شما نظام الدین ست -
گفتم که پیر من مرزا مظهر اند باز گفتند که پیر شما نظام الدین ست گفتم که مرزا مظهر
بمرتبهٔ ثالث گفتند که پیر صحبت شما حضرت نظام الدین اند من ساکت
ماندم از من اقرار پیری ایشان نکردم همراهی پوشانیدند بعد ازان درین
اثنا شخصے مغربی اسم مبارک حضرت شنیده قطع منازل وطی مراحل نموده
از راه بغداد شریف بمولانا خالد رومی سلمه الله تعالی ملاقات کرده بحضور
والا حاضر گردید وشهرهٔ ارشاد وهدایت مولانا دران دیار اظهار ساخت که
قریب صد هزار مردمان حلقهٔ ارادت بگردن اخلاص نهاده اند ودست به بیعت
بدامن مولانا زده اند ویکهزار عالم متبحر داخل طریقه شده ودست بسته پیش مولانا
ایستاده اند حضرت ایشان فرمودند که از استماع این مژده دلم بقدری
بیشتر مسرور نگردیده چه جای افتخار که مرتبهٔ مسرت مقدم ست از افتخار -
بعد ازان ارشاد کردند که عباد الرحمان درزمان بسیار میباشند وعباد الله
اقل قلیل که عبادت وبندگی ایشان خالص برای ذات خدا میباشند نه بجهت
آنکه او تعالی ارزق میدهد وپرورش مینماید بانواع عنایات مشرف میفرماید
وبخلاف فرقهٔ اولی که پرستش میکنند حق جل وعلا را بالصفات کاملهٔ او

شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا پس فرمودند که نمیتوانم گفت که من عبد اللہ ام لیکن الحال از چند مدت بر من عبد اللهیت ظهور میکند ❊

روز شنبه بست و پنجم رجب المرجب در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ محی الدین ابن العربی قدس سره نوشته اند که هیچ یکے فرقه از فرق عالم بضلالت نرفته هر یک راه هدایت پیموده اند قائم بصراط مستقیم است و مؤید قول خود کریمه آورده اند وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ و هم در مثنوی مولانا روم فرموده است

۴	هیچ بدی مطلق نباشد در جهان		بد بنسبت باشد این را هم بدان

و حافظ شیراز میفرماید ۵

پیر ما گفت خطا در قلم صنع نرفت		آفرین بر نظر پاک خطاپوشش باد

پس حضرت ایشان فرمودند که آنچه مکشوف ما و پیران ماست ورای آنست ❊

روز یکشنبه بست و ششم رجب المرجب فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان چند عنایت نامجات یکے اسمی مولانا خالد رومی سلمهم اللہ تعالی دوم اسمی مرزا رحیم اللہ سلمه اللہ تعالی سوم بحاجی عبد الرحمن سلمه اللہ تعالی ارقام فرمودند مضمون نامه فیض شمامه اولی اینست که از اهتمام ارشاد شما در ان جوار دل را مسرتی حاصل گشت باید که از آمدن طالبان و اجتماع مردمان غره نخواهند شد که سر و نیستی خود هر لحظه و لمحه ملحوظ دارند همیشه رجوع خلق

وکثرت ارشاد وازدیاد و توجه پیران کبار دانند هر دم و هر ساعت توجه به
پیران والا زنده امیدوار عنایت ایشان باشند والسلام ومضمون نامه
ثانی که بنام مرزا رحیم الله سلمه الله تعالی ارقام فرمودند اینست که لازم است
که هر طالب که پیش آید و رجوع آورد او را تلقین نموده باشند و در جهت ارشاد
تخصیص نباید ساخت همه کس طالب یاراند چه هشیار و چه مست والسلام
ومضمون نامه ثالث که بحاجی عبدالرحمن حسن سلمه الله تعالی تحریر فرموده اند
اینست که احوال ترقیات باطن خود مع حالات رجوع طالبان و ترقیات
ایشان ترقیم نماینده والسلام ۰

روز دوشنبه بست و هفتم رجب المرجب غلام بحضور پیر نور حاضر
گردید حضرت ایشان بجناب الهی تضرع و تخشع نمودند و این شعر بعد غلبات
شوق خواندند ع

قافله شد و بیکسی ما ببین
ای کس با بیکسی ما ببین

بعد ازان مذکور جناب سید اولاد آدم سرور عالم مفخر المسلمین محبوب
رب العالمین شفیع المذنبین خاتم النبیین علیه افضل صلوات المصلین آمد
حضرت ایشان کرات مرات این شعر قصیده برده خواندند ع

هو الحبیب الذی ترجی شفاعته
لکل هول من الاهوال مقتحم

روز شنبه بست و هشتم رجب المرجب بحضور والا حاضر گردیدم

حضرت ایشان میر قمر الدین سمرقندی را ارشاد فرمودند که سعی بکنید که
اسرار ذاتیکه مسجود خلائق ست بر شما چندان غلبه کنند که خود را مسجود خلائق
ببنید بعد ازان دام الله شیرازی سمرقندی را فرمودند که تضرع بجناب الهی
بکنید و سعی و کوشش نمائید که فنای انا حاصل شود و زوال عین و اثر گردد
و پس معنی زوال عین و اثر فرمودند که زوال عین آنست که بر خود لفظ انا
متعذر داند نمیتوان گفت که من هستم حضرت خواجه عبید الله احرار قدس
سره فرمودند که انا الحق گفتن آسان ست و انا را شکستن مشکل ست و معنی
زوال اثر آنکه هیچ صفتی از صفات خود نه بیند ؛

روز چهارشنبه بیست و نهم رجب بحضور والا حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که علما معیت حق سبحانه بعالم علمی میگویند صوفیه
معیت ذاتی قرار داده اند و ما که مراقبه معیت بطالبان تلقین میکنیم
برین نهج میگوییم که لحاظ بکنید که او باست هر جا که هستم قطع نظر از لحاظ
معیت ذاتی و علمی او تعالی بعد ازان در حضور مذکور کفر طریقت آمد حضرت
ایشان فرمودند که اهل این مشرب ارباب توحید وجودی اند که از دین و دنیا
گذشته و از خودی رسته و جام وحدت نوشیده اند ازانجمله حسین بن منصور
حلاج قدس سره که سید این طائفه هستند میفرمایند ع

لدیّ وعند المسلمین قبیح	کفرت بدین الله والکفر واجب

بعد از ان این شعر خواندند ؎ بهر چه از دوست وامانی چه کفر آن حرف چه ایمان ۰ بهر چه از یار دور افتی چه زشت آن نقش چه زیبا ۰ واز حاضران حضور پرسیدند که معنی این شعر بگوئید بسبب کفر باز آمدن از مطلوب صحیح ست لیکن از اسلام چه طور باز خواهد ماند حاضران ساکت ماندند حضرت ایشان فرمودند که باز ماندن از مطلوب از ایمان برین منهج بخیال می آید که سالک را در ابتدای احوال که حضور مع الله دست دهد از نوافل و تلاوت هم فتوری دران واقع میشود و حال انکه این تلاوت و نوافل از ایمانیا تست پس سالک را دران وقت پرداخت آن حضور باید و کثرت نوافل و تلاوت نشاید که مانع حضور ست و هم حضرت ایشان دران وقت این شعر خواندند ؎

صید تو بمنقار وفا برکند از بال | هر که نه آشفتهٔ دام تو باشد

بعد از ان در حضور فیض گنجور مذکور تکرار بیعت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب را بیعت از شیوخ متعدده نمودن جائز ست چنانچه صحابه بعد از وفات آنحضرت صلی الله علیه وسلم بحضرت صدیق اکبر رضی الله عنه بیعت نمودند و بعد از وفات ایشان از عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه منصا فحه بیعت کردند و ظاهر ست که بیعت صحابه از خلفای راشدین برای انتظام امور اخرویه بودند دنیویه پس ازینجا معلوم شد که تکرار بیعت جائز ست در طریقت

بعد ازان در حضور مذکور واردات آمد حضرت ایشان فرمودند که وارد را
در اصطلاح صوفیه دیگر روح القدس و وارد حق میگویند و نقشبندیه وجود
عدم نامند و آن عبارتست از ورود فیض الٰهی جل سلطانه و چون بر سالک
واردی می آید محو و متلاشی میسازد و چون کثرت واردات فائز میشوند
سالک بهر واردی عدم میگردد و لیکن مراد آنست که ورود این واردات
متواتر گردد بلکه متواصل چنانچه اکابران این طریقه علیه میفرمایند ؎

وصل اعدام گر توانی کرد ۔ کار مردان مرد دانی کرد

والیضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی جناب آن سرور علیه صلوٰة
الله الملک الاکبر را در مشاهده دیدم که تشریف آورده بمن فرمودند که نام
تو عبدالله ست و نیز عبدالرحمن ست ۔

روز پنجشنبه غرهٔ شعبان سنه ۱۲۳۱ھ فدوی بحضور آن قطب عالم
حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده
المجید میفرمودند که چون ماه شعبان المعظم دیده میشود هلال برکات رمضان
المبارک طلوع میگردد و چون ماه شعبان بنصف میرسد آن هلال بدر کامل
میگردد و چون ماه شعبان بآخر میرسد و ماه رمضان طلوع میکند آن هلال
برکات که بدر شده بود آفتاب وار تابندگی و درخشندگی ظهور میسازد
بعد ازان در حضور مذکور صوفیان وقت که بسماع و رقص مشغول اند

وتوحید وجودی مذهب خود مقرر کرده اند آمد حضرت ایشان فرمودند
که صوفیان این زمان که بلهو ولعب وغنا ورقص مشغولند وتوحید خیالی
شعار خود ساخته اند مثل اکابران توحید حالیه خود را میدانند وبی تحاشی
کلمات آنرا میگویند نمیدانند که بالحاد وزندقیت گرفتار شده اند من از
مذهب ایشان بیزارم وایشان مرا از علمای ظاهر میدانند نمی فهمند که طریق
صوفیه طریقه متابعت سنت سنیه است علی صاحبها الصلوة والتحیة

آن ایشانند من چنینم هردم

روز جمعه دوم شعبان المعظم بحضور والا حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که صوفی را اجتناب از جلوت باید واکتساب
بخلوت شاید

قصه چه بگزیده هر کو عاقل است | زانکه در خلوت صفاهای دلست

روز شنبه سوم شعبان المعظم بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید
حضرت ایشان فرمودند

در پس آئینه طوطی صفتم داشته اند | آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم

بعد ازان معارف بلند وحقائق ارجمند بیان فرمودند وایضاً شخصی
عرض حال رویای خود نمود که جناب سید کونین افضل البشر علیه صلوات الله
الملک الاکبر را در خواب دیدم حضرت ایشان فرمودند که میسر شدن زیارت

آنحضرت صلی الله علیه وسلم در خواب بر چند وجه است یکی آنکه شخصی احیای سنت نمود یا اجتناب از بدعت کرد این عملش مجسم شده در خواب بنظر می آید و یا آنکه هر عبادتیکه بجناب الهی مقبول گشت مجسم بصورت حسن شده می بیند و شمائل و حلیه مبارک آن سرور زمین و زمان آن سید انس و جان علیه صلوات الله الملک الرحمان که در کتب حدیث محرر است اگر شخصی همچون قد زیبا و قامت دلربا و چشم سرگین و جبین مبین و ابروی خمدار قوس هلال وار و مژگان دراز و جلوه باناز هو بهو مشاهده نمود و عین سعادت دارین خود دیده و دیده جان را بنظارهٔ جمال آن محبوب انس و جان کشود الحق که و اصل زمرهٔ مَنْ رَآنِی فَقَدْ رَأَی الْحَقَّ فَاِنَّ الشَّیْطَانَ لَا یَتَمَثَّلُ بِیْ گردید ؁

روز یکشنبه چهارم شعبان المعظم غلام بحضور قبله خاص و عام حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که جناب مرشدنا و هادینا حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید سفر مودند که شبی جناب محبوب کبریا محمد مصطفی علیه افضل صلوات و اکمل تحیات الله الملک الاعلی را دیدم و برین نهج از زیارت آنجناب مشرف شدم که خود را هم بستر آن سرور یافتم بوصلی که هیچ حجابی و فصلی را در انجا گنجایش نبود و عنایاتی که باین بنده نمودند ورای شرح بیان ست اثر آن صحبت کثیر البرکت مدتی

درخود یافتم ۵

روز دوشنبه پنجم شعبان المعظم فدوی بمحفل شریف حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که حضرت شاه ولی الله رحمة الله علیه تطبیق در کلام حضرت محی الدین ابن العربی و حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنهما نموده اند و در توحید وجودی و شهودی نزاع لفظی قرار داده اند ایشان بسیار بزرگ بودند و طریقهٔ نو آورده اند لیکن درین مقام خطائی کرده اند حال را در قال انداخته معارف کشفیه را در گفتگوی علمی آورده تطبیق نموده اند فرق است مبین درین هردو مقام هر کرا از معارف حضرت مجدد حظی رسیده است او عیاناً دیده است که توحید وجودی در ابتدار احوال ظاهر میشود یعنی در سیر لطیفه قلب و توحید شهودی بسیر لطیفه نفس و معارف حضرت مجدد الف ثانی ورای این هردو مقامات ست معارف محی الدین ابن العربی قطره است و معارف حضرت مجدد دریای محیط ع چه نسبت ست بکوه آسمان عالی را ۵ اگر محی الدین ابن العربی رحمة الله علیه در زمان حضرت مجدد بقید حیات بودی و این معارف می شنودند می فهمیدند و طلب فاده مینمودند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حق تعالی غیر متناهی ست حدی ندارد که کسی بپایان او رسد او سبحانه وراء الوراء ست ثم وراء الوراء

امی اول تو ورا ــــــ اول		حیران نز تو انبیا و مرسل

هرکس بقدر حوصله و طاقت خود دراینجانب دویده و خطی موافق استعداد خود چشیده ولیکن بکنه ماهیتش نرسیده است ۵

دور بینان بارگاه الست
غیر ازین پی نبرده‌اند که هست

روز شنبه بیست ششم شعبان المعظم بنده بحضور پرنور حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فقر عبارت از چند اعمال است که سالک را مدام آن از ضروریات است نه فقر نام علم سلوک و مراقبات است که کتب ها ازین مملو اند این خزینه ایست که در سینه باید داشت نه علمیست که در سفینه باید نگاشت بعد از ان در حضور مذکور آمد که ولایت ولی بعد از انتقال ازین جهان فانی باقی نمیماند الا در مواضع متعدده حضرت ایشان فرمودند که ولایت بکسر که بمعنی تصرف است درین اختلافست که باقی میماند یا فنی و اصح آنست که ولایت اکابران باقی میماند چنانچه تصرفات حضرت غوث الاعظم و حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند و حضرت خواجه معین الدین و دیگر اکابران علیهم الرضوان تا الی الآن درزمین و زمان جاریست و نمایان ؛

روز چهار شنبه هفتم شعبان المعظم بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه انیقه نقشبندیه مجاهدات و ریاضات دار بعینات نیست اکابران این طریقه همیم اعمالی و اوراد مقرر ساخته اند عمل ایشان بسنت سنیه مصطفویه است علی صاحبها الصلوة والتحیة

بیان حقیقت فقر

واجتناب از بدعات نامرضیه لهذا در طریقهٔ ایشان ذکر جهر و سماع و وجد و
تواجد و آه و نعره نیست خاموش شده متوجه بقلب می نشینند و بدوام ذکر
خفی میپردازند و نفی و اثبات بهر نفس مینمایند حبس نفس که حبس طور مشهود است
که سوراخهای گوش و بینی از پنبه بند کرده حبس نفس در دماغ میکنند و ایشان
نفس را بزیر ناف حصر نموده بخیال کلمهٔ لا را از زیر ناف کشیده تا بدماغ میرسانند
و اله را از دماغ بکتف راست می آرند و الا الله را از کتف راست کشیده
بقلب ضرب میدهند بنهجی که همه لطائف که در سینه واقع اند در ضمن آن بیند
و چون نفس تنگی میکنند میگذارند لیکن بهر نفس کلمهٔ طیبه بعدد طاق میگویند
و بوقت گذاردن نفس از بینی همراه دم کلمهٔ محمد رسول الله مقابل قلب بلحاظ
میگویند بطوریکه گویا این کلمهٔ مبارک در دل در می آید و در رگ و پی سرایت
می کنند ؛

روز پنجشنبه هشتم شعبان المعظم بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان
فرمودند که من طالب را اول لطائف خمسهٔ عالم امر جدا جدا توجه میکنم
و بعد از تصفیه اینها بلطیفهٔ نفس القائی نسبت مینمایم و نیز هر پنج لطائف
را که برنگ چراغ هر یک میدرخشد جمع نموده بهیئت تمام پنج چراغان را
یک مشعل ساخته می طیرانم بعد از ان فرمودند ـ ع تا یار کرا خواهد و
میلش بکه باشد ؛

روز جمعه نهم شعبان ۱۳۳۱ھ بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم درآن وقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی بود مکتوب دویست و شصتم که بمخدوم زاده کلان علیه الرضوان در بیان طریقه ایشان را آنطریق ممتاز ساخته اند نوشته اند خوانده شد حضرت ایشان فرمودند که سبحان الله معارفیکه ایشان تقریر فرموده اند هیچکس از امت مثل آن نگفته است و دُرر اسراریکه ایشان بسلک تحریر انتظام داده اند هیچ یکے از اصحاب معرفت برنگ آن نسفته کلام ایشان وحی منزل آسمانی هست و بیان ایشان تشریح غوامض ربانی وآنچه ایشان بیان مقامات نموده اند و راه مکاشفات پیموده اند هزاران طالبانرا تسلیک فرموده اند نه آنکه یکدو کس آگاه این اسرار شده زبان بگواهی کشوده اند جهانی را از معارف جدیده سرفراز فرموده و صافی خود گردانیده اند و عالمی را از مقامات نو ممتاز ساخته مداح خود نموده اند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس	که عندلیب تو از هر طرف هزار انند

روز شنبه دهم شعبان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه مدار کار بر پنج چیز نهاده اند یکے توجه سالک بجانب دل دوم توجه دل بسوی خالق آب و گل سوم گردیدن از خطرات غافل چهارم ماندن بذکر مشتغل پنجم لحاظ انیعنی در قلب

بیان سلوک طریقه علیه نقشبندیه که بنای آن بر پنج چیز است

خداوندا مقصود من توئی و رضای تو وجود م بجهت محبت و معرفت خود
بساز منزل پس هر که هر دم برین قضیهٔ خمسه مائل ست او را پنج نتائج حاصل
ست و هر کرا آن پنج نتائج حاصل ست او از مطلوب حقیقی واصل ست
اوّل ذاکر شدن لطائف از ذکر دوم حصول جمعیت و بیخطرگی سوم پیدا شدن
توجه قلب سوی حضرت حق چهارم جذب و کشش لطائف سوی فوق پنجم
ورود وار ذات الهی سبحانه بر دل سالک که تعبیر از آن بوجود عدم مینمایند

شعر تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد ❊

روز یکشنبه یازدهم شعبان بحضور پرنور حاضر گردیدم در آن وقت
درس مثنوی شریف مولانا روم رحمة الله علیه بود حضرت ایشان بسیار
معارف بیان فرمودند حاضران مجلس را از بیان آنحضرت اضطرابی و بیتابیها
رو داد و گریه و زاری طاری شد حضرت ایشان قلبی روحی فداه از کمال
شوق الهی آهی از دل فیض منزل خود کشیدند و فرمودند که آه اگر از کمال
شوق خود شمه بیان نمایم هوش سامعان دوای بیهوشی چشند و حواسها
شنوندگان بیحواس گردد هیهات هیهات سیلاب سرشک مهاجرت بدریا
دریای حسرت و آلام شورانگیز ست و گرداب اشک مفارقت بلجه لجه حیرت و
اوهام موج خیز دل ناصبور که از دیدار مهجور ست چسان مسرور گردد و دیده
وصل جویان که از اندوه فراق گریانست بچه سان شادان شود

بیهوشی

بچه مشغول کنم دیدهٔ دل را که مدام | دل ترا می‌طلبد دیده ترا میخواهد

و جان حزین که از اندوه فراق غمگین ست بچه طور تسکین یابد آه از ملاقات صوری که ممتنع الوقوع ست دست تمنا برداشته بوصال خیال دل را تسلی میدهیم و مردمک دیدهٔ خود از مژگان جدا ساخته بر کف پای نازک آن نازنین می‌نهم پس میمالیم و می‌نالیم للمؤلف

رہی ہے قیس تصور میں کبھی جو لیلی سے | رکھی ہے مردمکِ چشم کو کفِ پا سے

گاهی قامت سراپا نقش تصور دیده خود را نثار میسازیم و گاهی صورت رشک ملا نقش بخیال آورده بصد عجز و نیاز جان میبازیم

بدل تصور روز وصال باندھے ہم | بلائیں لیتے ہیں کیا کیا خیال باندھ کر

روز دوشنبه دوازدهم شعبان سنه ۱۲۳۲ھ فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که عارف آنست که هر واقعه که پیش آید از منع و عطا و از جور و جفا ناشی از فضل خدا بیند و فرق درمیان عارف و متعرف آنست که عارف را هر که چیزی عطا فرماید یا زد و کوب نماید بلا تامل و فکر از فعل حق بیند و متعرف آنست که بتامل و فکر از فعل او سبحانه می‌بیند هر که در صور تفاصیل وقائع در احوال متجدده متضاده از ضر و نفع و عطا و منع و قبض و بسط ضار و نافع و معطی و مانع و قابض و باسط حق را بیند و شناسد بی توقفی و رویتی او را عارف بخواند اگر

با دل وہلہ از ان غافل بود و عنقریب حاضر بود و فاصل مطلق را جل ذکرہ
در صور وسائط و روابط باز شناسد او را متعرف خوانند عارف ذکر
بکلی غافل بود و تاثیرات افعال را حوالہ بوسائط کند او را ساہی و لاہی
و مشرک خفی خوانند کما ذکرہ فی نفحات الانس للامام الاجل عبد الرحمن
جامی رحمۃ اللہ علیہ بعد از ان حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

تو مباش اصلا کمال اینست و بس ‖ تو در و گم شو کمال اینست و بس

روز سہ شنبہ سیزدہم شعبان ۱۲۳۱ھ غلام حضور فیض گنجور القبلہ
انام حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ معنی کلام اندراج النہایۃ فی
البدایۃ آنست کہ سالک را بیخطرگی یا کم خطرگی حاصل شد و توجہ
الی اللہ پیدا گشت و جمعیت رو داد مبتدی انجاند ان عالیشان گردید
و ہمین حضور و جمعیت در انتہاء دیگر انست پس بدایت ایشان مندرج شد
در نہایت دیگران ؎

سیر ما دار و محبت چشم گر بینا شود ‖ جادہ راہ فنا بسم اللہ دیوان ما

بعد از ان در حضور مذکور توسط کشو دہی باطنی آمد حضرت ایشان فرمودند
کہ واسطہ کشو د راہ ولایت وجو د با جو د جناب امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ است
و حضرت فاطمہ رضی اللہ عنہا درین توسط شریک اند بعد از ان ائمہ
اثنا عشر و حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہم اجمعین حامل بار

این امانت ولایت اند لیکن درین ہزار دوم حضرت مجدد الف ثانی قدسنا
اللہ تعالی باسراره السامی نیز درین امر شرکت دارند مقرر ست که درین
الف ثانی ہر کس که بدرجه ولایت میرسد در ہر خاندان که متوسل باشد
بدون توسط ایشان کشود این راه غیر ممکن ست بتوجه و امداد ایشان
طی این مراحل مینماید اگرچه اقطاب و ابدال و اوتاد و اغواث باشند
ضروری نیست که خبر و آگاہی از توجه و مدد ایشان داشته باشند ❊
روز چهارشنبه چهاردهم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم شخصی لفظ شکایت شدت گرما بزبان آورد حضرت ایشان فرمودند که
شکایت از فعل محبوب نباید نمود بلکه از عنایت بمصیبت زیاده تر
متلذذ باید شد از درد آه سرو نکشم و از باده ملال شربت زلال نپیچم
ع که ہر چه ساقی ما ریخت عین الطافست ❊ ایضاً فرمودند که روزی
در خدمت فیض درجت حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید حاضر
شده بودم ناگاه متوجه بجناب حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه
شده عرض نمودم که سفارش من از پیر و مرشد من فرمایند حضرت ایشان
شهید عطر اللهم قبره المجید بعد از فراغ حلقه متوجه باین بنده شده
فرمودند الحال بجست سفارش خود جناب غوث الاعظم قدس
سره را می آورد دید ❊

روز پنجشنبه پانزدهم شعبان المعظم بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که نماز جامع عبادات ست وحاوی طاعات
دولت رؤیت که آن سرور انبیا علیه صلواة الله الملک الاعلی را در لیلة
المعراج حاصل شده بود بعد از نزول در دنیا همون اسرار مقام اسری
در نماز ظهور نمود مؤید این قول اَلصَّلوٰةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ ست و دلیل این
دعوی خبر اَقْرَبُ مَا یَکُوْنُ الْعَبْدُ مِنَ الرَّبِّ فِی الصَّلوٰةِ و تابعان آن
سرور زمین و زمان را علیه صلوات الله الملک المنان بجهت اتباع آن
سرور و اخلاص آن افضل بشر علیه و علی آله صلواة الله الملک الاکبر نیز حظ
وافر ازین دولت عظمی و نصیب کامل ازین موهبت کبری عطا فرموده اند
ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء

روز جمعه شانزدهم شعبان ۱۳۱۳ھ غلام بحضور والا حاضر گردید
شخصی چند مبلغان در حضور آورده عرض نمود که این را بفقرایان خانقاه
معلی تقسیم فرمایند حضرت ایشان فرمودند که یک تنکه بهر یک از فقرایان
تقسیم خواهد شد و در آنوقت در خانقاه یکصد و دو کس صوفیان بودند
که اوطان خود گذاشته بطلب حق جل و علا استقامت می ورزیدند
پس ایشان یک تنکه بهر یک را تقسیم فرمودند و گفتند که ما هم درین زمره هستیم
یک تنکه ستده خود را ما هم مسکینیم بعد ازین این آیه خواندند والله الغنی

وَ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ ۞

روز شنبه هفتدهم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم در آن وقت
در حضور مذکور این حدیث شریف بود حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَی الْمُسْلِمِ خَمْسٌ رَدُّ
السَّلَامِ وَعِیَادَةُ الْمَرِیْضِ وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَاِجَابَةُ الدَّعْوَةِ وَ
تَشْمِیْتُ الْعَاطِسِ حضرت ایشان فرمودند که اگر مریض از اقارب است
یا اهل محله و بدون این شخص خبرگیران او نیست بر ذمه این فرض است
خبرگیری او والا صوفیه را در رفتن عیادهٔ مریض شرائط اند که مریض فاسق
و مبتدع نباشد و اهل مجالس او خلاف طریق نباشند و در راه بازار
نباشد تا نگاه در رفتن پراگنده نشود و همچنین اجابت دعوت سنت
وقتیکه طعام مشتبه نباشد و در آن مجلس غنا و مزامیر نباشند و تشاغل
بنوعی از لهو و لعب نباشد و داعی ظالم و مبتدع و فاسق و شریر نباشد
اجابت واجب است والا ممنوع است اجابت وَلَا یُجِیْبُ اِلَی طَعَامٍ
صُنِعَ رِیَاءً وَسُمْعَةً وَفِی الْمُحِیْطِ لَا یَنْبَغِیْ اَنْ یَقْعُدَ عَلَی الْمَائِدَةِ اِذَا کَانَ
عَلَیْهَا لَعِبٌ اَوْ غِنَاءٌ اَوْ قَوْمٌ یَغْتَابُوْنَ اَوْ یَشْرَبُوْنَ الْخَمْرَ کَذَا فِیْ
مَطَالِبِ الْمُؤْمِنِیْنَ وایضاً فدوی در آن روز عرضی احوال خود در
حضور گذرانید حضرت ایشان از سطری چند دستخط خاص خود آن عرضی
را مزین فرموده عنایت نمودند و آن عبارت اینست ـ الحمد لله که

احوال خوب ست سعی نمایند که تصفیه قلب و تزکیه نفس بر کمال حاصل شود
نسبت افعال از عباد و در سیر قلبی مسلوب میشود و بحضرت حق سبحانه منسوب
و در سیر لطیفه نفس صفات را بحق منسوب یابند اینست کمال این دو لطیفه
و در لطائف دیگر اسرار جدا جدا ظاهر میشود اگر این همه اسرار پیدا شود
بهتر و الا بجناب الٰهی سبحانه التجا نمایند که توجه تام بے مزاحمت خاطر
در دل و در لطیفه نفس ظاهر شود بر لطیفه نفس که مشار الیها انا ست
توجه خواهم نمود خدای کریم فنای قلبی و فنای این لطیفه و فنای لطائف
دیگر نیز عطا فرماید فرموده اند فنا موهبت الٰهی ست سبحانه حاصل این
فنا ها ظهور نیستی ست بر باطن سالک هرگاه افعال و صفات را بحق سبحانه
منسوب یافت خود را نیستی و عدم خواهد دید انکسار و شکست رذائل
نقد وقت خواهد شد ۞
روز یکشنبه هجدهم شعبان ۱۲۳۱ھ این کمینه درویشان بحضور
آن واقف دقائق قرآن کاشف حقائق فرقان حاضر گردید حضرت ایشان
معانی و تفسیر کلام الله بیان فرمودند بعد از ان ذکر تحمید و تکبیر و تهلیل
آمد حضرت ایشان معانی تطبیق آن ارشاد فرمودند و ایضاً غلام عرضی قبل
ازین بحضور گذرانیده بود بجواب آن سرفراز فرمودند و آن اینست ـ
اغراق در القاب و خطاب در شرع جائز نیست نباید کرد سعی نمایند که

این لطائف عالم امر و حالات آن با احوالیکه در سیر لطیفهٔ نفس پیش می آید یکی گردد و فنا و نیستی و دید قصور غلبه نماید و رذائل اخلاق شکستی یابد و تهذیب اخلاق نقد وقت گردد و بجناب واهب عطیات سبحانه بتوسط ارواح مبارک پیران کبار رحمة الله علیهم التجا نمایند که سر اقربیت واضح شود چنانچه سر وحدت و توحید در سیر لطیفهٔ قلب مشهود میشود و اعمال موافق طاقت اختیار کرده بران مواظبت فرمایند انشاء الله تعالی در جهت فوق توجه کرده خواهد شد لیکن اگر حالات لطائف با احوال این لطیفه یکی شود و وسعت در نسبت پیدا گردد منظور همین ست ٭

روز دوشنبه نوزدهم شعبان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم در حضور مذکور سعی و کوشش طالبان آمد حضرت ایشان فرمودند که شخصی از هنودان بود چند اس نام داشت ز ریاضت بسیار خورده و در ترک و تجرید ثابت قدم شخصی در طلب او مسافت چند ماه قطع کرده آمده بود بطریقی که بهر قدم سجده کنان بر زمین دراز می شد باز برخاسته بجای سر بقدم ایستاده باز دراز می شد همین نهج تا بدرش رسید من بچشم خود آنرا دیدم و از مجاهدهٔ او حیران گشتم بعد ازان حضرت ایشان استغفار خواندند و فرمودند که مذکور هنودان و مجاهدات ایشان نباید کرد پس کلمهٔ طیبه سه بار خواندند و گفتند اغثنا یا رسول الله و درود بر پیغمبر علیه صلوات

الله الملک الاکبر فرستادند پس شخصی در حضور عرض نمود که در اہل حق ہم بسیار مجاہدات مردمان کشیده اند چنانچه در راه سفر حجاز حضرت ابراہیم بن ادہم بلخی رحمة الله علیه بہر ہر قدم یک دوگانه ادا میفرمودند حضرت ایشان فرمودند بلی - باز ارشاد گردید که حضرت آدم بنوری نورالله مرقده از مسجد قبا تا مسجد نبوی بہمین طریق بہر قدم یک دوگانه میخواندند ؎

روز سه شنبه بستم شعبان بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که حاصل سیر و سلوک حضور مع الله ست بیز احمت خواطر در سیر لطیفهٔ قلب در قلب توجه الی الله پیدا شود و بیخطرگی دست دہد و در لطیفهٔ نفس در نفس و در عناصر بعناصر نیستی و قت گردد و کشوف انوار و اسرار متفرع اند بر این حضور و آگاہی راس المال ایست چنانچه نزد شخصی نقد است راس المال او باقی لباس طعام و هر آنچه دیگر چیزه در هم موجود ست اگرچه فی الحال نیست اما آماده ست هر وقتیکه خواهد خرید نماید ہمچنین درین راه راس المال حضور ست و باقی بر آن متفرع انوار ہر مقام اشخاص را مکشوف میشوند و اسرار اقل قلیل را و نیز اسرار و انوار درین جہان ہمراه اند و در قبر ہیچ از ینها ہمراه نمیرود مگر حضور و آگاہی پس جستجوی آگاہی باید نه تگاپوی دیگر شاید کار این ست غیر این همه ہیچ و آلینا حضرت ایشان فرمودند که اسرار لطیفهٔ قلب ہمه اوست و انا الحق گفتن ست و سر لطیفهٔ نفس شکستگی انا ست و سر لطیفهٔ قالب ہیچ بیان نفرمودند و ارشاد کردند که

حضرت مجدد رضی اللہ تعالی عنہ بیان نفرموده اند و سرّ کمالات ثلثه و مقامات جدیده دیگر مثل حقائق سبعه وغیره که حق سبحانه وتعالی خاص حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بسره السامی را باین سر فراز فرموده است وبتوسط ایشان متوسلان ایشانرا باین دولت عظمی و موہبت کبری نصیبی عطا کرده و حظی بخشیده است آنست که آنجا دلیلیه کشفیه میگردد و نظری بدیهی میشود وکمال اطمینان و صفا واتصال بیکیف واتباع ہمو بناجاذبیہ النبی صلی اللہ علیہ وسلم و بیرنگی و نهایت لطافت باطن نقد وقت میگردد واز غایت تنزیه حضرت ذات تعالت وتقدست جمیع نسب چه نسبت عینیت اتحاد وچه نسبت ظلیت وچه نسبت احاطه ذاتی و سریان وجود مسلوب میشود وَمَا لِلتُّرَابِ وَرَبِّ الْاَرْبَابِ واز ینجاست که حضرت مجدد الف ثانی قدس سره فرموده که درینجا نزدیک ست که نزدیکان دوری جویند و واصلان راه مهجوری پویند بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که حضرت حاجی محمد افضل رحمۃ اللہ علیه که حضرت ایشان شهید نور اللہ مرقده المجید ایشانرا پیر خود میگفتند اگرچه استفادهٔ باطن از ایشان نمی نمودند اما اراده استفاده در ابتدا کرده بودند بسبب اراده استفادهٔ مرشد خود میدانستند وایشان قریب ده سال درخدمت حضرت حجۃ اللہ محمد نقشبند ثانی قدس سره گذرانیدند و

ہم ہمین قدر ایام در صحبت جناب حضرت عبدالاحد قدس سرہ بسر بردند و
سلوک تمام از ہر دو صاحبان حاصل نمودہ بودند روزی بخدمت ایشان
دو کس از اصحاب حضرت مرشد عالی سیر خواجہ محمد زبیر قدس سرہ آمدند و نسبت
بے کیف ایشانرا ادراک ناکردہ باہم گفتند یکے آنکہ آنچہ در منست در تست
و دیگری گفت آنچہ در تست در منست باز گفتند کہ ایشان نسبتی ندارند
حاصل آنکہ نسبت این مقامات عالیہ بکمال بے کیف ست دست ادراک
از دامنش کوتاہ ست صاحب این نسبت شریفہ خود نیز بجز جہالت و نکارت
امری دیگر ندارد چہ جائی کہ دیگری شناسد۔ اَوْلِیَائِی تَحْتَ قِبَائِی لَا
یَعْرِفُوْنَهُمْ غَیْرِی ٭

روز چہارشنبہ بست و یکم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر
گردیدم مذکور یعنی نسبت در حضور آمد حضرت ایشان فرمودند کہ یعنی نسبت
حضور و جمعیت و آگاہی ست و ایضاً در آنوقت مکتوب حضرت ایشان شہید
نور اللہ مرقدہ المجید خواندہ شد دران احوال اصل مذہب ہنود ان بیان
چہار کتب ایشان کہ آنہارا منزل قرار دادہ اند تحقیق فرمودند و ایضاً گفتند
کہ در یک کتاب معارف اند حضرت ایشان فرمودند کہ چیزی بر کلام حضرت
پیر و مرشد گفتن کمال بے ادبی ست لیکن نزد من معارف در کتب
ایشان ثابت نیستند ٭

روز پنجشنبه بست و دوم شعبان بنده بحضور والا حاضر گردید
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده
المجید طالبان را در مدت دو سال لطیفهٔ قلبی تمام تسلیک میفرمودند و در
یک سال لطیفهٔ نفس و در دو سال دیگر تا بکمالات میرسانیدند و در مدت
پنج سال دیگر نصف سلوک که از کمالات باقی میماند تسلیک میفرمودند بعد
ازان شخصی عرض نمود که در خدمت حضور کمتر از یک سال لطیفهٔ قلب طے
می شود و مقامات دیگر نیز برین عنوان بوده حاصل میگردند حضرت
ایشان فرمودند که من نیز ازین امر حیرانم که درینجا معاملهٔ کار بطوالت
نمی کشد مگر عنایات ایزدیست که راه دور را بر من نزدیک ساخته است
و بعد ازان فرمودند که طی تمام مسافت هر مقام بمدت همون ایام مقرره
که ده سال است میشود اگرچه رنگ هر مقام از کثرت توجه و عنایت پیران
بایام قلیله بحصول می انجامد پس فرمودند که حضرت شیخ مولانا محمد عابد
رضی الله تعالی عنه اکثر اشخاص را نبوده می تسلیک فرموده بودند اتفاقا
قضیهٔ اتفاقیهٔ نادر شاهی بمیان آمد باطن آنها مکدر شد گویا که از نسبت تهی
گردیدند بهمین وجه حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید تا وقتیکه
سالک را عرضی و طولی در یک مقام پیدا نمیشدی توجه بمقام دیگر نمی فرمودند
و مدت قطع سلوک بر ده سال مقرر ساختند تلک عشرة کاملة ؏

روز جمعہ بست و سوم شعبان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم
در انوقت درس مکتوبات شریف حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی
باسراره السامی بود مکتوب که بصاحبزاده های کبار اعنی خواجه خرد و خواجه
کلان در بیان عقائد نوشته بودند خوانده شد حضرت ایشان فرمودند
که این مکتوب فائده کثیر در علم عقائد دارد این را علیحده نوشته بمردمان
داده شود و بعد ازان فاتحه خواندند و معنی الرحمن الرحیم بیان فرمودند
که الرحمن ای مَن یُسئَل اَعطیٰ و الرحیم ای مَن لَم یُسئَل یغضب علیه
روز شنبه بست و چهارم شعبان در حضور عالی حاضر گردیدم
شخصے از حاضران مجلس مذکور اشغال واذکار نمود که حضرت شیخ
فرید الدین گنجشکر رحمة اللہ تعالی علیه بزبان خود ذکری مقرر نموده اند
حضرت ایشان فرمودند که هر کس بزبان خود یاد محبوب خود میکند و موافق
محاورات خود الفاظی مقرر مینماید هندیان را اصطلاح هندست۔
سندهیان را اصطلاح سندست عندلیب شیدا در تعشق سوی آن
گل رعنا در زبان خود نغمها می سراید و قمری مبتلا در محبت قامت آن
شمشاد زیبا بدل خود نعرها می نماید ؎

مرغان چمن بهر صباحی ... خوانند ترا باصطلاحی

روز یکشنبه بست و پنجم شعبان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم

حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران خواجه بهاؤالدین نقشبند رضی اللہ تعالی عنہ وصیت فرمودند که همراه جنازهٔ من کلام الله ودرود نخوانند که این بی ادبی ست مگر این شعر البتہ بخوانید ؎

مفلسانیم آمده در کوی تو	شیئاً للہ از جمال روی تو
دست بکشا جانب زنبیل ما	آفرین بر دست و بر بازوی تو

بعد ازان مذکور ذکر خفی در حضور آمد حضرت ایشان فرمودند که چون توجه بدل کرده شود دل ذاکر میگردد و انتظار پیدا می شود و بعد ازان بلطیفهٔ روح توجه کرده شود دران ذکر جاری میشود و توجه الی اللہ پیدا میگردد و همچنین در هر لطیفه از لطائف عالم امر که حاصل کار انتظار و توجه ست حاصل میشود و پس ازان انتظار کم میگردد و توجه مستهلک و مضمحل میشود نه حقیقت انتظار و توجه میرود بلکه در ادراک نمی آید آنرا ذکر خفی درین طریق می نامند بعد ازان در لطیفهٔ نفس و عناصر ثلثه پس بعنصر خاک یا نسبت وحدانی همین طور میشود ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ٭ روز دوشنبه بست و ششم شعبان المعظم بمجلس عالی حضور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که معارفیکه حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ را مکشوف شده اند سه قسم اند یک قسم از کسی نفرموده اند و در سلک تحریر و تقریر منتظم نموده اند و یک قسم خاص

باولاد امجاد خود بیان ساخته اند و یک قسم علی العموم بیاران و متوسلان خود
ارشاد کرده و هم تحریر و تسطیر نموده اند چنانچه سه جلد مکاتیب شریف و هفت
رسائل مملو ازانست و ایضاً حضرت ایشان احوال بیعت و حصول نسبت
جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بیان فرمودند که ایشان اولا
بیعت از والد ماجد خود در خاندان عالیشان چشتیه نموده بودند و اجازت و
خلافت این خاندان یافته بودند بلکه از والد بزرگوار اجازت طرق دیگر
مثل سهروردیه و کبرویه و قادریه و شطاریه و مداریه هم یافته بودند پس ازان
بخدمت حضرت خواجه فانی فی الله باقی بالله رضی الله عنه رسیدند و
سلوک طریقه شریفه نقشبندیه بکمال و اتمام رسانیدند و خلافت یافتند
روزی در مسجد مبارک حلقه صبح مینمودند که حضرت شاه سکندر رحمة الله علیه
خرقه جناب حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه بامر جد بزرگوار خود
عارف و کاشف اسرار خفی و جلی حضرت شاه کمال کیتهلی قدس سره آورده
بر سر ایشان انداختند ایشان در بحر انوار نسبت قادریه غرق شدند
درانوقت بخاطر ایشان گذشت که من خلیفه خاندان نقشبندیه ام الحال
که نسبت قادریه هم احاطه نموده است مبادا اکبرای این طریق رنجیده شوند
فی الحال مشاهده نمودند که حضرت غوث الاعظم مع حضرت شاه کمال
کیتهلی و حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند مع اکابران تا حضرت صدیق اکبر رضی الله عنهم

باقی باللہ و حضرت خواجہ معین الدین چشتی و حضرت شیخ شہاب الدین
سہروردی و حضرت شیخ نجم الدین کبری ہمہ تشریف آوردند حضرت
خواجہ میفرمودند کہ ایشان خلیفۂ من اند و حضرت غوث الاعظم میفرمودند
کہ ایشانرا در ایام طفولیت زبان خود کمال کتبتلی چشانیدہ بود پس ایشان
از من اند حضرت خواجہ معین الدین چشتی فرمودند کہ ایشان و آبای و اجداد
ایشان متوسل سلسلۂ من اند ہمین نہج ہمہ بزرگواران ارشاد میکردند
آخر الامر ہمہ اکابران در مقبول ساختن ایشان اتفاق نمودند و ہر یک
از نسبت شریفۂ خود سرفراز فرمودہ و خلیفۂ خود گردانید ایشان در مراقبہ
از صبح تا بوقت ظہر این احوال مشاہدہ نمودند و باین دولت عظمی سرفراز
شدند پس بہمین طریق مجددیہ نسبت ہر خاندان شریف جلوہ گر ست گویا
چہار دریای بی پایان موج خیز اند و دو دریای نسبت نقشبندیہ و یک بحر
نسبت قادریہ و یک لجۂ الیست کہ نصف آن از چشتیہ و نصف دیگر از
سہروردیہ و کبرویہ است نسبت نقشبندیہ غالب است بر جمیع نسبتہا پس از آن
قادریہ باز چشتیہ باز سہروردیہ ؁

روز سہ شنبہ بست و ہفتم شعبان المعظم بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدم در آنوقت در حضور مذکور کفر طریقت افتاد حضرت ایشان فرمودند
کہ کفر طریقت آن نسبت کہ امتیاز برخیزد و غیریت نماند و بجز یکذات تعالی

و تقدس ہیچ چیز بنظر نیاید منصور حلاج فرموده ؎

كَفَرْتُ بِدِيْنِ اللّٰهِ وَالْكُفْرُ وَاجِبٌ ۔۔۔ لَدَيَّ وَعِنْدَ الْمُسْلِمِيْنَ قَبِيْحٌ

والیضاً حضرت ایشان فرمودند که پانصد کفت درطوق وسلاسل منصور حلاج میگذرانید و میگفت که فِي الْعِشْقِ رَكْعَتَانِ لَا يَصِحُّ وُضُوْءُهُمَا إِلَّا بِالدَّمِ - والیضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت ابوہریرہ رضی اللہ عنہ میفرمودند که دو علم از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بمن رسیده اند یکی را برعالم افشا ساخته ام و دیگری را پنهان نموده ام اگر شمه ازان اظهار نمایم گردن مرا بزنند اکثر صوفیان آن علم ثانی را علم وحدت الوجود و ہمہ اوست گفته اند و علما گفته اند که آن احوال منافقان ست که آنسرور علیه صلوات اللہ الملک الاکبر بیان فرموده بودند و جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ فرموده اند که آن اسرار دیگر اند ورای هر دو بعد ازان حضرت ایشان فرموده اند که اسرار توحید وجودی باشد یا معارف توحید شهودی و یا مقامات دیگر آنچه حق سبحانه عنایت کند نعمتیست عظمی پس این شعر مولانا روم خواندند ؎

جان من و جانان من دین من و ایمان من

سلطان من سلطان من چیزی بده درویش را

بعد ازان در حضور مذکور حضرت نظام الدین فخر العارفین آمد حضرت ایشان

فرمودند که اہل چشت میگویند که مثل ایشان اولیائی در امت پیدا نشده
است و در ہر پیغمبری که یک خاصه بود در ایشان آن ہر یک ظهور نمود و ہمدران
اثنا شخصے از مزار پر انوار ہادی سالکین رہبر عارفین حضرت خواجه قطب الدین
بختیار کاکی اوشی رحمة الله علیه آمد حضرت ایشان فرمودند که چیزی از قسم
کاک تبرک مزار ایشان آورده آن شخص عرض نمود که نے۔ فرمودند که این
چه خطا کردی که چیزی تبرک نیاوردی بار دیگر برو و چیزی بیار که در تبرک
بندگان سریست پنہان و فائده ایست بی پایان بعد ازان ارشاد کردند که
نقل ہست شخصی از مزار مبارک ایشان کاک آورده بود طائری در خانهٔ او
مرده بود قدری ازان کاک در آب سائیده بدہن آن طائر انداخت از
قدرت ایزدی زنده شد و پرواز نمود ❁

روز چہارشنبه بست و ہشتم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم

دران وقت ذکر ایمان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ایمان بر سه
قسم ہست یکی ایمان عوام که بغیب آورده اند حق سبحانه جل شانه را ندیده و
بجان گرویده اند دوم ایمان اولیاء الله که اہل شہود اند ایمان ایشان
شہودیست که حجاب ظلمانی که عبارت از ضلے لبصری و نفی قناعتی و بنوکلی
وغیرہا ست قطع کرده و حجاب نورانی که عبارت از صفات و شیونات و
اعتبارات ذاتیه است طی نموده در مرتبه شہود رسیده اند سوم ایمان

اکابران که ازین مرتبه شهود هم گذشته اند و بمقام کمال وصال پیوسته اند
ایمان ایشان در رنگ ایمان غیبی گردیده است چراکه مشاهده را در مرتبه
کمال اتصال گنجایش نیست چنانچه شخصی مثلاً دست خود پس پشت داشت
غیب است و چون مقابل روی خود آورد مشاهده شد و چون بر رو مکس داده
چسپانید باز غیب شد پس در مرتبه وصل نه فصل هم غیبیت متحقق شد ازینجاست
که میگویند اخص الخواص برنگ عوام میباشند انّا بشرٌ مثلکم رمزیست
ازینجنس. بعد ازان در حضور مذکور قبولیت دعا در حق اکابران آمد حضرت
ایشان فرمودند که مقبول جناب الله الاکبر حضرت شیخ فریدالدین گنجشکر
نورالله مرقده الاطهر چون مریض شدند حضرت نظام الدین اولیا قدس
سره را فرمودند که بابا نظام الدین در حق دفع مرض و ازاله علت من دعا
کن ایشان دعا فرمودند هیچ اثری ظاهر نشد در حضور عرض نمودند که دعای
ما پست همتان تا به آستان عالی آنقبله واصلان نمیرسد ایشان فرمودند
که ما دعا بجهت اجابت دعای تو خواهیم نمود پس ایشان دعا فرمودند
باجابت مقرون گشت

روز پنجشنبه بیست و نهم شعبان المعظم در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان بزبان گوهرفشان ارشاد فرمودند که دل من
مبتلای خلوت ست و روکش از جلوت لاکن بکنج تنهائی نشستن و گوشه

عزلت آرمیدن چگونه میسر شود که مردمان برای استفاده نزد من می آیند پس سعادت خود می شماریم ورده ی از خلوت بجلوت می آریم والا احوالم بمصداق این شعر ست ؎ جهانی تنگ میجوا هم که در وی ٭ همین جای من وجای تو باشد ٭ بعدازان ارشاد فرمودند که قبل ازین دمیدم از دل پرالم آهی میکشیدم و دامان صبر و شکیبائی میدریدم الحال آهی گم شده گاهی گاهی می آید و مرا از من می رباید ؎

آهی چو گرد باد ز جائی برد مرا ٭ از کوی دوست آه کجا می برد مرا

بعدازان فرمودند که عشق می باید چرا که راز بی عشق نمیکشاید عشق ست که تا بمعشوق میرساند و عشق ست که بکوچه و بازار به تشهیر می دواند عشق ست که از خانمان جدا میکند عشق ست که در خویش و بیگانگان رسوا میکند ؎

چون نیست ترا عشق بتحقیق ز تقلید ٭ چاکی بگریبان زن و خاکی بسر افگن

روز جمعه سی ام شعبان حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان مطلع دیوان حافظ شیراز خواندند ؎

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها ٭ که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

و فرمودند که نسبت قلب ظهور کرد پس شعر دیگر این غزل خواندند ؎

ببوی نافه کاخر صبا زان طره بکشاید ٭ ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

پس آهی از دل غمگین منزل کشیدند حاضران مجلس را دران وقت حالتی

عجیب داد واحوالی غریب ظهور نمود۔ بعدازان مذکور نماز آمد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصے چون تکبیر افتتاح گفتہ داخل نماز گردد و قیام نماید بداند کہ بدن من و دل من بجناب الٰہی استادہ اند و چون رکوع کند بداند کہ بدن من و دل من در حضور حق تعالیٰ راکع اند و چون در سجدہ رود بداند کہ تن من وقلب من در بارگاہ کبریا سجدہ مینمایند۔ سَجَدَ لَکَ سَوَادِیْ وَخَیَالِیْ وَ اٰمَنَ بِکَ فُؤَادِیْ۔ بعدازان مکتوبات شریف حضرت مجدد رضی اللہ تعالیٰ عنہ شروع شد درمیان آن معارف بلند بیان فرمودند و چون تمام شد باین الفاظ فَقُوْلُوا اشْہَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ۔ حضرت ایشان فرمودند بہدایت الٰہی سبحانہ و بہدایت النبی صلی اللہ علیہ وسلم و بہدایت ہذا الکتاب ــــ

روز شنبہ غرّہ رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان را درآنوقت ضعف وناتوانی بود و شدت گریا ہم ارشاد کردند کہ مروحہ می وزید پس فرمودند کہ ہر کہ خواہد کہ من مخدوم عالم گردم خدمت پیر و مرشد خود اختیار کند مصرع ہر کہ خدمت کرد او مخدوم شد ؁ خدمت ست کہ از مرتبۂ ادنیٰ بمقام اعلیٰ میرساند وادب ست کہ از حضیض خاک باوج فلک الافلاک ترقی میکناند ع خدمت ترا بہ کنگرۂ کبریا کشد ؁ بعدازان فرمودند کہ درین ایام کہ عمر بہ پیری رسیدہ است ناتوانی بدن و ضعف قلب بسیار گردیدہ و زہد و ریاضات و مجاہدات در اذکار و اشغال

کم میشود وقبل ازین که طاقت وتوانائی بود در جامع مسجد آب حوض میخوردم
ده پارهای کلام الله مجید میخواندم وده هزار نفی واثبات مینمودم نسبت
باین قوت ظهور میکرد که مسجد جامع مملو از انوار میگشت ودر هر کوچه که میگذشتم
از انوار پر می شد وبهر مزاری که میرفتم نسبت آن صاحب مزار پست
میشد ونسبت من غلبه مینمود پس من خود را از خود پست میکردم وادب
آن بزرگ مینمودم ؀

روز یکشنبه دوم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که ذکری باید کرد وجهدی باید نمود که راه بدون
رفتن قطع نمیشود والیضاً فرمودند که انقطاع از ماسوا بکلی باید واستغراق تام که
دنیای دنی تا دریای فیض الهی در دل موجی زند وبحر انوار نامتناهی جوشی
نماید جناب مرشدنا وامامنا حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید
میفرمودند که گاهی چون در خانه میروم واهل خانه بسبب کار ضروری چیزی از من
میطلبند حق سبحانه میفرستد لاکن از آمدن یک دینار هم معامله باطن بر نهج
سابق نمی ماند فتوری در نسبت راه میابد والسه بالله ثم بالله۔ بعد ازان درس
حضور مذکور فنا آمد حضرت ایشان فرمودند که چون دل بی شعور از ماسوای حق
جل وعلا گشت فنا حاصل شد وچون شعور بی شعوری هم نماند فنا الفنا میسر
گشت والیضاً فرمودند که جناب عارف آگاه حضرت خواجه باقی بالله رضی الله تعالی عنه

وارضاه عنا فرموده اند که در بے شعوری شعوری باشد معنی این کلام فیض نظام
اینست که بیشعوری از خلق باشد و شعور حضرت حق سبحانه بعد ازان ارشاد
فرمودند که معنی دیگر این سخن که درینوقت برین القا ساخته اند اینست که در
بے شعوری مندرج شعوری هم باشد یعنی هر نفعی و ضرری که از خلق رسد از
خالق بیند شعور غیریت مرتفع شود ضار و نافع حق را بیند لیکن با وجود این
بے شعوری شعور آن شخص هم باشد که واسطه است درمیان چنانچه شخصے
سالک را حلوا خوراند یا طمانچه زد سالک می بیند که فاعل این فعل اوست
حق سبحانه لیکن این شخص را هم می بیند و میداند که این واسطهٔ فعل ست۔
وایضاً فرمودند که کار صوفیه دیدن ست و کار علما دانستن فقرا از حق بینند
و علما از او سبحانه میدانند ؎

روز دوشنبه سوم رمضان شریف در حضور فیض گنجور حاضر شدم
حضرت ایشان فرمودند که امروز روز عرس جناب قرة عین الرسول حضرت
زهرای بتول ست رضی الله تعالی عنها۔ بعد ازان امر به پختن شیر برنج برای
نیاز ایشان فرمودند بعد ازان در حضور فیض گنجور شخصے عرض نمود که ولایت
افضل ست یا امامت و فرق چیست درمیان این هردو۔ حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که ولایت عام ست و امامت خاص۔ هر امام ولی ست
و هر ولی بدرجهٔ امامت نمیرسد چه ولایت عبارت از حضور مع الله است

تی

و امامت منصبی ست که هر کس را بان سرفراز نساخته اند بلکه کاملان را عطا فرموده اند
چنانچه خلفای اربعه و ائمه اثنا عشر و غیر ذلک من الاولیاء الکرام رضی الله تعالی
عنهم اجمعین بعد ازان در مجلس ذکر جامعیت آن سرور علیه صلوات الله الملک
الاکبر آمد حضرت ایشان فرمودند که جمیع کمالات ظاهری و باطنی بطریق اجمال
جناب سید انبیا علیه صلوات الله الملک الاعلی را حاصل بود لیکن حصول
و ظهور تفصیل جمیع کمالات موقوف بزمانه خاص و شخص خاص بود چنانچه فرموده اند
آنحضرت صلی الله علیه وسلم أُعْطِيتُ بِمَفَاتِيحِ كُنُوزِ الْأَرْضِ و حال آنکه در زمان
آنحضرت فتح اکثر اقالیم نشده بود در زمانه خلفا اکثر مکانات فتح شدند و اکثر
بعد از صحابه سلاطین نامدار فتح نموده اند چنانچه محمود غزنوی هندوستان
فتح کرد پس ظهور این کمال موقوف بر ایشان بود و جناب آن سرور علیه صلوات
الله الملک الاکبر را جمیع علوم چه علم توحید وجودی و چه کلام و چه علم جزئیات
مسائل فقه مجملا حاصل بود لیکن تفصیل علم توحید وجودی بر وجود محی الدین عربی
رحمة الله علیه و ظهور علم کلام بر ابو الحسن اشعری و ابو منصور ماتریدی رحمة الله
علیهما و تفصیل علم جزئیات مسائل فقه بر امام اعظم و امام شافعی و امام مالک
و احمد حنبل رحمة الله علیهم موقوف بود حاصل آنکه هر کمالیکه بعد آنحضرت صلی الله
علیه وسلم نداشت از هر کس که ظهور نمود کمال آنحضرت ست و آنحضرت را قبل
ازین ظهور هم حاصل بود غیر از فرق اجمال و تفصیل نیست ؛

روز سه شنبه چهارم رمضان شریف بنده در حضور والا حاضر گردید
در آن وقت در مجلس شریف مذکور حضرت امام اعظم رضی الله عنه آمد حضرت ایشان
فرمودند که امام اعظم از امام مالک در مدینه منوره ملاقات نمودند امام مالک
از ایشان پرسیدند که وطن شما کجاست ایشان فرمودند که عراق - امام مالک
رحمة الله علیه فرمودند که مردمان عراق اهل نفاق میباشند ایشان فرمودند
که درست ست حق سبحانه تعالی فرموده است وَمِنْ اَهْلِ الْعِرَاقِ مَرَدُوْا عَلَى
النِّفَاقِ - حضرت امام مالک خاموش شدند بعد از مفارقت دانستند که نعمان
ابن ثابت همین بودند تاسف کردند که از من چه سخن سرزد شد و مدح ایشان
بسیار نمودند راقم گوید عفی عنه که در قرآن مِنْ اَهْلِ الْمَدِيْنَةِ مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ
واقعست و امام مالک از اهل مدینه بودند پس امام اعظم جواب بطریق الزام
دادند که درست ست در شان اهل عراق مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ واقعست یعنی
حق سبحانه - بعض اهل مدینه را مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ گفته است و شما اهل عراق
را که میگوئید در آیه شریف - بجای اهل مدینه اهل عراق بنویسید و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که امام شافعی روزی بمزار پر انوار ایشان رفته
بودند وقت نماز آمد نماز بلا رفع یدین بطور ایشان گذاردند و فرمودند که
مرا شرم می آید که در حضور ایشان خود را داخل و بهم اجتهاد خود اظهار نمایم
بعد از ان در حضور پر نور مذکور توحید وجودی آمد حضرت ایشان فرمودند

که این احوالیست که در سیر لطیفهٔ قلبی مکشوف میشود و آنانکه این را انتهاء
مقامات قرب دانسته اند از مقامات عالیه که حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه
بیان فرموده اند آگاهی ندارند و قدم از دائرهٔ ظلال باصل ننهاده اند تشبیه را
تنزیه دانسته اند و مخلوق را عین خالق و ممکن را عین واجب پنداشته اند
چنانچه میگویند ع ای مغربی آن یار که بی نام و نشان بود ۰ از پرده برون
آمد و با نام و نشان شد ۰ نمیدانند که این ظلی ست از ظلال اسما و صفات
واجبی جلت قدرته نه عین او تعالی عز شانه مثلا چون در آئینه قرص آفتاب
جلوه گر میگردد دران شعشان و لمعان و حدت و خطوط آفتابی همه ها موجود
میشوند لیکن آفتاب نیست ظل آفتاب ست این گروه آفتاب را نادیده ظل را
عین آفتاب می انگارند و آئینه را هم نمی بینند حال آنکه آئینه عین ظل آفتاب هم
نگردیده است جرم آئینه باقی ست و ظل آفتاب در وست چنانچه حافظ شیرازی میفرماید

بسطوت

عکس روی تو چو در آئینهٔ جام افتاد ‖ عارف از خندهٔ می در طمع خام افتاد

وایضا حضرت ایشان فرمودند که هر کس از اولیای کرام بهر مقامیکه رسیده
است میداند که مقصود همین ست ورای این نیست مثلا گروه نابینایان فیل
یافته بودند بدست کسی پای فیل آمد دانست که فیل مثل ستون میباشد و بدست
کسی که خرطوم آمد گفت که مثل عصا میباشد و بدست کسی که دندانش آمد اعلام
نمود که فیل مانند خشک میباشد همچنین بدست کسی که گوش او آمد یا پشت او آمد

نابینایان

یا شکم او ازان تعبیر کرد و انکار غیر آن نمود و یا مثلاً جمعی در بیابان بشجری
رسیدند کسی را برگش بدست آمد و کسی را شاخ و کسی را بیخ و کسی را ثمره پس همه
ذائقه اش چشیدند لیکن هر یک را ذوقی علیحده و کیفیتی جدا حاصل شد کسی که
برگش چشید ذوق برگ بیان کرد و کسی که بارش چشید ذوق بار اظهار ساخت
علی هذا القیاس هر کس موافق چشیدنی خود شرح نمود و انکار دیگری ساخت که
آنچه من چشیده ام ذائقه شجر همین ست نه آنکه تو بیان نمائی و جناب حضرت
مجدد رضی الله عنه میفرمایند کما ینبغی مکشوفات اولیای کرام نشانی از مطلوب
دارند و درست و بجا هستند لیکن ذات او سبحانه ورا ازینست چراکه حق تعالی
بی نهایت ست پایانی ندارد و همچنین معرفت او هم بی پایانست نهایتی ازو
دور است اینجا که سید البشر علیه و علی آله صلوات الله الملک الاکبر میفرماید ما عرفناک
حق معرفتک دیگری را چه یارا که به نهایت آن برسد ؎

هر نقاب روی جانانرا نقاب دیگرست	هر حجابی را که طی کردی حجاب دیگرست

راقم گوید عفی عنه که هر کس موافق حوصله و استعداد خود حظی از معرفت چشیده
است نه آنکه عرفان الهی بتمامه حاصل نموده شخصی باین معنی چه خوش دوهره
هندی منظوم نموده است ؎ دوهره مصری کا پربت [illegible] چیونٹی پہنچی آئے
آن [illegible] اپنا [illegible] لیو سمجھا [illegible] شعر فارسی هم [illegible] ؎

دامان نگه تنگ و گل حسن تو بسیار	گلچین بهار تو ز دامان گله دارد

والیضاً همین مصداق شعر عرفی ست ۵ وان قمیصا خیط من نسج
تسعة و تسعین حرفا عن معالیه قاصرة

روز چهارشنبه پنجم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدیم
شخصی از حضرت ایشان استفسار مراقبات نمود ارشاد کردند که ما اوّل مراقبهٔ
احدیت تلقین مینمائیم و آن عبارتست از لحاظ مفهوم اسم مبارک الله که برو
ایمان آورده ایم که بیچون و بیچگونست و موصوفست بجمیع صفات و منزه
است از همه نقصان و زوال بعد ازان مراقبهٔ معیت تلقین میکنیم و آن عبارت
است از لحاظ معیت او سبحانه بقلب و روح و جمیع لطائف و به تمام بدن بلکه
بهر موی تن بلکه بهر ذرّه از ذرّات عالم بعد ازان در حضور مذکور جناب قبله
گاهی آنجناب رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان فرمودند که قبله گاهی ام
سخت بزرگ بودند کریله‌های جوش کرده میخوردند و در صحرا رفته ذکر جهر مینمودند
و بیعت در خاندان قادریه داشتند و نسبت چشتیه و شطاریه هم میداشتند
چهل روز متواتر خواب نکرده بودند و اکثر ارواح اولیای کبار را مشاهده
مینمودند بعد ازان در حضور مذکور استفادهٔ حضرت عارف آگاه خواجه باقی
بالله رضی الله تعالی عنه بحضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره
السامی آمد حضرت ایشان فرمودند که این سخن نزد من ثابت نیست چراکه
جناب حضرت مجدد رضی الله عنه نوشته اند که روز عید بزیارت حضرت

گیاناهی

خواجہ رضی اللہ عنہ رفتیم و عرض نمودم کہ امروز بزرگان عیدی خردان را عطا میفرمایند ما ہم بہمین امید بحضور حاضر شدہ ام حضرت خواجہ توجہ فرمودند و نسبت نور القا نمودند کہ غلغلی دگر دارد و کیفیتی علٰحدہ و اسرار آن جدا پس ازینجا معلوم شد کہ چون حضرت خواجہ ایشانرا بعد از وفات خود نسبت نو عطا کردند ہمچنین حیات خود از ایشان بچہ طور اخذ نسبت نمودند ❊

روز پنجشنبہ ششم رمضان شریف غلام مجلس آنقبلہ خاص عام حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ شخصی از صوفیہ انتقال ازین جہان نمود عتاب از جناب الٰہی آمد کہ تو بودی کہ مرا بہ لیلیٰ فرود می آوردی یعنی برنگ معشوق ظاہری نسبت خال و خط با مینمودی و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ من از امرایان ملاقات کردن و طلب دنیا نمودن و نغمہ و سرود شنیدن و ہمہ اوست گفتن بیزارم چراکہ ہمہ اوست احوالیست کہ صوفیان این زمان در قال آوردہ اند و بتحقیق نارسیدہ زبان بترنم این مقال دراز ساختہ اند و بالحاد و زندقہ گرفتار گردیدہ اند نَعُوْذُ بِاللّٰہِ عَنْ ذٰلِکَ شخصی نزد من آمد و گفت کہ ہمہ خداست غیری کجاست من او را از مجلس بیرون ساختم و نیز شخصے بود کہ چون آواز حمار می شنید جل و علا می گفت اَسْتَغْفِرُ اللّٰہَ عَنْ ذٰلِکَ نَعُوْذُ بِاللّٰہِ این چہ کمال ست کہ سراسر خلاف کلام اللہ الملک المتعال ست اگر این حق بودی پیغمبر علیہ صلواۃ اللہ الملک الاکبر

حال

برکہ نازل شدی واز طرف کہ پیغام آوردی رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ ؎

روز جمعہ ہفتم رمضان شریف بحضور والا حاضر گردیدم در انوقت
در حضور مذکور رویت حق سبحانہ جل شانہ درمیان افتاد حضرت ایشان فرمودند
کہ رویت واجب الوجود تعالی و تقدس درین سرای امکان ندارد و قتیکہ
در معراج آن سرور زمین و زمان علیہ تحیات الملک المنان علما را اختلاف
این واقعہ افتادہ با وجود گذشتن آنحضرت از این جہان و رسیدن بہ
لامکان و مشرف شدن بمقام قاب قوسین او ادنی تصدیق این امر
بدیگری بچہ طور آید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ کلام باری تعالیٰ و
تقدس کہ از لحن و آواز مبرا و از صوت و حروف منزہ است سہ بار
شنیدہ ام و مشرف از استماعش گردیدہ ام یکبار در مدرسہ و دو بار
درین مکان کہ الحال سکونت میدارم و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
کہ شبی در خواب دیدم کہ مرا خلعت عروسانہ پوشانیدند و بزیور متحلے
ساختند و سخنان محبوبانہ از من صادر شدند۔ چون از خواب بیدار شدم
احوال من دگرگون شدہ بود و از من کلام بطوریکہ در منام کردہ بودم در
یقظہ ظاہر گردید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ اکثر اوقات مرا آواز
از غیب می آید گاہی از ملک الہام میگیرد و گاہی از پیران کبار ندای مسموع میشود

دگاہی از جناب سید مختار علیہ علی آلہ صلوات اللہ الملک الغفار صلائی
می آید روزی برای وسعت مکان دعا نمودم نداشد کہ تو اہل و عیال نداری
مکان وسیع چہ خواہی کرد برای استقامت توانیہم کافیست و ہم روزی
مکان ہمسایہ از حق سبحانہ خواستم کہ بمن عطا کند ملہم ساختند کہ تو ہمسایہ را
ایذا میرسانی و از مکان بدر مینمائی و ایضاً روزی بقصد حج عزم سفر نمودم
الہام شد کہ باش دریجا از تو منفعتی خلق رست ۞

روز شنبہ ہشتم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم
شخصے بعلت رشتہ گرفتار شدہ بود حضرت ایشان فرمودند کہ این آیہ
شریفہ را اکثر باید خواند و ہم در دوگانہ بقیام و رکوع و سجود بخوانند رَبِّ
اِنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ ۞ و ایضاً در حضور پرنور مذکور شعر
آمد حضرت ایشان این رباعی خواندند ؎

ما را نبود دلے کہ کار آید ازو	جز نالہ کہ دردمی ہزار آید ازو
چندان گریم کہ کوچہ ہا گل گردد	نی رویدو نالہ ہای زار آید ازو

روز یکشنبہ نہم رمضان شریف غلام بمحفل آنقبلہ انام حاضر
گردید در حضور پرنور مذکور تراویح آمد کہ از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
بست رکعت تراویح ثابت نیست حضرت ایشان فرمودند کہ عبداللہ
ابن براء المالکی روایت بست رکعت تراویح از آن سرور علیہ صلوات اللہ

الملک الاکبر بہ ثبوت رسانیدہ است بعد ازان مشکات شریف طلب نمودند
بر حاشیہ آن این مسئلہ نوشتہ بود در مجلس عبارتش خواندند بعد ازان
در حضور پر نور مذکور وجود ممکنات آمد کہ آیا وہم ست یا حقیقتی از وجود
دارد حضرت ایشان این رباعی خواجہ میر درد خواندند ؎

ای درد یہ سیکھنا ہیں آ کر دیکھا	عالم کے تئیں جو دل لگا کر دیکھا
مانند شرر آتشکی صف کی صفت	واللہ جدھر آنکھ اٹھا کر دیکھا

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ در صفحہ علم الہی اشکال ممکنات بود
کہ اعیان ثابتہ عبارت از انست چون خواست او سبحانہ کہ آن صور علمیہ
را بمنصہ ظہور آرد ہر صورت را بہر زمانیکہ خواست کہ اطوار و آثار وجود بر
مرتب فرماید صفحۂ علم خود را کہ در و عین ثابتہ آن صورت بود مقابل آئینہ
عدم نمود پس دران آئینہ آن عین ثابتہ منعکس گردیدہ صورتے در خارج
پیدا ساخت و از اطوار و آثار وجود او را بنواخت و ایضاً فرمودند کہ
از نطفہ مضغہ شدن و از مضغہ عظام و لحم گردیدہ صورتے پیدا کردہ جنین
گشتن پس شاب گردیدن باز بشیب رسیدن اطوار وجود ست — و
خندیدن و گریستن و تکلم نمودن و غیرہا آثار وجود ست ؏

روز دوشنبہ دہم رمضان شریف بندہ بحضور فیض گنجور حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ صوفی را باید کہ اخلاق و اعما

وترک خود بسان اخلاق و اعمال و ترک جناب آن سرور علیه صلوات الله
الملک الاکبر پیدا کند که حضرت انس بن مالک رضی الله عنه در حضور آنحضرت
صلی الله علیه وسلم ده سال حاضر بود گاهی ایشانرا آنحضرت اُف نگفتند
و هر که از آنحضرت بدی میکرد از و نیکی میکردند و در شبها قیام مینمودند
حَتّٰی تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ روزی نزد آنحضرت دنانیر و دراهم سرخ و سفید
هفتاد هزار آمد همه را بفقرا تقسیم فرمودند ۞
روز سه شنبه یازدهم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان فرمودند که بوقت حلقه ذکر نباید کرد بلکه متوجه بمرشد
خود باید بود که توجه مرشد مفید تر ست از ذکر و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
که در حلقه توجه یک کس را نمودن تاثیر بر همه اهل حلقه میرساند لکن توجه مثل
مسهل ست و تاثیر که اهل جا پیدا میشود مثل یاقوتیست پس بعد از مسهل
یاقوتی مفید می شود ۞
روز چهار شنبه دوازدهم رمضان بحضور عالی حاضر گردیدم حضرت
ایشان فرمودند که خزانهٔ من موهبید الهی ست جل سلطانه ؎

خاک نشینی ست سلیمانیم	عار بود افسر سلطانیم

روز پنجشنبه سیزدهم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر
گردیدم حضرت ایشان فرمودند که وصیت میکنم که همراه جنازهٔ من

شخصی به لحن خوش و آواز دلکش این رباعی بخواند ؎

مفلسانیم آمده در کوی تو	شیئ للّٰه از جمال روی تو
دست بکشا جانب زنبیل ما	آفرین بر دست و بر بازوی تو

و فرمودند که حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران امام الطریقت مرهم ناسور دلهای دردمند خواجه بهاؤالدین نقشبند رضی اللّٰه تعالی عنه وارضاه عنا هم امر بخواندن همین رباعی همراه جنازه خود فرموده بودند بعد ازان در حضور پرنور ذکور حیا آمد حضرت ایشان فرمودند که حیا بر چند اقسام است یکی شخصی از گناه اجتناب میکند بسبب آنکه حیا میکند از حق سبحانه و تعالی که بینای امور سر و علانیه است و دانای کار ظاهر و خفیه ـ دوم پرهیز از معاصی مینماید بجهت دیدن ملائکه از ایشان حیا می آید ـ سوم آنکه حیا میکند از صدور مناهی بسبب آنکه عرض اعمال فرشتگان مینمایند بجناب رسالت پناهی علیه التحیات اللاتناهی ـ پس حیا بهر قسمیکه باشد شعبه ایست از ایمان ـ بعد ازان در حضور پرنور ذکور محبت و عشق افتاد حضرت ایشان این اشعار خواندند ؎ دارم دلی اما چه دل صد گونه حرمان در بغل ❊ چشمی و خون در آستین صد اشک و طوفان در بغل ❊ روز قیامت هر کسی در دست گیرد نامهٔ ❊ من نیز حاضر میشوم تصویر جانان در بغل ❊

روز جمعه چهاردهم رمضان شریف غلام بحضور آن قبله انام

حاضر گردیدم درانوقت تذکرہ معنی مدارا و مداہنت آمد حضرت ایشان
فرمودند کہ مدارا دنیارا بجہت دین صرف کردن ست و مداہنت دین را
برای دنیا برباد دادن عیاذاً باللہ سبحانہ عن ذلک - بعد ازان در حضور پر نور
مذکور جناب سید البشر علیہ و علی آلہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبر آمد حضرت
ایشان ارشاد فرمودند کہ جناب شفیع المذنبین خاتم المرسلین علیہ افضل
صلوٰۃ المصلین و ازکی سلام المسلمین فرمودہ اند کہ ہر پیغمبری را دعائیست
مستجاب کہ یکبار انچہ از حق جل و علا می طلبید دادہ شود پس جمیع پیغمبران
آن دعا را بامری از امور اینجا صرف نمودہ اند امامن آنرا در دنیا نخواستہ
رنجہا کشیدہ ام و زہرہا چشیدہ ام و موقوف بر عقبی نمودہ بجہت شفاعت
کبری نہادہ ام - و ایضاً آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ اند کہ حق سبحانہ
تعالی مرا بشارتی دادہ است کہ اگر آنرا اظہار نمایم مردمان البتہ از طاعت
و عبادت استغنا ورزیدند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ وجود آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم رحمت ہمہ عالم بود کفاران را بجہت کفر و فاسقانرا
بسبب فسق تعذیر در دنیا موقوف شدہ است بعد ازان حضرت مسخ
و خسف نیست و شیطانرا کہ فرشتہ ہر دم طپانچہ بر روی میزد بعد ظہور آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم موقوف شد خزانۂ قارون کہ بر سر قارون بار ساختہ
بودند بالای سر او دند بعد ازان در حضور مذکور سیرت پیغمبر علیہ صلوٰۃ اللہ

الملک الاکبر در منام آمد حضرت ایشان فرمودند که خبر فیض اثر مَنْ رَآنِیْ
فَقَدْ رَاَی الْحَقَّ فَاِنَّ الشَّیْطَانَ لَا یَتَمَثَّلُ بِیْ که در صورت اصلی آنحضرت
که در مدینہ منورہ استراحت فرمودہ اند واقعست و بصورہ اشکال دیگرکہ
آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم می بینند اعمال نیک کردہ یا احیای سنت نمودہ
یا امانت بدعت ساختہ است آنہا بدینصور ظاہر میشوند و نیز حضرت ایشان
فرمودند کہ چون شخصی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را بصورت اصلی در منام
دیدہ دخل شیطان را نیست الحق کہ دیدہ است لیکن ہرچہ کہ آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم در منام ارشاد فرمودند آنرا بفرمودہ حیات آنحضرت
موافق باید ساخت اگر موافق ست بعمل باید آورد و اگر مخالف ست اجتناب
باید کرد کہ خوف دخل شیطان در آن گفتن ست نہ دران صورت دیدن
چراکہ در عین حیات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی شیطان چند فقرات
در مدح بتان در کلام آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ضم نمودہ بود از شنیدن
آن صحابہ متحیر شدند و کفاران خوش کہ پیغمبر ہم تائید دین ما مینماید آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم ازین ماجرا بعد الوقوع متالم شدند کہ جبرئیل امین از
رب العالمین نزول فرمودہ گفت کہ بر کلام ہر پیغمبری دخل شیطان میشود
لیکن حق سبحانہ بعد ازان آگاہ میسازد و این کلام شیطان بود کہ در کلام
شما ضم نمودہ بمدح کفاران فقرات چند آورد و بعد ازان حضرت ایشان

فرمودند که شخصی آنحضرت صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که آنحضرت میفرمایند
که درین مقام دیگ خزانه مخفی ست این را برآر و خمس این خزانه بر تو معاف
نمودم چون آن شخص از خواب بیدار شد در انجا که فرموده بودند دیگ خزانه
یافت از قاضی فتوی معافی خمس پرسید قاضی گفت که دیدن پیغمبر خدا
صلی الله علیه وسلم حق ست لیکن خمس معاف نیست چرا که حکمی که آنحضرت
صلی الله علیه وسلم در یقظه باین جسم ظاهری بحضور صحابه نموده اند همچون جاری ست
پس حکمی که در منام بعد انتقال ازین جهان از روح فرمایند ناسخ حکم یقظه نخواهد شد
روز یکشنبه پانزدهم رمضان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که چون من بخود نظر میکنم که در من چه کمال ست
که رجوع عالم بطرف من ست هیچ کمال در خود نمی یابم و چون نگاه بر طاعت
و عبادت خود میکنم هیچ صوم و صلاة وغیره لایق قبولیت بارگاه الهی جل سبحانه
نمی بینم و چون بخود خود مشاهده میسازم خود را بسان نی تهی می یابم
ما هیچ نیم هرچه در من ست از وست

او بجز نائی و ما جز نی نیم		او دمنده ما و مانند نی نیم
نی که هر دم جلوه آرائی کند		فی الحقیقت از دم نائی کند

روز یکشنبه شانزدهم رمضان در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
ایشان از قدر ضمیر پیغمبر علیه و آله صلوات الله الملک الاکبر بیان فرمودند که آنحضرت

صلی اللہ علیہ وسلم در مجلس بر کنارۂ صفت می ایستادند و دعوت را قبول میکردند
و ابتدا بسلام مینمودند بعد ازان حضرت ایشان درود خواندند و بکمال شوق
هر دو دست کشادہ بسینہ بی کینہ خود می چسپانیدند چنانچہ معانقہ مینمایند
راقم گوید عفی عنہ کہ بر ضمیر آشفتگان صورت پیغمبر و بر دل مبتلایان شکل
آن سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر واضح باد کہ حضرت ایشان عاشق
نام مبارک حضرت محبوب رب العالمین و آلہ ذات پاک جناب امام المرسلین
هستند هر وقتیکہ مذکور آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم می آید مضطر میگردند و
کرات مرات درود میخوانند و خود را از نام پاک آن سید زمین و زمان ایشان
و فدا جان میسازند و هر چند کہ درین ایام بسبب تقاضای عمر شریف کہ بہفتاد و
پنج رسیدہ است ضعفی بکمال عاید حال است و علاوۂ آن قلت غذا کہ روز
در روز کم از پاو آثار تناول میفرمایند توانائی کجا لیکن بوقت اینچنین تذکرہ قوتی
بکمال در بدن مبارک می آید پس این شعر میخوانند و توجہ بمردمان میفرمایند

هر چند پیر خستہ دل و ناتوان شدم		هر گہ کہ یاد روی تو آمد جوان شدم

روز دوشنبہ هفدهم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدم فیض طلب خان غلہ برای خرچ خانقاہ فرستادہ بود
ایشان ناخوش شدند و فرمودند کہ ما بر مواعید الهی نشستہ ایم
چہ سروکار بعد ازان طعام از خانہ زن فاحشہ آمد و باز از خانہ کسی امرای

دیگر طعامی آمد حضرت ایشان بمحتاجان تقسیم فرمودند و خود ازان یک لقمه
نخوردند و عادت شریف حضرت ایشان همین ست که طعام خانهٔ کسی اصلا
نمیخورند و هر چیزیکه بخانه خود پزد میخورند و صوفیانرا هم خوردن نمیدهند ⁂
روز سه شنبه هشتم رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که امروز روز وفات شریف حضرت عائشه صدیقه
رضی الله تعالی عنها و حضرت شیخ الشیخ مولانا شیخ محمد عابد رضی الله عنه
است و حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه درین روز مجروح
شده اند بعد ازان بجهت فاتحه ایشان امر طعام تعیین فرمودند ⁂
روز چهارشنبه نوزدهم رمضان شریف بحضور فیض گنجور
حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که در شهر رمضان المبارک فیض بسیار
وارد میشود و برکات کثیر فائض میگردد درین ماه جد و جهد در عبادت و
طاعت بسیار باید کرد و دو عشره متبرکه این شهر گذشتند عشره اخیره
باقی ست مردمان خانقاه را باید که اعتکاف نمایند که پیغمبر صلی الله علیه وسلم
مداومت برین عمل نموده اند و گاهی ترک ننموده یکبار که ترک شده است
قضای آن نموده اند و کسی را که اعتکاف میسر نشود خلوت اختیار کنند و
کثرت ذکر قلبی و وقوف قلبی و نگهداشت خواطر و نفی و اثبات و ذکر
تهلیل لسانی نمایند که درین طریقه شریفه اوراد و وظائف دیگر نیست.

بعد ازان ازین فقیر ارشاد فرمودند که معنی مجدد الف ثانی که اعتراض کسی حضرت
دران واقع می شود اینست که در حدیث شریف آمده است اِنَّ اللّٰهَ یَبْعَثُ
عَلٰی رَاسِ کُلِّ مِائَةٍ مَنْ یُّجَدِّدُ لَهَا دِیْنَهَا پس بر سر هر صدی مجددی پیدا میشود
چنانچه جنید بغدادی و غوث الاعظم و غیرهما رضی الله تعالی عنهما هر یکی
مجددی شده است که تجدید دین نموده است و معنی مجدد و محی الدین یکی ست
پس بر صدی یازدهم حق سبحانه ایشان را فرستاده تا تجدید دین در صدی
یازدهم فرمایند و آنکه معنی مجدد الف ثانی نزد ایشان و نزد توابعان ایشان
است اینست که واسطه فیض ولایت درین هزار دوم وجود مبارک ایشان
است چنانچه ایشان ارقام فرموده اند که بر من مکشوف ساختند که حضرت
امیر المومنین اسد الله الغالب علی بن ابی طالب و جناب سیدة النساء
فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهما واسطهٔ فیض ولایت مطلقا اند اگرچه
اولیای امم سابقه باشند و بعد از ایشان تا ائمه اثنا عشر همین منصب
قائم ست پس حضرت محی الدین جیلانی قدس سره نیز ازین دولت عظمی سرفراز
شده اند و بعد از ایشان بر سر الف ثانی حق سبحانه مرا هم ازین منصب نایب
ایشان فرموده و سرفراز باین خلعت نموده است لهذا درین هزار دوم هر کس
که بدرجه ولایت میرسد واسطهٔ فیض او من باشم بغیر توسل من هیچ ولی
بولایت نخواهد رسید چنانچه بدون توسل ایشان نمیرسد مجدد الف ثانی

من هم با ایشان شرکتی دارم ❊

روز پنجشنبه بستم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که امروز از صبح برکات شب بست و یکم ظاهر اند احتمال شب قدر است بعد ازان ارشاد کردند که درین عشره متبرکه اخیره ماه رمضان شب قدر البته می باشد باختلاف تواریخ طاق این عشره و هر شب طاق این عشره مثل شب بست و یکم و بست و سوم و بست و پنجم و بست و هفتم و بست و نهم از فیوض و برکات مملو میباشند و شبهای جفت از شبهای طاق اخذ فیوض مینمایند و از طرفین برکات میگیرند پس شبهای تمام عشره متبرک می باشند همه را احیا باید داشت ❊

روز جمعه بست و یکم رمضان کمترین بحضور آنقبله انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که علم الیقین عبارتست از پیدا شدن درون قلب و عین الیقین از حاصل گردیدن توجه الی الله و حق الیقین از اتصال الی و استهلاک سالک دران توجه نزد فقیر بیان مقامات ثلثه صوفیه همین است. روز شنبه بست و دوم رمضان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که احیانا الی چه بیان نمایم هر جا که توجه میکنم اثری از انقلاب ظاهر میگردد و بعد ازان این شعر خواندند ع

دو زبان داریم گویا همچو نی	یک زبان پنهانست در لبهای وی

والیضاً در آن مجلس این شعر فرمودند ؎

مانند غزالان باش تا از سینهٔ دل پاسبان * کز سینهٔ دل زاید مستی و شور و قهقهه

روز یکشنبه بست و سوم شهر رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدیم
در حضور پرنور خبر الماء طاهر لا ینجسه شیٔ نمود حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که این حدیث متمسک امام مالک ست رحمة الله علیه لیکن تا وقتیکه یکی از
اوصاف ثلاثه او متغیر نشود و حدیث دیگر حدیث قلتین ست که مستند امام شافعی
است رحمة الله تعالی علیه آن شخص عرض کرد که شرط تغیر اوصاف ثلاثه از
حدیث ثابت ست حضرت ایشان فرموده اند که علما هرچه فرموده اند از قرآن
و حدیث ست از خانه خود نگفته اند *

روز دوشنبه بست و چهارم شهر رمضان بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدیم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که معمول حضرت شیخ الشیوخ یا جناب شیخ
محمد عابد رضی الله تعالی عنه که در رمضان المبارک اجازت تعلیم طریقه عرفان
لاالفقه اینکار را میفرمودند و من هم این معمول خود ساختم انشاء الله تعالی
بتاریخ بست و هفتم شهر هذا چند کس را اجازت خواهم داد و بعد از آن فرمودند
که چند کلاهان طیار باید ساخته و ایضاً فرمودند که شخصی قابل اجازت بعد
تصفیهٔ قلب از خطرات و آرزوها و پس از تزکیهٔ نفس از اخلاق ذمیمه میشود
لاکن چند قیود دیگر هم درین باب هستند که شخصی مرد بازاری نباشد و دوم

وچهلم نروند و از امرایان و مخالفان طریقه ملاقات ننماید و مقامات عشره
صوفیه که صبر و توکل و قناعت وغیر است داشته باشد و خواجه عبید الله
احرار قدس سره فرمودند که عرض نسبت چنان داشته باشد که نشینندگان را
در گیرد و موثر گرداند آن شخص قابل اجازت طریقه است بعد ازان در حضور پرنور
مذکور سماع و اهل سماع افتاد که در میان طریقه چشتیه و سهروردیه اتحاد
و ارتباطی است لیکن اهل خاندان چشت میگویند که در سهروردیه طریقه همه چیز
است که سبب تقرب و توسل حق سبحانه است الا سماع حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که حضرت شیخ الشیوخ بهاؤالدین زکریا ملتانی غزلها می شنیدند
چنانچه روزے برین بیت ع

مست آنچه شراب ناب خوردند	از پهلوی دل کباب خوردند

وجد فرمودند و در آن حالت گویا جسد مبارک نبود و صرف پیرهن بود که
می غلطید و می طپید قدسنا الله تعالی بسره السامی ؂

روز سه شنبه بست و پنجم رمضان شریف بنده بمحفل فیض منزل
حاضر گردید در حضور فیض گنجور مذکور مقامات ثلثه علم الیقین و عین الیقین و
حق الیقین افتاد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که علم الیقین آنست که انوار
و اسرار در دل سالک مکشوف شود و عین الیقین آنست که در دل حضوری پیدا شود
و نگرانی بسوی مسمی اسم مبارک الله حاصل گردد چنانچه دو چشم که در دست

یک دیدهٔ بینایی در دل پیدا گردد و از مقام کانک تراه حظی چشیده حق الیقین این
آنست که در آن حضور مضمحل و مستهلک گردد و فانی شود و در آن مفهوم اسم
مبارک الله موصوف شود بصفات او تعالی جل شانه ؛

روز چهارشنبه بیست و ششم رمضان بحضور والا حاضر گردیدیم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مردمان که بطلب حق جل و علا در ینجا
آمده اند ایشان را لازم که بدوام ذکر و نگاهداشت خواطر و وقوف قلبی مشغول
باشند یک لحظه و لمحه از توجه الی الله غافل نباشند و اوقات شبانروزی
خود معمور دارند هر روز دو سیپاره کلام الله بخوانند و صبح و مسا صد صد بار
سبحان الله و بحمده سبحان الله العظیم و بحمده استغفر الله بخوانند و صد بار
کلمهٔ توحید و صد بار تسبیح و صد بار تحمید بخوانند و بوقت خواب یکهزار مرتبه
درود بر پیغمبر علیه و علی آله الصلوة والسلام بفرستند و صبح و شام فاتحه
بارواح پیران کبار بخوانند و از حق سبحانه و تعالی استدعا نمایند که الهی از
برکت سورهٔ فاتحه و بواسطه پیران شجره که ایشان را یعنی این بندگان را عنایت
فرموده است مرا هم عطا کن و ایضاً فقیر عرضی احوال خود بحضور گذرانیده بود
بر پشت آن عرضی بدست خاص تحریر فرموده بودند آنرا به تبرک بعینها
بسم الله الرحمن الرحیم حضرت سلامت این بندهٔ ناچیز لیاقت ندارد که
کسی برای طلب طریقه تشریف فرما شود ستاری حضرت ستار است سبحانه

وعیب پوشی عزیزان ست کہ باین ناشایستہ توجہات میفرمایند جزاہم
اللہ خیر الجزاء این کمترین سگان کوہی مجددیہ میخواہم کہ صاحبزادہا برائے
طلب این نسبت بیرنگ بی کیفیت بیایند آمدن آنحضرت راغنیمت دانند
لیکن کار آہستہ میشود معذور دارند و بکار مشغول باشند و نسبت تمام
طریقہ را از حضرت واہب العطیات طلب فرمایند ❀

روز پنجشنبہ بست و ہفتم رمضان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم
حضرت ایشان بزبان گوہر فشان ارشاد فرمودند کہ خواجہ حسام الدین را
جناب خواجہ بیرنگ قدس سرہ العزیز اجازت تعلیم طریقہ میدادند ایشان
قبول نکردند و گفتند کہ از من اینکار نمی شود لیاقت این امر ندارم بعد
ازان حضرت ایشان فرمودند کہ خوب کردند فہمید خواجہ حسام الدین بجا
بود کہ این امر را قبول نکردند چرا کہ شخصی از خلوت دائز و امحروم میماند
در روز و شب بخلق مشغول میشود ❀

روز جمعہ بست و ہشتم رمضان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
ایشان بیاران فرمودند باز درس ترجمہ کلام اللہ و مثنوی مولوی مولانا
روم فرمودند حقائق بلند و معارف ارجمند از زبان گوہر فشان ریختند
و سامعان را در لجہ نسبت شریفہ آن مستغرق ساختند الحق کہ وجود فیض نمود
آنحضرت ایشان آیتی است از آیات الٰہی و معجزیست از معجزات حضرت

رسالت پناهی علی صاحبها الصلوات والتسلیمات اتمها واکملها ذات مبارک حضرت ایشان مجدد مائة سیزدهم ست وایضاً ملهم بمنصب قیومیت گردیده اند و خلفاء آنحضرت در اکثر اقالیم رسیده اند عالم از فیض و برکت شریفه مملو شده است زاد الله ارشاده الی یوم القیامة ٭

روز شنبه بست و نهم رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم در آن وقت حضرت ایشان معارف بلند مجددیه بیان فرمودند و ارشاد کردند که کسی در امت این مقامات بیان نساخته است - بعد از ان فرمودند که اختلاف در مقامات و اسرار ایشان و در مکشوفات و مقامات اکابران ماسبق مثل تخلفی ست که درین ترکیب واقع ست وخالف سیبویه الاخفش -

روز یکشنبه عید الفطر بعد از دوگانه غلام بحضور پرنور حاضر گردید حضرت ایشان قبله در ویشان قلبی وروحی فداه این راقم سطور نالائق کار را از کلاه اجازت تعلیم طریقه سرفراز فرمودند اول فاتحه بارواح پیران نقشبندیه قدسنا الله تعالی باسرارهم خواندند بعد از ان فاتحه بارواح اکابران قادریه نور الله مرقدهم خواندند باز فاتحه بارواح مرشدان چشتیه خواندند و اجازت هر سه طرق دادند و بسیار دعا فرمودند و ارشاد کردند که صبح وشام فاتحه بارواح پیران عظام طریقه انیقه نقشبندیه رضی الله تعالی علیهم اجمعین خوانده باشند و از ایشان استمداد جویند

بطلب طریقت بیاید بطریقه لقی ازین طرق که طلب نماید او را دران طریقه تعلیم نمایند طالب طریقهٔ نقشبندیه را اسم ذات و نفی و اثبات و وقوف قلبی تلقین کنند و طالب طریق قادریه و چشتیه را ذکر جهر متوسط بنهم بجهت ذوق و شوق تعلیم کرده باشند اگرچه ذکر جهر احداث ست در طریقه آبا ما ذکر لسانی که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید تعلیم میکردند مستنبط نموده ایم و توجه و همت بقلب سالک میکنند اول توجه بجهت حصول ذکر بعد ازان بجهت حضور و جذبات و واردات میسازند. بعد ازان مولوینا جامع معقول و منقول حاوی فروع و اصول مولوی عظیم صاحب را از کلاه اجازت طریقه مشرف فرمودند باز شیر غازی سمرقندی و خوجل قل سمرقندی را از اجازت بهره ور ساختند و بسیار دعاها در حق این اکابران فرمودند

خاتمهٔ کتاب در بیان کلام فیض نظام حضرت ایشان که بتقریب روز نساختند تحریر نموده است و بالله التوفیق

روزی حضرت ایشان این اشعار مولانا روم میخواندند

بادهٔ از ما مست شد نی ما ازو	قالب از ما هست شد نی ما ازو
ما چو زنبوریم قالب‌ها چو موم	خانه خانه کرد قالب را چو موم
باده در جوشش گدای جوش ما	چرخ در گردش گدای هوش ما

ایضاً حضرت ایشان فرمودند که مرا بیعت در خاندان قادریه است

و ذکر و شغل طریقهٔ نقشبندیه کرده ام و طالبان را هم تسلیک طریقهٔ شریفه
نقشبندیه مینمایم و من نقشبندیه مجددیه ام و اکابران چشتیه هم پیران
من اند بعد از آن که اکابران هر طریقه که قبول فرمایند فخرست و نعمتی ست
عظمی لیکن نسبت هر خاندان که برسد نام آن باید گرفت و ایضاً شخصی از خاندان
قادریه در حضور بطلب طریقهٔ انیقهٔ نقشبندیه آمد حضرت ایشان فرمودند که
حضرت خواجه خواجگان پیر پیران مرهم ناسور دلهای دردمندان حضرت
خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه فرمودند که در طریقهٔ ما سماع نیست
و در طریقهٔ ما جهر نیست و در طریقهٔ ما وجد نیست و در طریقهٔ ما تواجد نیست و
در طریقهٔ ما آه و نعره نیست طریقهٔ ما حضور و یادداشت و بیخطرگی ست حضور
عبارت از نگرانی دل ست بسوی مفهوم اسم مبارک الله چنانچه دو چشم در
سرست چشمی در دل پیدا شود و حیران بنظاره جمال محبوب حقیقی ماند۔
بعد از آن آن شخص مذکور جناب مرشد آگاه مجاهد فی سبیل الله فانی فی الله
محبوب الهی حضرت مولانا شاه درگاهی رضی الله تعالی عنه نمود حضرت ایشان
فرمودند که ایشان مرشد این بودند و اشارت دست مبارک خود بمن کردند
پس از آن فرمودند که من در رامپور رفته بودم لیکن از ایشان ملاقات من نشد
از مرشد ایشان که از اولیای حق بودند ایام گرما بود که من در خدمت
ایشان رفته بودم ایشان تربوز بمن عطا کردند من گفتم که من نزد شما

برای گرمی محبت آمده ایم و طلب حرارت سوزش داریم راقم گوید که
درینجا چیزی از احوال این بیعت خود اظهار نمودن مناسب است و آن بسبیل
اختصار اینست که این لاشی در صغر سن قریب بلوغ دست ارادت بدامن
پاک ایشان زده باعتقاد و محبت کمال بیعت بدست مبارک ایشان در
خاندان قادریه مجددیه ساخت و کمر همت بسته تا دوازده سال کم و زیاده در
حضور فیض گنجور ایشان عمر گذرانید ریاضت و مجاهده بطور جنید بغدادی که
معمول خانقاه ایشان بود بقدر طاقت و امکان بجا آورده و از توجهات
ایشان ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و اسرار و توحید وجودی
و دیگر حالات ولایت قلبی حاصل گشت و بخرقه خلافت و اجازت تعلیم طریقه
قادریه و نقشبندیه و چشتیه و سهروردیه و کبرویه و مداریه مشرف شده
چند کس طالبان در اخل طرق نمود و بعد از انتقال آنجناب نورالله مرقده شعله
طلب سر زده و آتش عشق زده بالا شد آنست که این احوال که مر احوال لطیفه
قلب است و خدای بی نهایت و راه او پایانی ندارد شخصی باشد که از توجهش لطیفه نفس
ترقی شود جستجوی او ضرورست پس خواستم که از خلفای طریقه مجددیه شخصی که
نسبت تمام طریقه مجددیه داشته باشد بخدمتش بهره یاب گشته اتمام و
اکمال این نسبت شریفه نمایم آخر الایام بعنایت الهی آنچه خواستم یافتم
بلکه بمصداق شعر حضرت ایشان شهید نورالله مرقده المجید ؎

از برای سجدهٔ عشق آستانی یافتم | سرزمینی بود منظور آسمانی یافتم

تا دی توفیق باستانهٔ حضرت ایشان رسانید و مرادی که در دل داشتم
حق سبحانه بواسطهٔ حضرت ایشان عطا فرمود حق تعالی وجود باجود آنجناب
را برای هدایت عالم دارد پس حضرت ایشان از ابتدای مراقبه احدیت
صرف تسلیک فرمودند و نیز بیعت در خاندان نقشبندیه مجددیه از حضرت
ایشان نمودم حضرت ایشان فرمودند که از اسم ذات جذب پیدا میشود
و از نفی و اثبات سلوک که عبارت از تهذیب اخلاق ست میسر گردد
از مراقبات قوت در نسبت باطن پیدا میشود و از تلاوت کلام الله انوار
زیاده تر میگردد و از خواندن درود مناسبات و واقعات نقد وقت
سالک میشود و ایضاً فرمودند که اذکار و اشغال کردن و مراقبات نمودن
راه مقربین ست و کثرت صلوة و نوافل راه ابرار ان کما قال حضرت نظام الدین
اولیا رضی الله عنه و ایضاً فرمودند که طعام را از بسم الله شروع کردن مسنون
ست چنانچه در حدیث شریف وارد ست کان اذا قرب الیه الطعام
قال بسم الله وقال اذا اکل احدکم فلیذکر اسم الله فان نسی ان
یذکر اسم الله فلیقل بسم الله اوله و آخره رواه مسند و احمد
و ابن ماجه وقال ان الشیطان یستحل الطعام الذی لا یذکر اسم
الله علیه رواه مسند و احمد و مسلم قالوا یا رسول الله انا نا کل

لانشبع قال لعلکم تتفرقون قالوا نعم قال اجتمعوا علی طعامکم واذکروا
اسم الله علیه رواه مسند واحمد وداود — وبعد ازان فرمودند که درینجا
بسم الله خواندن استعانت خواستن ست بنام حق سبحانه از طعام که قوت
شهوانی ونفسانی پیدا نکند وآن توانائی دهد که صرف در عبادت گردد
قوت در طاعت آرد والیضاً فرمودند که فقراء اول هر لقمه بسم الله میگویند
وآخر آن الحمد لله والیضاً فرمودند که یاران مجتمع شده خوردن بسیار
برکت دارد اما باید که هر یک بر دیگری ایثار بکند و هر چیزیکه خوب باشد
بخواهد که دیگری بخورد نه آنکه خود بهتر تناول کند و یا حرص بر زیاده خوردن
نماید پس نقلے فرمودند که شخصی مردی را در بازار بغداد در دلالان دید
که کسب دلالی میکند گفت که ترا من در فلان شهر دیده ام که تو از اهلی بود
چه واقعه شد که درینجا آمده باین بلا مبتلا شدی گفت که روزی من ماهی
پخته کردم وخواستم که پارهٔ خوب خود بخورم و باقی دیگران را دهم برین
وبال آن خیال افتاده است که درینجا آورده اند وباین بلا مبتلا ساخته اند و
الیضاً فرمودند که طعام بسه انگشت خورد که مسنون ست چنانکه در حدیث
وارد ست وکان یاکل بثلث اصابع ویلعقهن اذا فرغ رواه البزار
وقال ان یلعق الاصابع برکة رواه الطبرانی — والیضاً
[فر]مودند که معنی برکت نمو ست و درینجا زیادتی توفیق ست بسبب آن

طعام بر طاعات و عبادات و ایضاً فرمودند که هر که بخواهد که محبت پیغمبر صلی
الله علیه وسلم زیاده شود عمل باحادیث اختیار کند و بر مسائل جزئیات
که در حدیث یافته نمی شود عمل بر مذهبی از مذاهب اربعه هر مذهبی که داشته
باشد اگر حنفی ست بر مسائل حنفیه و اگر شافعی ست بر مسائل آن نه آنکه بهر
مسئله که در مذهب اوست اگرچه خلاف آن در حدیث صحیح می یابد عمل
می نماید و یا میگوید چنانکه بعضی عوام الناس میگویند که آباء و اجداد ما برین
مذهب رفته اند من بچه طور خلاف این میکنم و بداند که ما ماموریم بمتابعت
سید البشر صلی الله علیه وسلم نه بر تبعیت مذهبی از مذاهب دیگر پس هر مسئله
که موافق حدیث ست بر آن عمل باید و هر که مخالف خبر ست متابعت آن
نشاید و پیروی در مسائل جزئیات بمذهب حنفی اولی ست و ایضاً فرمودند
که حضرت خواجه باقی بالله رضی الله عنه روزی در پس امام الحمد میخواندند
حضرت امام ابوحنیفه کوفی را دیدند که میفرمایند در مذهب ما اولیاء کبار و اصفیاء
ذوی الاقتدار بسیار اند ایشان خواندن فاتحه موقوف نمودند۔ راقم گوید
که عمل بر احادیث کردن وقتی ست که شخصی مهارت تمام در حدیث دارد و
الا اتباع مذهب لازم ست و در اختیار کردن اتباع مذهب حنفیه بهتر ست
که جم غفیر بر اینست سه حصه از امت برین مذهب ست و یک حصه بر مذهب
ثلثه دیگر چنانچه از مردمان ثقات و از اقالیم دیگر مثل روم و غیره در ینجا

می آیند بدریافت رسید و ہم دلیل کہ اولویت این مذہب اتباع جناب حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی و حضرتین ہست رضوان اللہ علیہم اجمعین و ایضاً جناب حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید با وجود سند جید داشتن در حدیث شریف خود را حنفی مذہب نوشتہ اند و ایضاً فرمودند کہ وجود بعضی معنی این بیت غلط فہمیدہ اند ؎

غایتِ فہم تست اللہ نیست		ہر چہ پیش تو پیش ازین رہ نیست

کہ میگویند ہر چہ پیش تست و در دیدہ دانش می آید ہمین ہست مقصود و پیش ازین راہی نیست و آنکہ ورای این در فہم تست کہ مقصود ہست آن نیست بلکہ معنی بیت اینست کہ ہر چہ تو فہمیدہ کہ ورای این راہی نیست آن غایت فہم تست این اللہ نیست بلکہ او سبحانہ از فہم و دانش تو ورا الورا است ثم ورا الورا و ایضاً فرمودند کہ حدیث شریف ہست من لم یتغن بالقران فلیس منا درینجا مراد از غنا غنار قلبی ہست یعنی ہر شخصی کہ نہ از یاد حق جل و علا بالقران پس نیست او از ما و ایضاً فرمودند کہ بعد از طعام شراب خواندن این دعا در حدیث شریف آمدہ ہست الحمد للہ الذی اطعمنا و سقانا وجعلنا من المسلمین ۔ چنانچہ در مسند احمد و سنن ابی داؤد و ترمذی و ابن ماجہ وارد ہست و اشارت از جعلنا من المسلمین آنست کہ اسلام از اعاظم نعم الٰہی جل شانہ پس حمد برین نعمت عظمی بطریق اولی بایدست و ایضاً فرمودند

که قول صوفیه است الدہر یوم ولنا فی ہذا صوم و ایضاً فرمودند که نهایت کمال ست مقامات صوفیه ذوق و شوق و انکشاف توحید وجودیست و میگویند که تجلی ذاتی برقی میشود چنانکه گفته اند ؎

دیدار مینمائی و پرہیز میکنی	بازار خویش و آتش ما تیز میکنی

وکمال این خاندان عالی شان نقشبندیه مجددیه تجلی ذاتی دائمی ست که درکمالات نقد وقت سالک میشود و ایضاً حضرت ایشان این شعر میخواندند

کارکن کار بگذر از گفتار	که بجز کار ہیچ ناید کار

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که خرقه بر سه قسم ست یکی خرقه بیعت که بوقت مرید کردن شیخ عنایت میفرماید مرید را آن خرقه از جای دیگر جائز نیست و دیگر خرقه تبرک ست و این خرقه از مواضع متعدده اخذ کردن رواست و یک خرقه اجازت ست و آنهم گرفتن از شیوخ متعدده جائز ست و ایضاً حضرت ایشان این رباعی خواندند ؎

آنی تو که نلی توز لیستن نتوانم	دانی تو که نلی توز لیستن نتوانم
فی الجمله اگر نه بینمت میمیرم	جانی تو که نلی توز لیستن نتوانم

و ایضاً حضرت اقدس این اشعار میخواندند ؎

ناقص ست ارندگی گشته بقاتل نرسد	سینه بر خنجر ادزن که شهادت نیست
من بشوخی که استیلا حسنش در صف محشر ؎	شکایت شکر سازد بر زبانها داد خواہانرا

بحفظ دل چه نمیخواهد	ص	آرزو ها خدا نصیب کند
کسی نماند که دیگر به تیغ ناز کشی	ص	مگر تو زنده کنی خلق را و باز کشی
از قتل من مترس که دیوان حشر		مجرم کنند بهر تو صد بیگناه را

والیضا روزی در مجلس شریف مذکور اقطاب آمد حضرت ایشان فرمودند که حق
سبحانه اجرای کار خانهٔ هستی و توابع هستی قطب مدار را عطا میفرماید و بدایت
ارشاد و رهنمائی گمراهان بدست قطب ارشادی سپارد بعد ازان فرمودند
حضرت بدیع الدین شاه مدار قدس سره قطب مدار بودند و شانی عظیم داشتند
ایشان دعای کرده بودند که الٰهی مرا گرسنگی نشود و لباس من کهنه نگردد
همچنان شد که بعد ازان دعا در تمام حیات بقیه طعامی نخوردند و لباس ایشان
کهنه نگشت همون یک لباس تا به ممات کفایت کرد والیضا روزی حضرت
ایشان فرمودند که بعضی بزرگان رحمة الله علیهم اجمعین فرموده که شریعت
اقوال آنحضرت ست صلی الله علیه وسلم و طریقت افعال و حقیقت مقصود
آن سرور علیه و علی آله صلوة الله الملک الاکبر و نزد حضرت مجدد الف ثانی رحمة
الله علیه مقام شریعت اعلی ست از مقامات هر دو اخیره که ایشان فرموده
اند که طریقت و حقیقت هر دو شهپر و بال پرواز اند بجهت طیران بجانب شریعت
و طریقت و حقیقت هر دو ناشی اند از تجلی صفاتی و شریعت ناشی ست
از تجلی ذاتی. والیضا روزی در حضور پرنور مذکور مکتوبات قدسی آیات حضرت

مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ معارف
جمیع اولیاء امت در کلام ایشان مندرج اند و معارف مخصوص ایشان در
ہیچ کلامی از اولیاء کرام یافتہ نمیشوند و ایضاً فرمودند کہ روزی مطالعہ
مکتوبات شریف نمودہ متوجہ شدم از فوق الفوق فیضی فائز شد بعد ازان
مطالعہ کلام حضرت شاہ ولی اللہ رحمۃ اللہ علیہ نمودہ متوجہ شدم اسرار
ملکوت بر دل وارد شد بعد ازان مطالعہ احیاء العلوم نمودم فیض ملکوت
بہ قلب آمد و ایضاً روزی شخصی در حضور گفت کہ حضرت مجدد مقابل جمیع
اولیاء ہندوستان اند حضرت ایشان تبسم نمودہ فرمودند کہ جمیع اولیاء
ارض و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی مطالعہ کتاب بوعلی سینا
مقدار یک صفحہ نمودہ بودم کہ ظلمتی بر قلب آمد کلمہ شہادت خواندم و ازالہ
آن نمودم و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت شیخ مجدد قلم ربانی اند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند کہ ابوسعید انیقدر نسبت چشتیہ از پیر اول خود آوردہ
بود و اشارت بدو عقد انگشت دست خود کردند و رؤف انیقدر نسبت چشتیہ
آوردہ بود و اشارت بسہ انگشت خود کردند باز فرمودند کہ شاید رؤف
زیادہ ازین باشد و ایضاً روزی تذکرہ عمامہ بستن و خرقہ پوشانیدن بوقت
خلافت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ عمامہ عنایت کردن از حدیث ثابت
ست چنانچہ روایت طبرانی آمدہ کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لا یولی

وَالیاً حتی لیمه وترخی سدلها من جانبه الایمن نحو الاذن وبروایت ابن ابی شیبه
وارد ست عن علیؓ قال عممنی رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم غدیر خم بعمامة
سدلها خلفی وبروایت ابی یعلی الموصلی وبزار وارد ست عمم رسول الله صلی
الله علیه وسلم عبد الرحمن بن عوف وارخی خلفه اربع اصابع او قریب من
شبر ثم قال هکذا فاعتموا فانه اعرب واحسن — وایضاً روزی این راقم سطور
درحضور پرنور عرض نمود که خط از رامپور آمده است ازان واضح شد که دیوار
مکان حصار اقامت بنده از شدت طغیانی بارش منهدم گردیده حضرت
ایشان فرمودند که الحمد لله ظاهر و باطن شما فانی شد درینجا چو شما را فنا حاصل
شد و باینجا مکان شما را او ایضاً روزی در حضور بعض کسی ذکر احتیاط لقمه آمده
حضرت ایشان فرمودند که طعام خانه کسی نمیخوردم روزی اتفاقاً لقمه چند خورده
بودم در عالم مشاهده روح طیب جناب حضرت ایشان شهید نور الله مرقده
المجید دیدم که استفراغ میفرمایند و خطاب باین بنده کرده ارشاد میکنند که
طعام خانه هر کس وناکس نباید خورد و احتیاط در لقمه ضروریست که از لوازم طریقه
ست وایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند که بر مزار پرانوار حضرت قطب الدین
بختیار کاکی رحمة الله علیه رفته بودم خواجه صاحب از قبر شریف بیرون
آمده یکدو قدم سوی من تشریف آورده معانقه از من کردند و بسیار تلطف فرمودند
وایضاً فرمودند که روزی بمزار مبارک حضرت نظام الدین اولیا رحمة الله علیه

رفته بودم حضرت نظام الدین از مزار شریف بیرون آوردند عرض نمودم که
بر بدن من توجه فرمائید هنوز لفظ بدن تمام نکرده بودم صرف حرف با دول
از دهن برآمده بود که توجه بقوت تمام فرمودند و الیضاً شخصی روزی بیعت در
خاندان نقشبندیه نموده بود حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجۂ خواجگان
امام الطریقه خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله عنه فرموده اند که در طریق ما
مجاهده نیست و ما ذکر جهر نمیکنیم و اربعین نمی نشینیم و سماع نمیشنوم که بدعتها ست
بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که اربعین سنت حضرت موسی کلیم الله علی
نبینا و علیه الصلوة والتسلیمات و جناب پیغمبر ما علیه من الصلوة اتمها و اکملها
اربعین را نفرموده اند لیکن ازین یک حدیث شریف فضیلت اربعین مفهوم
میشود که من اخلص لله اربعین صباحا ظهرت من قلبه ینابیع الحکمة۔
راقم گوید که صاحب فتوح الاوراد حدیث دیگر هم نقل کرده است و آن اینست
من انقطع الی الله اربعین صباحاً مخلصا متعاهداً لنفسه بخفة المعدة
یفتح الله علیه علوم الدینیة یعنی هر که چهل روز با خلاص برای خدا منقطع
گردد و نفس خود را سبکی معده تعاهد کند الله تعالی علوم دینی بر وی کشاید۔
لفظ اخلص لله و انقطع الی الله مشعر برین ست که اصول برای وصول اخلاص
و انقطاع ست حضرت ایشان این حدیث را ذکر نفرمودند شاید که ضعیف باشد
والله اعلم۔ بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که در وصایای اهل چشت

تقسیم اربعین وارد است که فرموده اند که در هر سال یک یک اربعین نشستن با
طعام خانه هر کس نخوری و هر کس را طعام خود خورانی و شب فاقه معراج خود دانی و زر
نستانی و عرس مشائخان نمود نمائی و احترام و اکرام اقربایان مشائخ خود
مرعی داری و ایضاً روزی تذکره رویت حق جل و علا در حضور پر نور آمد حضرت
ایشان فرمودند که علما نوشته اند که در جنت مومنان را رویت الله تعالی هر هفته
یکبار میشود و کسانیکه صبح و مسا حلقه مراقبه می نمایند و حضور مع الله هر دو
وقت ایشان شده است ایشان را هر روز دو بار شام و سحر دیدار ملک الغفار [illegible]
شد بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که ازینجا معلوم شد که هر کس را که حضور و آگاهی
قلب درین جهان دائمی حاصل شده است امید که او را در بهشت رویت دائمی
عطا فرمایند و ایضاً حضرت ایشان بروز دوشنبه تاریخ بست و یکم شهر ذیقعده
سنه ۱۲۳۱ هجری توجه بعناصر ثلثه این غلام فرمودند و مراقبه مسمی الباطن تلقین
نمودند و ایضاً روزی در حضور فیض گنجور مذکور حضرت امیر خسرو دهلوی رحمة الله علیه آمد
حضرت ایشان فرمودند که کمالیکه ایشان داشتند راست کسی باین کمال بنظر نمی
آید روزی ایشان را حضرت خضر علی نبینا و علیه الصلوة والسلام ملاقی شدند ایشان
استدعاء کمال فصاحت بیانی و سخن طرازی و نکته سنجی و شکر گوئی از حضرت خضر
علیه السلام نمودند حضرت خضر فرمودند که این کمال از من سعدی برده ایشان
اندوهگین گردیده بخدمت مرشد بزرگوار خود یعنی حضرت نظام الدین اولیا آمدند

حضرت نظام الدین اولیا سبب غمگینی ایشان پرسیدند ایشان احوال بالکلیه بعرض رسانیدند حضرت نظام الدین نور الله مرقده عنایتی نمودند و زبان مبارک خود در دهن ایشان انداختند آب زبان مبارک چشیدند حق تعالی ایشانرا طوطی فصاحت بیان شکرستان سخندری و بلبل نغمه سرا بوستان گلستان نکته سنجی ساخت بعد ازان حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

مشکین سلاسل زلفه تنا بر نسیم الصبا	افتراک دسته سنبل واکرده فی وامانه

و ایضاً روزی در حضور عالی مذکور نفس رحمانی آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که نفحات الهیه که بر سالک وارد می شود و انهارا بنفس رحمانی تعبیر میکنند و آن اولا بیرون می آیند و باز در دل سرایت میکنند بعد ازان مستهلک و مضمحل سازند و ایضاً شخصی از حضرت ایشان عرض نمود که برد الیقین چیست — ارشاد فرمودند که این مقامی ست که در کمالات نبوت حاصل میشود و معنی برد الیقین خنکی ست یعنی خنکی و حیثیت یقین در انجا حاصل میگردد و مسائل ایمانی کشفی میشود چنانچه اعتقاد ذات و صفات حق جل شانه و رسالت پیغمبر صلی الله علیه وسلم و آمدن قیامت و سوال منکر و نکیر و صراط و میزان و جنت و نار وغیره که بدلائل ثابت اند احتیاج حجت و برهان نمی ماند و حجج و براهین بمرتبه یقین حاصل می شود و آنرا برد الیقین درین خاندان عالی شان نامیده اند و ایضاً روزی در حضور فیض گنجور مذکور آمد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده اند که

در هر خانه که سگ باشد یا تصاویر کشیده باشند نزول ملائکه رحمت نمی شود
حضرت ایشان فرمودند که صوفیه علم اعتبار میدارند و از هر آیت و حدیث عبرت
گرفته موافق مطلب خود برمی گزینند و مدلول بمدعا خود میسازند پس من نیز
معنی این حدیث بطور خود میگویم که در هر خانه هر دل که کلب حرص و تصاویر صور ماسوی
الله باشد فیض رحمت الهی فائز نمی شود و ورود انوار تعالی و تقدس نمیگردد
بعد از ان این شعر فرمودند ؎ اول برو بخانه دگر میهمان طلب * آئینه شو
وصال پری طلعتان طلب * وایضاً روزی شخصی از مخلصان فوت شده بود
اورا در خانقاه دفن میکردند حضرت ایشان فرمودند که هر کس که درینجا مدفون
میشود من برای آمرزش او متوجه بجناب الهی میگردم تا وقتیکه بخشیده شود
بعد از ان فرمودند که قبل ازین عورتی را درینجا دفن کردند دیدم که شعلهای
آتشین از قبر او می برآید بجانب سر او ایستاده توجه و همت نمودم و ثواب
هزار کلمه طیبه بروح او بخشیدم مشاهده کردم که از فرق سرش در قبر او آب رحمت الهی
صعود نمود و تمام مرقد را سرد و خشک گردانید و قبر نورانی گشت وایضاً روزی
حضرت ایشان فرمودند که هر که بعد نصف شب هزار بار یارب یارب بخواند هر
مشکلی که داشته باشد آسان شود و هر مدعائی که بخواهد بیابد و هر دعائی که
کند قبول شود * وایضاً فرمودند که شبی گفتم یا رسول الله آواز لبیک شنیدم
در روی آنحضرت صلی الله علیه وسلم مرا عبد الله فرمودند در روی آنحضرت

صلی اللہ علیہ وسلم مرا مژده دادند که تو عبد مومن هستی حق تعالی چنین فرماید۔
وایضاً روزی در حضور والا مذکور حضرت مولنا صاحب قبله سراج خاندان مجددیه
وچراغ دودمان احمدیه مقبول بارگاه الله الصمد حضرت شاه سراج احمد نور الله
مرقده آمد حضرت ایشان در شان ایشان فرمودند که سبحان الله عجب ذات
شریف ایشان بود و فخر یاران بودند اگرچه نسبت فقط در قلب داشتند اما از مقربان
حق بودند و راه قرب منحصر بر همین طریقه که سلوک و تسلیک طالبان میکنند نیست
راه های خدا لا تعد ولا تحصی اند۔ بعد ازان حکایتی کردند که عارفی بود بعد از
وفات استاد خود بر مزارش نشسته توجه والقای انوار نمودن گرفت که بعد از
وفات استاد خود حق شاگردی ادا کنم و موتی را در قبر منور بنور نسبت گردانم
استادش از مزار برآمد و بصد زجر گفت که ای مردک تو میدانی که راه قرب
خدا همین ست که من حاصل نموده ام برو خدا بی نهایت ست و راه های قرب
او سبحانه هم لا تناهی اند ازان راهی که من مقرب درگاه الهی شده ام تو ازان
چه آگاهی داری۔ وایضاً روزی در حضور مذکور خشوع نماز آمد حضرت ایشان
فرمودند که خشوع در صلوة نزد علما در قیام نظر بر سجده گاه داشتن و در رکوع
بر هر دو قدم و در سجده بر پره بینی نگاه نمودن ست و نزد صوفیه اینست
که مصلی آنچنان نیست شود در شوق دیدار پروردگار که نشناسد که کیست
بر یمین و یسار او چنانچه نقل ست که در صلوة تیر بدن مبارک حضرت

امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ باری پیچید و باز ایشانرا خبر نشد وحضرت امام
زین العابدین رضی اللہ عنہ در نماز بودند کہ خانہ ایشان آتش گرفت تمام
سوختہ شد تا بمصلے ایشان آتش آمد و ایشانرا خبر نشد ہرچند مردمان آواز
دادند کہ یا امام النار النار بعد از صلوۃ از ایشان پرسیدند امام فرمودند
کہ مرا خیال نار آخرت آمدہ بود و ایضاً روزی حضرت ایشان صوفیان
خانقاہ را تقید کثرت ذکر و نوافل و تہجد و اشراق میفرمودند و ارشاد میکردند
کہ جانی باید کند تا معاملہ از گوش بآغوش رسد و ہم فرمودند کہ کسی را نمی بینیم
کہ سر نیاز بر آستانہ صحبت نہادہ است و ایضاً روزی فرمودند کہ اکابران متقدم
طالبان را خدمتی ہم میفرمودند کہ در خدمت موجب ترقیات باطن ست و
ایضاً سبب وسیلہ ثواب آخرت بعد ازان فرمودند کہ شخصی بخدمت شیخ حاضر شد
و عرض نمود کہ مرا خدمتی فرمائید شیخ فرمودند کہ ہمہ خدمتہا بطالبان معین و مقرر
شدند الحال خدمتی نیست کہ ترا گفتہ شود مگر از صحرا بقل و غیرہ بیار و مداومت
اینکار بساز۔ آن شخص از صحرا ہر روز بر سر خود انبار آن نباتات می آورد روزی
در خواب دید کہ رستخیز برپاست و یوم جزا است و یک آتشین دریا ست کہ
بران مردمان عبور میکنند من ہمون انبار را کہ بر سر می آوردم بران رود بار
نار انداختہ و بر و نشستہ بخوبی تمام عبور نمودہ ام و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند کہ این راہ مجاہدات ست بسیار زہدی باید و جہدی کمال شاید

حضرت ناصر الدین عبید الله احرار قدس سره از وضوی عشا صلوة فجر تا
سی سال ادا کردند پس بمرتبه رسیدند که مقتدای عالم گردیدند کمال ولایت
حاصل کردن بدون جانبازیها محال است حضرت خواجه ناصر الدین حضرت
عن سوی الله محمد باقی بالله رضی الله عنه شب را احیا میکردند و میفرمودند
که الهی شب را چه شد که باین سرعت گذشت آه قدری درنگی نمود و توقفی
نکرد ایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند که از وطن در دهلی تشریف به سنه ۱۱۷۴
یکهزار و یکصد و هفتاد و چهار آمده بودم و در آن زمان هفده یا هیجده ساله
بودم پس معلوم شد که ولادت با سعادت آنجناب در سنه ۱۱۵۶ یکهزار و یکصد و پنجاه
و شش هجری بظهور آمده قطعه تاریخ ولادت شریف این بنده راقم سطور
نظم نموده مینگارد تا مریدان را اشتباه در عمر شریفش واقع نشود

چو نجم چرخ هدی حضرت غلام علی	شده ظهور فگن در جهان چو ماه شگفت
سن ولادت شریفش بجست راقم	سپهر هدایت شده ظهور بگفت

وایضاً روزی بیان نسبت کمالات می نمودند و میفرمودند که این نسبت با
لطافت و بیرنگی در ادراک نمی آید نایافت و محرومی حال یافتگان این کمال
است و جهالت و نکارت نارسیدگان این احوال حضرت میرزا صاحب
قبله رضی الله تعالی عنه میفرمودند که والله ثم والله خود را برنگ خذف
تهی می یابم مردمان که نزد من می آیند و توجه میگیرند و میگویند که با انوار

فوائد کثیره از هر توجه میشود من می فهمم که مسلمانان در وضع نمی گویند شاید در تمیز
چیزی از نسبت باشد و ایضا حضرت ایشان در دعا چند کلمات ضم کرده
الحمد میخوانند برین نهج - الحمد لله رب العلمین الرحمن الرحیم ملک یوم
الدین ایاک نعبد بهدایتک و ایاک نستعین لعنایتک اهدنا الصراط المستقیم
بکمال فضلک صراط الذین انعمت علیهم و هو محمد صلی الله علیه وسلم و آله
و اصحابه غیر المغضوب علیهم ولا الضالین آمین - و ایضا این ادعیه میخوانند
سبحان الله و بحمده سبحان الله العظیم و بحمده استغفر الله ربی من کل ذنب
و اتوب الیه و صلی الله علی محمد و آله و اصحابه اجمعین عدد خلقه و رضا نفسه
و زنة عرشه و مداد کلماته سبحان الله اضعاف ما سبح لک المسبحون الحمد لله
اضعاف ما حمد لک الحامدون الله اکبر اضعاف ما کبر لک المکبرون لا اله
الا الله اضعاف ما هلل لک المهللون لا حول ولا قوة الا بالله اضعاف
ما مجد لک الممجدون و الشکر لله اضعاف ما شکر لک الشاکرون الحمد لله
الذی عافانی مما ابتلی الخلق بعضهم بالامراض الباطنة کالشرک و النفاق
و الحسد و الکبر و البغض و الغیبة و البدعة و بعضهم بالامراض الظاهرة
کالبرص و الجذام و الحمی و الصداع اللهم کن لی کما کنت لنبیک محمد صلی الله
علیه وسلم اللهم ارفع عن قلوبنا الحجب و الاستار الساترة الحاجبة عن مشاهدة
جمالک المبارک یا الله اللهم احینی لک و امتنی لک و احشرنی الیک احبابی الیک

کما جعلت محمداً آلک صلی الله علیه وسلم — وایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت مولانا و مرشدنا مرزا صاحب قبله رضی الله تعالی عنه میفرمودند که صوفی را باید که خیال نماید که خفگی از جهت ایذای مردمان چند قدر در دل میماند اگر ساعت یا دو ساعت ماند خیر و اگر تمام شب ماند باید که از سر نو توبه نماید که هنوز نور نسبت در باطن او هرگز اثر نکرده روزی حضرت ایشان در مذکور نسبت کمالات نبوت و بیرنگیهای آن مقام عالی منزلت که دست ادراک بدامنش کوتاه است و بجز جهالت و نکارت منزل گاه آن راه نیست این شعر فرمودند

بس بیرنگست یار دلخواه ای دل — قانع نشوی برنگ ناگاه ای دل
اصل همه رنگها از آن بیرنگست — مَنْ اَحْسَنُ صِبْغَةً مِنَ اللهِ ای دل

وایضاً روزی حضرت ایشان این دعای ماثوره میخواندند اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِیْ حُبَّکَ وَحُبَّ مَنْ یُّحِبُّکَ وَحُبَّ عَمَلٍ یُّقَرِّبُنِیْ اِلٰی حُبِّکَ — و فرمودند که از جمله اولی یعنی اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِیْ حُبَّکَ اشارة بطرف مراقبه مفهوم می شود و از جمله ثانیه کنایه بسوی رابطه معلوم میگردد و از جمله ثالثه رمز بجانب ذکر که بجهت تعلیم آنست آن سرور صلی الله علیه وسلم ارشاد فرموده اند وایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند که بخیال من بخانه کعبه میروم و در آنجا جستجوی صاحب خانه می نمایم بعد از آن در بیت المقدس میروم و تلاش صاحب خانه مینمایم پس در بیت المعمور رفته همین تلاش میکنم بر عرش اعظم میروم و صاحب عرش

رامیجویم پس بالاتر میروم تا بحدیکه محبوب خود را می یابم و تمام چشم خود را نشسته هرگرد پالیش میمالم و جبین را بسجدۂ او بسجانہ چندان می سایم کہ خود فانی میشوم و باقی میگردم باز فانی میشوم بہمین نہج تسلی دل مہجور میکنیم و ایضاً حضرت ایشان این شعر میفرمودند

زناتوانی خود انیقدر خبر دارم	که از خسش نتوانم که دیده بر دارم

وایضاً روزی در حضور پرنور مذکور حضرت شاہ اشرف جہانگیر قدس سرہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصی از ایشان گفت بطور استہزا کہ نام شما جہانگیر ست ایشان بغضب فرمودند کہ من جانگیرم نہ جہانگیرم آن شخص بہمون قوت بمرد در روزی در اثناء راہ مار اژدہا بایشان حملہ کرد ایشان عصائی خود بزمین انداختند عصای شان برنگ عصای موسیٰ علی نبینا وعلیہ الصلوۃ والسلام مار شدہ حریف خود را بہلاکت رسانید وایضاً تاریخ چہاردہم محرم الحرام سنہ ۱۲۴۱ ہجری حضرت ایشان این راقم سطور را مراقبہ کمالات نبوت تلقین فرمودند و قبل ازین چندروز توجہات لعنصر خاک میفرمودند وفقیر اثر این مقام در خود می یافت چنانچہ در عرضی بحضور والا معروض داشتہ است در آخر محرم طبیعت حضرت ایشان بعلت تپ ولرزہ علیل گردید و در ہر نوبت تپ ولرزہ لبشدت می آمد و این راقم سطور ہر بار حاضر میبود و میدید کہ در عین شدت مرض در شوق و ذوق الہی جلشانہ مصروف بودند چندانکہ از شدت تپ لرزہ مضطر زیادہ تر میگردیدند تلذذ و تنعم عالی تر می شنیدند

گاهی از فرط اشتیاق هر دو دست کشاده محبوب حقیقی را بخیال در آغوش می کشیدند و گاهی خود را حاضر حضور دیده به ندای لبیک و سعدیک فقد طال با قضیت زبان کشوده مدهوش میگردیدند گاهی در آن مرض این شعر میخواندند ؎

لولاک لما قتلت والله	والله لما قتلت لولاک

والضاً روزی در آن مرض فرمودند که حق تعالی در قیامت ارشاد خواهد ساخت که مَرِضتُ فلم تعدنی سامع حیران بمانده عرض خواهد نمود که الٰهی تو از مرض و سقم پاک هستی حق جل و علا خواهد فرمود که فلان شخص بیمار بود اگر تو در عیادت او میرفتی مرا یافتی که من با وی بودم پس حضرت ایشان فرمودند که مرض عجب نعمتی ست که حق سبحانه بصاحب او میباشد پس بشوق و ذوق تمام این شعر بر زبان راندند ؎

دمی که یار گذارد قدم بخانهٔ ما	سزد که کعبه شود سنگ آستانهٔ ما

حیف ست که مریض از مرض شفا میخواهد و ازین علت ملامت می آرد و همنشینی محبوب خود می گذارد ولیکن دعای صحت باتباع سنت ست و در تمام مرض دعای صحت مرض نفرمودند نه کسی را امر بدعا مینمودند هرچند مردمان برای ختم صحیح بخاری و ختم حضرات خواجگان قدسنا الله تعالی باسرارهم اجازت طلبیدند مگر در نوبت آخر که نوبت پنجم بود فرمودند که امروز در دلم میگذرد که دعای صحت شفا بجناب کبریا نمائیم پس ثمرهٔ دعا ظاهر شد که باز تپ گرفته و

نیامد و ایضاً روزی دران ایام میفرمودند که بتاریخ هشتم روز شنبه شهر صفر
بعد از صحت ازین مرض یک روز یاد ورود در دلم خوف آتش دوزخ بسیار
طاری شد از بس مغموم گشتم و دیدم که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم تشریف آورده
فرمودند که مترس از آتش دوزخ هر کسی را که محبت ماست او در دوزخ
نخواهد افتاد و ایضاً در ابتدای آن مرض که یک نوبت تپ و لرزه آمده بود
جامع علوم عقلی و نقلی معارف آگاه مولوی بشارت الله صاحب که از جملہ
خلفاء حضرت ایشان هستند حاضر حضور والا گردیدند حضرت ایشان از آمدن
ایشان بسیار خوش و خرم گردیدند و از مکان خود تا بمزار پرانوار حضرت
مرزا صاحب قبله استقبال نمودند پس ایشان را بمکان خود بردند و بسیار نوازشها
فرمودند و گفتند که الحمد لله که شما نسبتی که از اینجا برده بودید از ان زیاده تر
آوردید و من از شما راضی هستم و نیز کلاه رضا خواهم داد و قبل ازین حضرت
ایشان هیچکس را کلاه رضا نداده بودند بتاریخ دهم شهر صفر سنه ۱۲۳۱ هجری
حضرت ایشان مولوی محمد عظیم صاحب و مولوی شیر محمد صاحب را مراقبات
کمالات اولو العزم تلقین فرمودند و نیز این نالائق کار بنده گنهگار راقم همین
مراقبه کمالات اولی العزم تلقین فرمودند
روز چهارشنبه نوزدهم شهر صفر غلام در حضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت
ایشان درس صحیح بخاری میفرمودند بعد از ان میفرمودند که تسبیح و تحمید وغیره

میخواندم و ثواب آن بروح پر فتوح آن سرور علیه صلوة الله الملک الاکبر
میگذرانیدم روزی بهمو آشکار شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم را دیدم که
تشریف آورده اند ارشاد کردند که همین چراغ فرستادی و همچون شکل و
شمائل که ترمذی روایت نموده مشاهده کردم و ایضا موضع ایستادن آنحضرت
صلی الله علیه وسلم بیان فرمودند که زیر چبوتره والائی که حضرت ایشان در آن
استقامت میدارند متصل آن بسمت غربی لبنا فاصله دو انگشت و یک وجب بجانب
مغرب و ایضا فرمودند که روزی دیگر جناب آنحضرت صلی الله علیه وسلم را دیدم
که تشریف آورده اند پس من عرض کردم که حدیث مَن رَأنِی فَقَد رَأی الحق
صحیح است کلام من هنوز تمام نشده بود که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند
همچنین است پس عارف آگاه مولوی بشارت الله بهرائچی سلمه الله تعالی اجازت
این حدیث شریف خواستند حضرت ایشان عطا فرمودند و ایضا فرمودند که روزی
در اشتیاق لقای آنحضرت صلی الله علیه وسلم گریه وزاری مینمودم حتی که نوبت
بخاکپاسی افتاد و ازین عمل که بظاهر سنت ممنوع است ظلمت هم در قلب آمد
بالجمله خوابی دیده بودم دیدم که میر روح الله رحمة الله علیه یکی از یاران میرزا
صاحب قبله قدس سره بودند آمدند گفتند که جناب محبوب العالمین علیه
افضل صلوة المصلین و اتم سلام المسلمین تشریف آورده اند من بصد شوق
دویده بحضور رسیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم از من [illegible]

دیدم که تا معانقه مشغول آنحضرت صلی الله علیه وسلم بود بعد از معانقه آنحضرت
بشکل حضرت سید امیر کلال رحمة الله علیه شدند بعد از ان حضرت ایشان این شعر
خواندند ع شوم گرد و بدنبال تو سنش افتم ٭ دگر با من چه ره زیست خاکساری
ما ٭ و ایضاً فرمودند که روزی قبل از نماز عشا بخواب رفته بودم دیدم که
آنحضرت صلی الله علیه وسلم تشریف آوردند و منع از خواب قبل عشا نمودند
بلکه وعید بر عامل این عمل فرمودند پس حضرت ایشان آخر ماه صفر بروز جمعه
بعد از نماز جمعه در سنه یکهزار و دو صد و سی و دو هجری این راقم سطور را رخصت
برامپور فرمودند و فاتحه بارواح پیران عظام نقشبندیه و قادریه و چشتیه
و سهروردیه علیحده علیحده خوانده اجازت تعلیم هر چهار طریق بار دیگر
فرموده رخصت ساختند و اینوقت تا حیثیت قرآنی من لاشی را توجه فرموده
بودند چون در رامپور آمدم هفت ماه در خانقاه اقامت داشتم و اوقات را به
مراقبه معمور داشته بعد صبح و عصر حلقه و توجه طالبان نموده میبودم درین مدت
عنایت نامجات حضرت ایشان بنام این کمترین درویشان متضمن استفسار
حالات باطن بنده و یاران طریقه گذشته نزد و شد میرسیدند بار دو در شهر شوال سنه
سنه مسطور شقه حضرت ایشان بنام این بنده راقم سطور تحریر شده بود یافت پروانه راه
هم شد و روانه حضرت دهلی گردیدم [illegible]
ایشان کمال خوش شدند [illegible]

اخوت پناه عرفان دستگاه مولوی بشارت الله بهرایچی و سراپا نور مرزا عبد الغفور
و معرفت نشان شیخ خلیل الرحمن سلمه الله تعالی و این خاکپای همه راقم سطور را
از لطیفهٔ قلب توجهات فرمودند در عرصه چند ماه تا بحقیقت کعبه بنده شامل این همه
اکابر توجهات نمودند بعد از آن مولوی بشارت الله صاحب را بطرف بهرایچ
رخصت فرمودند و مرزا عبد الغفور صاحب را بر خرجیه رخصت ساختند و این بنده
لاشی را تنها از حقیقت کعبه تا آخر مقامات طرفین سلوک مجددیه که مسمی بلا تعین
است توجهات فرمودند و مراقبات هر مقام تلقین نمودند و از بشارتهای عالیه
که بنده لیاقت آنها ندارد سرفراز فرمودند و از کلاه رضا سرفراز ساختند
و امر بحلقه و توجه نمودن بر برادران طریقه و هم پیروان با سلیقه کردند تا دو ماه
در مسجد خانقاه حضرت ایشان صبح و شام حلقه و توجه نمودم و یک رساله
مسمی بمراتب الوصول در بیان مراقبات و حالات و اسرار هر مقام بکشوف
خود و فهمید خویش تحریر نمودم و بحضور حضرت ایشان گذرانیدم حضرت ایشان
بسیار خوشوقت شده از زبان مبارک ایشان خود چیزی از بشارتها فرمودند
لاکن آن الفاظ عالی در حق خود نوشتن جای شرم است که لیاقت آن ندارم
پس حضرت ایشان در شهر جمادی الثانی سنه یکهزار و دو صد و سی و سوم من
الهجرة المبارکة النبویة علی صاحبها الصلوٰة و التحیات بنده را بطرف بلده
کوته و سرونج برای تلقین طریقه بطالبان آنجا رخصت فرمودند پس